468

EDITURA UNIVERS

GLOBUS

John Wain

În graba mare

John Wain (n. 1925), unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai generației „tinerilor minioși" care s-a afirmat la începutul anilor '50 în Anglia, e autorul unei opere vaste. A publicat romanele: *Trăind în prezent* (1955), *Rivalii* (1958), *Pasagera* (1959), *Tinerii oaspeți* (1965), *Un cer mai mic* (1967), *Iarna în munți* (1970), *Corabia lui Lizzie* (1981); volumele de povestiri: *Reazemul* (1960), *Moartea picioarelor din spate* (1966), *Regele Caliban* (1978); volumele de versuri: *Sentimente amestecate* (1951), *Un cuvînt sculptat pe pervaz* (1956), *Cărarea singuratică* (1965), *Poemele zodiacului* (1980), piese de teatru, precum și mai multe volume de critică literară și eseistică.

ISBN 973-34-0043-2

Lei 15

9

CG

JOHN WAIN

În graba mare

1989

JOHN WAIN

În graba mare

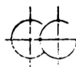

Colecția GLOBUS / Editura Univers

GLOBUS

John Wain

În graba mare

Traducere de
LIDIA IONESCU
și ELENA OPREA-FRĂȚILĂ
cuvînt înainte de
DAN GRIGORESCU

EDITURA UNIVERS
București
1989

COPERTA COLECȚIEI : ION STATE

Grafica : Anna-Maria Orban. Ilustrația : Kalab Francisc.

JOHN WAIN
HURRY ON DOWN
First published by
Secker and Warburg, 1953

ISBN 973-34-0043-2

Cuvînt înainte

MAJORITATEA ISTORIILOR LITERARE ENGLEZE vorbesc despre anii' 50 ai secolului nostru ca despre momentul îndelung aşteptatului reviriment al dramaturgiei şi romanului, urmînd unei evidente stagnări, provincializării, „izolării cu adevărat insulare“, care s-au produs după epoca de strălucire a lui Shaw, Joseph Conrad, Galsworthy sau Wells [1]. Aparent paradoxal, această perioadă a reevaluării formelor (bineînţeles, inclusiv a celor narative) nu va fi judecată din perspectiva unor opere ce stabileau repere clar conturate în ansamblul creaţiei unor scriitori al căror prestigiu se constituise de mult şi pe care critica europeană îi semnalase, cîteodată, încă

---

[1] În poezie, situaţia e încă şi mai complicată : moartea timpurie, în 1953, a lui Dylan Thomas părea să fi întrerupt drumul ascendent al liricii engleze, care se impusese cu autoritate în peisajul european, după ce generaţia precedentă intrase într-o prelungită penumbră (ultima ei operă importantă, *Patru cuartete* de T. S. Eliot, apăruse cu un deceniu mai înainte). Pînă la afirmarea impetuoasă a Silviei Plath şi a lui Ted Hughes vor mai trece cîţiva ani, răstimp în care poeţii englezi se vor îndrepta cu precădere spre o lirică sprinţară, ce ocolea temele grave (tendinţă continuată multă vreme şi după aceea).

din anii '30 sau '40. Ci, foarte semnificativ, direcţia pe care comentatorii literaturii narative din acel deceniu o vor considera definitorie pentru noua atitudine morală şi estetică a scriitorilor britanici va fi aceea ilustrată de cîţiva debutanţi aflaţi în preajma vîrstei de treizeci de ani şi ale căror scrieri nu erau totdeauna ferite de fireşti naivităţi şi stîngăcii. Aşa se face că romane ce reprezintă un statornic criteriu de judecată a valorilor prozei moderne — *Malone moare* sau *Watt* ale lui Beckett, *Cuartetul din Alexandria* al lui Durrell, *Regele muştelor* al lui Golding — stau astăzi izolate într-un flux ce poartă numele — încă derutant — al altei generaţii : generaţia „tinerilor mînioşi".

Denumirea provine, cum bine se ştie, de la titlul celei mai celebre piese de teatru scrisă de un reprezentant al generaţiei — *Priveşte înapoi cu mînie* a lui Osborne — şi a fost lansată de agentul de publicitate al acestuia. Ea a fost preluată, ca o etichetă convenabilă, de critică şi de public şi a desemnat, încă de la sfîrşitul acelui deceniu, fără a i se fi pus prea des la îndoială valabilitatea, un grup de scriitori ce exprimau, cum constata un comentator contemporan, „cu intensităţi variate, nu atît un protest, cît o neadecvare la condiţiile vieţii dintr-o Anglie care a cîştigat războiul, dar pierdea, zi de zi, pacea" [2].

La o cercetare mai atentă, grupul căruia i s-a dat la început acest nume — John Osborne, Kingsley Amis, John Braine, John Wain (nu mult după

---

[2] Kenneth Allsop, *The Angry Decade : A Survey of the Cultural Revolt of the Nineteen-Fifties*, Londra, 1958, p. 10.

aceea vor fi incluşi Thomas Hinde şi Peter Towry) — e unit prin prea puţine trăsături specifice. Faptul că mulţi membri ai săi proveneau din familii de muncitori nu e decisiv[3], pentru că absolut toţi studiaseră în colegii de mare faimă de la Oxford sau Cambridge, în şcoli — deci — cuprinse în ceea ce ei numeau „sistemul oficialităţii engleze". Mai mult, unii dintre ei — Amis şi Wain — au început să scrie pe vremea cînd erau tineri profesori la aceste şcoli, iar Hinde a fost un timp funcţionar guvernamental, deci şi mai direct implicat în „sistemul oficialităţii", detestat de ei cu atîta violenţă. Singurul care face, din acest punct de vedere, excepţie e Osborne care, la şaisprezece ani, a renunţat la şcoală şi a dus o existenţă precară, asemănătoare celei a unora dintre cele mai reprezentative personaje din literatura grupului, pînă cînd, la nouăsprezece ani, va deveni actor şi, nu mult după aceea, va dobîndi răsunătoare succese nu numai pe scenele unor teatre de avangardă[4].

Nici orientarea politică nu se caracterizează printr-o eventuală unitate a opiniilor : consecvenţa ati-

---

[3] Şi nici întru totul adevărat : Thomas Hinde, de exemplu, e pseudonimul lui *Sir* Thomas Willes Chitty, dintr-o veche familie nobilă a Sussexului.

[4] *Priveşte înapoi cu mînie*, de pildă, a fost jucată în premieră la vechiul şi respectabilul Royal Court Theatre din Londra, celebru cîndva pentru reprezentarea pieselor lui Shaw, la montarea cărora participa însuşi autorul ; şi tot aici vor avea loc premierele altor drame ale „tinerilor mînioşi" — ***Cabotinul*** de Osborne (cu Laurence Olivier în rolul principal) sau ***Dansul sergentului Musgrave*** de John Arden.

tudinii nonconformiste, care defineşte evoluţia aproape a întregului grup, e uneori întreruptă de afirmarea, nu tocmai coerentă, a unor idei de un surprinzător conservatorism, cum s-a întîmplat în cazul lui Kingsley Amis. Astfel încît pare îndreptăţită întrebarea, ce revine tot mai des în comentariile istoric-literare, dacă „tinerii mînioşi“ alcătuiesc cu adevărat o *grupare*. Şi, în plus, aşa cum explică unul dintre cei mai de seamă istorici ai romanului modern, Walter Allen, adînca nemulţumire faţă de realitatea engleză a epocii postbelice fusese pregătită de împrejurările dramatice în care se formase conştiinţa lor, în anii războiului — ceea ce, fără îndoială, e adevărat — aceasta fiind principala trăsătură ce-i uneşte pe „tinerii mînioşi“ [5], atunci avem dreptul să ne întrebăm de ce nu sînt incluse în aceeaşi grupare Iris Murdoch sau Muriel Spark, autoare ale unei literaturi în esenţă nonconformistă. Sau, poate şi mai legitim ar fi să se discute, din aceeaşi perspectivă a „mînioşilor“, proza lui Sillitoe, coleg de generaţie cu Osborne, Wain, Hinde, al cărui antierou, Smith, din *Singurătatea alergătorului de cursă lungă*, e atît de îndeaproape înrudit cu cei din romanele „tinerilor mînioşi“, astfel proclamaţi de critica literară din ultimele decenii.

Concluzia pare a se desprinde aproape de la sine : dacă e acceptat criteriul *generaţiilor* ca o modalitate de periodizare a literaturii, atunci tinerii din deceniul al şaselea seamănă mai puţin cu grupul format, în anii '30, în jurul lui Auden, al lui Isher-

---

[5] Vezi Walter Allen, *Tradition and Dream*, Harmondsworth, 1965, p. 300.

wood și al lui Spender — unit prin multe idei literare și politice comune — decît, să zicem, cu „generația pierdută" a americanilor de după primul război mondial, în interiorul căreia polemicile (de pildă, cea îndreptată de Hemingway împotriva lui Scoot Fitzgerald) sau lunecarea spre poziții potrivnice celor inițiale (ca la Dos Passos) sînt de natură să pună în lumină lipsa orientării programatice a întregii grupări. Oricum, „eticheta e convenabilă" tocmai pentru că „permite gruparea laolaltă a unor scriitori — cu toate că, probabil, ei s-ar declara împotriva unei asemenea operații — care au foarte puține lucruri în comun" [6].

O altă inexactitate circulă în textele istoric literare : personajele lui Amis, Wain și ale altor prozatori ce fac parte din „mișcare" (termen nebulos denumind literatura „mînioșilor") sînt prezentate ca niște „Jimmy Porteri", adică ipostazieri ale personajului central din *Privește înapoi cu mînie*, „arhetipul tînărului mînios" [7]. Or, se știe bine că romanele lui Amis și Wain nu aveau cum să preia modelul din drama lui Osborne, pe care o preced cu cîțiva ani : ele au fost publicate în 1953, iar premiera piesei a avut loc în mai 1956. De fapt, Charles Lumley din *În graba mare* e cel dintîi personaj literar care ilustrează mentalitatea ce avea să fie pusă sub semnul „tinerilor mînioși" : *Jim norocosul*, cartea lui Amis în care apărea Jim Dixon,

---

[6] Raymond Las Vergnas, în Emile Legouis, Louis Cazamian, Raymond Las Vergnas, *A History of English Literature*, Londra, 1971, p. 1414.

[7] Harry Blamires, *Twentieth-Century English Literature*, New York, 1982, p. 220.

celălalt prototip al acestei categorii, a văzut lumina tiparului la cîteva luni după aceea.

„Cînd a fost publicat romanul lui John Wain, s-a părut că autorul său ar putea să fie adevăratul scriitor satiric al acestei perioade de schimbări sociale ; dar... de atunci încoace el nu a creat nimic care ar fi egalat opera lui de debut nici în privința forței atacului declanșat de ea, nici în aceea a ponderii artistice.“ [8] Poate că e adevărat ; dar se cuvine să ne întrebăm : cîte romane ale „mînioșilor“ au egalat cartea din 1953 a lui Wain, fie din punctul de vedere al forței polemice, fie din acela al prestigiului literar ?

În realitate, prestigiul lui Wain, dobîndit la apariția primului roman [9], nu a încetat să se consolideze de-a lungul anilor : comentariile privitoare la literatura engleză a ultimei jumătăți de veac îl menționează nu numai ca pe unul dintre cei mai reprezentativi prozatori ai acestei perioade cu un relief atît de agitat, ci și ca pe unul dintre poeții ce ilustrează, în chipul cel mai convingător, modificările liricii engleze din perioada numită cîteodată *postmodernă.* Iar istoriile oriticii îi înregistrează numeroase cărți de eseuri, edițiile adnotate ale clasicilor englezi ca pe dovezi ale unei autentice distincții de cărturar.

---

[8] Walter Allen, *op. cit.*, p. 302.

[9] Cartea lui de debut, *Sentimente amestecate*, un volum de versuri (1951), s-a bucurat de atenția criticii numai după ce autorul ei fusese recunoscut ca unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai generației sale.

Pentru că, spre deosebire de Charles Lumley, creatorul său a fost un student strălucit al uneia dintre cele mai faimoase instituții academice. După ce a absolvit școala secundară din Newcastle (oraș din comitatul Staffordshire, în apropierea căruia, la Stoke-on-Trent, s-a născut, la 14 martie 1925), s-a înscris la colegiul St. John's de la Oxford, unde a obținut titlul de *Magister artis* în 1950 (aceasta după ce, vreme de patru ani, fusese titularul unei burse importante, acordată pentru continuarea studiilor în științe umaniste). Încă din 1947 fusese numit asistent la catedra de engleză a unei alte universități de vechi prestigiu, la Reading, în apropierea Londrei. De atunci, cariera sa universitară a cunoscut multe succese : John Wain a fost profesor-oaspete la Universitatea din Bristol și la Centrul Universitar Experimental de la Vincennes, iar, între 1973 și 1978, profesor de poezie la Oxford, cumulînd și titlul de profesor extrabugetar la Colegiul Brasenose de la Oxford, titlu pe care avea să-l păstreze și după ce s-a retras din postul de profesor de poezie, pentru că voia să aibă mai mult timp pentru scris. Autoritățile universitare (pe care personajele sale le vor privi cu indiferență, dacă nu chiar cu aversiune) îi vor decerna distincții importante, unele dintre ele pentru a-i înlesni publicarea romanelor sau cărților sale de critică.

Astfel încît biografia lui seamănă prea puțin cu aceea pe care am putea-o intui la un „tînăr mînios" ; întrebarea e dacă, la rîndul lor, personajele cărților lui corespund portretului-robot al acestei categorii, așa cum l-au desenat criticii literari, „un răzvrătit, un nihilist, prea slab pentru a opune un

ideal clar definit tuturor lucrurilor pe care le detestă, dar destul de puternic pentru a le demonstra lipsa de valoare: şi le detestă pe toate, şi le consideră pe toate lipsite de valoare"[10].

Charles Lumley e, fără îndoială, dintre toate personajele lui Wain, cel care aparţine, în cea mai mare măsură, generaţiei „mînioşilor". Lipsa lui de idealuri e consecinţa unei convingeri că în societate nu există valori care să merite a fi obţinute prin luptă. E un picaro: traversează medii sociale diverse, privindu-le cu egală ironie şi comentîndu-le cu maliţie. Pentru el, nu e nici un fel de diferenţă esenţială între un impresar al spectacolelor de music-hall, de pildă, şi un financiar cu faţa gravă şi importantă, între cei din grupul de literaţi boemi şi vagabondul cu înfăţişare suspectă care i-a fost o vreme asociat la spălatul geamurilor, între un individ implicat în comerţul cu droguri, lichidîndu-i cu sînge rece pe cei bănuiţi că i-ar putea sta în drum, şi un licenţiat universitar care, pentru a-şi compromite eventualul concurent, pune pe seama lui furtul unei statuete de jad din colecţia stăpînului lor. Nici din punctul de vedere al locului în angrenajul social, nici din acela al atitudinii morale, oamenii aceştia nu i se par că s-ar afla la nivele diferite.

Şi, cu toate acestea, „tînărul mînios" care e Charles Lumley împlineşte cele mai umilitoare treburi cu o conştiinciozitate şi, de cele mai multe ori, cu un zel care provin din teama de mînia stăpînilor

---

[10] Blake Morrison, *The Movement: English Poetry and Fiction of the 1950s*, Oxford, 1980, p. 126.

și, implicit, că și-ar putea pierde slujba. Și ca spălător de geamuri, și ca șofer de camion, ca „om la toate" într-un spital, ca valet de casă mare, ca asociat al negustorilor de droguri, el își face datoria cu multă grijă să nu comită vreo greșeală. „Iconoclastul care desfide ordinea socială" și e, „în multe privințe, un simbol al lipsei de reverență a unei generații dezrădăcinate"[11], se poartă de parcă i-ar fi teamă să nu tulbure ordinea aceasta pe care o disprețuiește. E lipsit de respect din candoare — în întîlnirea cu tiranul adolescenței sale, directorul școlii unde învățase, pe care îl jignește fără voie, propunîndu-i doar o afacere, după părerea lui, foarte cinstită — și învinuit de ingratitudine pe nedrept — cînd George Hutchins, fostul său coleg din universitate, subtilizează statueta domnului Braceweight, lăsînd să cadă toată bănuiala asupra lui Charles.

Multă vreme, personajul lui Wain disprețuiește banul și preferă o muncă onestă care îi lasă neameninţată întreaga libertate. Începe să caute cîștigul cu orice preț, renunțînd la orice fel de scrupule, doar din clipa în care se îndrăgostește de o femeie din „lumea bună" și încearcă să-și netezească drumul spre ea. Procesul sufletesc, astfel descris de Wain, conține o satiră acidă și, ironizînd sentimentalismul, răsturnînd perspectiva convențională a romanelor de dragoste, pune la îndoială întreaga scară de valori morale consfințite de tradiția engleză. E, așa cum s-a observat, atitudinea „unui apărător al

---

[11] James Grindin, articolul despre John Wain, în James Vinson (editor), *Contemporary Novelists*, Londra—New York, 1973, p. 1290.

fundamentalei demnităţi morale împotriva pretenţiilor absurde"[12] ale unei societăţi care e, ea însăşi, absurdă în structura ei intimă.

John Wain adoptă, de fapt, filosofia *bunului simţ*, atît de caracteristică tuturor gînditorilor politici democraţi ai Angliei. O linie continuă uneşte ironia secolului al XVIII-lea, aceea din pamfletele lui Swift şi caricaturile lui Hogarth, cu satira din romanele sale. Etapele călătoriei picareşti a lui Charles Lumley coincid cu ceea ce s-a numit „avanposturile diverse ale sistemului de clase din Anglia"[13]. Opera lui Wain, „atît în romanul *În graba mare*, cît şi în cele care i-au urmat, îi reveleazâ preocuparea de a păstra ceea ce reprezintă statornic valorile englezeşti într-o lume a imposturii, ipocriziei şi iluziilor"[14].

Avem, oare, dreptul să înţelegem gestul cu care Charles refuză o carieră liniştită, oferită de diploma universitară (fie ea şi mediocră, cum ţine el să precizeze), şi alege munca de spălător de geamuri ca pe o alegorie a limpezirii privirii ? Să fi vrut, oare, Wain să sugereze că personajul său intră în viaţă, într-o viaţă neconformă cu standardele sociale, vrînd să vadă mai bine cum arată, de fapt, lumea ? Sau poate că alegoria trebuie citită în faptul că, aşa cum observa un comentator, noua meserie îl obligă să care peste tot o scară, „pentru că se angajează într-o rapidă coborîre a scării sociale,

---

12 *Idem*, p. 1291.

13 *Ibid.*

14 W. W. Robson, *Modern English Literature*, Londra—Oxford—New York, 1970, p. 154.

aproape treaptă cu treaptă, într-o diversitate de slujbe obscure"[15]?

În orice caz, resortul narativ e declanşat nu atît de relatarea „călătoriei" lui Charles, de prezentarea ironică, succesivă ca în nişte aventuri ale unui nou Pickwick, a unor medii sociale diverse, cît în tensiunea permanentă dintre răzvrătire şi conformism. Dar Charles nu se prăbuşeşte cu totul de pe scara pe care o poartă la începutul romanului : în cele din urmă e salvat, capătă o slujbă bine plătită şi fata pe care o iubea şi o credea pierdută pentru totdeauna se întoarce la el. Nici nu se putea un final mai fericit. De fapt, aşa se întîmplă în multe romane ale „tinerilor mînioşi" şi Jim, personajul lui Kingsley Amis, se desparte de cititori, plecînd, în tovărăşia unei fete frumoase, la Londra, unde îl aşteaptă o slujbă bine plătită ; *fericitul Jim* e, astfel, o realitate, nu o ironie. Dar încheierea cărţii lui Wain trebuie citită cu prudenţă : nu se poate omite detaliul că slujba care îl recompensează pentru toate nefericirile sale e aceea a unui foarte apreciat membru al unei echipe care redactează un program radiofonic de glume. Şi care, ca o subliniere tăioasă a întregii ironii a lui Wain, e prezidată de un domn Frush, sobru om de afaceri, cu totul lipsit de umor.

„Tinerii mînioşi" — Charles şi, imediat după el, Jim *fericitul* — aspiră, în secret, la o împăcare cu societatea. Sau, mai exact, la păstrarea neutralităţii : în finalul romanului de faţă, personajul lui Wain, care s-a reintegrat, victorios, în mecanismul social,

---

[15] Randall Stevenson, *The British Novel Since the Thirties, An Introduction*, Londra, 1986, p. 125.

ajunge la concluzia că înfruntarea lui cu societatea s-a încheiat printr-un *meci nul*. Ceea ce îl îndemna pe un exeget francez al romanelor lui Wain să considere că termenii lor bipolari sînt *revoltă* și *neutralitate*[16].

Se cuvine, însă, să observăm că termenii nu au o pondere egală în literatura lui John Wain și că *revolta* e, indiscutabil, mai clar conturată; chiar dacă rezultatul final al luptei cu societatea e un meci nul, personajele sale ajung aici *după o luptă*, adesea înverșunată, iar salvarea lor de la prăbușirea definitivă se produce prin intervenția sarcastică a unui *deus-ex-machina* care accentuează și mai mult comicul, ducîndu-l pînă în pragul bufoneriei.

În romanele de după aceea, Wain va face o distincție și mai netă între *neutralitate* și *capitulare*. Personajul central din *Trăind în prezent* (1955), întrupare a disperării existențialiste — foarte la modă, de fapt, în anii '50 — ajunge la concluzia că nu există altă soluție decît sinuciderea. Dar, nu vrea să comită gestul, hotărînd că nu poate s-o facă „înainte de a salva omenirea de cea mai dezgustătoare și mai imorală creatură știută de el". Hotărîrea seamănă, evident, cu aceea a lui Raskolnikov. Semnificativ pentru credințele politice ale lui Wain, întruparea cea mai exactă a „făpturilor dezgustătoare și imorale" e un neofascist, apologet arogant al „supremației rasei anglo-saxone" și, bineînțeles, în interiorul acesteia, a aristocrației britanice. În *Rivalii* (1958), Wain „a realizat imagini desenate cu o

---

[16] Vezi Pierre Yvard, „John Wain — Révolte et Neutralité", în *Etudes anglaises*, Oct. 1970, pp. 270-86.

tușă mai fermă“ [17]: elementul picaresc e înscris și aici unei viziuni complexe. Naratorul, Joe Shaw, un ziarist de provincie, urmărește — cu ironia obișnuită a personajelor lui Wain — drumul spre celebritate a doi prieteni din copilărie — unul ajungînd financiar atotputernic, celălalt pictor cu mare faimă în cercurile mondene. Amîndoi fac teribile concesii morale și constată, în cele din urmă, că sînt foarte departe de adevărata fericire, că viața lor zilnică e precară, că raporturile lor cu oamenii sînt sau ipocrite, sau de o brutalitate greu de îndurat. Singurul care își păstrează însușirile umane fundamentale e Shaw: el confirmă credința romancierului că provincia engleză e încă depozitara unei tradiții de autentică omenie.

Mai mult, Wain se declară alături de toți cei care îndură persecuțiile naționaliste: un poet scoțian în *Trăind în prezent*, un șofer velș într-un roman de mai tîrziu, *O iarnă în munți* (1970), sînt adevărate efigii ale unor populații năpăstuite. Mai cu seamă cel din urmă e un personaj de o impresionantă statură morală, credincios sie însuși, trecutului poporului său, înfățișat în cîteva trăsături eroice, și, așa cum îl va caracteriza autorul său: „legat prin firele puternice ale solidarității cu toți oropsiții din lume, cu acei prigoniți pentru că vorbesc o altă limbă sau au pielea de o altă culoare“ [18].

---

[17] Paul West, *The Modern Novel*, Londra, 1967, vol. I, p. 132.

[18] John Wain, „The New Puritanism, The New Academism, The New...“, în volumul de eseuri *A House for the Truth*, Londra, 1972, p. 166.

Spre deosebire de Kingsley Amis cu care, mai ales în deceniul al şaselea, el era comparat frecvent, Wain a rămas de-a lungul întregii sale evoluţii un adversar al sistemului social englez. Poate că personajele sale nu sînt neapărat nişte răzvrătiţi; dar, oricum, ele nu se pot adapta la condiţiile create în Anglia de după cel de-al doilea război mondial. Uneori, ele par mai curînd excentrice: în romanul *Un cer mai mic* (1967), un om de ştiinţă, obosit de permanenta presiune a societăţii, se mută în Paddington Station, una din marile gări ale Londrei. Paradoxală, izolarea într-o gară, în mijlocul unui neobosit du-te-vino al mulţimii, nu are semnificaţia unei simple ironii: personajul lui Wain se regăseşte pe sine numai cînd se salvează de singurătate.

Singurătatea e privită, de altminteri, ca o osîndă. În *O iarnă în munţi*, Roger Furnivall, personajul central, e părăsit în munţi de o fată pe care o iubea; drumul spre casă, pe o ploaie torenţială, e alegorica pedeapsă a celui care nu ştie să-şi apere demnitatea. E răspunzător — sugerează clar autorul — de propria suferinţă, nu e pur şi simplu o victimă. De la începutul anilor '60, în romanele şi povestirile lui Wain tema apărării demnităţii umane e aprofundată şi proiectată pe arii mai largi ale experienţei individului şi societăţii. Simpatia faţă de naivul însingurat din *Un cer mai mic* e explicată prin refuzul acestuia „de a pactiza cu forţele agresive ale societăţii, de a se folosi de ele ca de un aliat pentru propria fericire"[19]. Iar în *O iarnă în munţi*, „autorul pune în lumină preţuirea pe care

---

[19] Randall Stevenson, *op. cit.*, p. 126.

o acordă unor categorii de oameni... care pot supraviețui fără să-i manipuleze sau să-i atace pe alții, într-o lume unde mulți trăiesc printr-o manipulare reciprocă“ [20]. Și Wain îi respectă cu atît mai mult cu cît atitudinea lor e mai firească, mai puțin viciată de sentimentalisme, de declarații emfatice sau de dorința de a ieși cumva în evidență.

Personajele lui Wain au devenit din ce în ce mai complexe, mai conștiente de propria lor răspundere față de ele înseși. În romanele de început, ele erau pasive, situația socială sau fericirea domestică veneau ca o răsplată a faptului că *întîmplător* (sau inexplicabil) nu-i manipulau pe alții sau nu erau agresivi față de ei. În cărțile de mai tîrziu, ele descoperă amenințările ce le pîndesc și dinăuntru, nu numai pe cele care vin din partea societății ; dar, în același timp, își dau seama de existența unor straturi mai adînci de umanitate. Conflictul acesta interior, spre care se deplasează centrul narațiunii în romane ca *Pasagera* (1959) sau *Ucide-ți tatăl* (1962), e mînuit cu sobrietate, fără melodramatism.

Tînărul din *Ucide-ți tatăl* se răzvrătește împotriva conformismului reprezentat de generația părinților săi, împotriva oricărui confort obținut prin renunțarea la propriile principii. Roger Furnivall, în *O iarnă în munți,* trăiește un patetic complex de vinovăție, caracteristic generației lui Wain însuși, pentru că părinții lui fuseseră uciși în război ; ideea că ei se sacrificaseră pentru el, iar el stătuse deoparte, „apărat de șansa de a fi fost prea tînăr“ ca să lupte, îl obsedează. Așa cum, într-o generație de dinaintea lui, Auden sau Isherwood se simțeau stin-

---

[20] James Grindin, *op. cit.*, p. 1291.

gheriți că „alții luptaseră pentru ei“ în primul război. Şi de data aceasta, ca şi la scriitorii din anii '30, complexul se rezolvă prin implicarea lui Roger (dintre toate personajele lui Wain, poate cel mai apropiat de însuşirile unui autoportret) într-o dramatică înfruntare cu lumea contemporană, ca o răscumpărare a „absenței“ din timpul războiului.

Romancierul a obsedat cu luciditate primejdia hipersimplificării problematicii sociale şi, în general, umane datorită înclinației unor colegi de-ai lui de generație „de a reduce lumea la un conglomerat de reacții cosmice“ [21]. Le replicase în *Tinerii oaspeți*, romanul din 1965, și mai ales în *Pasagera*, unde, revenind asupra unui subiect drag lui, salvarea demnității umane, adoptase o poziție mai clară decît în romanele anterioare : apărarea unor asemenea valori vitale nu se poate înfăptui doar printr-o chibzuită defensivă a individului împotriva forțelor adverse, ci și prin crearea unei atotcuprinzătoare solidarități a omenirii. Pentru aceasta, oamenii trebuie să renunțe la fetișuri, să-și dea seama că nici ei, nici semenii lor nu sînt instrumente în mîna atotputernicilor, ci au „propriile lor convingeri, propriul lor trecut, propriile experiențe“ : copiii „se schimbă, devin oameni care au nevoie de înțelegere și de protecție ; morala se constituie în mecanismul însuși al supraviețuirii“ [22].

Dintre toți „tinerii mînioși“, John Wain a fost cel care a recurs cel mai des la resursele schiței

---

[21] John Wain, „The New Puritanism, The New Academism, The New...“, p. 164.

[22] John Wain, *A Travelling Woman*, Londra—New York, 1959, p. 110.

şi ale povestirii pentru a întregi imaginile create în romane. O lume a suferinţei celor umiliţi şi obidiţi e descrisă într-o proză în care accentele dickensiene sînt atît de clare încît istoricii genului vorbesc statornic despre Wain ca despre „un dickensian care se simte solidar cu personajele sale, purtătoare ale sensurilor profund umane din existenţa celor umili“ [23]. Povestirile lui nu adoptă decît rareori tonul ironic al romanelor ; în ele vibrează o coardă tragică, îndreptăţindu-i pe unii comentatori să le compare cu proza lui Lawrence [24] sau a lui Cehov [25]. Un romancier care simte cum îi seacă inspiraţia, îl lasă pe socrul său să-i scrie cărţile : rezultatul e dezastruos, substituirea aceasta de persoană duce la compromiterea scriitorului care pierde totul — celebritate, avere, familie *(Reazem)*. Un mărunt funcţionar de bancă trăieşte cu o tristeţe discretă sentimentul că se apropie bătrîneţea şi că viaţa i s-a risipit în van *(Cea mai scurtă ieşire din Manchester)*. Un actor bătrîn moare pe scenă, jucîndu-şi ultimul rol : acoperit cu un cearşaf, el e partea din spate a unui cal *(Moartea picioarelor din spate)*.

Subiecte susceptibile, fără îndoială, de o tratare sentimentală. Dar Wain a ştiut să se ferească de un asemenea pericol : îndeosebi după începutul anilor '60, el a înţeles *construcţia* ca factor precumpănitor al naraţiunii. Momentul coincide cu o limpezire evidentă a principiilor teoretice ale scriitorului ; el e

---

[23] T. O. Beachcroft, *The Modest Art : A Survey of the Short Story in English*, Londra—New York—Toronto, 1968, p. 227.

[24] De exemplu, Paul West, *op. cit.*, vol. I, p. 132.

[25] T. O. Beachcroft, *op. cit.*, p. 226.

şi unul dintre criticii literari englezi ce au participat în chip decisiv la conturarea unei concepţii potrivit căreia „titlul de *critic* e un titlu ce trebuie cîştigat prin muncă şi prin studiu"[26]: nu ajunge — scria el în primele pagini ale unor *Eseuri preliminare*, volum a cărui apariţie nu a trecut deloc neobservată — „să spui «îmi place *Hamlet*», iar celălalt să spună «îmi place Agatha Christie» ; în felul acesta *nu* spunem nimic semnificativ despre subiect"[27].

În numeroasele volume de critică publicate de el după aceea, personalitatea lui Wain se desenează precis : el e un reprezentant al criticii analitice de orientare academică pentru care „analiza motivelor şi a factorilor care alcătuiesc o structură literară e esenţială pentru stabilirea sistemului de valori"[28]. Criticul e „un permanent ucenic" şi, „pe măsură ce se maturizează, el îşi dă seama de adevărul spuselor lui Anatole France : critica e consemnarea aventurilor unei inteligenţe care călătoreşte printre capodopere"[29]. Criticul trebuie să descopere „punctele ferme" în „întunericul dens şi cald ce-l separă de sensurile operei literare". „Sensul misterului se adînceşte tot mai mult, dar calitatea misterului devine din ce în ce mai obişnuită. E un moment în care, parcă în afara voinţei mele, cu cît e mai profund ritmul operei unui poet, creşterea şi descreşterea

---

26 John Wain, *Preliminary Essays*, Londra—New York, 1957, p. 10.

27 *Idem*, p. 12.

28 John Wain, *Essays on Literature and Ideas*, Londra—New York, 1963, p. 123.

29 *Idem*, p. 67.

impulsurilor ce-i determină existența și scrisul mă interesează în egală măsură"[30]. Un amestec de criterii biografice, psihologice și structurale constituie esența criticii profesate de John Wain pentru care rezultatul suprem al actului analizei unei opere trebuie să fie *bucuria* trăită de critic și de cititor, amîndoi descoperind deopotrivă ***sensul*** și ***valoarea*** operei literare.

Volumul ce sintetizează cel mai clar viziunea lui de critic e *O casă a adevărului* (1972), al cărui titlu pornește de la o definiție a lui Raymond Chandler : „adevăratul critic zidește o casă unde să stea adevărul". Într-o profesiune de credință conținută în carte, Wain declară că nu se consideră a fi „un critic mare", dar că, „într-o epocă în care valorile sînt dărîmate metodic, noțiunea de *clădire*, de soliditate a casei pare... adevărată și întru totul salvatoare"[31].

E principiul care prezidează asupra interpretărilor literaturii engleze publicate de el de-a lungul anilor. Primele, cu un vădit scop didactic, erau ediții critice ale comentariilor poeziei romantice, scrise de contemporanii ei, a *Jurnalului* unei romanciere de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, Fanny Burney (foarte prețios pentru informațiile referitoare la cercul lui Samuel Johnson), o antologie a poeziei moderne. Orizontul de preocupări e foarte larg : scrierile lui Alexander Pope și ale lui Johnson (acesta constituind, așa cum declara Wain, unul dintre modelele morale cele mai îndrăgite de el), romanele,

---

[30] *Idem*, p. 88.

[31] John Wain, *A House for the Truth*, p. 106.

schițele și versurile lui Thomas Hardy, poezia și critica modernă (e, printre altele, editorul unui volum omagial închinat uneia dintre cele mai proeminente personalități ale criticii marxiste americane, Edmund Wilson). A publicat, de asemenea, o antologie de texte critice referitoare la *Macbeth* și alta, la *Othello*, un „ghid al spectatorului de teatru“, *Lumea vie a lui Shakespeare.*

Curios, scrierile lui critice nu sugerează vreo influență a lui William Empson, unul dintre cei care i-au înrîuit în chipul cel mai profund pe cei din generația lui Wain ; curios, pentru că, în consemnările poeziei sale, numele acestui răzvrătit împotriva tradiției academice în critică revine adesea. Și aceasta pentru că versurile lui Wain sînt compuse în riguroase scheme prozodice de felul celor care, într-un efort — încununat de succes — de a revitaliza ritmul și rima, le-a folosit, încă din anii '30, Empson și, după el, mulți poeți ai deceniului al șaselea [32].

Într-un articol (anonim) apărut în revista „The Spectator“ din octombrie 1954, se vorbea despre „apariția unei noi mișcări poetice“ care se declară „împotriva estetismului, declamatoriului și sentimentalismului“ și creează „o poezie sceptică, robustă și ironică“ [33]. În următorii doi ani, s-au publicat două antologii ale poeților din anii '50 : ele cuprindeau

---

[32] Un eseu, *Talente ambigue*, al foarte tînărului pe atunci John Wain, publicat în 1950 în buletinul *Penguin New Writing*, a jucat — se recunoaște astăzi aproape unanim — un rol important în reevaluarea lui Empson-poetul, pe atunci neglijat.

[33] Cf. Anthony Thwaite, *Twentieth Century English Poetry*, Londra—New York, 1978, p. 115.

aceleași nouă nume, preluate, de fapt, din articolul din „The Spectator" ; cel al lui John Wain era printre ele. De atunci, tehnica lui a evoluat, ritmurile cadențate în ritmuri neoclasice sau byroniene au lăsat locul unei construcții mai libere și mai complexe. Dar orizontul tematic nu s-a modificat. Diatribele și satirele lui, ironizînd prejudecățile sociale ale Angliei contemporane, au rămas și mai tîrziu formele cele mai des reprezentate în volumele sale. Într-un volum din 1961, de pildă, el publica un poem ce avea să-și păstreze actualitatea multă vreme, dovadă că a fost de multe ori inclus în diverse antologii tipărite de-a lungul celor aproape trei decenii : *Cîntec despre maiorul Eatherley* (pilotul american care a aruncat o bombă atomică la Nagasaki). Tonul tăios, polemica necruțătoare, proclamarea valorilor morale ale solidarității umane ca bun suprem al contemporaneității sînt trăsăturile definitorii ale poeziei lui Wain.

În general, ale unei opere în care un prozator, un poet, un critic, credincios idealului său umanist, caută să dea formă observațiilor și gloselor sale pe marginea istoriei de astăzi a țării lui, o istorie cunoscută de el nemijlocit, într-o lucidă implicare. Observații și glose pe care le lasă pe seama personajelor sale — de pildă Charles Lumley din romanul ce semnala, în urmă cu trei decenii și jumătate, apariția unei noi atitudini în proza narativă engleză. Iar personajele lui, într-o călătorie îndelungată ce traversează straturile societății, amestecînd comicul buf și tensiunea dramatică, le confirmă autenticitatea.

DAN GRIGORESCU

Vino în graba mare la mine, dragă,
Sînt acasă doar eu.

Cîntec vechi

Un moralist poate a apărut
Ajuns, cum, Cerul știe !
în acest sordid mormînt.

WORDSWORTH, *Epitaful unui poet*

1

— NU POŢI SĂ-MI SPUI mai precis, domnule Lumley, ce nu-ţi place la această locuinţă ?

Nu aveai cum să te înşeli asupra sarcasmului din vocea arţăgoasă a proprietăresei şi nici asupra expresiei de răbdare îngerească gata, în cele din urmă, să explodeze. Charles îşi stăpîni cu greu un oftat. Trebuia oare ca el să-i explice punct cu punct de ce îi era silă să locuiască acolo ? Tusea soţului ei dis-de-dimineaţă, felul cum lătra cîinele de cîte ori venea sau pleca de acasă, preşurile soioase din antreu ? Evident, era imposibil. De ce nu avea bunul simţ să accepte minciuna convenţională pe care i-o servise ? În orice caz, nu-i rămînea nimic altceva decît să persevereze. O privi în ochii ei rotunzi, acuzatori, spunîndu-i cît se poate de amabil :

— Zău, doamnă Smythe, nu ştiu cum v-a trecut prin cap ideea că nu-mi place locuinţa. Totdeauna am susţinut că este confortabilă. Dar, după cum v-am spus zilele trecute, am neapărată nevoie de ceva mai aproape de locul unde lucrez.

— Şi unde lucrezi ? Te-am mai întrebat de două, trei ori, domnule Lumley, dar nu mi-ai răspuns niciodată.

„Ce naiba te priveşte pe dumneata unde lucrez ?“ i-ar fi plăcut să-i răspundă. Dar la urma urmei, într-o anumită măsură, era o întrebare pe care avea dreptul să i-o pună. Îi trezise de la început nedumerirea, era conştient de asta. Nu semăna nici în felul de a se îmbrăca, nici în cel de a vorbi cu tinerii funcţionari sau învăţători cărora obişnuia să le închirieze ea camere. Şi totuşi nu putea fi vorba să-i spună deschis : „Tocmai am absolvit universitatea, luînd o diplomă mediocră în istorie. Nu am slujbă şi nici ceva în perspectivă şi trăiesc din cele cincizeci de lire care întîmplător mi-au mai rămas în bancă şi în acest timp reflectez la pasul pe care urmează să-l fac“. Nu ! Se cutremură, cum se cutremurase adesea la gîndul zelului diabolic cu care s-ar fi vîrît ea în viaţa şi problemele lui. Anunţurile de „posturi vacante“ pe care i le-ar fi găsit în ziare, întrebările pe care „s-ar fi simţit obligată“ să i le pună despre situaţia lui financiară. „Sînt nevoită să te rog să plăteşti anticipat, domnule Lumley. Banii dumitale n-o să ţină cît lumea, îţi dai seama“. O auzea parcă spunînd toate acestea cu vocea ei stridentă, plină de suspiciune.

— Nu pot înţelege. S-ar părea că ai ceva împotrivă să-mi spui din ce îţi cîştigi existenţa. Nu că aş fi curioasă din fire, nici pomeneală.

Mare cretin fusese să nu născocească din vreme ceva pentru această situaţie. Ce ar fi putut fi? Profesor? Dar ce amărîte de şcoli existau oare la Stotwell? Ar fi trebuit să-şi fi notat una, undeva, pe la vreo cinci mile depărtare, ca să-şi poată susţine minciuna iniţială. Şi, în fond, ce ştie el despre Stotwell? Se găsea aici o pistă de curse pentru ogari. Putea fi oare angajat acolo? Poate operator la maşina de înregistrat şi plătit pariurile. Îşi dădu seama, tresărind, că nu văzuse în viaţa lui o astfel de maşină. În afară de asta, petrecuse prea des serile acasă. Ce ar fi să spună că face practică la un avocat? Dar o să-l întrebe care avocat şi unde îşi are biroul. Şi n-ar fi folosit la nimic să inventeze unul deoarece bănuielile i-ar fi fost şi mai mult trezit şi ar fi verificat totul cu o meticulozitate pasionantă. Trebuia să vorbească. Se sili să îndruge ceva, fără să se gîndească prea mult.

— Păi, să vedeţi, doamnă Smythe. Aţi auzit despre... despre Martorii lui Iehova?

Îşi întoarse uşor capul. Încearcă să-i înfrunte privirea din ochii ei plini de uimire.

— Nu vrei să spui că eşti unul dintre *ei?*

— Păi, nu chiar unul dintre *ei*. Adică, nu *unul* dintre ei.

— Domnule Lumley, *cu ce te ocupi?*

— Sînt detectiv particular.

Cuvintele îi ieşiseră din gură fără voia lui. Poate că aşa era mai bine.

— Detectiv particular ? Martorii lui Iehova ? Ce vrei să spui, de fapt ? Și-i mai bine să-mi spui, tinere, e mai bine să-mi spui. N-am avut pînă acum decît chiriași despre care știam că sînt oameni respectabili, ei da, și că au un serviciu stabil. Iar acum vii dumneata cu toate poveștile astea și nu vrei să-mi spui unde lucrezi. Un detectiv este o persoană care trebuie să aibă de a face cu hoții. N-o să treacă mult și nu m-aș mira dacă mi i-ai aduce și acasă. DACĂ este adevărat ce-mi spui.

Charles scoase încet un pachet de țigări ieftine.

— O clipă, vă rog, mormăi el. Mi-am lăsat chibriturile în dormitor.

— Lasă acum chibriturile, strigă ea.

Dar el ieșise din cameră ca din pușcă, trîntind ușa în urma lui și o luă la goană pe scări spre odaia unde dormea. Ajungînd acolo, primul său impuls fu să se ascundă sub pat, dar știa că este în zadar. Trebuia să-și adune puterile. Aprinzîndu-și țigara, trase o dată în piept fumul înțepător și se întoarse să înfrunte proprietăreasa care intra alergînd în urma lui. Brusc, mintea i se limpezi. Îi ceruse o explicație și i-o va da. Fără să-i lase timp să-i spună vreun cuvînt, se lansă într-o lungă poveste plină de amănunte : cum era el angajat la Oficiul central al Martorilor lui Iehova ca să țină sub observație pe unul dintre cei patru administratori, un om din Blackwall acuzat că ar compromite mișcarea în mai multe feluri — vocea coborî pînă la un ton confidențial — va trebui să-l

ierte că nu poate fi mai precis. Inventă un nume pentru agenția unde lucra ca asociat mai tînăr. Își mai amintea ea cazul Evans care fusese atît de mult comentat în „News of the World ?“ Adevărat, ea nu citește „News of the World“ și deci nu putea fi la curent ; în orice caz, el, Charles, avusese meritul să-l aducă pe omul acela în fața Justiției. Îi dădea înainte cu gura, teribil de plictisit, dar surprinzător de calm. Și acum, ca să revină la punctul de unde începuse povestirea, omul suspectat se mutase într-un mic hotel din oraș (pe cînd ea deschidea gura să întrebe „care hotel“, i-o luă înainte zicîndu-i, politicos, să nu se supere că nu-i dezvăluie numele și să nu-l forțeze să facă acest lucru), iar el simțea că este de datoria lui să se mute în același hotel.

— Vedeți deci, doamnă Smythe, cînd am spus că este nevoie să mă mut ca să fiu mai aproape de locul unde lucrez, așa era. Zîmbi grav. Era literalmente adevărat. Și pentru prima dată în cincizeci și șase de ani, doamna Smythe rămase fără replică. Reținuse cam o treime din povestirea lui încîlcită și simțea că i se învîrte capul. Dacă mai avea vreo dorință pe lume era să nu-l mai vadă în ochi niciodată pe Charles Lumley. Povestea lui fusese crezută.

Cu valiza în mînă, a doua zi de dimineață, se poticni pentru ultima oară de preșul soios din antreu și ieși împleticindu-se afară, în soarele de iulie. Stînd treaz noaptea, se gîndise

cu bucurie la piciorul pe care avea să-l tragă, în mod științific și deliberat, drept în botul cîinelui, cînd va lătra la el. Dar azi, ca niciodată de cînd sosise în casa aceea, animalul se afla în altă parte și ieșise fără să mai stîrnească zarvă.

Era conștient de privirea doamnei Smythe, bănuitoare dar și impresionată, care îl urmărea de după perdelele de dantelă îngălbenite de la camera dinspre stradă și încercă să pășească mai degajat, pe cînd se îndepărta de casă. Îi era clar acum că cele trei săptămîni petrecute la Stotwell fuseseră o pierdere de vreme ; douăzeci și unu de dimineți fără rost, de după-amieze de amorțeală și de seri disperate în timpul cărora gîndurile sale refuzau cu încăpățînare să se limpezească. Cît de des se felicitase singur în zăpăceala tumultuoasă a ultimului său an de universitate că a găsit o ieșire din impasul în care se afla ; cînd se ivea întrebarea nepoftită „unde“ avea să-și asigure o leafă cu care să se întrețină după cele cîteva luni care vor trece în goană, o îndepărta ridicînd din umeri, promițîndu-și că se va gîndi la aceasta și la toate problemele lui în cursul cîtorva săptămîni de liniște și singurătate. „Regret“, își spunea drept răspuns la întrebările despre viitorul său, „dar nu iau hotărîri importante acum. Toate la timpul lor, înțelegi ? Acum am de studiat pentru un examen și“, adăugă emfatic, „în același timp încerc să trăiesc ca o ființă normală. După aceea îmi voi concentra atenția asupra problemei cîștigării existenței, fără s-o separ de toate

celelalte probleme mari". Gîndul acesta îl liniştea mult. Dăduse chiar o mică petrecere în locuinţa sa, în timpul căreia, în prezenţa cîtorva prieteni, hotărîse oraşul unde să se retragă pentru acel extrem de important răstimp de meditaţie. Îi rugase să scrie pe o bucată de hîrtie numele a douăsprezece oraşe, evitînd centrele importante unde chiriile s-ar fi putut să fie mai mari. Apoi, cu un aer degajat, înfipsese la întîmplare un ac în listă.

— Mi-e totuna, spusese el semeţ, dacă e un sat sau un oraş industrial — atenţia mi-o voi îndrepta numai asupra persoanei mele.

Printr-o coincidenţă ridicolă, prima înţepătură a acului aterizase pe numele singurului oraş din Anglia care nu se potrivea intenţiei sale, oraşul unde se născuse şi crescuse şi unde locuiau părinţii lui. Numele oraşului fusese scris fără ca el să aibă habar, de unul dintre invitaţi. A doua oară înfipsese acul în marginea hîrtiei şi hotărîseră să nu fie luat în consideraţie, dar cea de a treia încercare indicase fără echivoc localitatea Stotwell. Plin de speranţă, străbătuse în grabă ţara spre această învălmăşeală sordidă de străzi şi fabrici numai pentru a-şi petrece preţioasele săptămîni rozîndu-şi unghiile de nehotărîre. Nu clarificase nimic, nici măcar chestiunea simplă şi evidentă a profesiunii sale şi cu atît mai puţin problemele mai profunde şi mai personale amînate de ani de zile cu gîndul la acest interludiu de linişte pe care şi-l promisese.

De ce era astfel? De ce nu reușise? se întreba pe cînd își tîra valiza grea pe strada principală în drum spre gară. Răspunsul, ca toate celelalte, era fragmentar. În parte, pentru că universitatea, prin cei trei ani de îndopare cu vrute și nevrute, îi făcuse mintea inaptă pentru o gîndire serioasă; în parte, din cauza împrejurărilor care îl sîcîiau permanent („ieși în fiecare dimineață din casă căci altfel proprietăreasa își va da seama că nu ai slujbă — ia astăzi o hotărîre și nu mai pierde timpul — citește ziarele să vezi ce posturi vacante sînt"). Și în parte pentru simplul motiv că problemele sale nu puteau, de fapt, fi soluționate. Cel puțin, se consola el, rămăsese pe loc. Dacă ar fi fost înconjurat de imbecilitatea bine intenționată a celor care căutaseră întotdeauna să-l „îndrume", nu se știe ce hotărîri dezastruoase ar fi putut lua pînă acum. Cel puțin, poziția lui era exact aceeași ca înainte de a încerca să înfrunte problemele care îl asaltau. Nu sesiza încă împrejurările care urmau să-l convingă, în curînd, că situația lui dificilă nu era dintre cele ce pot fi ameliorate numai gîndindu-te la ea.

Era deci inevitabil ca o senzație de înfrîngere să încovoaie umerii lui Charles și să-i brăzdeze fruntea pe cînd își cheltuia ultima hîrtie de o liră pentru un bilet pînă în orașul în care părinții, rudele și cunoștințele așteptau să-l întrebe unde fusese. Dacă nu ar fi fost vorba de Sheila, se gîndea el posomorît, aștep-

tînd restul de cîțiva șilingi care reprezentau acum toată averea sa, ar fi scos-o cumva la capăt, dormind pe băncile din parc și vînzînd ziare ca să aibă din ce trăi. Dar trebuia să o vadă, chiar dacă nu-i putea spune ceva care să justifice tăcerea lui sau care să apropie data căsătoriei, făcînd-o mai dezirabilă. Ce încîlcite mai erau toate ! Charles oftă, îndesîndu-și biletul în buzunarul vestei și luînd restul.

Trenul trase la peron ; se urcă indiferent în compartimentul care se oprise în dreptul lui. Își ridică valiza, așezînd-o în plasă și se trînti pe un loc din colț. Cu rezerva exagerată înrădăcinată în el prin educație, se feri să privească în față pe ceilalți doi călători din compartiment pe care îi zărea numai ca pe niște forme șterse ; un cuplu de vîrstă mijlocie, fără trăsături distinctive. Numai după ce trenul plecase din gară și peisajul din centrul Angliei se scurgea prin dreptul ferestrelor, își dădu seama că îl studiau cu timiditate, dar cu un foarte mare interes care era evident pe punctul de a-i îndemna să spargă tăcerea. Își ridică ochii și le întîlni privirea. Da ! Unde oare îi mai văzuse ?

— Sînteți domnul Lumley, nu-i așa ? spuse în cele din urmă bărbatul.

— Așa mă numesc, confirmă Charles cu prudență, mormăind repede, nu sînt sigur unde am mai avut plăcerea, îmi amintesc, bineînțeles, fețele dumneavoastră, dați-mi voie să mă gîndesc.

Femeia, care era limpede că nu le împărtășea stînjeneala, se aplecă înainte cu un zîmbet încurajator.

— Sîntem părinții lui George Hutchins, spuse ea cu amabilitate. Ne-am întîlnit cînd am fost la colegiu să-l vedem.

Charles își aminti pe loc scena pe care i-ar fi plăcut să o uite. George Hutchins, un tînăr dezagreabil, perseverent și fără umor, locuise pe același palier la colegiu și se complăcuse în a-l dăscăli pe Charles despre virtuțile muncii susținute. „Nu ai sistem", spunea el disprețuitor, privind titlurile cărților din biblioteca lui Charles. „O adunătură întîmplătoare de texte fără nici un sistem. Nu faci decît să te joci. În ceea ce mă privește, nu-mi pot permite să procedez la fel. Parcurg cu atenție fiecare subiect al materiei. Fac o lectură preliminară, citesc apoi mai concentrat și după trei luni recapitulez. În felul acesta totul se fixează. Aceasta este metoda prin care oameni ca Lockwood au ajuns unde sînt și eu am de gînd să o aplic". Lockwood, un tip cu fața lugubră și interogativă, față de care Hutchins avea o admirație profundă și sinceră și care îl încurajase pe parcurs spre o pedanterie vanitoasă, era profesor îndrumător la colegiu. După cîte una din aceste prelegeri, Charles rămînea cu ochii ațintiți la foc, inert și descurajat; scînteierile și nimerelile în parte uluitoare și în parte perspicace ale intuiției care îi serveau drept substitut al unei metode intelectuale păleau și se

stingeau încet în atmosfera rece și umedă a eficienței grosolane a lui Hutchins.

— Presupun că ai auzit totul despre succesul lui George, spuse domnul Hutchins. Vocea îi era veselă și încrezătoare, dar cu o nuanță curioasă de nedumerire și patos. A primit gradul de agregat [1], adăugă el, folosind cuvîntul neuzual între ghilimele, altoindu-l ca pe o rămurică ciudată pe trunchiul chircit al vocabularului său de meseriaș.

În următoarele cîteva minute conversația se desfășură pe o linie pur convențională. Un potop continuu de cuvinte „merită felicitări“, „a muncit din greu dar a obținut ce a vrut“ și alte asemenea „clișee“ din partea lui Charles, și drept răspuns cîte un „păi, asta și-a dorit întotdeauna, dar e drept s-a străduit“ din partea perechii veștejite din fața lui. Lui Charles îi era sincer milă de ei, deși masca acest lucru. Era atît de evident că se simțeau și mai stingheriți decît în urmă cu doi ani, în ziua în care intrînd în camera lui Hutchins ca să-i ceară împrumut o furculiță de prăjit pîine îi găsise pe toți trei stînd muți și țepeni. Hutchins fusese în mod vădit foarte rușinat din cauza aspectului de oameni simpli și al comportamentului părinților săi, încît evitase să-i prezinte, în speranța că Charles nu-și va da seama care este legătura dintre ei. Dar trăsăturile de fa-

---

[1] Profesor agregat — profesor universitar care, după ce și-a cîștigat titlul prin concurs, continuă să funcționeze pe lîngă o catedră condusă de alt profesor. (Notele aparțin traducătoarelor.)

milie își spuseseră cuvîntul și Charles zăbovise, stînd de vorbă cîteva minute, pe de-o parte pentru că simțea o plăcere malițioasă în faptul că Hutchins se simțea atît de stingherit, iar pe de alta din dorința sinceră de a-i consola pe acești oameni modești și cumsecade, de a le demonstra că dacă fiul lor era un snob dezgustător, existau alții care nu erau așa și să încerce să le ofere cîteva momente plăcute în cursul a ceea ce era, neîndoielnic, o vizită dezastruoasă. Nu-și mai făcuseră altă dată apariția și Hutchins nu pomenise de ei. Charles, fără altă intenție decît de a fi amabil, îl întrebase o dată dacă părinții lui sînt bine, dar încruntarea pe care o primise drept răspuns arăta clar că Hutchins considerase întrebarea drept o jignire. Cultul succesului care îi alimenta grosolănia nu-i putea îngădui nici o toleranță față de cuplul a cărui progenitură era. Părinții lui nu erau nici prosperi, nici celebri. Accentul lor, caracteristic celor din Birmingham, dădea pe moment la iveală nefirescul propriei sale dicțiuni (o reproducere incredibil de exactă a tărăgănelii afectate a lui Lockwood) și, pe scurt, resentimentul pe care îl avea față de ei era împins pînă la extrem. În mijlocul tuturor problemelor care îl asaltau, Charles găsi timp să se bucure că nu era ca Hutchins, că sufletul lui, încordat de frămîntările situației absurde în care se afla, nu era mort. Nu îi plăcea să citeze, dar o frază favorită îi veni în minte și murmură : „Sînt unul dintre cei care au creat ceva, fie și numai o lume a agoniei“.

— Iertați-mă, n-am înțeles, spuse domnul Hutchins surprins, aplecîndu-se înainte.

— Nimic, absolut nimic, răspunse Charles. Dorea să vorbească pe un ton voios și degajat, dar cuvintele răsunară obraznic, dînd impresia de impertinență. Exasperat, se ridică în picioare și își coborî valiza din plasă, îngăimînd : „Trebuie să mă pregătesc să cobor la stația următoare“ și porni grăbit în lungul culoarului să-și găsească alt compartiment. Singurul în care se părea să mai fie un loc liber era ocupat de patru bărbați cu bărbiile vinetii care jucau cărți trîntindu-le pe o valiză și care ridicară privirile spre el cu atîta ostilitate încît se retrase grăbit. Nedorind să rămînă pe culoar, de teamă ca domnul sau doamna Hutchins să nu iasă și să-l vadă, petrecu cele patruzeci de minute care mai rămăseseră din drum stînd înghesuit la toaletă.

În ciuda începutului descurajant al zilei, pe la ora patru și jumătate după-amiază, Charles depășise un număr surprinzător de obstacole. Ajungînd la destinație, își lăsase valiza la biroul de bagaje al gării și, hotărît să amîne întoarcerea oficială acasă pînă nu va mai avea încotro, străbătu grăbit cei o sută de metri de la gară și pînă la stația de autobuz ca să ia unul cu care să parcurgă distanța de cinci mile pînă în satul unde locuiau Sheila și părinții ei. Dorința de a o vedea, înăbușită cu străşnicie luni de zile, se aprinse în întreaga sa ființă, în timp ce autobuzul se tîra pe drumurile ce

păreau verzi de frunze. Avea nevoie atît de mult să se reîntoarcă, să fie înțeles, să aibă un loc unde să se relaxeze, să nu i se facă reproșuri și unde să nu fie silit să ia decizii practice imediate. Dar această liniște urma să fie cucerită și fu cuprins de o stare puternică de tensiune care îl zgudui teribil pe cînd urca pe cărarea din grădină.

Desfășurarea evenimentelor avea să-l dezamăgească încă o dată. Ca răspuns la apăsarea sa inutil de hotărîtă și de prelungă pe butonul soneriei, ușa a fost deschisă de un bărbat corpolent și grav, cam de 35 de ani. Era Robert Tharkles, soțul surorii mai mari a Sheilei, Edith. Expresia lui serioasă se întunecă devenind de-a dreptul posomorîtă, cu o nuanță de iritare la vederea lui Charles. Iar tontul ăsta ! Și tontul ăsta nu se dezghețase. Oare cînd avea de gînd s-o facă ?

— Sheila nu-i aici, anunță el fără să aștepte ca Charles să spună ceva și fără să salute.

— Îmi dai voie, totuși, să intru. Vin cam de departe, mormăi Charles.

— Sînt numai cu Edith acasă, spuse Robert, prevenindu-l parcă pe Charles că intrînd se expune unei grele încercări ; ceea ce era adevărat.

Fără să răspundă, Charles se strecură pe lîngă Robert și păși în vestibul. Edith ieși din bucătărie și îl întîmpină, spunînd :

— Sheila nu-i aici.

— Știu, zise Charles, vorbind prea repede ca să poată fi complet înțeles. Mi-a spus Robert.

Ai ceva împotrivă să beau o ceaşcă cu ceai ? Şi cînd se reîntoarce Sheila, să o văd ?

Sub privirea lor arogantă şi ostilă, Charles îşi veni în fire, intră în bucătărie şi se aşeză pe un scaun.

Era una din întîlnirile tipice pe care Charles le avusese cu Robert şi Edith. Nu din cauză că nu avea succes erau împotriva lui ; în ochii lor insuccesul nu constituia o vină care să merite a fi pedepsită — astfel de oameni erau pur şi simplu lăsaţi în pace. Ceea ce îi irita era faptul că el nici măcar nu părea să încerce. Deşi reuşeau să o formuleze în cuvinte, obiecţia lor era că nu purta şi el o „uniformă". Dacă ar fi purtat uniforma unui comerciant prosper din clasa mijlocie, ca Robert, l-ar fi acceptat. Sau dacă, pe de altă parte, ar fi adoptat serios neglijenţa şic a boemilor din Chelsea, cel puţin ar fi înţeles ce hram poartă. În lumea lor, prima îndatorire a fiecărui om era să poarte o „uniformă" care să îi definească poziţia socială, chemarea şi ambiţiile : de la cizmele grele şi bluza de marinar la haina de tweed a profesorului, convenţionalismul îmbrăcăminţii făcea ca fiecare să poarte cartea lui de identitate în aşa fel încît să poată fi recunoscut. Dar Charles părea să nu-şi dea seama de datoria sacră de a se costuma pentru rolul său. Chiar ca student nu purtase pantaloni din catifea reiată şi cămăşi colorate. Nici măcar nu fumase pipă. În schimb, îşi făcea apariţia în haine de stradă obişnuite, care nu erau totuşi cele purtate de oameni de afaceri, şi pantofi grei, dar

care nu erau pantofii grei, sofisticați ai sportivilor la modă. În afară de asta, toate încercările și eforturile lui de a se pune bine cu ei fuseseră greșit interpretate. Îi sugerase lui Robert, cînd s-au întîlnit prima dată, să iasă pentru cîteva minute să bea ceva înainte de prînz. Robert nu ieșea însă niciodată ca să bea, preferînd să deschidă o sticlă mică de bere acidulată pe care o scotea solemn dintr-un bufet de mahon. Cînd o ajutase la spălatul vaselor în ziua în care femeia de serviciu era liberă, Edith fusese atît de încordată de teamă că el ar putea sparge ceva, încît, în cele din urmă, scăpînd-o din mînă, spărsese o sosieră de neînlocuit. Cînd Robert, asumîndu-și rolul plin de responsabilitate al soțului surorii mai mari, îl întrebase pe acest candidat la mîna surorii mai mici ce intenționează să facă și ce planuri are, Charles îi dăduse, după moda universitară, răspunsuri evazive și glumețe. Nu se potrivea cu lumea lor și nu vorbeau aceeași limbă ; și după o încercare formală de a-i găsi și lui locul în jocul lor de cuburi ordonat și cenușiu, nu îl simpatizaseră și îl respinseseră, fără ca totuși să îl lase în pace. Pe cînd stăteau așa, privindu-l, Charles își dădu seama că va trebui să accepte drept plată pentru ceașca de ceai încă o porție de povețe la fel de greu de înghițit și de inutile pentru organism ca o frecție la un picior de lemn.

Edith a fost cea care a început ofensiva, fixîndu-l cu ochii ei absurd de mici, așa cum stătea țeapănă lîngă chiuvetă, o femeie care

se simțea tare pe poziție, îmbrăcată cu o rochie oribilă și cu un șorț stropit.

— Presupun că doreai să vorbești cu Tata („Slavă Cerului că cel puțin cînd se referea la acea sperietoare gălbejită nu-i mai zicea „tăticu"). Acum, că ți-ai luat diploma, cred că vei dori să-ți faci cît de cît ordine în propria-ți viață (aluzie indirectă, și nu prea, la felul lui hazardant de a trata problemele sale). Se întreba cînd ai să apari (insinuînd că s-a sustras de la unele responsabilități).

Charles se lăsă agățat ca un prost.

— Nu cred că aveam intenția să-l văd pe tatăl tău, spuse el. Adică nu e nici o grabă — ăăă...

Își dădu seama că a căzut în cursă. Ultimele șase cuvinte aveau nevoie de foarte puțină răstălmăcire ca să devină o armă împotriva lui (ba mersese atît de departe încît să spună „nu mi-am dat seama că" etc.). Edith deschisese gura să-i turuie predica pe care i-o pregătise, cînd Robert interveni pe neașteptate.

— M-am întîlnit zilele trecute cu părinții tăi. Am stat de vorbă cîteva minute despre tot felul de lucruri. Trebuie să-ți spun — tonul său deveni ferm și energic, autoritar, vrînd să sublinieze aspectele esențiale —, cred că ar fi cazul să-ți dai seama că există o foarte mare nemulțumire în legătură cu modul în care evoluezi. Să-ți dau numai un exemplu : felul în care ai dispărut după ultimele examene. Tatăl tău mi-a spus că nici măcar nu i-ai dat adresa. Nu

avea absolut nici o posibilitate să ia legătura cu tine. Trebuie să-ți mărturisesc că asta mi se pare destul de urît din partea ta.

Era adevărat că Charles se folosise de unica și cea mai simplă metodă de a-și împiedica părinții să se amestece în viața lui, scuturîndu-o, descompunînd-o în fragmente și întunecînd cu negura emoției tot ceea ce încerca el să studieze prin „microscopul de indiferență“ pe care și-l construise cu atîta trudă. Dar, bineînțeles, nu exista răspuns la convingerea acestui nătărău că a refuza să te arunci, la fiecare criză, în ineficiența pe care părinții tăi se străduiseră timp de douăzeci și doi de ani să o cultive era ceva „urît“. Simți cum îl cuprinse un sentiment sufocant de totală incapacitate de a comunica, la fel ca în acele coșmaruri în care cel ce visează se vede internat în ospiciu pentru demență.

Glasurile lui Robert și Edith turuiau înainte. Charles încerca să facă abstracție de ei, dar frazele infatuate, unele adevăruri spuse pe jumătate cu impertinență, grosolăniile afabile îl dezarmau. În cele din urmă, o remarcă a lui Edith îl făcu să se ridice în picioare într-o izbucnire bruscă de mînie :

— S-ar părea că niciodată n-ai dorit să răsplătești pe cei care au încercat să te ajute.

Plin de resentimente, Charles văzu fețele celor care „încercaseră să îl ajute“ : și dincolo de ele zări licărind o aureolă de culoarea zorilor pe niște creste acoperite cu zăpadă, care ar fi putut exista (brusc își dădu seama de

acest lucru) în viața lui dacă ar fi fost lăsat să se descurce fără „călăuză“ ; dacă toți cei care și-au înveșmîntat născocirile lor posesive cu vorbele „încercînd să te ajut“ ar fi fost, printr-un miracol, înduplecați să-l lase în pace. Și ea îi vorbea acum, încă o dată, despre răsplată !

Apucînd spătarul scaunului de pe care tocmai se ridicase Charles căută un răspuns rapid și distrugător : cîteva cuvinte rostite atît de iute și cu atîta înverșunare, încît să se întipărească bine în mintea lui Edith, și să nu le uite pînă la moarte.

Nu avea nici un rost, bineînțeles. Vorbele nu aveau efect asupra acestor oameni. Într-adevăr era de neconceput ca prin discuții să-i faci să înțeleagă ceva, doar dacă îi trînteai jos și le puneai un căluș în gură, lăsîndu-i în prezența unei plăci de patefon care să repete la infinit o afirmație scurtă și concisă. I-ar fi plăcut să formuleze chiar atunci, pe loc, acea afirmație. Să rezume în cîteva fraze clare natura crimei pe care ei și cei asemenea lor o comit împotriva omenirii prin simpla lor existență.

— Săgeata ta pare să-și fi nimerit ținta, Edith, spuse soțul ei. Prietenul nostru nu prea știe ce să-ți răspundă. L-ai redus la tăcere.

Charles își concentră brusc atenția asupra lui Robert. Dintr-o dată i se păru că mustața țeapănă, castanie pe care o purta, ca să aibă un aer mai demn, nu mai arăta a mustață de băr-

bat, ci că fusese tăiată de pe capul unui cîine de rasă Airedale.

— Nu mă gîndeam de fapt la cele afirmate de Edith, răspunse el cerîndu-și aproape scuze. Mă întrebam doar cum de nu s-a gîndit nimeni niciodată că ar merita să taie mustața ta stupidă și s-o folosească drept perie, ca acelea pe care le vezi atîrnînd afară la ferestrele de lîngă canalele de scurgere.

Vorbea liniștit și politicos. Totuși, după o scurtă pauză, în timpul căreia mințile celor doi se căzneau să afle sensul cuvintelor sale, își dădură și ei seama că fuseseră fără doar și poate insultați. Fața lui Edith părea să se umfle, dublîndu-se în raport cu dimensiunea ei obișnuită, ochii i se bulbucaseră și cu vocea tremurînd de furie și plină de amenințări dădu drumul unei tirade sonore, dar nesigure. Robert, pe de altă parte, hotărî fără nici un fel de dificultate ce atitudine se cuvenea să adopte. Își strînse buzele, își îndreptă umerii și păși înainte încet și totuși hotărît, ca Ronald Colman. Cînd exclamația sa concisă, dar venită la momentul potrivit „destul cu vorbăria asta“ nu reuși să pătrundă în conștiința lui Charles și cînd din bolboroseala lui Edith începuse să se simtă că se îneacă în lacrimi, Ronald Colman dispăru și în locul lui stătea Steward Granger, periculos, alert, puternic. Îl prinse pe Charles de reverul hainei. Pentru o clipă, Charles, luat prin surprindere, rămase nemișcat. Cît de repede, cît de fatal evoluase situația! Iată că în cele din urmă ajunsese să se pună rău și

cu ei. „Îi insultase. De fapt Robert trebuia să-l dea afară. Era imposibil să-l mai primească din nou în casă.“

Fața lui Robert, puhavă, inexpresivă, se apropie agresiv de a sa. La dracu, n-aveau decît s-o capete dacă asta doresc ! Răsucindu-se brusc, se eliberă, făcu un salt la chiuvetă și apucă ligheanul de vase. Edith tocmai terminase de spălat vesela cînd venise el și dintr-un motiv oarecare nu aruncase apa. Jumătate din zoaiele înspumate se vărsară peste Charles, pe cînd smulgea violent ligheanul din chiuvetă, dar cealaltă jumătate se revărsă în cascade, în timp ce el, cu un sentiment de imensă ușurare, le arunca de jur împrejur. În bucătărie răsunară aproape simultan trei zgomote : plescăitul apei, țipătul strident al lui Edith și trosnitura ligheanului care ateriză într-un colț, după care Charles deschise ușa din spate și o zbughi afară. O privire aruncată înapoi îi înfățișa fața lui Edith încadrată de șuvițe ude de păr și pe Robert clipind ca să îndepărteze zoaiele din ochi.

În timp ce poarta trîntită se închidea în urma lui și Charles ieșea în drum poticnindu-se, înțelese brusc adevăratul sens al celor petrecute. Nu Robert și Edith erau cei cu care se certase, ci însăși Sheila. O iubise cu o perseverență pasivă din seara aceea fierbinte, amețitoare, pe cînd avea șaptesprezece ani, seara în care învățase ce înseamnă dragostea, seara în care fata intrase în personalitatea lui devenind mie-

zul ei. După un răstimp rezonabil de ezitare, fusese de acord să se căsătorească, atunci cînd va fi posibil, cu el și această perspectivă devenise, în gîndire și acțiune, însuși fundamentul vieții sale. Acum, în strada învăluită de umbra înserării, ritmul pașilor lui îi sugera gîndul că nu puteau să se căsătorească. Chipul Sheilei îi apăru în fața ochilor : acel aer de calm desăvîrșit, de plăcută și adevărată tihnă îi pătrunsese în suflet — întotdeauna liniștitoare, ca un oaspete binevenit — și dincolo de ochii fetei vedea ochii mamei ei, gravi și cu ochelari, judecîndu-l. În conformația bărbiei fetei vedea bărbia tatălui ei, proeminentă și bine rasă de țepii cărunți de sub gura mică și gata de scandal. Nu ! Nu îi fusese niciodată teamă că ea va îmbătrîni, pierzîndu-și încrederea în elasticitatea mădularelor devenite dolofane sau uscăţive. Dar acum nu o vedea doar îmbătrînind, ci transformîndu-se pe zi ce trece într-o părticică din mediul închistat și sumbru din care provenise. Răsunîndu-i încă în urechi „schelălăiala“ care vădea mulțumirea de sine a lui Robert, precum și cîrîitul furios al lui Edith, înțelese că nu le va putea face față niciodată. S-a sfîrșit ! S-a terminat cu Sheila !

Cu gîndul la acest sfîrșit, mintea îi fu inundată de imagini. Porțiunile fără păr, ca de fildeș, din spatele urechilor, tremurul bărbiei ei ascuțite cînd își ridicase fața să fie sărutată pentru prima dată, încheieturile delicate ale mîinilor... Inima îi bătea săltînd în piept ca o minge de crichet aruncată pe un teren arid

și plin de hîrtoape. Cuprins de un tremur violent, Charles își pierdu echilibrul și se sprijini, clătinîndu-se, de gardul de piatră din jurul grădinii unui om cu stare. Duritatea aspră a pietrei îl tulbură și un nou val de imagini il năpădi : văzu chipul Sheilei palid, luminos, hotărît și în spatele lui fața de o scrupulozitate meschină a tatălui ei, fața banală și cu zbîrcituri a mamei, sprîncenele excesiv depilate ale lui Edith și, prezidînd scena, Robert cu capul său detestabil de vițel, gesticulînd cu mîinile lui grosolane.

„Nu mă pot căsători cu Robert!“ rosti cu voce tare, în suferința lui. O femeie, între două vîrste, cu un băiețel care așteptau într-o stație de autobuz se răsuciră, privindu-l drept în față cu o curiozitate anormală în timp ce trecea pe lîngă ei. Charles o luă la goană. Nu dorea decît să depășească colțul străzii și să se ascundă privirilor celor doi ; dar pe cînd alerga își dădu seama că fuge de fapt de tot ceea ce fusese pînă în acel moment viața lui.

S-a sfîrșit : „S-a terminat cu Sheila“ și „LINIȘTEA“ erau cuvintele ce îi apăreau învălmășite în fața ochilor pe un panou luminat în galben. Pe jumătate mort, apăsă clanța de bronz a unei uși și trecu pragul intrînd într-o bodegă.

— Tot ce știu, spunea patronul, este că nu era bun de nimic pe cînd lucra la mine.

Vorbea agresiv, ca și cum ar fi contestat o judecată greșită. Dar omul cu fața roșcovană răspunse calm și cu emfază.

— Și azi ar putea să-ți cumpere tot avutul, fiecare cărămidă și fiecare fir de iarbă, dacă ar avea chef.

Patronul devenea tot mai furios. Aruncă priviri dușmănoase spre paharul pe care Charles i-l întindea să îi fie reumplut și se încruntă, iar fruntea lui, neobișnuit de joasă, se îngustă și mai mult.

— Nu am de gînd să zic, vezi bine, că nu puteai avea încredere în el, continuă cu aerul unuia care se silește, cu o generozitate nemaipomenită, să găsească cel puțin o calitate salvatoare unui caracter de nimic. Nu spun că am avut vreodată motive să bănuiesc că ar ciupi ceva, fie bani din sertar, fie băutură din depozit, pahare sau scrumiere sau altceva — cum fac unii. Dar ceea ce știu sigur, spuse el amenințător, aplecîndu-se înainte, e că habar n-avea care-i mîna dreaptă și care-i stînga. Și dacă putea să-și scrie numele, cam asta era tot ce *putea* să scrie. Uneori, cînd eram ocupați și stătea în spatele tejghelei, mă tot gîndeam că nu știe să citească etichetele de pe sticle. Veneau și cereau bere Double Diamond și aveau noroc dacă nu primeau Guinness.

Charles, care stătuse răbdător la bar încercînd să nu se gîndească la nimic decît la cele trei beri pe care le avea acum în stomac și la a patra pe care încerca să o comande, tresări auzind cuvîntul Guinness.

— Nu, mulțumesc, se grăbi el să spună, am să iau tot din cea pe care am băut-o pînă acum.

Patronul, ignorîndu-l, se plecă peste tejghea spre roșcovan, rînjind plin de răutate. Își imagina că judecă totul foarte calm.

— Avea două mîini stîngi, nu una, spuse el încheind discuția.

Roșcovanul repetă răbdător :

— Dacă ar fi să vină aici și i-ar plăcea cum arată localul, și-ar putea permite să-l cumpere.

Patronul, livid de furie, apucă iritat mînerul aparatului de servit bere și dădu drumul unui șuvoi înspumat de lichid tulbure în paharul lui Charles.

— Cunosc doi tipi care lucrează pentru el, spuse roșcovanul, gîndindu-se la bani. Cîștigă șase lire și zece șilingi pe săptămînă și dacă vor să lucreze sîmbăta după-amiaza, le socotește timpul dublu.

Patronul, prost dispus, împinse paharul plin spre Charles și aruncă șilingul în sertar.

— Lucrează cu contracte, spuse roșcovanul. Numai cu contract. Se duce la o clădire mare, un bloc de birouri sau un hotel și se angajează prin contract să le spele regulat ferestrele. Le trimite apoi, o dată la trei luni, nota de plată.

— Notă de plată ! izbucni cu înflăcărare patronul. Cînd lucra pentru mine nu te puteai încrede în el să încaseze nici șase pence pentru un sfert de litru de bere. Seara, cînd se răspîndea zvonul că-i lume multă și-i el în spatele tejghelei, veneau aici toate haimanalele de prin

partea locului, tocmai pentru că nu ştia să socotească. Comandau cinci sticle și-i plăteau trei. Dar acu' lucrează pe cont *propriu,* sublinie cuvîntul pe un ton plin de silă. Şi-i destul de priceput să trimită note de plată. Ba încă fără greşeli în ele.

— N-am spus asta, zise roşcovanul. Îmi închipui că de cele mai multe ori le încarcă, rîse încîntat de răspunsul lui spiritual.

Charles puse jos paharul gol și se duse la toaletă. Cînd se întoarse, cei doi vorbeau despre altceva. Era evident că patronul nu fusese cine ştie ce curios să afle mai mult despre nepriceputul care se îmbogățise. Ceea ce părea o proastă dispoziţie extremă nu era decît un stil de a conversa care făcea din el un „caracter" : aducea, fără îndoială, o mie de lire pe an fabricii de bere de la care se aproviziona.

— Tot din aceea ? strigă supărat pe cînd Charles se apropia de bar.

— Nu, un whisky, vă rog, răspunse Charles, pentru că dorea mai mult decît orice pe lume să se îmbete și nu-i mai rămăseseră decît șase șilingi. Poate îi erau suficienți dacă amesteca destul băuturile. După whisky putea cere un gin și apoi, dacă îi mai rămîneau bani, un pahar de bere neagră. Astea ar trebui să-l dea gata.

Pînă acum, cei trei fuseseră singuri, liniștiți, dar în cîteva clipe localul începu să se umple. Șase femei voinice, între două vîrste, evident obişnuitele casei, intrară în decurs de zece minute și își începură ritualul de seară cu bere

Guinness și conversație. Din pură întîmplare, Charles se așezase chiar în mijlocul semicercului de scaune care le erau rezervate și printr-un baraj de priviri semnificative și aluzii cu voce tare încercau să-l facă să se mute din loc. Dar amestecul de whisky și bere pe stomacul gol începuse să aibă efect și Charles stătea cu ochii pe jumătate închiși, neluînd în seamă gesturile și comentariile lor ce vădeau nemulțumirea. Patronul, care în ochii lui se metamorfozase într-o siluetă neagră, șterse cu o cîrpă suprafața tejghelei și din mijlocul ceții sale alcoolice, Charles se văzu cu o cîrpă în mînă ștergînd nu o tejghea, ci o fereastră. *Se angajează prin contract să le spele regulat geamurile. Le trimite o dată la trei luni nota de plată.*

Femeile vorbeau deschis peste, în jurul și prin capul său. Crîmpeie din conversația lor se amestecau cu frazele care îi urlau insistent în creier.

— Așa că i-am zis, dacă vrei să știi de ce nu-i la școală, n-ai decît să înconjuri casa, i-am zis.

Are cu ce să-ți cumpere tot avutul.

— Și să te uiți ce cuvînt a scris pe ușa magaziei de cărbuni, am zis.

Doi tipi care lucrează pentru el. Și dacă vor, le socotește timpul dublu.

— Păi altfel unde putea auzi el un cuvînt ca ăsta? am zis. Un cuvînt urît și murdar. Dacă asta-i învață ei, am zis.

Avea două mîini stîngi, nu una. Nu era bun de nimic cînd lucra pentru mine.

— Sper, pentru binele tău, am zis, că nu vrei să spui că el a auzit vorbindu-se aşa ACASĂ, am zis.

Îmi închipui că-i încarcă la socoteală. Fiecare fir de iarbă.

— Funcţionar care supraveghează frecvenţa elevilor la şcoală, sau nu, am zis.

În buzunarul de la pieptul hainei lui Charles era un pachet cu ultima lui ţigară. O scoase cu grijă, dar fusese îndoită şi foiţa era ruptă la mijloc. Începu să o fumeze, ţinînd-o astfel încît un deget acoperea exact locul unde era ruptă trăgînd cu sete un fum. Arsurile teribile provocate de alcool în stomacul său, unite cu norul gros de fum şi nicotină îngrămădit în plămîni îl făcuseră să scape de povara vinovăţiei şi de oboseala care îl apăsa. Rosti în gînd o rugăciune de recunoştinţă celor două zeităţi gemene salvatoare.

Apoi, cum mintea i se limpezi pentru moment, deveni conştient de curentul de ostilitate, încărcat cu bere, care sufla către el dinspre răsărit. Stînjenit şi temător, sări de pe scaun şi se alătură grupului compact îngrămădit în jurul barului. Patronul şi cele două fiice ale sale munceau din greu umplînd pahare şi încasînd bani, dar nu se vedea nici un semn că îi va veni şi lui rîndul să fie servit. De cîteva ori ajunsese lîngă tejghea, aşteptînd ca toţi cei din faţa lui să fie serviţi, dar de fiecare dată îl dăduseră brusc la o parte tocmai cînd

deschidea gura să dea comanda. După douăzeci de minute, toată exaltarea provocată de whisky și de țigară dispăruse și tot ce mai simțea era oboseala de a fi stat atîta timp în picioare, după o zi în care nu mîncase mai nimic. Hotărît, întinse paharul și bătu cu el în tejghea.

— Gin, vă rog, strigă el.

— De patru ori bitter, un Guinnes, trei chifle și Martha zice că ai și niște țigări Weights ? strigă un om îndesat de alături. Charles se întoarse furios și se răsti la el.

— Așteaptă puțin, am fost aici cu mult înaintea dumitale.

Omul îl privi cu răceală pentru o clipă, dar înainte de a-i putea răspunde, îi fuseseră aduse pe o tavă cele comandate, printre care și pachetul de țigări, și el numără repede banii și se îndepărtă. Charles căzu în adîncurile unui Atlantic de frustrare. Era vădit, chiar și pentru o minte ca a lui, încețoșată de oboseală și dezamăgire, de ce nu putea ajunge nicăieri. În local, sau cel puțin în sala aceea, domnea o atmosferă predominant muncitorească. Era populată cu oameni cu figuri aspre, brutale, care fuseseră încurajați de viață să-și ascută colții. Pe de altă parte, colții lui fuseseră în mod sistematic tociți prin creștere și educație. Încă din prima copilărie îl învățaseră să-și domolească sonoritatea naturală a vocii, să se eclipseze pe toate căile posibile, să se plece în fața celorlalți. Și acesta era rezultatul ! Fusese modelat de o educație creată să facă față cerin-

ţelor unei generaţii mai norocoase şi apoi fusese aruncat în jungla anilor o mie nouă sute cincizeci. Stupul era plin de viespi, toţi muncitori şi toţi la fel. Dar el, care nu se deosebea de ceilalţi prin nimic, fusese doar lipsit de ac.

— Şi acum pleacă de lîngă bar, o dată ce ai fost servit, îi spuse cu voce tare patronul, aplecîndu-se peste tejghea, în felul său amenințător.

— Nu am fost servit ! Vreau un gin şi un pahar de bere neagră, strigă Charles cu o violenţă bruscă.

Se făcu tăcere şi toţi se întoarseră să-l privească pentru un moment. Apoi indiferenţi, îşi reluară conversaţia. În felul acesta reuşeau să-i comunice, încă o dată, adevărul mai important decît orice că era prizonierul clasei sale sociale şi nu unul dintre ei, că este condamnat să se închidă în singurătate dacă se va îndepărta de semenii lui. Si totuşi îi ura pe cei de felul său : Robert Tharkles, George Hutchins, Lockwood. Dădu pe gît ginul şi ridică imediat paharul cu bere la gură. Lunga aşteptare la bar îl dezmeticise şi era necesar să amestece iute băuturile dacă dorea să se elibereze.

Şi eliberarea nu a întîrziat să vină. Pe cînd înghiţiturile rare, încete de bere urmară păhărelului de gin dat iute pe gît, băuturile anterioare începeau parcă să se trezească din somnolenţă. Unul cîte unul, semnele cunoscute ale beţiei ce punea stăpînire pe el începură să se ivească. Limba o simţea uşor amorţită. Dacă

o apăsa pe dinții de jos părea acoperită cu un înveliș de flanelă. Cînd îi privea suprafața lucioasă, tejgheaua se înălța și se cobora ușor. Cele trei becuri electrice din tavan, care își aruncau razele de lumină printre norii de fum, începură să se învîrtească unul împrejurul celuilalt într-un dans solemn.

— Ai un un foc, frate ? se auzi un mormăit de alături.

Înainte de a răspunde, Charles ridică paharul și dădu pe gît, fără grabă, ultima treime a halbei de bere. Pe cînd spumega și plescăia în oceanul învolburat care o aștepta în stomac, sentimentul de eliberare a fost deplin. Treaz, s-ar fi grăbit să se întoarcă, doritor să facă un serviciu, să fie pe plac. S-ar fi repezit să scoată chibriturile, vărsînd probabil, în graba lui, băutura. Acum era calm, insolent, în stare să se comporte la fel cu majoritatea celor din jur.

— Ai un foc ? mormăi din nou vocea, dar fără supărare ; treizeci de secunde de așteptare nu e o nenorocire. Charles se întoarse cu grijă și făcu tot ce îi stătea în putință ca să își concentreze privirea asupra chipului din fața sa ce se dilata și se contracta ritmic. Fără un cuvînt, scoase cutia de chibrituri și trase cu foarte mare atenție partea cu bețe. Cum era cu fața în jos, chibriturile se împrăștiară pe podea. Imediat, Charles se aplecă să le adune, lovindu-se puternic de picioarele cuiva care stătea lîngă bar. Omul se clătină, protestînd vehement. Dar fără să-i treacă prin gînd să

se scuze, Charles își încordă toată atenția asupra adunatului chibriturilor. Nu-și dădea seama, de fapt, dacă înotau cu adevărat într-o baltă de bere sau doar păreau că se învîrtesc continuu, vederea lui fiind încețoșată. Trecură cîteva minute pînă să le stringă pe toate și să le pună în cutie, cu capetele în aceeași direcție. Din nou în picioare, se întoarse spre omul care îi ceruse foc și a cărui față acum nu se mai dilata și contracta, ci se apropia ca apoi să se îndepărteze la o distanță apreciabilă. Deschise din nou cutia și alegînd un băț de chibrit din grămadă îl aprinse și i-l oferi. Dar în clipa aceea, fața, care fusese insuportabil de aproape de el, se îndepărtă repede. Charles murmură o exclamație de supărare și întinzînd brațul aruncă chibritul aprins.

Cît ai clipi, fața încetă să mai fie față și deveni o minge stacojie de furie, cu doi ochi imenși, colorați. În timp ce chibritul căzu sfîrîind pe mustața pleoștită și flacăra îi pîlpîi o secundă sub nări, omul se dădu îndărăt cu un strigăt răgușit de durere și mînie. Charles se dădu și el înapoi, speriat de strigătul brusc. Cum localul era acum prea plin să mai îngăduie vreo mișcare neașteptată, coatele normal că se ciocniră, berea țîșni în mai multe direcții și o salvă sonoră de înjurături se ridică peste freamătul general al discuțiilor.

Într-o asemenea situație, în condiții normale nimic nu ar fi putut depăși spaima și jena lui Charles. Fusese cauza unei dezordini ! Călcase legea sacră a autoeclipsării, a supunerii mute,

Se dăduse în spectacol, după cum se spune. În mod normal ar fi urmat să bîlbîie doar niște scuze. Strigătul ofensat al celui ars cu chibritul : „E vina lui. Ia dați-l afară pe neisprăvitul ăsta. A băut și așa prea mult !“ l-ar fi găsit la jumătatea drumului spre ușă. Dar acum, ceața tămăduitoare a alcoolului, făcîndu-l să fie chiar detașat, dar de o cruntă aroganță, îl proteja împotriva apropierii amenințătoare a patronului. În loc să dea înapoi în fața potopului de ocări care se revărsa asupra lui din spatele tejghelei, nu făcu decît să privească blajin, cu ochii pe jumătate închiși, chipul cîrciumarului care se rotea cînd dominat de nasul ieșit în afară, cînd retrăgîndu-se în mod grotesc sub sprîncenele proeminente, iar apoi, întorcîndu-se indiferent pe călcîie, Charles deschise calm ușa și ieși afară, fiind întîmpinat de tăcerea caldă a nopții de vară, în timp ce drumul satului se deschidea și se închidea în fața lui ca o cochilie uriașă de stridie.

Sprijinindu-se de un zid, așteptă ca drumul să se hotărască într-un fel sau altul. Și drumul se potoli numaidecît, transformîndu-se într-o ondulare ușoară peste care se putea păși. Nu avea unde să se ducă, nu avea nici bani și nici un plan, dar noaptea era înăbușitor de caldă, luna strălucea puternic aruncînd umbre adînci și el băuse destul ca să fie apărat împotriva anxietății. Șovăitor dar fericit, începu să coboare pe un drum lateral printre grădinile

căsuțelor. Și în timp ce mergea, gîndurile începură să îi fugă grăbite, ajungînd la acea goană frenetică pe care învățase să o asocieze cu beția.

Charles se amuzase adesea și își exprimase disprețul față de modul convențional în care era descrisă în literatură beția, prezentată de cele mai multe ori ca o stare de lene și letargie, de semiparalizie. În cazul său, dimpotrivă, facultatea de a raționa era pe de-a întregul comparabilă cu un motor avînd accelerația împinsă la maximum. Eliberate de responsabilitățile obișnuite — nu numai cele create de teamă, de sentimentul vinovăției și de povara zdrobitoare a convenționalismului adînc înrădăcinat, dar chiar și de obligațiile imediate ca cea de a-și menține echilibrul fizic și direcția —, gîndurile lui goneau și el era în stare să ajungă la hotărîri majore în cîteva clipe, hotărîri asupra cărora rar simțea nevoia să revină cînd își restabilea incapacitatea „normală". Acum, în timp ce se trînti pe un mal înverzit unde greierii țîrîiau sărind amețiți în lumina lunii, experiențele din ultimele zile se confundau cu învățămintele vieții și, în mijlocul peisajului care se rotea și se unduia, își începu noua perioadă de adaptare.

Dar nu la rece, analitic, pentru că acum analiza situației sale ar fi fost înșelător de ușoară și ar fi dus probabil la o reconsiderare pe jumătate cinică a hotărîrii de a se întoarce, de a se acomoda, de a relua firele rupte ale coconului său și de a le înnoda la loc. Noua lui

viziune clară a situației se prezenta ca o serie de imagini bine conturate și o rapidă retrăire a tuturor emoțiilor importante din viața sa într-o suită de străfulgerări violente. Era foarte simplu. Se vedea aplecat deasupra cărților, urmărind lecțiile, supunîndu-se corijărilor, lăsîndu-se la infinit modelat și format, croindu-și drum ani de zile pe terenul delicat al sensibilității altor oameni. Un pas în plus în oricare direcție și unul sau altul dintre acești oameni va fi „rănit“, ofensat, decepționat. Profesorii săi clătinînd din cap, tatăl său nedumerit și supărat, mîngîierile sau nemulțumirile mamei lui, pînă la întrebările anchetatoare ale doamnei Smythe și trăncăneala lui Edith. Cum îl mai călcaseră toți în picioare! Mintea lui se ambală și mai tare. Se întinse pe spate ca să poată vedea turnul bisericii din sat, argintat de lumina lunii, clătinîndu-se ca o trestie pe cerul liniștit și imaginile se îngrămădiră tot mai grăbite. Sheila aplecîndu-se spre el, ochii ei căutîndu-i cu tandrețe pe ai lui, dar deodată părul îi coborî pînă la un centimetru de sprîncene și chipul ei se metamorfoză în cel al patronului, aspru și poruncitor. Un vers dintr-o poezie modernă, citită recent, îi veni brusc în minte :

Eu om sucit iubesc ce-mi face silă.

Apăru George Hutchins, lovind sălbatic într-o minge de fotbal ; o îndrepta spre poartă, unde stătea Lockwood, purtînd un tricou verde și o șapcă. Pe cînd se rostogolea, Charles văzu

deodată că nu era o minge obișnuită, ci capul lui Hutchins, tatăl. „Nu luați seama la mine, domnule Lumley“, spunea el dezaprobator, cu un accent din Black Country, „George al nostru a lucrat tare din greu pentru succesul lui“. Versul îi răsună din nou în minte, dar de data aceasta sub altă formă. Era una dintre trăsăturile obișnuite ale beției la el.

Eu om iubit sucesc ce-mi face silă.

Charles sări în picioare și se căzni să meargă mai departe. Este mai ușor să te gîndești cînd parcurgi o distanță. Să te gîndești la ce ? Exista numai o întrebare : cum să folosească primii douăzeci și doi de ani ai vieții sale ca o temelie pentru următorii cincizeci. Dar aveau să mai urmeze într-adevăr cincizeci ? Și norul, ca o ciupercă dăinuind perpetuu într-o văgăună din subconștiința sa, înaintă pentru o clipă ștergînd totul.

Sucit cum sînt îmi face silă ce iubesc.

Totuși trebuie să te comporți ca și cum ar urma cei cincizeci de ani. Orice altă presupunere ar duce doar spre sinucidere.

Șanțul de lîngă drum o luă razna și îl apucă de gleznă, iar el căzu pe burtă pe un strat de frunze uscate care începu să se legene puternic încolo și încoace. Charles își dădu seama că în curînd o să îi fie rău, dar mintea îi era limpede și netulburată. Stratul de frunze se rostogoli complet peste el, totuși în plină mizerie fizică simțea o nouă exaltare, o nouă elibe-

rare. Avea în el cîteva halbe de bere și probabil niște rămășițe nedigerate de la ultima masă luată cu multe ore înainte. În cîteva clipe va scăpa de ele.

Și eu tîrfă fiind sucesc tot ce iubesc.

Nu ar putea tot atît de ușor să scape, vomînd, de clasa lui socială, de mediul său, de povara insuportabilă a concepțiilor și a conformismului ? Se ridică din nou în picioare și rămase un moment privind în sus spre axul cerului care se rotea deasupra lui.

Ca să iubesc și să sucesc ce-mi face silă.

De ce să nu se termine aici și el să renască, intrînd din nou în lume fără altă muzică decît țîrîitul greierilor și zgomotul propriului său vomat ?

2

PIELEA DE CĂPRIOARĂ făcea un zgomot plăcut pe cînd Charles o înmuia în căldarea cu apă și apoi o storcea. Senzația pe care o avea ținînd-o în mînă depindea mult de starea ei : o simțea lunecoasă cînd era umedă, și tare, aproape ca pluta, cînd era uscată. Ștergea încă o dată geamurile, de data aceasta cu pielea de căprioară uscată. Apoi o arunca în găleată și o lăsa acolo în timp ce scotea o cîrpă curată din buzunarul salopetei și dădea geamurilor un lustru final. Soarele fier-

binte, bătînd direct pe sticlă, usca ultimele urme de umezeală și arăta cît de lucioase și transparente deveniseră. Geamurile erau într-adevăr lună.

Acestea erau toate. Ultima fereastră a ultimei case pe care o avusese de șters în dimineața aceea. Și cum era sîmbătă, însemna că terminase lucrul pentru săptămîna care se încheia. Muncise, își cîștigase existența pentru o săptămînă întreagă ! Inima îi sălta de bucurie pe cînd cobora de pe scară, ținînd expert găleata cu mîna stîngă. Părea că făcuse această muncă toată viața ; poate că, exceptînd sensul literal, era adevărat. Viața lui începuse într-adevăr cu o săptămînă în urmă. Pînă atunci nu fusese decît o derivație, un apendice, un postscriptum al vieții altor cîțiva oameni. Această nouă viață era cu adevărat a lui.

Nu, poate, nu-i va aparține în întregime, gîndi el cu o licărire bruscă de clarviziune, pînă nu va da înapoi cele cinci lire. Dar foarte curînd va fi în stare să o facă. Le împrumutase de la un unchi care era avocat. Și culmea, îi venise foarte ușor să obțină împrumutul, pretinzînd că avea nevoie de bani ca să achite niște datorii la jocul de cărți, rămase din vremea studenției. Dacă i-ar fi spus bătrînului nătărău pentru ce îi trebuiau în realitate banii — găleata aceasta, scara, căruciorul, cîrpele și salopeta — nu și-ar fi deschis punga nici într-o mie de ani. Dar „cîteva lire pierdute cu prietenii jucînd cărți“ ! era cu totul altceva. Unchiul lui spunea întotdeauna „căr-

ţile“ în loc de simplu „cărţi“, arătînd astfel că era o distracţie cu care era de acord. Ba folosise chiar expresia „datorii de onoare“. Charles îşi stăpînise cu greu un zîmbet pe cînd lua cele cinci lire. Cu toate că nu cîştigase încă nici un ban, noua lui meserie îi dădea sentimentul că este cu mult deasupra lumii dominată de mici snobisme şi aparenţe, pe care o reprezenta unchiul lui. Totuşi, bătrînul fusese cumsecade, în acord cu principiile sale, dar trebuia să-şi capete banii înapoi. Charles se duse la uşa din spatele casei unde i se făcuse plata : şapte şilingi şi şase pence. Îi trebuise cam o jumătate de oră ca să îi cîştige. De capul lui nu ar fi cerut niciodată atît de mult, dar fusese prevăzător şi se interesase cît se plăteşte.

Chiar cu acel prilej, necesitatea de a fi direct, impusă de noua lui situaţie, se făcuse simţită. „Pe vremuri“ — pînă în urmă cu o săptămînă de fapt —, cîte ocolişuri sau căi indirecte ar fi ales în strădania de a obţine această informaţie ! Cum ar fi dat tîrcoale şi ar fi făcut aluzii, punînd întrebarea pe jumătate ici, pe jumătate dincolo, împins spre minciuni din ce în ce mai sfruntate, pînă ce situaţia ar fi devenit în cele din urmă imposibilă. Dar acum se dusese la portarul căminului Y.M.C.A. * unde locuia şi îl întrebase direct cît se plăteşte de obicei, pentru spălatul

* *Young Men's Christian Association,* asociaţie internaţională care pune la dispoziţia tinerilor camere la preţul cel mai scăzut.

geamurilor din clădire. Şi tot aşa de direct bătrînul îi răspunsese : „Se socoteşte cam şase pence de geam".

Foarte bine ! Să fie şi şase pence de geam. În zorii reci de vară cînd se sculase din aşternutul de frunze ştia că vechea lui viaţă luase sfîrşit. Toate se limpeziseră de la sine, se vedeau în propria lor lumină, căpătaseră dimensiuni noi şi mai realiste. Dintr-un salt se eliberase de tradiţia clasei sale şi a tipului pe care îl reprezenta, deprins să vadă muşuroaiele ca nişte munţi, iar munţii doar ca nişte pete ameninţătoare la orizont : şi acum, pînă şi munţii se mai apropiaseră lăsînd să se vadă potecile line şi bine bătătorite care duceau spre înălţimi, ba chiar păreau să ducă spre culmile strălucitoare încununate de zăpadă. Hotărîrile trebuiau luate imediat deoarece nu avea nici bani puşi deoparte şi nici timp. Prin urmare se decise pe loc. Cinci minute de gîndire îl duseseră la alegerea unei rude de la care să împrumute banii şi să se hotărască pentru cea mai mică sumă cu care ar fi putut să se descurce. Constatase că o scară bună era prea scumpă şi reuşea să lucreze şi cu una veche cu cîteva trepte lipsă, oprind-o să fie aruncată la gunoi sau în foc, pînă cînd peste o săptămînă-două îi va da mîna să-şi cumpere una nouă. Acelaşi lucru se întîmplase cu „roaba". Cele cinci lire nu i-ar fi ajuns niciodată să cumpere una bună, dar găsise un negustor de vechituri dispus să îi vîndă scheletul unui cărucior — nu mai avea decît ca-

drul și roțile — pentru cinci șilingi. Doar găleata și diferitele lui cîrpe erau de cea mai bună calitate. Se putuse scutura de toate atributele burgheziei, dar idealul de calitate bună, de treabă bine făcută (ideal care a fost întotdeauna mai mult burghez decît muncitoresc) îl însoțise în lumea nouă în care intrase.

Alegerea orașului în care să trăiască fusese și ea ușor de făcut. Trebuia să fie o localitate unde să nu aibă rubedenii, nu prea mică deoarece nu ar fi fost suficient de lucru, nici prea mare fiindcă nu îi plăcea atmosfera metropolelor ; și poate că era preferabil să aleagă un loc unde era cu putință să înceapă noua viață avînd oarecare șanse de succes sau posibilitatea unor asemenea șanse. Unde exista oare vreo mare instituție care ar fi fost de acord să încheie un *contract* cu el ? (Acesta era cuvîntul magic deoarece afirmațiile roșcovanului din bodegă constituiau întreaga lui pregătire profesională). La început cochetă cu ideea de a se reîntoarce în orașul unde își făcuse studiile universitare și de a încerca să obțină un contract de la fostul lui colegiu ; însă se răzgîndi imediat nu numai pentru că era puțin probabil să i se ofere unul, ci și pentru că, dacă se gîndea mai bine, nu își aducea aminte să fi văzut pe cineva de meserie spălînd geamurile vreunui colegiu. Probabil că direcțiunea prefera, cu mărginirea caracteristică, să includă spălatul geamurilor în îndatoririle personalului de serviciu. Deci unde ar putea totuși să se stabilească ?

Ei da, se putea oricînd reîntoarce la Stotwell ; și afară de asta, îi trecu dintr-o dată prin cap, la zece mile se afla satul unde era vechea lui școală. Un contract ! Acum școala avea ocazia să fie la înălțimea unora dintre banalitățile ei tradiționale despre *esprit de corps.* Își aminti cît de puternică și de sinceră fusese emoția care îl cuprinsese în ultima lui zi de școală, cînd se ridicase în picioare, împreună cu ceilalți elevi timizi și cu tuleie în barbă din clasa a șasea, îngînînd pentru ultima oară cîntecul de sfîrșit de an pentru „cei care nu se vor mai întîlni aici“ :

Fie ca timpul semănatului să poarte
An după an recolte mai bogate.

Recoltele la care se referea cîntecul erau, bineînțeles, dintre cele necostisitoare, formate din prietenii, lealități, „scoase din sertar“ o dată cu cravata de uniformă pentru întîlnirea anuală a foștilor absolventi — intenție plină de nostalgie dar și de falsitate : acum însă școala avea cel puțin prilejul să ofere unui „grăunte din recoltă“ ceva substanțial. Un contract ! Cuvîntul sacru îi răsună în minte în timp ce sări jos din autobuz în piață și o porni în sus pe colină spre școală.

Cu toate că se lepădase bucuros și pe deplin de trecut, nu putea totuși intra în clădirea roșie, acoperită de iederă — o imitație a școlii din Rubgy, cum existau multe altele mai puțin importante din acea perioadă — cu sîngele rece al unuia care nu fusese niciodată acolo.

Deşi cei opt ani petrecuţi aici făceau parte dintr-o viaţă anterioară, acea viaţă anterioară avea încă puterea de a provoca suficientă stînjeneală ca să străpungă nou-descoperita lui tihnă. Să fie recunoscut de portar; să fie condus, în toropeala după-amiezii, de-a lungul coridorului, prin faţa claselor care se înşiruiau mohorîte şi unde farsa jalnică a copilăriei sale se desfăşurase, act după act, la nesfîrşit şi unde zmeii, zeii şi vrăjitorii care populaseră acea fantastică lume se străduiau şi acum, chiar în clipa aceea, să construiască structura ce se macină veşnic în mintea unei noi generaţii. Era neplăcut, dar neplăcerea dispăru cînd a fost lăsat singur în sala de aşteptare a directorului, deoarece o dată cu singurătatea devenise conştient că tăiase tentaculele care îl legau de modul de viaţă pe care îl reprezenta acest loc. Atît de curînd după timpul „semănatului" venise aici să culeagă o „recoltă" limitată dar precisă. Un contract!

În cele din urmă a fost condus în biroul directorului, acea cameră care, cu decorul „tradiţional" aranjat cu grijă, fotolii de piele, busturi clasice, biblioteci cu geamuri, fusese scena celor mai importante dezastre şi triumfuri ale adolescenţei lui, cu toate că fusese un elev prea mediocru ca să intre acolo mai mult de patru sau cinci ori în cei opt ani de şcoală.

Şi iată faţa familiară şi batjocoritoare, mişcîndu-se crispat în spatele lentilelor groase ale ochelarilor.

— Ei bine, Lumley, și ce aș putea — se opri o clipă și pronunță următoarele trei cuvinte cu o claritate inutilă, ca și cum le-ar fi parodiat — face pentru tine ?

— Ai putea, pentru început, să mă privești direct, îi stătu pe limbă să răspundă. Scrodd își făcea jocul său obișnuit : privea ironic în direcția lui, cuprinzînd în mod vag cu privirea mioapă toată aria în care interlocutorul său putea fi găsit, întocmai ca cineva care, știind că este o mică insectă pe tapet, nu o mai vede și nu este prea interesat să o mai caute. Cu toate că se simțea iritat de această insolență banală și superficială, se abținu să manifeste vreun semn de nerăbdare deoarece în cei trei ani de cînd el și Scrodd nu se mai întîlniseră, se familiarizase cu genul acela de povară psihologică sub care se afunda directorul. Proaspăt venit din lumea lui Hutchins și Lockwood, putea citi în sufletul politicosului imbecil ca într-un ziar : ambițiile de la început, hotărîrea de a-și dedica numai jumătate din energie îndatoririlor obișnuite iar restul unor studii care aveau să îl aducă în centrul atenției, și, în cele din urmă, spulberarea visurilor, lăsîndu-l țintuit într-un gen de travesti al poziției sale inițiale, cu o parte din atenție concentrată asupra a ceea ce făcea sau asupra interlocutorului, iar cealaltă parte pîlpîind în zona insensibilă a minții sale concentrate cu o mare îndărătnicie în gol.

— M-am gîndit că veți fi atît de amabil să mă ajutați în profesia mea, domnule, spuse Charles vioi.

Scrodd avu o ușoară tresărire care îi aduse privirea absentă la vreo șapte centimetri distanță de umărul lui Charles. Pe față îi apăru un zîmbet.

— Te-aș fi putut scuti de deranj, Lumley, dacă ai fi menționat în scrisoare de ce dorești să mă vezi : ți-aș fi putut spune că personalul acestei școli este complet și că nu am influență în altă parte.

Charles se aplecă înainte cu o prefăcută considerație. Sperietoarea de ciori credea pur și simplu că el, ființă umană liberă, dorea să se înroleze în regimentul amărît al pedagogilor.

— Nu am intenția să intru în învățămînt, domnule Scrodd. Solicitările mele de serviciu sînt, ezită o clipă, mai simple și mai ușor de îndeplinit.

Pentru un moment, înfruntînd enormitatea sarcinii pe care o avea în față, Charles simți o renaștere a vechii lui confuzii, a sentimentului de vină și de stinghereală. Limba îi înțepeni într-atît, încît îi înăbuși elocința, devenind aceeași figură ridicolă și nesigură pe sine care fusese în cursul vizitelor sale anterioare în acest birou. Imediat însă, ceața se risipi și sănătatea lui morală pe care și-o dobîndise atît de greu îl împinse, prin curentul ei puternic, înainte, pînă cînd simți, din nou, sigur pămîntul sub picioare.

— Şi în ce fel, întrebă insolent Scrodd, privind ironic dincolo de el, sînt pentru *mine* mai uşor de îndeplinit ?

Charles se sprijini de spătarul scaunului pe care şedea şi îşi fixă privirea pe lentilele groase de pe faţa celui aflat vizavi de el.

— Şcoala are geamuri. Din cînd în cînd, cineva trebuie să le spele. Fie cineva din afară, fie unul dintre oamenii de serviciu ai şcolii care ar putea fi folosit mai bine pentru îndeplinirea îndatoririlor sale obişnuite. Trăim acum, după cum dumneavoastră singur susţineaţi cîndva, în epoca specializărilor.

Scrodd părea să fi căzut în transă. Ochii lui priveau sovăielnic în direcţia lui Charles, căutînd parcă un adversar invizibil.

— Deci, de ce nu aţi încredinţa sarcina aceasta, în mod regulat, unuia dintre vechii dumneavoastră elevi ? Aş putea veni aici, fără să mi se mai amintească, să zicem, la începutul sau sfîrşitul fiecărui trimestru şi aş lucra vreo două zile. Veţi plăti, bineînţeles...

Scrodd se ridicase în picioare şi miracolul avu loc : privi direct spre Charles.

— Tot mai sper, rosti el apăsat, că asta se va dovedi a fi o glumă prostească din partea ta.

— ...mai puţin decît vă costă acum.

— Poate ţi-a făcut rău soarele. În ultima vreme a fost foarte cald.

— Gîndiţi-vă numai. Presupunînd că nu aţi chema pe cineva din afară, cine poate face treaba asta aşa cum trebuie ? Nimeni. Smith este

prea gras și reumatic ca să se urce în vîrful scării ; cît despre Bert, vă dați seama că nu poate lipsi de la manipularea cărbunilor...

— Lumley ! Scutește-mă de corvoada de a chema portarul și a te da afară cu forța !

— ...decît vara și atunci trebuie să aibă grijă de terenurile de sport. Dar eu aș putea să-i scutesc și să fac din geamuri o mîndrie a școlii.

Cu un gest brusc, Scrodd își îndreptă mîna spre sonerie și apăsă febril pe buton. Charles se ridică. Mai avea cam un minut, timpul necesar lui Smith să se tîrască, din nou, în lungul coridorului, pentru a-i spune lui Scrodd ultimele cuvinte. Părea de neconceput că se vor mai întîlni vreodată. Si totusi, nu avea nici cea mai mică tragere de inimă să spună ceva, nici ironic, nici furios, nici împăciuitor. Trecuse timpul recapitulărilor. Nu mai avea suflu ca să și-l risipească cu viața lui din trecut și cu ruinele ei.

În mod ciudat, Scrodd era cel care simțea nevoia să revină asupra subiectului.

— Pot dar trage concluzia, Lumley, că mi-ai purtat un resentiment care te-a împins să vii înapoi aici, irosindu-mi timpul cu gluma asta proastă. Spălatul geamurilor ! Implicația este, presupun, că educația ta nu te-a pregătit pentru nimic ce merita să fie făcut și cauți să exprimi acest lucru prin vorbăria asta prostească că ai devenit muncitor. Nu trebuia să te exprimi în parabole.

Charles se întoarse cu spatele în timp ce Smith deschidea ușa. Nu se simțea înclinat să comenteze felul cum interpretase Scrodd situația. Spuse doar, adresîndu-i-se peste umăr :

— De ce nu în parabole ? Am petrecut aici opt ani învățînd să gîndesc metaforic.

Și, pe cînd Smith îi ținea ușa deschisă ca să plece, întrerupse brusc liniștea adormită a coridorului redînd pe cît de muzical era în stare fragmentul care îl obseda :

Fie ca timpul semănatului să poarte
An după an recolte mai bogate.

Smith, scandalizat, îl grăbi să coboare pe scările de serviciu și să iasă afară la soare.

Adevăratul răgaz este o binecuvîntare de care au parte numai cei cu un orar precis de muncă și cînd dimineața de duminică se revărsă calmă și strălucitoare, Charles se trezi, parcă pentru prima dată în viața lui, cu un gust plăcut de leneveălă. Petrecuse toată săptămîna muncind continuu, fiindcă se simțea îndreptățit să considere după-amiaza cînd îl vizitase pe Scrodd drept o jumătate de zi de muncă și chiar sîmbăta după-amiază îl găsise făcînd niște reparații scadente la „cărucior". Dacă ar da de urma primului copil plimbat în el, se gîndea Charles în timp ce îl repara, i l-ar putea dărui ca să îl folosească pentru nepoți.

Deci, iată-l printre cei care își pierdeau timpul pe unica stradă principală a orașului la ora

nouă şi jumătate, avînd în faţă întreaga zi care să îi aparţină numai lui, excepţie făcînd doar întrunirea de la ora șase pentru imnuri şi rugăciuni pe care Y.M.C.A. o pretindea, pe bună dreptate, ca pe o formă de chirie spirituală. În alte zile, perspectiva atîtor ore fără o ocupaţie precisă i-ar fi trezit o dorinţă de companie. Dar acum recunoștea ce era în realitate acest lucru : subterfugiul unui spirit incapabil să înfrunte perspectiva de a nu face *nimic;* conversaţia era o falsă ocupaţie menită să liniștească spiritul confuz în spaima insuflată de lipsa de idei.

Pe cînd se sprijinea de parapetul podului din oraş şi privea pîrîul cafeniu care curgea pe dedesubt, se gîndea la toţi tinerii de bani gata de prin anii '30 care făcuseră, sau doriseră să facă, sau spuseseră că vor face un gest oarecum similar cu al lui, întorcînd spatele mediului care îi răsfățase ; și cum eșuaseră toţi de la bun început, deoarece mobilul răzvrătirii lor fusese dorința de a se identifica cu Poporul care în conștiinţa lor era destul de vag conturat și al cărui mod de a gîndi și fel de viaţă nu puteau nici măcar să încerce să și-l imagineze ; și chiar dacă vreunul ar fi reușit vreodată, și-ar fi făcut viaţa un infern. Charles cel puţin gîndea, felicitîndu-se pentru acest lucru, că avusese întotdeauna dreptate în privinţa *lor,* avusese dreptate să-i dispreţuiască pentru încercarea prostească de a privi prin două telescoape în acelaşi timp : unul modelat de psi-

hologia germană şi îndreptat spre ei înşişi, altul de economia rusă, orientat spre clasa muncitoare engleză. Un simţ înnăscut pentru perceperea valorilor reale ale existenţei îl salvase, în orice caz, de la asemenea prostii.

Între timp, se punea problema evitării contactelor. Nu trebuia să prindă rădăcini în acest strat nou al societăţii, ci să rămînă în afara claselor sociale, legîndu-se doar de lucruri impersonale, cum ar fi locurile şi anotimpurile, sau, la celălalt capăt al scării, un ataşament personal, sincer — acesta putînd fi uşor considerat ca fiind desprins de orice relaţii care include mai mult de două persoane.

Primul lucru pe care îl avea de făcut era să plece de la căminul Y.M.C.A. şi, într-o anumită măsură, să ducă o viaţă organizată. De abia scăpase, trecînd periculos de aproape, de situaţia de care se temea, şi anume, să nu devină un membru al acestei comunităţi. Îşi petrecuse serile urmărind anunţurile pentru închirieri de locuinţe scrise de obicei pe cărţi poştale mîzgălite neciteţ şi puse („şase pence pe săptămînă") în cutiile de sîrmă împletită din faţa micilor magazine. Dar cele mai multe nu îi puteau fi de folos, fiindcă ar fi însemnat să devină „unul din familie" ; altele fuseseră foarte prost întreţinute şi Charles împărtăşea atitudinea general umană în ceea ce priveşte neglijenţa : se complăcea cînd era vorba de a lui proprie, dar o detesta pe a altora.

Pînă la ora unsprezece fusese silit să plece de trei ori din locurile unde trîndăvea din cau-

za unora care hoinăreau ca și el și încercau să intre în vorbă. Nu era ușor să fii obligat să eviți cu atîta perseverență acest lucru și lui Charles îi amintea diversele relatări pe care le citise despre aventurile celor care scăpaseră din lagărele de prizonieri în timpul războiului : nopțile mergînd, ziua stînd ascunși, veșnic terorizați că cineva li s-ar putea adresa, deoarece ca ofițeri și gentlemeni, evadații nu puteau vorbi altă limbă decît pe a lor proprie. O comparație foarte adecvată, gîndi el, fiindcă accentul l-ar fi trădat, chiar dacă ar fi făcut tot ce-i stătea în putință să treacă drept un spălător de geamuri „tipic". În cele din urmă conversația ar fi dus la arestare și carceră în lagărul de prizonieri. Singura cale de a rămîne în afara sîrmei ghimpate era să-și țină gura.

În timp ce gîndurile sale îmbrătișau aceste subiecte și altele asemănătoare, Charles se plimba pe sub castanii din parcul orașului, dincolo de care numai o fabrică de bere oprea apropierea peisajului nealterat de țară. Soarele era acum fierbinte și parcul își etala aspectul obișnuit de vară : familii întinse pe iarbă, copii alergînd în sus și în jos, imitînd aeroplanele, păcănind cînd se apropiau unii de alții ca mitralierele. Kilograme de hîrtie aruncate stăteau grămadă, așteptînd o briză să le stîrnească în lungile lor peregrinări. Cioburi de sticlă sclipeau în soare și la fiecare cîțiva metri doi tineri îndrăgostiți stăteau culcați, dînd impresia privitorilor, care își întorceau jenați

capetele, că trăiesc ultimele convulsii ale plăcerii sexuale.

Era deci departe de Charles gîndul că cineva i-ar putea întrerupe visarea și cu atît mai puțin că cineva îi va atrage brusc atenția. Din cauza surprizei, aproape că se împiedică atunci cînd o persoană mătăhăloasă, care îi sărise în ochi o clipă mai înainte drept un morman de haine vechi aflat sub un copac, sări pe neașteptate în picioare strigînd răgușit :

— Lumley, te-am visat noaptea trecută.

Răsucindu-se să privească ochii injectați care străluceau printre lațele de păr, Charles îl recunoscu pe un fost coleg de la colegiu, Edwin Froulish.

Fără să-l fi cunoscut îndeaproape în timpul anilor de studenție, Charles știa destul de multe despre el fiindcă Froulish își folosise darul său natural de a-și face singur reclamă cu multă perseverență și zel. Încă de la începuturile adolescenței se considerase drept un băiat care, neremarcat încă de nimeni, se va dovedi la momentul potrivit un mare romancier. Își trăia viața așa cum ar fi urmat să fie prezentată în paginile unei biografii monumentale care avea să fie scrisă după moartea sa de vreun profesor universitar miop și cu păr argintiu. Fiecare incident din existența lui, de o profundă banalitate, era încă de pe atunci transformat, în imaginația sa, în proză solemnă și academică. Vedea titlurile scrise cu majuscule la în-

ceputul fiecărei pagini: „Copilărie petrecută în Hampshire“, „Pasiune pentru fluturi“, „Neconvenţionalism timpuriu“, „Înfruntarea unui tiran“ (ultimul titlu se referea la faptul că refuzase, pe cînd avea treisprezece ani, să se supună unei pedepse date pe nedrept de profesorul de fizică; era singurul act de curaj cu care se putea mîndri iar rezultatul fusese că încasase o corecţie cu nuiaua, pedeapsa fiind dublată). Cu mult înainte de a termina şcoala, făcuse rost şi citise cu atenţie tot ce se scrisese despre copilăria marilor scriitori. Cei mai mulţi dăduseră dovadă de o pricepere bizară în a furniza material pentru anecdote demne de a fi citate. Pope fusese eliminat din prima şcoală la care urmase deoarece scrisese o satiră despre învăţător; Southey pentru că declarase că se opune pedepsei corporale; Tennyson a continuat să trăiască în inimile a mii de cititori prin imaginea băiatului cu ochi speriaţi care, stînd ghemuit într-o carieră de piatră părăsită, privea lung şi neîncrezător la o piatră pe care zgîriase cuvintele: „Byron e mort“. Film! Film adevărat! Oricît se străduia, Froulish nu a reuşit niciodată să rivalizeze cu spiritul hollywoodian al idolilor săi. Şi chiar dacă s-ar fi coborît pînă la a-i plagia, ştia bine că ar fi fost pur şi simplu inutil. Al cui nume să-l zgîrie pe o piatră? Singurul autor vestit care murise la timpul potrivit pentru o asemenea demonstraţie a fost Rudyard Kipling. Avea însă convingerea că nu era deloc potrivit ca el să fie găsit privind, foarte

nenorocit, la cuvintele : „Kipling e mort !“ Prietenii nu ar fi făcut decît să rîdă de el, acel rîs disprețuitor și aproape de neîndurat pe care Tennyson probabil nu l-a auzit niciodată în viața lui.

Și astfel, primele pagini ale biografiei timpurii scrise de prezumtivul profesor păreau că va trebui să fie aproape lipsite de anecdote ; cu toate că nu era nici un motiv, își spunea adesea Froulish, ca el să nu inventeze cîte ceva mai tîrziu, în cursul vieții. Dar la universitate totul fusese mai ușor. Mașinăria de a te da în spectacol era mult mai accesibilă. După trei săptămîni de la sosire, reușise să facă să se vorbească despre el și în al doilea semestru fusese considerat drept excentric. Și totul a fost atît de ușor ! Doar cîteva trucuri de pantomină întîmplătoare, ca acela de a purta cu el oriunde se ducea un papagal cenușiu într-o colivie, de a nu-și scoate gambeta de pe cap în interior, de a sta nemișcat ore întregi exact în centrul curții pătrate a colegiului și așa mai departe. Colegii lui fiind studenți sută la sută și prin urmare „locuitorii“ unui hinterland de zeflemiști, îl luaseră destul de prompt în bătaie de joc, dar încetul cu încetul se obișnuiseră să îl accepte drept ce părea să fie, ascultîndu-l aproape cu respect cînd citea în cadrul cercurilor literare dizertații cu subiecte ca „Pretinsa inversiune a psihologiei suprarealiste“. Pe scurt, devenise o figură. Privind acum la fața grasă, galbenă ca ceara, a lui Froulish și la mîinile care se agitau, Charles își dădu seama

pentru prima dată în ce măsură se înșelase. Fără să stea și să judece singur, acceptase ani de zile legenda genialității lui Froulish și acum era prea tîrziu să se mai schimbe. Din toată încîlceala vieții lui de pînă acum pe care tocmai o abandonase, putea cel puțin desprinde o atitudine gata făcută față de această persoană, o atitudine mai puțin artificială decît încercarea de a-l privi de parcă ar fi făcut-o pentru prima dată.

Și astfel reluă, în mod mecanic, tonul de admirație glumeață pe care ani de zile îl rezervase discuțiilor sale cu Edwin Froulish.

— Ia te uită, nu mă așteptam să te întîlnesc aici. Cauți culoare locală, presupun ?

— Nu putem vorbi aici, șopti Froulish cu o privire furișă, ignorînd întrebarea. Haide, spuse el făcînd o grimasă și apucîndu-se cu mîna de urechea dreaptă, să mergem și să bem ceva. De preferat într-un loc liniștit.

Ajunși în local, Froulish se îndreptă spre colțul cel mai întunecat și prăbușindu-se pe un scaun, îl lăsă pe Charles să comande băuturile. Fără să trădeze că este surprins de acest lucru — și de fapt nici nu era —, Charles aduse două halbe cu bere și le puse pe masă. Interviul putea să înceapă.

— M-ai întrebat ce fac aici, mormăi Froulish în intervalele dintre înghițituri, bînd berea cu un amestec caracteristic de lăcomie și dezgust. Bineînțeles nu caut culoare locală. Nu

sînt romancier de soiul ăsta ; nu mă pasionează o fotografiere fidelă a realității.

— Foarte bine, scutește-mă de termenii ăștia. Peste un minut vei afirma că nu ești ilustrativ și așa mai departe, spuse Charles cu un zîmbet. El spăla geamuri și era deasupra tuturor acestor sordide trăncăneli intelectuale. Și spune-mi, dacă nu ai hotărît să ții secret, ce *faci* prin părțile astea ?

— Păi, de fapt, răspunse Froulish crispîndu-și spasmodic degetele butucănoase, Betty a găsit aici o locuință pentru noi și în ceea ce mă privește nu-mi pasă unde sînt cît timp îmi scriu Romanul. E destulă liniște aici.

— Betty ? întrebă Charles, scormonind printre amintirile de tot felul îngrămădite în fundul memoriei sale care își așteptau rîndul să fie dezgropate.

— Sînt sigur că îți amintești de Betty. Obișnuia să vină la petrecerile date de Alan.

Charles fusese doar o singură dată la o petrecere dată de tînărul dezgustător de care era vorba și se retrăsese înainte să se ajungă la faza erotică ; dar ceva se trezi în străfundurile memoriei lui și îi apăru în fața ochilor imaginea „podoabei“ principale a petrecerii — înaltă și zveltă, în pantaloni și cu părul revărsat pe umeri.

— Nu știam..., căuta vag cuvîntul potrivit, că te-ai combinat cu ea.

Froulish izbucni în hohote de rîs, legănîndu-și trupul îndesat înainte și înapoi.

— M-am combinat ! Trăim împreună de cînd eram în anul trei.

— Şi asta explică, bănuiesc, de ce ai plecat fără să îţi iei diploma.

Pe cînd rostea aceste vorbe, Charles se miră de sine însuşi cît de direct, cît de minunat de grosolan şi neinhibat devenise. Cum, pe vremuri, ar fi fost gata să îndure mai degrabă orice soartă decît să spună ceva atît de strict personal într-o asemenea manieră provocatoare, chiar unuia egocentric şi vanitos ca Froulish care, bineînţeles, nu se simţi stingherit.

— A, diploma ! mormăi cu voce groasă, clipind repede din ochi printre laţele de păr. La ce-mi foloseşte mie aşa ceva ? Eu sînt Romancier. N-am nevoie decît de o masă şi un scaun, de toc şi hîrtie, o femeie, hrană şi — se uită lung la paharul gol — băutură.

Vechiul Charles ar fi sărit şi s-ar fi repezit la bar imediat la o aluzie atît de directă ca aceasta. Noul Charles stătu liniştit, aprinzîndu-şi o ţigară.

— Poţi să aştepţi pînă termin şi eu. Şi ce este locul ăsta unde locuieşti tu şi Betty ? E o casă ?

— Nu chiar, admise Froulish. Nu poţi, fireşte, să le ai pe toate. În realitate, e un fel baracă ; mai de mult a făcut parte dintr-un depozit de materiale de construcţie. Parterul constă doar dintr-o singură încăpere mare, fără despărţituri — acolo se depozitau scînduri. Podul, la care te urci pe o scară, e împărţit în nişte cămăruţe folosite cîndva ca birouri. Betty a reu-

șit să le închirieze pentru noi. Dar ia ascultă, măi zgîrcitule, dacă ai bani, de ce nu-mi cumperi ceva de băut ?

Charles își stinse țigara, strivind-o, și se duse la bar. S-ar fi putut să fie exact ce îi trebuia. Ideal pentru a-și ține sculele și, fără îndoială, ieftin. Dar era ceva și mai important : o evadare, care părea să se ofere de la sine, din problemele care îl frămîntau privitoare la mediu, la contradicția dintre concepție și realitate. El, care respinsese și fusese respins atît de clasa din care făcuse parte și de clasa „muncitorilor", s-ar fi putut să găsească exact cadrul care nu aparținea nici uneia dintre ele, așa cum îl visa, locuind sub același acoperiș cu un fals artist bolnav de nervi și cu o tîrfă în pantaloni.

După ce Froulish a fost mulțumit cu încă o halbă și o țigară, se apleca înainte și își continuă confidențele.

— Se pare că localul n-a fost folosit pentru depozitarea materialelor de construcție de un număr bun de ani. Întreprinderea s-a mutat într-o clădire mai mare, dar a păstrat-o și pe asta pentru materialele disparate și diverse deșeuri. În cele din urmă, bătrînul care conducea firma a murit și văduva lui a vîndut celălalt local, adevăratul sediu, dar nu a reușit să-l vîndă și pe acesta. Nu-l interesase pe cumpărător deoarece nu fusese întreținut cum trebuie. Deci nu a avut altceva de făcut decît să închirieze clădirea unora care să locuiască în ea — javra bătrînă.

— Pare să fie ceva vechi, dar drăguț. Cîtă chirie vă cere să plătiți ?

Froulish oftă și o expresie de mare nemulțumire i se întipări pe față.

— O guinee pe săptămînă ! Spune și tu : douăzeci și unu de șilingi afurisiți pentru a sta șapte zile în iad ! Firește, cam asta-i suma cea mai mică pe care trebuie să o plătească două persoane oriunde ar locui. Vaca bătrînă ar vrea să ne ia mai mult, mult mai mult, dar nu poate — nu-i legal să locuiască cineva acolo. Trebuie s-o facem pe șest căci altfel autoritățile sanitare ne-ar trimite pe toți la închisoare.

— Care sînt exact condițiile sanitare ? Aveți apă curentă ?

— Nu, dar e un puț în apropiere a cărui apă nu a fost declarată nepotabilă, pe cîte știm. Și niște closete jos, în curte, făcute la repezeală, care au supraviețuit din perioada cînd erau muncitori acolo.

Localul începea să se umple. Un muncitor veni dinspre tejghea ținîndu-și halba și se așeză pe un scaun alături de Froulish. Scoțînd un ghem, începu să taie capete de sfoară cu un cuțit și să le adune în palmă.

— Și spune-mi, zise Charles din ce în ce mai intrigat, cine plătește guineea aceea pe săptămînă ? Tu, desigur — vreau să spun...

Printre păcatele fără seamăn despre care își amintea că se făceau aluzii în reportajele din ziare și despre care, în copilărie, îi auzise, vorbind uneori în șoaptă pe adulții scandali-

zați se număra și unul drept „a trăi pe seama femeilor“. Expresia includea, evident, întreaga gamă de posibilități începînd cu prostituția organizată pe scară mare pînă la acceptarea, în mod regulat, a unor daruri valoroase de la bătrîne bogate. Unde se încadra Froulish ? se întreba Charles privind spre masca galbenă ca ceara din fața lui, care zvîcnea și avea ochii roșii înfundați în orbite. La ce nivel al scării trebuia să fie situat ? Fiindcă era sigur că „trăia pe seama unei femei“.

— Ei da, presupun că-ți ofensează principiile tale burgheze, surîse batjocoritor, dar cu amărăciune, Froulish. Știu ce gîndești. Da, Betty e cea care plătește guineea. Și în plus, tot ea dă și cele două lire cît ne costă săptămînal hrana și combustibilul. Dar nu-i de ajuns nici pe departe. Acum avem nevoie de mai mult și Dumnezeu știe cît ne va trebui la iarnă. Totuși ea plătește. Îmi închipui că tu, cu afurisitele alea de principii convenționale...

Tirada lui se înecă într-o criză de sufocare, deoarece muncitorul'de lîngă el, după ce aranjase capetele de sfoară într-o pipă de lut, le dăduse pur și simplu foc și un fum albastru și dens se îndreptase spre Froulish pătrunzîndu-i în ochi, nări, gît și plămîni. Charles se trase de o parte înainte ca fumul să îl înăbușe și pe el. Ridicîndu-se, își luă băutura și se duse la o depărtare de vreo doi metri de „vulcanul“ rău mirositor.

— Îți spui în sinea ta, zise cu o voce sugrumată Froulish, ce porc nerușinat trebuie să

fie dacă se lasă întreținut de o femeie ! De ce nu muncește și el ca mine să-și cîștige o amărîtă de existență ?

Îl apucă din nou o tuse neîndurătoare. Muncitorul pufăia senin înainte. Froulish continuă :

— Dar ție, și celorlalți înguști la minte ca și tine, nu-ți pasă — naiba să ia fumul ăsta — dacă Arta trăiește sau moare. Nu trebuie decît să termin acest roman și voi deveni celebru ; atunci am să-i restitui totul cu dobîndă. Și oricum, o Doamne, mi se face rău ! Mai ești acolo ? Oricum, n-are importanță aspectul material al situației. Betty e bucuroasă să ajute Arta. O interesează cu adevărat — simt că leșin — dacă Romanul, dacă Literatura trăiește sau nu ! Afurisit să fie fumul ăsta împuțit ! Lumley ! Unde ești ? Nu mai văd nimic !

Froulish se ridică în picioare cu greu. Silueta lui se zărea slab prin pîclă.

— Pe aici ! striga Charles.

Deveniseră două personaje ale unui film care încercau să scape de un foc în junglă, sau dintr-o pușcărie evadînd printr-o ceață ca în Dartmoor. Bătînd cu mîna aerul din față, Froulish apăru verde la față și cu broboane de transpirație ; Charles, grăbindu-se să sprijine trupul care se clătina, îl luă de braț și îl trase afară la aer curat.

Părea de la sine înțeles, cu toate că Froulish nu rostise nici un cuvînt de invitație, ca Charles să îl însoțească pînă acasă. Îndată ce

își revenise după fumul inhalat, romancierul o porni greoi pe o stradă lăturalnică, avînd aerul cuiva care se așteaptă să fie însoțit. Nici unul nu vorbea în timp ce înaintau pe străzile întortocheate de la marginea orașului unde peisajul ca de țară făcea mici incursiuni printre curțile dosnice și uniforme și casele în terasă, aruncînd ici și colo cîte un cîrcel de viță, cîteva urzici, un gard viu, un copac înalt. În cele din urmă, ajunseră lîngă o baracă lungă de lemn cu o curte goală în față. Pe cînd Froulish mergea înainte, traversînd această curte, auziră niște voci stridente de femei într-o dispută furioasă. Amîndouă vorbeau în același timp încît era greu să înțelegi ce spuneau, dar după o clipă se auzi mai clar că vocea cea mai stridentă dintre ele repeta întruna : „Nici măcar o oră ! Nici măcar o oră !"

— Focul iadului ! exclamă Froulish, oprindu-se brusc. Este ea. Mai bine să nu intrăm.

Era limpede că obligația pe care Betty și-o asumase de dragul Literaturii includea și înfruntarea de una singură a proprietăresei furioase ; pentru că Charles nu se îndoia de faptul că *era* proprietăreasa ; patima din vocea ei indica fără echivoc că subiectul în discuție erau banii. Froulish se întorsese și tocmai începuse să o ia la fugă înapoi prin curte, cînd o fereastră se deschise brusc deasupra capetelor lor și un chip zbîrcit și răutăcios, ca fața unei vrăjitoare, cu părul rar și cărunt, strîns într-un coc, se aplecă în afară.

— Domnule Froulish, strigă văduva, să nu-ţi închipui că poţi scăpa ! Te-am văzut — vino aici sus !

Cu obrazul zvîcnindu-i puternic, omul de litere ezită. A fugi părea atît de simplu, iar a se preda, atît de urît.

— N-ai de ales, strigă cotoroanța triumfătoare. Ori aranjezi treaba cu mine, ori n-ai să ai unde să te duci nici dumneata nici Nevasta, spuse ea cu dispreț, îngrămădind o lume de neîncredere, ură și invidie în ultimul cuvînt.

În acel moment, la fereastră, cu cîțiva centimetri deasupra cocului tremurător al văduvei, apăru un alt cap. O față prelungă și albă, cu pomeții obrajilor înalți și printre șuvițele de păr revărsate peste față de abia i se zărea un ochi. Vorbi cu o voce atît de joasă în comparație cu a celeilalte, pe cît de ridicată era poziția ei în spațiu.

— Va trebui să vii, Ed, spuse fata. Ne-a adus acolo unde a vrut ea. Cine-i jos cu tine ?

Fără nici un cuvînt, Froulish intră în clădire, tîrșîindu-și picioarele și începu să se urce pe scara care ducea în pod. Charles, încordat de emoţie, îl urmă. Înainte de a ajunge la jumătatea scării, începu să regrete că nu a fost prudent și nu a urcat numai după ce Froulish ajungea sus, fiindcă furtuna de insulte care năvălise deasupra capului acestuia de îndată ce și-l ridicase peste nivelul podelei era atît de violentă, încît pentru o clipă se părea că va arunca scara, iar el va aluneca neputincios.

Totuși, după o pauză scurtă și primejdioasă, se cățără pe ultimele trepte și ajunse cu bine în cameră. Charles l-ar fi urmat, dar scena care îl întîmpină cînd capul său depăși scîndura dușumelei era de așa natură încît rămase pironit pe scară.

Camera era mare, ocupînd cam jumătate din întreaga baracă. Pe un perete erau trei ferestre și cum le lipseau cîteva ochiuri de geam contribuiau și la ventilație. Într-un colț era un pat lat de pe vremuri care părea să fi fost cumpărat dintr-un magazin de vechituri. Era acoperit de un maldăr de haine și, din cine știe ce motiv, de ziare. În alt colț se găsea o sobă și alături o poliță rudimentară pe care se aflau tigăi, cîteva farfurii și cești și cîteva cutii de conserve. Între cele două ferestre mai mari, acolo unde era evident locul de onoare, se găsea unica mobilă solidă din încăpere — o masă masivă de stejar cu două sertare. Pe ea era o mașină de scris pe jumătate ascunsă de o grămadă de hîrtii. Gunoaiele împrăștiate în tot restul camerei fuseseră îndepărtate cu grijă din preajma acestui sanctuar. Charles se simți aproape impresionat. Era locuința unui om cu o anumită menire.

Pentru moment, Froulish se retrăsese lîngă masă, încercînd fără vlagă să o înfrunte pe bătrîna vrăjitoare căreia îi aparținea „acest palat". Îl apucase de reverele hainei și cu fața ei veștejită atingînd-o aproape pe a lui, buhăită și asudată, își striga refrenul :

— Nici măcar o oră ! *Nici — măcar — o — ORĂ* n-o să mai stați în această — nu prea putea să îi spună „casă“ — n-o să mai stați aici dacă nu-mi plătiți chiria. N-ați plătit-o de două săptămîni. Vă privește dacă aveți capul înțesat cu idei frumoase și puteți trăi cu aer și vorbe mari, dar noi ceilalți trebuie să le plătim pe toate — și să le plătim cu BANI !

Iși trăgea respirația pentru porția următoare, cînd simți o bătaie puternică pe umăr. Charles stătea alături de ea cu portofelul scos. Toată teama pe care ar fi simțit-o cîndva înfruntînd această scorpie știrbă dispăruse complet din orizontul lui. Nu mai aparținea clasei sociale care tratează femeile cu respect ; o depășea prin forță fizică și avea mijloacele să îi plătească ce i se datora.

— Două săptămîni de plată, spuse el scurt. Și le ceri o guinee pe săptămînă, nu-i așa ?

— Și ce-ți pasă dumitale dacă le cer ? Ăștia — începu văduva, dar el băgă portofelul la loc în buzunar și întoarse spatele cu atîta mojicie, încît bătrîna își dădu seama că are de a face cu cineva de teapa ei și că va trebui să vorbească ca lumea. Deci spuse simplu : Da.

Charles, tot cu spatele spre ea, deschise portofelul și scoase o bancnotă de trei lire. Mai adăugă o jumătate de coroană și șase pence din buzunar și întorcîndu-se spre ea îi înmînă.

— Ai aici trei. Pe o săptămînă înainte. Și acum lasă-ne în pace.

Il privi fix și părea dispusă, acum că își primise banii, să își îngăduie luxul de a se mai

certa puţin. Charles se întoarse spre ea cu un gest amenințător și îi spuse :

— Poţi să cobori pe unde ai urcat.

Văduva plecă în tăcere. Liniștea reveni, strecurîndu-se în încăpere, prin ferestrele sparte, odată cu adierea verii și cu razele de lumină ce cădeau pe mașina de scris, tăcută, de pe masa lui Froulish.

Lumina amurgului de august aluneca peste pletele încîlcite ale lui Froulish, în timp ce bătea la mașină iar Betty stătea ca o pasăre sfrijită meditînd deasupra unei tigăi care sfîrîia pe sobă. Cu un pahar de bere alături și cît se poate de satisfăcut, Charles se sprijinea de spătarul unui scaun și îi privea. Simțea în inimă, așa cum simțise atît de des în ultima lună, un val de încîntare care ar fi putut fi exprimată în cuvintele : „Merge ! Merge mai bine chiar decît mi-am închipuit !"

Nimic nu arăta mai clar înțelepciunea noii sale linii de conduită, de a lua viața așa cum este, decît modul surprinzător în care dăduse din întîmplare de acest *ménage* gata constituit. Răspundea în mod desăvîrșit nevoilor sale simple ; deși nu era nici confortabil, nici curat, avea unde să-și depoziteze puținele sale bunuri, unde să mănînce și să poată dormi. Căminul ca noțiune ce trebuia respectată, o instituție căreia se cuvenea să i te robești, nu îl tulbura — îl aruncase la coș împreună cu celelalte relicve ale educației sale.

— Cina e gata, dacă ai vrea să pui masa, Charles, se auzi glasul răgușit al lui Betty. Pe cînd se ridica ascultător să aștearnă ziare curate pe o cutie de ambalaj întoarsă și să pună pe ea farfurii și tacîmuri pentru trei persoane, Charles își dădu seama că acestea fuseseră primele cuvinte pe care vreunul dintre ei le rostise de cînd se întorseseră acasă în urmă cu o oră. Încă de la început se părea că renunțaseră la conversație : din motive diferite, nici unul dintre ei nu simțea nevoia. Froulish era preocupat, posac și tăcut, cu excepția momentelor în care se întîmpla să îi fie trezite vreuna dintre nemulțumirile lui latente, cînd devenea vehement și retoric. Betty era prea proastă ca să simtă nevoia conversației și prea fixată în comportamentul ei de *femme fatale* ca să stea la taifas cum obișnuiesc femeile tinere nu prea inteligente. Cînd se întorcea la sfîrșitul zilei de muncă, Charles era prea obosit si prea nemulțumit si în orice caz prea năpădit de gînduri pe care nici unul dintre tovarășii săi nu le-ar fi înțeles sau ar fi dorit să le împărtășească.

Își traseră scaunele, Froulish doar întorcîndu-l pe al său de la masa de scris și Betty aduse tigaia de pe sobă. Gătitul ei era dintre cele mai simple : consta numai din a mesteca în unica ei tigaie orice alimente putea găsi și a le supune efectului căldurii nesigure a flăcării de gaz. Părea să reușească și dacă suferea uneori cîte un eșec, Froulish nu

observa niciodată ce mînca, iar Charles era întotdeauna flămînd.

Chiar cînd stăteau foarte înghesuiți, aproape atingîndu-se, era de mirare cum fiecare dintre ei parcă uita de prezența celorlalți. Charles își dădu pentru prima dată seama cît era de ciudat totul. Betty stătea în fața lui, ghemuită pe o ladă de săpun, în pantaloni largi și o bluză înflorată și murdară, privind absentă printre lațele lungi de păr la ziarul de sub farfuria ei. Încerca să îl citească întors. Froulish, tolănit în unicul scaun confortabil, privea încruntat și absent spre farfurie, tresărind nervos și scăpînd mîncare pe haine și pe jos. Cei doi dădeau impresia că nu aveau absolut nimic de a face unul cu altul; ea nu îl întreba niciodată despre ce lucrează iar el nu vorbea despre altceva. Totuși, Charles știa că erau fericiți împreună, dar nu se putea spune despre nici unul dintre ei că era capabil de iubire așa cum sînt cele mai multe ființe umane. Natura lor nu le îngăduia acest lucru, a lui fiind prea egocentrică, a ei prea placidă. Dar ideea că viața nu se învîrtește în jurul vreunui fel de *liaison* ar fi părut neverosimilă pentru amîndoi și sugerarea ei o insultă. Tradițiile vieții artistice „boeme“, cum se desfășurau în cartierele latine ale orașelor industriale engleze, erau prea puternice ca să fie puse la îndoială. Simțeai că nu se aleseseră unul pe altul, ci că se întîlniseră doar din întîmplare și rămăseseră împreună.

La început, Charles se așteptase ca acest *ménage à trois* să dea naştere la tot felul de situaţii jenante. Aranjase ca patul său să fie la celălalt capăt al încăperii și mai fixase încă o scară din curte astfel încît, dacă se întorcea noaptea tîrziu, să poată ajunge la culcuşul lui fără să treacă prin partea unde dormeau Froulish şi Betty. În primele zile se simţise destul de intimidat de prezenţa lui Betty ; nu prea era obişnuit cu genul de femeie uşoară pe care îl reprezenta ea și îi era teamă că, dacă va fi cît de cît încurajată, fata îi va sugera să se înfrupte şi el din graţiile ei — ultimul lucru ce și-l dorea atît pentru prezent cît și pentru viitorul previzibil.

Nu era nevoie ca Charles să își facă probleme. Betty părea dăruită trup și suflet lui Froulish. În aparență, zile în şir ea nu îi dădea nici o atenţie și se sinchisea atît de puțin de orice altceva, încît Charles s-a convins în cele din urmă că așa era Betty. Nu se distra în nici un fel și în afara jumătăţii de oră de tîrguieli în fiecare dimineaţă nu ieșea niciodată, cu excepţia unei singure zile pe săptămînă cînd pleca să facă o vizită unei rude vag precizate din împrejurimi. Cît despre strădania lui de a le respecta intimitatea, aceasta era răsplătită cu o atitudine de amuzament amestecat cu indiferență. Froulish găsi de cuviință să îl informeze chiar, că eforturile sale nu sînt necesare și dacă s-ar întîmpla să se întoarcă noaptea i-ar găsi dormind liniștiți, deoarece „ghidușiile“, cum considera el potrivit să le numească,

aveau loc după-amiază cînd Charles era plecat. Era evident, în toate privințele, că subiectul pe care îl pusese adesea, pe cînd era student, în capul listei problemelor la care trebuia să mediteze pentru a ajunge la o concluzie — „sexul" — mai putea fi încă analizat la rece ; nu avea de gînd să se grăbească și să ia vreo decizie. Și pentru moment, satisfăcut din punct de vedere emoțional, iar fizic obosit de muncă, nu simțea nevoia să acționeze în această direcție.

În general, banii erau preocuparea lui cea mai importantă. După începutul triumfător, cînd a cîștiga cîțiva șilingi păruse un miracol, descoperise curînd că în oraș erau destui oameni care spălau geamuri. Aceștia puseseră mîna pe puținele locuri unde se cîștiga bine — marile magazine, hotelurile și așa mai departe, lăsînd la o parte doar cartierele de locuit. La casele particulare se observa că cei mai mulți proprietari păreau hotărîți să se descurce și fără ajutor calificat la spălatul geamurilor. Cît de des urcase pe cîte o alee cu prundiș, care îi scrîșnea sub picioare, spre cîte o casă cu aspect prosper, cu două mașini în garaj, ca ușa să îi fie deschisă de stăpîna casei — evident nu avea servitori — și să i se spună că au „un om care vine regulat să spele geamurile". Știa cine era acel om care venea regulat la spălat geamuri : era tăticu în după-amiaza lui liberă cînd nu se ducea la bancă, unde probabil era chiar director.

Mai rea chiar decît dificultatea de a găsi de lucru era senzaţia permanentă că este în afara legii, că este urmărit de o organizaţie invizibilă dar puternică şi că aceasta încearcă să îl nimicească. Nu ştia nimic despre ceilalţi care făceau aceeaşi muncă, nu avusese niciodată prilejul să afle vreun fapt demn de a fi crezut despre nici un fel de muncitor manual, dar dedusese întotdeauna că aparţin unor asociaţii sinistre cunoscute sub numele de Uniuni şi că oricine încearcă să îşi cîştige o pîine muncind cu propriile sale mîini fără binecuvîntarea Uniunii se afla într-o situaţie foarte periculoasă. De cîte ori vedea în depărtare pe cineva împingînd un cărucior în care era o scară şi nişte găleţi fugea cuprins de panică după primul colţ de stradă, deoarece considera, ca de la sine înţeles, că oricare alt spălător de geamuri nu poate avea pentru el decît resentimente şi ură. În ciuda acestor lucruri, niciodată nu i-a trecut prin minte să încerce să intre în vreo Uniune şi să îşi reglementeze cumva situaţia, pentru că ar fi însemnat înrolarea, în mod oficial, în rîndul membrilor clasei muncitoare şi intenţia lui era să rămînă complet în afara structurii de clasă.

Totuşi erau săptămîni slabe cînd se simţea foarte mulţumit de „subvenţia" primită de Betty — două lire şi zece şilingi pe săptămînă care părea să nu sece niciodată. Îi era dată, înţelesese el, de o mătuşă mai în vîrstă, necăsătorită, care locuia la o depărtare de vreo douăsprezece mile. Bătrîna trebuie să fi fost,

fără îndoială, cam originală, deoarece ca să îi dea banii pretindea ca Betty să o viziteze o dată pe săptămînă cînd i-i înmîna. În ziua în care se întîmpla acest lucru, Charles și Froulish luau de obicei toți banii care prisoseau din bugetul săptămînal și îi cheltuiau pe băutură, astfel încît Betty se întorcea la miezul nopții sau mai tîrziu într-o casă fără nici un ban. „Subvenția", deși prea mică pentru a se mai putea pune ceva de o parte, și a preveni astfel momentele critice ca cel în care îi găsise Charles la început, era totuși suficientă pentru a-i scoate la liman în perioadele sumbre cînd cîștigul săptămînal al lui Charles nu se ridica la o liră. Era curios să te gîndești că dacă nu s-ar fi întîlnit cu acești amărîți nu ar fi reușit niciodată să își continue noua lui viață.

Și dorea să o continue, fiindcă o prețuia din toată inima și era sincer convins că nu i se poate întîmpla să fie umilit acum cînd își cîștiga pîinea cu o meserie cinstită și folositoare pe care o învățase fără să fie ajutat și cînd își vedea de treaba lui și privea lumea drept în față.

Cum de i-a venit în minte o asemenea idee ?

3

FROULISH NU PĂRĂSEA DES PODUL. Trecea cîte o săptămînă sau mai mult fără să fie văzut mergînd mai departe de spălătoria improvizată din curte. Dar uneori făcea plim-

bări lungi, solitare și în acea sîmbătă după-amiază Charles, cuibărindu-se în cel mai cald colț al camerei ca să tragă un pui de somn după prînz, nu a fost surprins să îl vadă pe romancier căznindu-se să își îmbrace paltonul zdrențuit.

— Te duci, presupun, să faci o plimbare dintr-alea lungi în care îți vin idei, spuse Charles.

— Idei, pe naiba, răspunse batjocoritor Froulish. Voi ăștia nu vă gîndiți decît la idei. Bănuiesc că nu ți-a trecut prin minte niciodată că pentru o operă care are un anumit registru cromatic — adică cromatic, somatic, profetic, sau cum vrei să-i zici — este necesar ca scriitorul să aibă stări psihice diferite, în momente diferite.

— Vrei să spui că sînt pasaje pe care le poți scrie numai cînd ești obosit sau flămînd sau ești răcit la cap ?

— Da, mai mult sau mai puțin, răspunse serios Froulish. Am de scris chiar acum șase pagini care să exprime o oboseală intensă. Așa că ies ca să mă obosesc fizic. Nu nervos, deoarece pasajul trebuie să aibă un anumit calm. Istovire musculară, asta-i ceea ce îmi trebuie. Am să merg pe jos cel puțin zece mile și apoi o să-l scriu în seara asta.

Betty interveni :

— Și dacă te îmbolnăvești, presupun că va trebui să te îngrijesc eu. Privi ursuz spre el. Maimuțoi ce ești, Ed, mare haimana îmi ești, prostuțule, zise ea cu o voce pe care Charles nu i-o auzise încă. Răgușită și mîngîietoare —

chemarea ei de împerechere. Tresărind, își dădu seama că în inima fetei aceleia șleampete încolțea probabil un fel de emoție autentică.

— De ce nu vii să speli geamuri cu mine? Te obosesc eu, îi spuse Charles lui Froulish.

— Dacă asta vrea să fie o glumă, e cam răsuflată, fu singura replică a scriitorului pe cînd cobora anevoie pe scară. Paltonul îi ajungea la glezne. Îl luase probabil de pe o sperietoare mare de ciori.

După plecarea lui, Charles moțăi, fumă și se întinse. Betty stătea posomorîtă și tăcută în fața lui, lucrînd cu acul la ceva nedeslușit. Părea să coasă în lungime o bucată de flanel. Poate Froulish avea nevoie de un fular. La ora patru puse ceainicul pe lampa de gaz și Charles își îndreptă spatele fericit și leneș, așteptînd o ceașcă de ceai. Aceasta era pacea, aceasta era tihna, gîndea el.

Se auzi zgomot de pași prin curte; nu mersul tîrșiit al lui Froulish, ci altul mai sprinten. Apoi o voce de bărbat mormăind. Una de femeie răsună limpede, ca un clinchet de clopoțel.

— Nu, cred că e aici. Probabil sus în pod. În orice caz, hai să urcăm.

Charles privi alarmat spre Betty care se schimbase la față. Stătea dreaptă, fremătînd încordată ca un cîine de vînătoare în aret. Dar în locul freamătului de nerăbdare, dădea semne de neliniște și aversiune.

— Ce s-a întîmplat, fetițo? mirarea și neliniștea de a o vedea în această stare făcîndu-l să devină familiar.

— Cățeaua, spuse ea încet.

Capul și umerii unei femei tinere apărură în vîrful scării. Blondă, cu păr scurt și breton, cu o față pătrată, hotărîtă și ochi mari cercetători.

— Domnul Froulish locuiește aici? întrebă femeia, cu o pronunție deslușită.

Ceva din impertinența calmă a vocii ajunse pînă la Charles, șocîndu-l.

Betty nu răspunse. După o pauză, Charles zise:

— Da, dar pentru moment nu-i acasă. Nu doriți să intrați și să-i lăsați un mesaj?

Tînăra urcă restul scării și se opri în fața lui.

— Da, firește, spuse ea privind spre Betty de parcă ar fi fost un calcul biliar pe o radiografie. Ne-am mai întîlnit, nu-i așa?

— O dată, răspunse laconic Betty. Păcat că a trebuit să se întîmple și a doua oară.

Un tînăr urcă și el scara și rămase lîngă fată într-o atitudine curioasă, pe jumătate arogantă, pe jumătate servilă. Era George Hutchins.

Charles privi spre el cu compătimire. Era evident că se simțea stînjenit. Nici una dintre lecțiile învățate în circumstanțele obișnuite ale vieții nu îi era de folos în această situație; mai puțin decît orice, calmul lui prudent și abilitatea de a urca pe scara socială. Charles

se simți ca un pușcăriaș care se întoarce la închisoare într-o zi de vizită și-i vede pe ceilalți tot acolo, detestîndu-se pentru bucuria pe care o simte, comparînd libertatea lui cu captivitatea lor. Privi lung spre Hutchins printre gratii : n-o să ieși niciodată, ești condamnat pe viață. Ce fac cei de acasă ? Nu mai are importanță. Asta-i casa ta acum.

— Bună, George ! Nu vrei să faci prezentările ? Doamnele nu par să se cunoască.

— Știu eu prea bine cum o cheamă, spuse Betty. Dar nu vreau să folosesc cuvinte urîte, asta-i.

Hutchins se legăna ușor pe picioare. Era lat în umeri și gras, astfel încît părea un sac de făină pe o podea mobilă. Fața lui roșie lucea.

— Ți-l prezint pe Charles Lumley, June, se adresă el tinerei femei. Charles așteptă ca el să completeze prezentarea, spunîndu-i și lui numele ei, dar Hutchins era inhibat de un fel de încordare. Nu părea că este în stare să rostească numele fetei. Poate că era îndrăgostit de ea.

— Eu sînt June Veeber, se prezentă ea lui Charles.

Îl privi grav și insolent. Se simțise pînă atunci liniștit dar dintr-o dată i se înmuiaseră genunchii și era bucuros că ședea pe scaun. Din moment ce spăla geamuri, nu era nevoie să se ridice în picioare cînd era prezentat unei doamne. Nu era genul care să atragă femeile, dar i se întîmplase din cînd în cînd să fie privit cu pasiune și cu alte semne premergătoare invi-

tației de a merge la ele acasă. Nu se îndoia că femeile o făceau ca să nu își piardă antrenamentul, după cum nu se îndoia că tot asta făcea acum și domnișoara Veeber, deși în cazul ei îi venea să creadă că este probabil ceva automat și involuntar.

Își încleștă palmele umede de brațele zdrențuite ale scaunului.

— Bună ziua, murmură el.

Ea îl măsură cu privirea din cap pînă în picioare. Își simțea șira spinării ca formată din niște mosorele de ață înșirate pe o sîrmă. Apoi sîrma se înroși de căldură și se topi, iar mosorelele se rostogoliră pe jos.

Betty zise cu dispreț :

— Vrei să spui că n-o cunoști dinainte ?

— Nu, răspunse el fără vlagă, mutîndu-și privirea pe chipul ei îmbujorat și furios, care devenise de un roșu-închis ca de cărămidă, astfel că de data asta culoarea ei era în armonie cu tenul.

— Nu pot crede. Ce făceai în timpul liber cînd erai la Universitate ?

— Jucam jocuri de interior, mormăi el stupid.

— Păi se vede că a fost unul pe care nu l-ai jucat pentru că altfel îl jucai cu ea. Toți o făceau.

Hutchins se foi neliniștit. June Veeber vorbi, făcînd ca atmosfera să devină glacială.

— Am venit aici cu o treabă.

— Nu știu să te fi dus vreodată undeva din alte motive, spuse Betty. Ai lucrat suplimentar de cînd te cunosc.

— Va trebui să-ți cer să fii mai politicoasă, îi zise George Hutchins.

Tonul lui implica faptul că June Veeber avea un bărbat care să îi poarte de grijă. Charles aproape că izbucni în hohote de rîs.

— Și eu va trebui să-ți cer să mergi să te spînzuri, i-o întoarse Betty. Dacă ai venit cu treabă, de ce nu-i dai drumul ca să te duci înapoi în cușca ta ?

— Poate că-i mai bine să-i las un bilet, spuse June Veeber apăsat. Mă cam îndoiesc că ți se poate încredința transmiterea unui mesaj.

— Nu, dacă-i vorba de mesajul obișnuit. Nu știu destule cuvinte murdare.

Charles se ridică.

— Uite ce, spuse el, am cam început să mă satur de toate astea. Nu vă pot oferi o ceașcă de ceai sau altceva, domnișoară Veeber, pentru că aceasta nu-i casa mea. Sînt doar chiriaș. Dar dacă îmi dați mie mesajul pentru Edwin Froulish, voi avea grijă să-l primească. „Și nu te mai holba așa la mine“, era gata să adauge.

— Am venit din partea Asociației literare din Stotwell, spuse fata.

— A cărei președintă este, adăugă Hutchins semnificativ, simțindu-se din nou pe teren mai familiar.

— L-am cunoscut vag pe domnul Froulish la Universitate, continuă ea. Se știa că lucrează

la un roman remarcabil. Cînd am auzit că locuiește aici în... — privi spre Betty — în singurătate, ca să și-l termine, m-am gîndit că ar fi interesant dacă ar veni la noi într-o seară și ne-ar citi cîteva pasaje. Următoarea întrunire va fi peste cinci zile, joi seara. Nu îl anunțăm cu prea mult timp înainte, dar vreți să-i comunicați că vom considera acceptată invitația în caz că nu-mi telefonează? Îi dădu numărul de telefon. Ne vom întîlni la Liceul de fete la ora opt.

Înainte ca Charles să poată răspunde, Betty interveni :

— Foarte bine. Asta-i mesajul tău. Și acum luați-o din loc și tu și prietenul tău. Săracu', adăugă ea cu venin, privind fix spre Hutchins.

— Cred că dorește să plecați, spuse Charles scuzîndu-se.

Hutchins se întoarse și o porni în jos pe scară. June Veeber mai rămase o clipă, uitîndu-se pe rînd la amîndoi. I se adresă după aceea lui Betty :

— Nu ai de ce să-ți faci griji, draga mea. N-am să mă dau la el.

— De ce nu ? întrebă Betty. Doar poartă pantaloni, nu-i așa ?

Stăteau față în față. Contrastul dintre ele era o imagine de neuitat : una slabă, neîngrijită, în pantaloni, gata să zgîrie sau să muște la cea mai mică provocare ; cealaltă onctuoasă, feminină, un dinam care funcționează liniștit, avînd în rezervă un număr nesfîrșit de rotații periculoase. Lui Charles îi părea rău pentru

Hutchins, îi părea rău pentru Froulish și — din cine știe ce motive nedeslușite — pentru el însuși. Era oare în siguranță ? Putea continua să rămînă acolo unde descinsese ?

June Veeber își puse piciorul pe scară și începu să coboare. Cînd dispăru de la talie în jos, sînii ei păreau neobișnuiți de mari așa cum se vedeau deasupra nivelului dușumelei. Betty se aplecă pînă cînd fețele lor se apropiară.

— M-am stăpînit să nu pun mîna pe tine, de data asta. Dar nu te mai întoarce să aduci necazuri. N-am unde să le pun.

Fără să-i răspundă, June Veeber plecă.

Era octombrie. Primul vînt puternic umpluse șanțurile cu frunze îngălbenite și era întuneric cînd Charles își împingea, în după-amiaza aceea, cărucioruł spre casă. Încă îi mai stăruia în minte izbucnirea lui Betty și se întreba dacă atmosfera din pod va fi tot încordată cînd va ajunge acolo ; și cum era obosit, hotărî să se refacă bînd o ceașcă de ceai.

Localul lui Harry era deschis. Își lăsă căruciorul în pata de lumină din dreptul ferestrei de la stradă și intră. Luîndu-și de pe tejghea paharul cu lichid cafeniu-închis, se așeză greoi la masa cea mai apropiată, obosit și indiferent la cele din jur. Localul era aproape gol.

— Al dumitale să fie căruciorul de afară ?

Vocea monotonă a unuia din Lancashire îl făcu să tresară. În colțul cel mai apropiat de el stătea un bărbat voinic și scund, cu șapcă

și fular, avînd obrajii căzuți din cauza dinților lipsă.

— Da, e căruciorul meu, răspunse el fără intonație, interpretîndu-și rolul de om independent care nu dă nimic, nu cere nimic. Dar numai faptul că răspunsese a fost de ajuns să încurajeze încă o familiaritate în spusele bărbatului cînd i se adresă din nou.

— Lucrezi numai de unul singur, nu ?

— Da.

— Așa îți place mai mult ?

— Așa îmi place.

— Găsești că se cîștigă mai bine ?

Charles se ridică să pornească spre ușă.

— Am spus că așa îmi place și cu asta gata.

Dar bărbatul scund și îndesat se ridicase și el și continuă cu o voce monotonă și confidențială în care se vădea o anumită grabă.

— Nu, nu, nu mi-o tăia așa. Am un motiv serios să te întreb. Stai jos. Mai ia o ceașcă.

— Nu mai vreau încă una.

— Plătesc eu, spuse scundul cu aerul că explică un punct dificil ce clarifică totul ; se subînțelegea că nici un om cu judecată nu refuză o ceașcă de ceai dacă este oferită gratis, chiar cînd a băut cît îi trebuie.

Astfel că Charles rămase la masă ca să mai bea o ceașcă fierbinte. În vechea lui existență s-ar fi simțit obligat să soarbă încet și, din politețe, să-i ofere celui care plătise încă cincisprezece minute de conversație, ca să se revanșeze cumva pentru ceai. Acum nu vedea de ce i-ar fi rușine să-i dea imediat drumul pe gît și să

o pornească spre ușă. Dar era prea fierbinte. Și apoi, nici chiar noul lui comportament nu îi permitea să plece lăsîndu-l neatins. Nu mai putea scăpa.

— Am să trec direct la subiect, începu omul, acceptînd tăcut o țigară din tabachera pe care i-o întinse Charles. Te-am văzut mergînd în sus și în jos cu căruciorul și sculele. Și mi-am zis eu mie : „Omul ăsta lucrează de unu' singur. Și face treabă bună". Dar mi-am zis eu mie : „N-o s-ajungă mai departe".

— Și ce dacă nu vreau să ajung mai departe ?

Celălalt zîmbi cu gura știrbă la auzul acestor vorbe. Nu avea nevoie de răspuns. Nu era decît o glumă.

— Și știi ce mi-am zis eu mie ?

— Cum aș putea să știu ? Nu eram acolo.

— Mi-am zis, și începu să clatine hotărît din cap în ritmul cuvintelor, ce-i lipsește omului ăstuia e un tovarăș. Unul care să-l poată ajuta să lucreze pe scară mare.

Charles se rezemă de spătar și privi posac spre el. Nu îi răspunse din mai multe motive. Unul dintre ele era că deși refuza ideea de a îngădui altei persoane să pătrundă în interiorul fortăreței care era independența sa, tot atît de adevărat era că această idee începuse să-i treacă mai des prin minte în ultima vreme. Clientela lui era încă destul de redusă, angajamentele noi se prezentau rar și „contractele" mult dorite pur și simplu nu se materializaseră. Un asociat care să facă rost de noi

surse de lucru ajutîndu-l să și le realizeze părea soluția cea mai bună.

— Pe scară mare, repetă omul fără dinți, cu o modestă mulțumire de sine. Fumul de țigară îi ieșea pe gură și nas. Charles continua să tacă.

— Ia gîndește-te o leacă așa, spuse sfătuitorul, aplecîndu-se înainte. Ești tînăr. N-ai cine știe cîtă esperență. Cînd e vorba să treci la treabă e-n regulă cît timp n-ai decît să împingi căruciorul și să cureți ici un geam, colo un geam. Dar nu poți face mereu numa' asta.

Mereu ! Dar ideea aceasta de a face ceva *mereu*, de a gîndi pornind de la concepția *mereu* era ceva care aparținea vechiului său fel de viață, nu celui nou. Vocea cu accent din Manchester folosea un limbaj nepotrivit.

— Și iată, eu pot să te ajut mult. Nu-s din partea locului. Nu era nevoie să declare acest lucru, dar ca mulți dintre cei cu accent regional pronunțat pierdea din vedere că îl are. Da, cunosc o mulțime de lume din Stotwell. Stau pe aici de vreun an sau doi.

— Ca să scurtăm vorba, spuse rar Charles, vrei să lucrezi împreună cu mine pentru că îți închipui că numărul clienților poate fi sporit ?

— Așa-i. Întocmai așa. Ei, ce crezi de ideea asta ?

— Nu pricep, asta-i ceea ce cred.

Ceva, poate protestele nedomolite ale sufletului său, îl făcu pe Charles să vorbească sfidător.

— Nu pricepi ? Ce nu pricepi ?

— Nu mă lămuresc, asta-i. Te afli aici fără căpătîi din cine știe ce motiv și te hotărăști să speli geamuri. În loc să te apuci de unul singur, te decizi să te întovărășești cu mine. Dar pentru ce ? Nu am ce să-ți ofer, nici bani, nici echipament, nici cine știe ce clientelă. Ce te aştepți să cîştigi ?

— Nu-i vorba de ce mă aștept eu să cîștig. E vorba de ce mă aștept să cîștigăm împreună, spuse bărbatul scund și gras, însuflețindu-se dintr-o dată, în timp ce își strivea ţigara. În inimă mi-s om de afaceri. Așa sîntem noi toți cei din Manchester. Și miezul afacerilor, repeta cu multă emfază, miezul afacerilor e să com-bini. Să presupunem că pornesc la treabă de unu' singur. Ce-o să se întîmple ? O să vrem să ne tăiem unul altuia beregata și nici unu' din noi n-o să se poată extinde. Și afară de asta, ai înțeles greșit. Mă așezai și mă gîndii : mă apuc de spălat geamuri. Și după aia începui să caut ce și cum. Dar eu făcui tocmai invers. Aflîndu-mă fără căpătîi, cum spui dumneata, începui să caut pe cineva care să se poată folosi de priceperea mea de organizare şi de iniţiativa mea.

Ultimele cuvinte erau atît de evident rezultatul meditației îndelungate asupra unei formule de succes de tipul „lasă-mă să-ți fiu tată“, încît Charles fu cuprins de un acces acut de neîncredere. Omul era un amestec ciudat și în afară de asta Charles avea experiență pu-

ţină sau deloc în ceea ce priveşte tipul pe care îl reprezenta. Pentru el accentul din Lancashire era asociat cu umorul de music-hall. Dar se folosea cînd era vorba de un anumit gen de umor, îşi dădu el seama : întotdeauna sec, înţepător, complăcîndu-se în a ataca tot ce este pretenţios sau artificial. Umorul oamenilor practici. Şi al filistinilor.

Ei, şi ce-i cu asta ? Avea nevoie de ajutor şi iată că i se oferea. Un tînăr care munceşte de unul singur la spălatul geamurilor nu are la dispoziţie lumea întreagă cînd e vorba să îşi caute un asociat.

— S-a făcut, spuse el serios.

Obrazul rotofeiului se încreţi în ceea ce era, la urma urmei, un zîmbet foarte atrăgător, în ciuda colţilor galbeni pe care îi dădea la iveală. (De ce rezistau oare caninii mai bine decît incisivii ? se întrebase de multe ori Charles.)

Omul întinse o mînă pătrată. Unghiile îi erau rupte şi negre.

— Ern Ollershaw, se recomandă el.

Charles îi strînse mîna şi îşi pronunţă grav numele. Erau asociaţi.

Urmau să meargă la locuinţa lui Ern şi să discute în amănunt aranjamentele. Ern se duse spre fundul cafenelei ca să intre la toaletă sau ca să schimbe două vorbe cu Harry sau cu vreun membru al familiei acestuia, iar Charles preferă să iasă afară decît să mai aştepte în atmosfera îmbîcsită. Căruciorul era la marginea trotuarului şi Charles se îndreptă spre el. De-

odată un brînci violent îl făcu aproape să cadă. Clătinîndu-se, se izbi în porticul întunecat al unei uși de lîngă intrarea în localul lui Harry. O mînă puternică îl apucă de reverele hainei și un trup greu se împingea în el făcîndu-l să respire anevoie. Un cap chel strălucea în lumina felinarului.

— Ia stai o clipă, fiule. Ai chef să ți se sucească gîtul ?

Liniște.

— Răspunde, ai chef să ți se sucească gîtul ?

De ce nu venea Ern ?

— Nu.

— Atunci ține-ți gura. Asta-i căruciorul tău, nu-i așa ?

Era a doua oară cînd i se punea aceeași întrebare ! Dar de data asta nu mai avea încotro, trebuia să răspundă.

— Da, e al meu.

— E al tău. Și faci așa de unul singur trebușoara asta drăguță de a spăla geamuri. Ei bine, ascultă ce-ți spun. Vezi asta ?

Mîna liberă era strînsă. Ceva lucea slab în pumn. Se întîmplase ca Charles să nu vadă pînă atunci un box, dar îl recunoscu totuși. Chelul îl răsuci cu grijă într-o parte și într-alta ca să-l poată privi pe îndelete. Colții de alamă reflectau slab razele de lumină de la felinarul galben. Îl făceau să se gîndească la un posibil omor.

— Dă-i înainte și ia pîinea de la gura altor oameni. Prima dată cînd te mai prind încasezi

asta. A doua oară îți sucesc gîtul. Se auzeau pași. Cineva venea pe trotuar.

— Stai liniștit.

Boxul fu apăsat în beregata lui Charles. În porticul ușii era întuneric. Bărbatul care întîmplător trecuse pe lîngă ei nu văzuse nimic. Sau nimic sau doar doi oameni beți care se sprijineau afectuos unul de altul lîngă o ușă. Unde era Ern?

Charles nu se considera un laș. De cînd ajunsese la maturitate nu mai fusese implicat direct într-o bătaie, dar își imaginase întotdeauna că, dacă i se va întîmpla așa ceva, se va descurca. Dar pe de altă parte își închipuise că totul va fi altfel. Imaginea din mintea lui reprezenta un spațiu deschis, doi oameni stînd față în față, pumni care se rotesc și multă lumină ca să se vadă în jur. Nu o intrare întunecată unde stătea cu brațele imobilizate, cu o răsuflare rău mirositoare care îi pătrundea în nări și cu un box metalic apăsat pe gît.

— Du-te dracului înapoi de unde ai venit, îl sfătui cu seriozitate chelul. N-o să reziști mai mult de o săptămînă dacă nu faci așa.

Ușa cafenelei lui Harry se deschise.

— Stai liniștit, și-i apăsă iar boxul în beregată.

Era Ern. Fără să privească nici în dreapta, nici în stînga, stătu o clipă în fața ușii localului și apoi începu să meargă cu un pas regulat spre ei, depășindu-i. Inima lui Charles parcă încetă să mai bată de teamă și totală dezamăgire. Apoi, cînd Ern ajunsese exact în locul

potrivit, își încolăci brațul în jurul omului chel, trăgîndu-i violent capul îndărăt. Chelul putea ori să se desprindă de haina lui Charles și să fie tîrît, ori să lase să i se rupă gîtul. Îi dete drumul. Ern tot nu privea spre el.

Chelul se întoarse, răsucindu-se brusc și mișcîndu-și pumnul prin aer, voia să îl lovească pe Ern în cap cu boxul pe la spate. În aceeași clipă, Ern se lăsă pe vine izbindu-l cu umărul în stomac. Greutatea lor însumată și forța impulsului făcură în așa fel ca umărul să-l lovească foarte puternic și adversarul se clătină, pierzîndu-și respirația. Mușchii stomacului îi erau contractați de durere, întărindu-se de parcă erau de fier. Nu putea nici măcar să încerce să vomeze. Pumnul lui Ern îl izbi în falcă. Căzu jos.

Charles ieși din pragul ușii tremurînd. Voia să plece, să ajungă într-un loc unde să poată sta jos în liniște. Ern era aproape gata să o ia din loc, dar nu terminase încă de tot cu chelul. Pășind spre locul unde strălucea slab boxul în pumnul drept care stătea întins, călcă pe el cu cizma lui grea.

În timp ce se îndepărtau, Ern spuse liniștit :

— Ar face bine să-și scoată repede boxul pînă cînd nu i se umflă mîna de tot, dacă nu vrea să-l mai poarte vreo săptămînă de acu' înainte.

Charles nu zise nimic.

— Și astfel, la prima noastră întrunire din sesiunea de iarnă, vorbi cu vocea ei ca de clo-

poțel June Veeber, făcînd cuvintele să pară o invitație la ceva asemănător cu o petrecere, îl avem printre noi pe domnul Froulish care ne va citi fragmente din cartea la care lucrează.

Se așeză. George Hutchins își apropie scaunul de al ei și îi strînse mîna de mai multe ori la adăpostul unui ziar.

Froulish se aplecă înainte cu fața lui ca o mască, nepăsătoare și care tot zvîcnea. Își întinse brusc brațul, răsturnîndu-și paharul cu un gest atît de nefiresc încît fusese cu siguranță intenționat, dar tocmai pentru acest motiv Charles îl puse pe seama unei nervozități autentice.

Toată lumea aștepta ca Froulish să vorbească. Acesta privi lung spre public, bătînd nervos cu degetele prima coală din teancul de foi dactilografiate, scuturîndu-și puternic piciorul stîng. Un bărbat își drese glasul cu un zgomot ca de carabină de cavalerie descărcată într-un tunel de cale ferată. Era pisălogul Asociației, domnul Gunning-Forbes, remarcabil profesor de limba engleză la școala din localitate, Charles îi spălase o dată geamurile.

— Doamnelor și domnilor, vorbi șoptit și răgușit Froulish.

Fumul începu să se ridice în rotocoale din locul unde îi căzuse țigara pe covorașul din fața căminului. Hutchins se repezi și călcă peste pata care fumega.

— Încep fără nici un preamblu, citind paragraful introductiv al lucrării.

— Care-i titlul cărții? întrebă iscoditor Gunnig-Forbes, sprijinindu-și mîinile de genunchi, pe pantalonii de flanelă pătați.

— Nu are titlu, răspunse nervos Froulish. Doar o copertă albastru-închis. Fără nimic scris pe ea, fără pagină de titlu.

— Ce idee mai e și asta, mormăi profesorul cu ostilitate crescîndă. Gîndirea devine imposibilă dacă lucrurile nu au nume. Gîndirea de fapt *constă*...

— Mi-aș fi imaginat că-i evident, exclamă Froulish cu înflăcărare, m-aș fi gîndit că-i axiomatic. Fără titlu — cu neputință să redai în cîteva cuvinte despre ce este vorba. Să-ți faci o idee despre lucruri care *nu pot* fi rezumate în două cuvinte. Despre viața omului. O carte pur și simplu. Dacă vreți să știți ce cuprinde, citiți-o și o să aflați. Se împotrivește ideii că lucrurile de o oarecare importanță pot fi etichetate și clasificate în categorii.

Gunning-Forbes se ridicase în picioare, dar June Veeber se aplecă spre el și îi puse mîna pe braț. Se întoarse și o privi fix, apoi se așeză încet, ochelarii lui cu rama de metal sclipind puternic.

— Primele paragrafe, spuse Froulish scoțîndu-și gulerul și cravata și aruncîndu-le în foc — efect cu siguranță deliberat, deși nu puteai să ai certitudinea —, nu au deloc de a face cu

acțiunea cărții. Doar o mișcare melodică și indirectă sau o pregătire semantică.

— Repetați ce ați spus, strigă Gunning-Forbes.

— Spuneam, repetă Froulish, o mișcare melodică și indirectă sau o pregătire semantică.

Urmă o tăcere.

— Un rege încercuit cu praștii, începu Froulish cu mai mult elan. Un lucru aripi neavînd dar purtînd coarde și cîntînd. Hei zic, inamic pitic. Cunosc bunăoară o gheară de cioară, o tulpină într-o grădină cu o rădăcină virgină! Zăresc pe ogoare o boare, lovesc o vrăjitoare, privesc dacă o doare și moare.

Hutchins se mișcă neliniștit pe scaun.

— Ropot de clopot, socot că înot peste tot c-un nepot de un cot. Jos e miros sănătos și frumos. Un cățel mititel latră la băiețel.

Ochelarii lui Gunning-Frobes sclipeau puternic, în concordanță cu privirea-i furioasă. Învățătorii și funcționarii de bancă se uitau consternați la Froulish. Hutchins întîlni privirea lui June Veeber și zîmbi lasciv. Charles inspira adînc fumul de țigară. Froulish continuă monoton :

— Cată în iarbă o fată oarbă cu barba să-l fiarbă pe Tom Degețel, soldățel nițel mărunțel. Iată sfîrșitul acestei părți, încheie el.

Auditorii începură să se agite. Capete aplecate se ridicară din nou.

— Bine, dacă aceasta este introducerea, ce este cu narațiunea ? De ce nu schițați subiectul ? întrebă Gunning-Forbes.

— Să schițez ce ? întrebă la rîndul său Froulish disprețuitor. Părea că abia așteaptă să se certe cu bătrînul.

— Subiectul. Schițați subiectul și citiți-ne apoi cîteva pasaje să ne arătați cum evoluează personajele dumneavoastră.

— Nu mă faceți să rîd. Am buza crăpată, spuse Froulish batjocoritor.

Opoziția îi întărise nervii ; datorită efectului ei tonifiant era alert, fericit, chiar vesel. Se risipiseră neliniștea, starea depresivă și mohoreala obișnuite la el ; era o dovadă vie că orice om este înzestrat biologic cu rezerve admirabile de energie la care poate apela cînd apare ceva în care crede cu adevărat. Charles din colțul său sesiză transformarea și se simți umilit, gîndindu-se la pasiunea cu care Betty își apărase iubitul. Atît de puternică și atît de intensă cum nu își imaginase niciodată !

— Cu toate acestea, domnule Froulish, interveni glacial June Veeber, înainte ca disputa să continue, mai citiți-ne ceva. Nu ați putea alege un pasaj care ilustrează tema centrală sau tendința cărții dumneavoastră ?

— Pentru că îmi cereți acest lucru, replică romancierul, care era destul de docil cît timp nu se pronunța cuvîntul „subiect", voi explica acțiunea principală. Șase persoane rămîn închise într-un ascensor între două etaje ale unui zgîrie-nori — un muzician, un chirurg, o femeie de serviciu, un scamator cu asistenta lui și un cocoșat care poartă în mînă o mică valiză.

— Unde își ține sandvișurile, sper, chicoti preotul din localitate. Probabil că li se va face foame după scurt timp.

— Puteți completa singuri amănuntele, spuse Froulish fără să își dea seama că preotul își închipuise că a glumit. Unde am ajuns? A, da, la cei șase din lift. O parte a cărții constă dintr-o serie de secvențe, fiecare de două ori mai lungă decît un roman obișnuit, despre viața anterioară a fiecăruia dintre ei. Nu viața lor fizică, doar stările psihice în care s-au aflat. Acestea sînt exprimate, în special, prin modele de imagini specifice.

— Dumnezeu să ne ajute, exclamă tare Gunning-Forbes.

— Între timp, continuă Froulish, ei încearcă să transmită un mesaj electricianului șef care locuiește la subsol, rugîndu-l să facă ce trebuie ca liftul să pornească. Tot ce știu ei este că există o ușă pe care scrie „Electrician șef" dar nimeni nu a văzut-o vreodată deschizîndu-se sau pe cineva intrînd ori ieșind de acolo. Mesajele trebuie scrise într-un cod anumit și strecurate pe sub ușă.

Gunning-Frobes începuse să fie interesat.

— Nu-i o idee rea, comentă el. Ilustrează felul în care clasa muncitoare a început să se grozăvească de la război încoace, nu?

Din fericire, Froulish îl ignoră.

— Se pare că nu sînt în stare să trimită vreun mesaj. La început își petrec timpul încercînd să-și păstreze buna dispoziție. Scama-

torul scoate mingi de biliard din urechile muzicianului, chirurgul pune diagnosticul bolilor de care suferă fiecare dintre ei și le spune ce operație le recomandă, femeia de serviciu cîntă cîntece de music-hall din perioada eduardiană. Cocoșatul este singurul care nu face nimic. Nici nu vorbește.

— Prezența lui acolo nu pare să aibă nici un rost, se auzi din nou vorbind Gunning-Forbes.

— Trec două zile și treptat încep să fie înnebuniți de foame și sete. În cele din urmă, cînd ajung în culmea epuizării și a disperării, cocoșatul se oferă să îi scape de chin. Scoate din valiză o grenadă de mînă. Explodînd în spațiul acela restrîns ar putea să-i ucidă pe toți. Urmează o lungă dezbatere ca să se hotărască cine va trage cuiul pentru a o face să explodeze. Este vorba, printre altele, de un punct de vedere teologic. Cel care va acționa se va face vinovat atît de sinucidere cît și de omor.

Făcu o pauză. Auditorii priveau spre el apatici. Privirea lui Betty nu se clintea de pe fața lui June Veeber.

— În sfîrșit, scamatorul le vine în ajutor. *Poruncește* cuiului să iasă. Îl face să sară fără să pară că l-a atins. Pentru a fi acuzat că-i vinovat de sinucidere, va trebui *dovedit* că a atins cuiul. Și acest lucru nu este cu putință.

— Hai, lasă ! strigă preotul din ultimul rînd.

Froulish, în avîntul său, nu îl luă în seamă.

— Oricum, sînt morți acum cu toții. Suflul face liftul să se desprindă și să cadă jos

la parter. Cadavrele sînt scoase afară. Bineînțeles, după ce sînt așezați pe jos, li se iau toate hîrtiile găsite asupra lor și se cercetează dacă nu pot fi de folos la identificare. În felul acesta se descoperă — Froulish făcu o pauză teatrală — că electricianul șef era cocoșatul.

Urmară cîteva momente de tăcere.

— Bine, mergi mai departe, spuse încurajator Gunning-Forbes.

— Acesta este sfîrșitul, zise Froulish cu o căutătură plină de mînie.

Se auzi hîrșîit de scaune.

— Deci ăsta ți-e subiectul, nu-i așa? spuse concludent Gunning-Forbes. Vreți să cunoașteți părerea mea?

— Nu, dar este evident că dumneata dorești să mi-o spui.

— Cred că firul povestirii e gîndit destul de bine, cu condiția, bineînțeles, să scoți caraghioslîcurile alea verbale și să-l redai deslușit. Cu excepția unei greșeli importante.

Așteptă ca Froulish să îl întrebe despre ce este vorba, dar scriitorul își răsucea o țigară și nu dădea semne că a auzit, așa că vorbi mai departe.

— Omul ăla nu putea să aibă o grenadă de mînă în valiză. Oamenii nu poartă cu ei așa ceva. Pur și simplu nu e plauzibil.

— Nu ar fi putut să fie comis-voiajorul unei firme care fabrică grenade de mînă? întrebă preotul. Charles se întreba în sinea lui dacă era nebun sau doar beat.

— Nu-i cu putință, spuse clătinînd din cap Gunning-Forbes. Se presupune că el era electricianul șef. Nu putea îmbina amîndouă slujbele. Nici un romancier bun n-ar introduce în acțiune ceva atît de tras de păr. Un curs la care să se studieze Thackeray, iată ce recomand eu — toate greșelile astea mici vor fi repede „plivite". După aceea ați putea face un progres real.

Se așeză, sprijinindu-se cu indiferență de spătar. Froulish se făcuse roșu ca focul. Începu să se legene în scaun înainte și înapoi, iar degetele lui scurte zvîcneau febril : semnul obișnuit că era îngrozitor de nervos. Charles își ținu respirația, așteptîndu-l să izbucnească. Dar criza fu evitată.

Hutchins fusese pînă atunci tăcut, împărțindu-și atenția cînd gudurîndu-se pe lîngă sirena durdulie de alături, cînd privind mîndru prin sală. Dar acum se decisese că a sosit momentul să își joace rolul și să uimească asistenta. Scoase o pipă și o umplu. Charles și-a putut da seama după culoarea deschisă și aspectul sîrmos al tutunului că era un amestec foarte slab. Nu fusese surprins, deoarece Hutchins, cu toate că avea nevoie de o pipă ca să își interpreteze cu succes rolul, era handicapat de un stomac delicat. Nici acum nu aprinse pipa, ci o puse în gură, o scoase iar, o răsuci între degete și în cele din urmă o fixă între dinții din față și vorbi cu o voce exagerat de clară și ascuțită.

— Presupun, Froulish, că ceea ce faci tu acolo ar putea fi descris de un tip obișnuit cum sînt eu — zîmbi ștrengărește spre a arăta că nu trebuia să i se dea crezare — ca o reîntoarcere la alegorie. Ai vrea să fii recunoscut ca descendent direct al lui Kafka ?

Așteptă răspunsul lui Froulish cu aerul calm și condescendent al unui om obișnuit să examineze idei și să le pună în ordine, dar care este totuși pregătit să fie răbdător cu cei ce nu știu să-și ducă ideile încîlcite pînă la capăt. Un tînăr instruit rătăcind puțin pe la periferia preocupărilor intelectuale.

— Nu, răspunse Froulish scurt. Maeștrii mei sînt Dante, Spinoza, Rimbaud, Boehme și Grieg.

Hutchins mesteca agitat coada pipei. Chipul lui pierduse puțin din expresia optimistă. Nu era sigur dacă fusese luat peste picior și era important pentru el, care aruncase mănușa sub ochii doamnei sale, să iasă cît mai bine.

— Grieg, iată ceva foarte interesant, spuse el. Arătă spre Froulish cu pipa. Ce te-a făcut să introduci un compozitor într-o listă care cuprinde de altfel numai scriitori ? Ai putea crede că este o chestiune fără importanță („Ba nu-i deloc“, se auzi dinspre Gunning-Forbes), dar ceea ce ne interesează pe noi toți cei de aici este cum gîndesc unii indivizi ca tine. Mințile noastre, zîmbi din nou ca să indice că nu este nevoie să fie crezut cînd afirma că toți ar avea o minte la fel de bună ca a lui, lucrează cu metodele obișnuite, merg, pot

spune, cred, pe drumurile bătătorite. Dar cei ca tine, s-ar părea că au descoperit, îîî — nu voia să spună scurtături, suna prea prozaic, așa că spuse „scurtcircuite". Drace, nu era bine. Scurtcircuite era greșit.

Froulish îi mărturisi lui Charles după aceea că fusese pe punctul de a răspunde : „Mă refer, bineînțeles, la Aloysius Grieg, abatele din Helsingfors, care a scris în secolul al XVII-lea *Tractatus Virorum et Angelorum* și, în special, la Cartea a treia, contrafăcută", dar în realitate se mulțumi să spună înțepat : „Nu m-am așteptat, desigur, ca toți să înțeleagă acest punct, cu toate că sînt convins că cei mai mulți îl vor sesiza așa cum trebuie. Mă gîndesc, firește, la tonurile coloristice ale lui Grieg și în special la felul cum folosește el instrumentele de suflat. Consider vocalele „e" și „u" drept instrumente de suflat ale orchestrei verbale și o apreciere corectă va arăta, cum ați observat fără îndoială, că ele precumpănesc asupra celorlalte în ceea ce aș putea numi mișcările lente ale lucrării mele.

Hutchins făcu apel la ultimele lui rezerve. June Veeber îl privea într-un fel care nu îl prea încuraja.

— Nu, n-aș putea spune că am observat, zise el vesel și agresiv, pe tonul unui profesor cînd îți spune că nu înțelege ceva în așa fel încît să îți sugereze că ești un prost dacă pretinzi că tu înțelegi. Voi, scriitorii, aveți tendința exagerată să credeți greșit că noi, ceilalți, sîntem în stare să percepem anumite lu-

cruri din opera voastră. Cred că întotdeauna a fost așa.

Privi în jur în căutarea cuiva care să îl sprijine, dar toți se uitau la el indiferenți. Discuția durase prea mult.

— Ceea ce ne-ai citit chiar acum, de exemplu, a fost o mișcare lentă ?

— Nu, răspunse Froulish calm. A fost o cadență.

Întîlnind privirea dezorientată a lui Hutchins, îl fixă triumfător, scoțîndu-și în același timp un pieptene din buzunar și trecîndu-l prin păr. O ploaie de mătreață se văzu bine în lumina lămpii electrice.

June Veeber se ridică. Era evident hotărîtă să încheie ședința înainte ca Asociația să rămînă irevocabil paralizată. În afară de aceasta, dorea să-l tragă pe George Hutchins de o parte și să-i spună ce părere are de faptul că se făcuse de rîs în public. Tinerii care îi făceau curte lui June trebuiau să fie la înălțime.

— În cîteva minute se va servi cafeaua. Domnișoară Wotherspoon, vrei să fii atît de amabilă și să procedezi ca de obicei ? Îți mulțumesc mult.

Ceea ce făcea domnișoara Wotherspoon „de obicei“ era să coboare, anevoie, la bucătăria școlii, să pregătească și să aducă sus cafeaua.

— Iar între timp sînt sigură că toți dorim să-i mulțumim foarte mult domnului Froulish pentru seara cît se poate de interesantă pe care ne-a oferit-o și așteptăm cu nerăbdare momentul cînd va apărea cartea sa.

— Ai să aștepți mult și bine în cazul ăsta, răspunse scurt Froulish. Acesta nu-i decît un prim proiect. Nu va fi gata mai degrabă de cincisprezece ani. Pe mine nu mă cheamă Trollope *.

Pronunță intenționat ultimul cuvînt privind fix spre June Veeber, iar Charles ar fi putut să jure că insulta era premeditată. Sentimentul lui părea să fie împărtășit și de altcineva : surprins de un sunet grav, ca un nechezat, privi în jur. Betty rîdea.

4

SOSISE IARNA și o dată cu ea viața își încetinise ritmul. Ducînd în fiecare dimineață căruciorul, Charles se simțea puternic, demn de stimă și desprins de vechea lui mentalitate. Firește, faptul că lucra împreună cu Ern contribuia mult la aceasta, deoarece Ern introdusese în muncă ordine și metodă. Totul era organizat. O parte din timp lucrau separat, dar pentru clienții mai importanți — prăvălii, hoteluri și clădiri înalte, unde munca era mai complicată fiind nevoie de folosirea scării — lucrau împreună. La sfîrșitul fiecărei zile, indiferent dacă fuseseră împreună sau nu, se întîlneau pentru a împărți corect banii pe care îi cîștigaseră și pentru a verifica dacă au în-

* Anthony Trollope (1815—1882), scriitor englez ; cuvîntul *trollope* mai inseamnă și *tîrfă* (engl.).

casat întreaga sumă pe care au contat cînd își planificaseră lucrul.

— Nu-i o corvoadă inutilă să ne întîlnim în fiecare seară ? încercase să sugereze Charles, într-o zi cînd parcursese anevoie două mile pînă la localul lui Harry după ce lucrase undeva la periferie. Dar Ern fusese categoric.

— Nici în ruptul capului. Acesta este primul principiu într-o combinație ca a noastră. Să aducem ce am cîștigat și să ne grăbim să-l împărțim egal, cîtă vreme diferența nu-i decît o nimica toată.

— Dar sînt sigur că putem avea încredere unul în altul, nu ?

— De ce ești așa sigur ? replicase Ern cu un fel de vehemență în glas. Ce te face să ai încredere în *mine ?* Habar n-ai cine sînt.

Nu avea ce răspunde. Nu numai că Charles nu știa nimic despre asociatul său, dar pe măsură ce treceau lunile nu avea deloc impresia că s-ar mai fi apropiat de el. Ern nu era un taciturn. Vorbea deschis, comentînd tot ce se petrecea în jur, aducînd idei noi despre felul cum să își organizeze „afacerile“ (pentru că la sugestia lui Ern începuse și Charles să le considere astfel), pe cînd stăteau și mîncau sandvișuri și beau ceai în localul lui Harry, citind și comentînd pasaje din ziar :

— „Muncitorii textiliști vor reduce ritmul de muncă“, citi el — nu-mi aduc aminte să fi făcut vreodată altfel. „Un conte își lasă proprietatea unei actrițe.“ Biata fată ! Mi-nchipui că a muncit din greu ca s-o capete. Auzi una

bună : „Lebede servite la un restaurant. Bucătarul șef declară că nu a știut". Se vede că meniul era în franceză.

Și tot trăncănea așa, dar discuția nu era niciodată personală și lui Charles acest lucru îi convenea. Se opusese întotdeauna ideii de a colabora, fiindcă nu îndrăznise să spere că va găsi un asociat lipsit de curiozitatea simplă și rudimentară a cuiva aparținînd clasei muncitoare provinciale ; își imaginase că va fi tras de limbă și avea oroare să i se scurme trecutul mort, așa cum are oroare de întrebări un spion într-o țară dușmană. Urma să călătorească fără pașaport pentru tot restul vieții și era important să nu fie reținut pentru interogatoriu.

Oricum o întorcea, Ern era un asociat ideal. Nici cel puțin o singură dată în lunile în care au lucrat împreună în armonie nu l-a întrebat cum a ajuns să-și cîștige existența spălînd geamuri. Nici nu era dispus să explice motivele pentru care el însuși rămăsese fără slujbă sau ce îl determinase să ia hotărîrea din seara aceea în localul lui Harry. Se părea că Ern considera că nimic nu e mai firesc pe lume decît să facă această meserie și să o facă împreună. Iar de la întîmplarea cu bărbatul acela chel, Charles nu avea nici un chef să modifice ceea ce considera că este un aranjament excelent. Nu se mai întîmplase nimic asemănător de cînd o investigație prudentă arătase că bărbatul chel nu se ocupa cu spălatul geamurilor și nici nu părea probabil să fi fost

împins la acțiune de altcineva. Nu era decît un bătăuș bine cunoscut în localitate care nu se ținuse niciodată timp mai îndelungat de o meserie și rareori treceau douăsprezece luni fără ca să facă închisoare. Atacul său împotriva lui Charles fusese inspirat sau de un acces de invidie a unui om smintit, sau pur și simplu era o cale ocolită de a stoarce bani. Nu reprezenta o amenințare permanentă, cu atît mai mult cu cît în următoarele patru luni a putut fi văzut în fiecare marți și vineri frecventînd secția pacienților externi a spitalului local, cu un bandaj murdar la mîna dreaptă.

Și astfel, admițînd în sinea lui că Ern era un mister, Charles prețuia convenția tacită de a nu-și pune reciproc întrebări. Îl mai liniștea și gîndul că, dacă vreodată Ern va începe să-i pună întrebări, va putea, la rîndul lui, să-l întrebe cîteva lucruri delicate : ce-l făcea pe un muncitor capabil și întreprinzător, în plină maturitate, să-și agonisească bucățica de pîine spălînd geamuri într-o localitate izolată ca Stotwell ? Și de ce, după fiecare zi de muncă, se ducea direct la locuința lui sărăcăcioasă, fără să-l invite niciodată la el (cu excepția primei seri) și de ce nu ieșea din casă decît cînd era timpul să plece la lucru ? O făcea doar din pură dragoste pentru o viață de robot ?

Crăciunul a venit și a trecut. Zilele se lungeau în mod microscopic, devenind mai reci și mai umede. Cu această excepție, totul rămăsese neschimbat. Charles începuse să se în-

trebe ce se petrecea cu viața lui. Părea că monotonia pusese stăpînire pe ea.

— Ceea ce-ți trebuie ție e o schimbare, îi spuse într-o seară Froulish, sprijinindu-se de spătarul scaunului și privind atent spre el, pentru prima dată de săptămîni de zile. Existența îți este prea limitată — asta-i problema ta.

Froulish însuși nu ieșise din pod decît pentru cîteva ore de cînd se mutase Charles la ei și nici nu primea vizite sau invitații. Dar el avea o menire. Nu simțea nevoia de variație.

— Prea limitată, repetă el, trecîndu-și degetele prin părul încîlcit.

Charles era impresionat. Dacă pînă și acest maniac preocupat de sine însuși observase la el o schimbare și fusese destul de mișcat ca să comenteze și să-i dea un sfat, era cu siguranță ceva serios. Hotărî să își coloreze puțin existența. Trebuia făcut ceva ca lunile de iarnă să se scurgă mai vesel.

În consecință, seara următoare și-o dedică revizuirii garderobei sale modeste, folosind toate posibilitățile pentru a-și asigura o ținută cotidiană cît mai respectabilă. Costumul închis pe care îl purtase cînd își începuse noua lui existență nu era, din fericire, prea uzat. Renunțase curînd să îl mai poarte la lucru. Mai avea o cămașă și o cravată pe care nu le folosise aproape deloc. Pantofii erau vechi și plesniți, dar încă acceptabili și tot ce mai po-

seda erau cizmele Wellington * pe care le purta la treburile lui zilnice. Îmbrăcat din nou în uniforma clasei sociale la care renunțase, se analiză critic în oglinda lui Betty. În afară de faptul că trupul i se mai împlinise, împrumutîndu-i ceva din ținuta muncitorului manual, cu umeri puternici, arăta la fel ca înainte. O tunsoare ieftină îi lăsase o coamă urîtă, lungă cît bățul de chibrit, dar aceasta era unica emblemă de clasă pe care o purta și nu era bătătoare la ochi.

Echipat astfel pentru un raid în teritoriul „inamic“, intră, la ora cinei, prin ușile batante ale hotelului Grand hotărît să-și trăiască următoarele cîteva ore la nivelul unui om care cîștigă o mie de lire pe an. Cu toate că spălase din cînd în cînd geamurile hotelului, nu îl recunoscu nimeni. De altfel, nu îi era deloc teamă că va fi recunoscut și în orice caz nu puteau să îl dea afară. Instalîndu-se lîngă căminul care imita foc de butuci din salonul de stejar, sorbi dintr-un pahar cu sherry de bună calitate și desfăcu un pachet de țigări scumpe. Era o plăcere.

Ușa salonului de stejar se deschise lunecînd ușor în balamale și un bărbat trupeș și cu o figură senină intră fără zgomot înăuntru. Era robust dar nu încă greoi. Avea între patruzeci și cincizeci de ani. Costumul închis bine croit, papionul simplu și de bun gust,

* Cizme înalte de piele, cu partea din față pînă deasupra genunchilor.

ochelarii cu ramă de baga indicau pe omul de afaceri prosper. În urmă cu cîțiva ani avusese din belșug păr blond și încă îl mai avea în cea mai mare parte. Ținea ușa deschisă cu o mînă fină și delicată : o fată își făcu apariția. Era scundă și brunetă, miraculos de delicată, cu oase mici, fragile și fața ovală. Purta îmbrăcăminte scumpă și simplă, acea simplicitate care avea în ea o notă de extravaganță. Zîmbea privind în sus cu ochii mari și negri spre bărbatul care o însoțea. Charles fu convins în acea clipă că niciodată nu va putea alunga din minte acel zîmbet.

Se așeză de cealaltă parte a căminului în timp ce bărbatul se duse la bar după băuturi. Charles își dădu seama că trebuie să-și ia ochii de la fată. Ar fi fost curată impertinență să continue să o fixeze. Încercă să-și mute privirea în altă parte, dar nu putea. Rămase paralizat cu ochii ațintiți asupra ei.

Fata trebuie să fi simțit acest lucru deoarece întoarse încet fața, îl privi o clipă rece și apoi fără grabă, dar foarte hotărît, își întoarse din nou fața de la el. Charles se simți foarte tulburat. Se detestă pentru comportarea stupidă dar nu putea face nimic să o schimbe. Își coborî privirea la paharul plin pe jumătate cu vinul acela bun de Xeres care cu o clipă înainte îi făcuse atîta plăcere. Îl dădu repede pe gît. Avea gust de urină. Țigara lui scumpă ardea mocnit între degetele celeilalte mîini. O aruncă furios în cămin.

Bărbatul cu fața senină aduse două pahare și le puse pe masă. Vădind o mare suferință, Charles se ridică în picioare și porni spre ușă. Știa că ar trebui să iasă din hotel, să respire aerul rece al nopții și să simtă pavajul dur sub picioare. Dar demonul încăpățînat care îl forțase să-și țină privirea pironită pe fața aceea ovală îl făcu să o pornească, împiedicîndu-se, spre restaurant. Cît timp rămînea în hotel, exista o șansă să o mai vadă.

Se amăgea punînd această hotărîre pe seama mîndriei. Venise aici să cineze și va cina. Totuși, avea bunul simț să nu pretindă în mod stupid că îi face și plăcere. Orgoliul lui, în speranța de a ascunde un adevăr și mai neplăcut, îi spunea să considere lucrurile ca pe un chin necesar salvării prestigiului. În mod mecanic comandă la întîmplare niște feluri de pe lista de bucate. Chelnerul care servea vinul îi puse în față lista băuturilor și el făcu un efort să o parcurgă, alegînd un vin roșu tare. Gesturi rituale menite să întărească respectul pentru propria persoană! Tot timpul avu certitudinea că niciodată nu va mai trăi o asemenea experiență deosebită, în afară de cea legată în vreun fel de fata din salonul de stejar. Își aminti nemulțumit disprețul pueril pe care îl arătase cîndva față de obsesiile iraționale și romantice — dorința de a muri, lumea visului, dragostea la prima vedere și celelalte — deoarece ca toți cei necopți privea de sus romantismul, considerîndu-l lipsit de maturitate.

Pentru cîte alte greșeli de înțelegere era sortit să ispășească? Li se întîmplă oare tuturor ca erorile să se întoarcă împotriva lor și să îi zdrobească? Ridică ochii întrebător, ca și cum ar fi putut să fie scris codificat pe un perete un răspuns la problemele sale, dar nu întîlni decît privirea lipsită de expresie a chelnerului care venea să îl servească cu înghețată și prune, cu toate că ceruse brînză și biscuiți.

Înghețata avea gust de săpun. Prunele erau acre. Charles împinse farfuria la o parte cu un gest apatic : chiar dacă mîncarea ar fi fost delicioasă tot nu ar fi putut să înghită ceva. Mușchii gîtului se contractaseră atît de tare încît acum nu se simțea în stare să bea nici măcar o picătură de apă. Gura îi era uscată. Inima îi bătea ca un ciocan. Scoțînd încet una dintre țigările lui scumpe o aprinse și trase adînc un fum în piept. Simțindu-se ceva mai bine după ce nicotina îi mai potolise intensitatea suferinței, expiră fumul și îl urmări cum se răspîndea în evantai în fața lui. Prin el văzu ușa deschizîndu-se încet. Bărbatul cu fața senină, reflectînd lumina voalată într-o radiere blîndă de la ochelarii săi, păși ușor înăuntru. Ținu din nou ușa deschisă. Din nou fata intră. Din nou privi în sus spre el cu ochi mari și negri și din nou surîse. De data asta o auzi însă vorbind :

— Mulțumesc, unchiule, spuse ea clar.

Cînd trecu pe lîngă masa lui, Charles văzu că nu avea inel pe nici unul dintre degete.

Charles își achitase probabil nota de plată și ieșise, pentru că deși nu își mai amintea nimic din toate acestea, ceva mai tîrziu, în aceeași seară, se afla din nou în pod. Prietenii lui nu păreau să observe ceva neobișnuit la el. Froulish îl întrebă dacă nu se simte mai bine o dată ce ieșise din monotonie.

— „Preotul neagă acuzația de siluire“, citi Ern din ziarul mototolit. „Declarația unui cor în turneu.“ Dați-le ceva despre care să cînte. Ern se opri și apoi ridică privirea spre el : În ultima vreme nu mai ești tu cel dintotdeauna, Charles. Ai ceva pe suflet ?

— Doar ce se spune în reclame, tresări Charles, făcînd o slabă încercare de a o lua în glumă. Trafic întrerupt undeva în cei aproape nouă metri ai traiectului digestiv. Am de gînd să cheltuiesc o guinee pe pilule.

Își dădea seama că Ern, cu toate că se abținu să continue subiectul, nu era convins și pentru o clipă regretă că a respins invitația de a se destăinui omului mai în vîrstă în a cărui privire și voce se întrezărea o licărire nouă de blîndețe și interes. Dar regretul trecu. Nimic nu trebuia să tulbure regula sacră a tăcerii stabilite între ei în privința subiectelor personale. Și în orice caz, ce ar fi putut să îi mărturisească fără să pară absurd ? „Am văzut o fată luînd cina cu unchiul ei la Grand, în urmă cu zece zile, și nu pot s-o uit.“ Tot atît de ușor i-ar fi fost să îi explice doamnei Smythe, în dimineața aceea, în casa cu camere de închi-

riat, cum de s-a întîmplat să nu aibă slujbă.

Şi nu se dădu bătut fără să încerce să lupte. Chiar în prima dimineaţă după întîlnirea fatală pornise vioi, în aerul îngheţat, hotărît să se afunde în realităţile simple care îl salvaseră pînă atunci de la atîtea necazuri. Cînd a sosit ora prînzului şi îşi dădu seama cu uimire că nu reuşise nici cinci minute să alunge imaginea capului mic şi brunet, socotise faptul doar o stare trecătoare. Dar seara fusese la fel. Şi dimineaţa următoare şi seara următoare şi în fiecare dimineaţă şi seară pînă cînd, disperat, simţi că viaţa lui lipsită de griji îi era otrăvită. Toate plăcerile îşi pierduseră savoarea. Cînd lucra ziua sau seara, cînd stătea fumînd în pod sau venea împreună cu Froulish pe două cărări de la partida săptămînală de băutură, o voce îi tot răsuna în cap : „Da, dar asta nu te aduce mai aproape de EA". Şi ce altceva are vreun sens ?

Şi totuşi, cît de zadarnică era orice aspiraţie, oricît de slabă, în legătură cu ea ! Nici nu ştia măcar cine este sau unde locuieşte. Şi nu ar fi cîştigat nimic dacă ar fi aflat. Indiferent cine era, se vedea clar că se învîrtea într-o lume unde nu puteai să pătrunzi decît cu condiţia să ai bani — bani, haine bune, poziţie socială. Bărbaţii pe care îi dispreţuia, bărbaţi ca Robert Tharkles şi Hutchins, ar fi avut mai multe şanse decît el. Orice parazit linguşitor care din întîmplare avea buzunarele doldora de bani ar fi putut să îl întreacă. Începu să

se gîndească tot mai mult la bani. Otrava avea efect.

Totuşi, lupta să se împotrivească ; ba avea unele momente cînd mai simţea, în treacăt, vechile sclipiri de vitalitate şi sănătate spirituală. Se dedica preocupărilor lui practice, trudind din greu la lucru şi aducînd tot timpul îmbunătăţiri în iluminatul şi încălzirea podului pe care îl făcu, în cele din urmă, să devină aproape confortabil. Cînd căldura densă şi mirositoare a sobei de petrol şi lumina blîndă a lămpilor bine reglate făceau ca în nopţile furtunoase de iarnă podul să pară prietenos şi el putea să-şi întindă picioarele fără să se gîndească la nimic, în timp ce Betty stătea şi cîrpea cîte ceva, iar Froulish moţăia în colţul său sau stătea aplecat asupra teancului de coli bătute la maşină, Charles se simţea destul de liniştit.

Destul, dar niciodată complet, nici chiar în momentele lui cele mai bune. Cît despre cele mai rele, acestea erau de nedescris. Uneori sentimentul dezolării punea stăpînire pe el în aşa măsură încît simţea că toată fiinţa lui are nevoie nu de consolare, nu de îndeplinirea dorinţei, ci doar de puterea de a-şi alege o altă suferinţă. Cît de binevenită ar fi fost putinţa de a schimba chinul lui sufletesc cu o durere fizică !

În cele din urmă, în seara în care Ern îi pusese întrebarea, capitulă. Îşi îmbrăcă din nou hainele cele mai bune şi se duse la hotelul

Grand să vadă dacă poate găsi pe cineva care să îi dea informații despre fată.

Se dovedi a fi surprinzător de ușor. Barmanul din salonul de stejar acceptă cu ușurință două pahare de gin și în schimb îl lămuri cum stăteau lucrurile.

Bărbatul era domnul Roderick și fata, nepoata sa. Veneau deseori acolo. Domnul Roderick era directorul administrativ al unei fabrici din localitate. Se mutase de curînd în districtul acela, după ce călătorise mult în interesul firmei și o reprezentase în America și pe continent. Nepoata era o orfană pe care domnul Roderick, așa cum se cuvine unui burlac bogat și binevoitor, o crescuse și acum, după ce terminase școala, locuia în casa lui. Charles plecă de la hotel întristat și totuși, în mod ciudat, exaltat. Faptul că nu avea nici o șansă era evident și în continuare : nu ar fi putut niciodată pătrunde în sfera socială a domnului Roderick și cu siguranță nici la el în casă. În afară de aceasta, barmanul îl informase că cei doi Roderick petreceau o mare parte din timp la Londra și Paris, Elveția și Capri. De unde venea atunci ciudata lui exaltare ? În parte pentru că însăși zădărnicia încercării genera un laitmotiv bizar în adîncul minții sale, răsunînd slab dar persistent : „S-au întîmplat lucruri și mai ciudate. S-au întîmplat lucruri și mai ciudate".

Ninsese, dăduse înghețul, zăpada se topise și căzuse din nou. Întunericul dureros din su-

fletul lui se potrivea cu cel de afară, așa cum sămînța de bucurie amețitoare care dormita în inima lui se sincroniza cu forțele imobile și ascunse ale primăverii, așteptîndu-și rîndul. Încercînd diferite calmante — băutura, cinematograful, romanele polițiste — Charles constată că singura alinare care ar avea un oarecare efect în potolirea febrei ce îl cuprinsese era să-și piardă identitatea în contemplarea solitară a naturii. Așadar și acea absurditate sentimentală se dovedea în cele din urmă adevărată ! Încă o dată găsi un amuzament lugubru în lecțiile ironice pe care i le dădea viața. Scrierile insuportabile ale lui Wordsworth și mîzgălelile sentimentale ale lui Shelley și ale altora conțineau un adevăr care acum părea vital și important cînd se afla de fapt la necaz și cînd operele literare avansate pe care le admirase cîndva se estompau și îi dispăreau cu totul din minte.

Făcu rost de o bicicletă mîncată de rugină și merse tot mai departe în afara orașului să-și amorțească durerea în scîrțîitul monoton al pedalelor uzate și în tăcerea pașnică și severă a cîmpurilor și a pădurilor. Nepăsător față de drum sau destinație, întorcea ghidonul la întîmplare și cînd cădea noaptea își aprindea farul pedalînd melancolic înainte. Era un drog puternic și de cîte ori munca zilnică îi îngăduia, se lăsa cu pasiune în voia lui.

Într-o sîmbătă după-amiază pedala cu perseverență pe un drum de țară puțin prea larg pentru a fi numit potecă, la aproximativ șai-

sprezece kilometri de casă. Imaginea capului brunet și a feței ovale îl obsedase tot mai mult și fără îndurare în ultimele zile ; ajunsese într-o asemenea stare, încît hotărî să acționeze în vreun fel, indiferent cît de nesăbuit. Tot felul de idei îi treceau prin minte în timp ce bicicleta își croia drum, scîrțîind nestabilă pe lîngă gardurile de nuiele ude. Să-i ceară domnului Roderick o slujbă, să muncească pe rupte să devină director administrativ avînd din punct de vedere social intrare liberă în casa lor ca să-i poată cîștiga nepoata după o curte îndreptățită ? Cutele de pe frunte se descrețiră într-un zîmbet blînd și sarcastic în timp ce își desfășura în minte acest plan ridicol. Chiar fără a mai socoti incapacitatea lui temperamentală de a se înălța în fruntea unei întreprinderi industriale, ba chiar de a obține o slujbă într-un asemenea loc, tot îi era imposibil, chiar și în halul de disperare în care se afla, să-și înghită ultimul sîmbure tare al mîndriei și să admită faptul că viața unui Tharkles era de preferat. Afară de asta, cu greu ar fi putut deveni un personaj important al firmei în mai puțin de zece ani și între timp fata ar fi fost în mod sigur căsătorită, lăsîndu-i alternativa de a-și abandona serviciul sau a rămîne și a fi martorul satisfacției detestabile a pețitorului încununat de succes. Pe cînd mergea șerpuit, dezgustat de această perspectivă, bicicleta lui o luă spre mijlocul drumului și imediat claxonul unei mașini răsună pe un ton amenințător în spatele

lui. Un plutocrat afurisit! Un porc cu destui bani ca să ajungă la nepoata lui Roderick și să aibă prilejul de a o impresiona! El, care își făgăduise să rămînă independent în privința banilor și a poziției sociale, se întoarse furios și îl privi încruntat pe bărbatul din spatele volanului, încercînd să îi comunice toată ura lui pentru că putea să își permită să aibă o mașină în loc de o bicicletă luată de la fiare vechi, tocmai cînd automobilul îl ocolea pentru a-l depăși.

Se întoarse, dar în loc să se încrunte, rămase cu gura căscată de consternare pe cînd cele două fețe din mașină treceau în fugă pe lîngă el. Nu îl văzură. Bărbatul, fără să își ia privirea de la drum, mișca în așa fel gura încît se vedea că vorbește; fata de alături se uita cu atenție spre el.

Fata era Betty. Bărbatul, Robert Tharkles.

Charles încetă să mai pedaleze și bicicleta se opri. Coborî și o propti cu grijă de un copac. Simți nevoia să rămînă de îndată pe loc și să cugete. Se rezemă de o poartă. Două vaci îl priviră bănuitoare.

Era „ziua“ lui Betty, ziua în care săptămînal își vizita rubedenia, bătrîna excentrică de la care primea „subvenția“. Acum cînd se gîndea mai bine, toată povestea i se părea, firește, ridicol de neverosimilă. De ce o înghițise? Răspunsul veni imediat. Din cauză că la întoarcere aducea bani. Nu îi trecuse prin minte niciodată că dacă avea de gînd să îl înșele pe Froulish, infidelitatea ei ar fi luat forma de

simplă prostituție. Și totuși lucrurile erau atît de evidente, încît ar fi trebuit să își dea seama ! Betty avea o minte simplă și prozaică ; sau, mai exact, sistemul reflexelor și al percepțiilor elementare, care îi serveau drept intelect, era simplu și prozaic. Ea și cu Froulish trebuiau să trăiască, să se hrănească, să aibă adăpost și căldură. Îl întîlnise undeva pe Robert Tharkles și se gîndise, așa cum se gîndiseră multe fete tinere zi de zi de-a lungul veacurilor, că a dat peste o sursă de avantaje materiale. La rîndul său, Tharkles găsea, fără îndoială, că scorpia cu figură acră din patul lui matrimonial era o „hrană" prea monotonă și greu de înghițit. Singura deosebire dintre această legătură și multe altele asemănătoare de pe toată suprafața pămîntului consta în simplitatea și franchețea lui Betty. O fată obișnuită din categoria ei s-ar fi codit să primească bancnotele direct în mînă, dar nu ar fi văzut nici un rău în a accepta plata sub o formă mai puțin directă, cum ar fi fost achitarea chiriei, invitații la masă, îmbrăcăminte, cadouri scumpe — și, fără îndoială, Tharkles făcuse o încercare de a o dirija în această direcție ; prostul de el fusese probabil scandalizat cînd fata insistase să i se dea bani gheață, spunîndu-i — cum era sigur că a făcut-o — că are nevoie de ei pentru a-l întreține pe excentricul nelsprăvit pe care îl îndrăgea cu adevărat. Totuși Betty își impusese voința iar cei trei din pod profitaseră.

Acest din urmă gînd îi dădu lui Charles o lovitură promptă și șocantă. Nu îi trecuse nici o clipă prin cap să fie serios șocat sau să dezaprobe fapta lui Betty. Tîrfă cumsecade, nu pretinsese niciodată că ar fi altceva și viața ei era la același nivel moral cu al miilor de femei care i-ar fi dat o denumire necuviincioasă. Ceea ce îl cutremură și făcu ca broboane de transpirație să îi acopere fruntea în aerul rece al după-amiezii de iarnă era faptul că își dădea seama de eșuarea totală a propriei lui încercări de a scăpa din plasă. Întorsese hotărît spatele lumii reprezentate de Robert Tharkles; declarase că nu mai avea nevoie de această lume, că se va descurca fără ajutorul sau asentimentul ei. Încetase brusc de a face curte unei fete — a cărei amintire chiar și acum mai avea forța de a-i transmite uneori o emoție deplină și puternică — pentru că făcea parte din lumea lui Tharkles, și primul lucru pe care îl realizase fusese să se înscrie în statul de plată al acestuia, desigur fără ca nici una dintre părți să știe, dar se înscrisese. Devenise un parazit al lumii pe care o detesta.

Poate nu era adevărat. Își luă bicicleta și începu să pedaleze nebunește mai departe. Trebuia să-i urmărească, să vadă care este situația. Nu putea să fie adevărat. Tharkles se oferise doar să o ducă unde locuia mătușa ei. Poate și el avea o mătușă bătrînă în același sat.

Dar tot timpul știa că *era* adevărat. Văzuse orgoliul satisfăcut al posesiunii întipărit pe fața lui Tharkles. Și tocmai faptul că știa îl scotea din minți, pentru că, desigur, era curată nebunie să alergi cu disperare pe o bicicletă de-a lungul unui drum de țară ca să ajungi din urmă o mașină.

Ca o mulțime de alte fapte de om nesăbuit, încercarea lui dădu rezultat. După încă o milă, drumul se lărgi devenind o șosea de țară plină de pitoresc ; ca toate șoselele de țară, era străjuită de numeroase hoteluri mai mult sau mai puțin vulgare sub diferite aspecte. Unele cu intenția să dezvolte pasiune pentru cai se numeau „Vulpea și ogarul“ sau „Trompeta poștalionului“. Cel mai mare, deși părea foarte vechi, era totuși evident neautentic. Se numea „La stejarul bătrîn“.

Mașina lui Robert se afla în fața „Stejarului bătrîn“. Era goală.

Cu capul plecat, privind drept în față, Charles pedală înainte. Nu dorea să fie recunoscut de nici unul dintre ei dacă din întîmplare ar fi privit afară. Se opri la cîțiva metri mai departe pe șosea și își sprijini bicicleta de fațada falsă, în alb și negru, a unui alt hotel. Un bărbat cu un șorț verde ieși și îi arătă un anunț care interzicea rezemarea bicicletelor de zid. Charles se îndepărtă, așteptînd ca bărbatul să plece, apoi se întoarse și își propti bicicleta exact în același loc. După aceea, în lumina care pălea, coborî pe o alee îngustă și ajunse la ușa din spate a „Stejarului bătrîn“.

Păşi înăuntru. Era şi intrarea clienţilor la bar pentru că, nefiind încă ora deschiderii, uşa principală era închisă. În culoarul unde stătea nu mai era nimeni. Privind printr-o ferăstruică de serviciu din perete putea să vadă ce se afla în spatele barului : la celălalt capăt mai era o deschizătură spre holul luxos al hotelului. Rămase liniştit în aşteptare.

— Ei bine, trimite o telegramă, se auzi vocea lui Robert Tharkles. Inima lui Charles tresări de bucurie. Era posibil oare să nu fie nimic de ascuns ? Să aibă Betty un motiv real de a se afla aici şi să se întrebe cum să îl anunţe pe Froulish ? Stătu nemişcat şi îşi ciuli urechile ca să nu îi scape răspunsul. Auzindu-l, i se strînse inima.

— În regulă, dar să ştii că nu-mi face nici o plăcere. Nu i-am spus niciodată că s-ar putea să lipsesc toată noaptea. Vii şi mă iei aşa pe nepusă masă numai pentru că soţia ta se întîmplă să...

— Sîiîit, exclamă Tharkles supărat. Evident sfîrşitul frazei era : „se întîmplă să fie plecată de acasă pentru week-end“ sau ceva asemănător, dar Betty nu era genul de femeie care să se poată preface că este soţia lui Tharkles nici măcar de formă cînd erau în public. În fond, demonstra prin aceasta că are, ca de obicei, un anumit simţ al realităţii pentru că nimeni nu ar fi putut să o ia drept soţia lui.

O fată şleampătă într-o salopetă venea pe culoar spre Charles.

— Ușa asta n-ar trebui să fie deschisă, spuse ea cu o voce iritată. Voia să îl facă să înțeleagă că nu are dreptul să intre prin ușa din spate. Se uită apoi mai atent la el și îl întrebă :

— Doriți ceva ? dîndu-i să înțeleagă că după felul cum arată nu își poate da seama dacă era un posibil client care dorește să consume ceva sau poate vrea o cameră ; sau este un muncitor venit să facă vreo reparație.

— Am adus catgutul, răspunse Charles rece și rostind rar cuvintele.

— Ce-ai adus ?

— Catgutul. Patronul l-a comandat prin telefon.

Charles se uită indiferent la ea.

— Mă duc să-l întreb pe domnul Rogers, spuse ea șovăielnic și dispăru. Charles plecă din hotel așa cum intrase.

Întorcîndu-se din nou pe șoseaua principală, lui Charles îi veni dintr-o dată ideea că ar fi bine să îl întrebe pe Ern ce să facă. Era singura persoană cu care se putea sfătui. Va trebui să meargă la el și să îi spună, fără înconjur, că a descoperit pe neașteptate un lucru îngrozitor în legătură cu modul său de viață de care fusese mîndru și anume că acesta nu era posibil decît cu ajutorul cîștigurilor imorale ale unei femei. Nu mai avea nici o îndoială după frîntura de conversație pe care o auzise. Era limpede că se întîlneau săptămînal, iar de data aceasta Tharkles, scăpînd de supraveghe-

rea lui Edith, plecată într-o excursie la sfîrșitul săptămînii, îi propusese lui Betty să petreacă împreună week-end-ul.

Numai Ern putea să îl ajute. În afară de asta nu era nimic de făcut. Adică nimic decît să se mute din pod pe ascuns și fără întîrziere, punîndu-și puținele lucruri în cărucior. Froulish, rămas singur acasă, va fi prea cufundat în nesfîrșitul lui roman ca să observe ce se petrece ; de cînd venise frigul renunțaseră la vechiul lor obicei de a se abate săptămînal pe la cîrciumă. Nu îi venea greu să plece, dar dincolo de asta nu se simțea în stare să analizeze deloc situația. Găsea, într-adevăr, că efortul de a încerca să o facă era insuportabil de dureros. Ce ar simți Froulish dacă ar ști ? Poate ceva — sau nimic ; era tot atît de amoral ca și fata și ar fi fost foarte posibil să ridice din umeri și să spună că știa din totdeauna că arta încolțește într-un teren ce nu poate fi descris drept curat sau plăcut mirositor. Sau poate — și mai demoralizant — fusese tot timpul la curent și amîndoi au avut delicatețea să îl rețină pe Charles cu ei, inventînd povestea cu rubedenia bătrînă și subvenția. Nu. Respinse această idee pentru faptul că era oribil și în plus era sigur că păstrarea unui asemenea secret față de cineva pe care îl vedea zilnic ar fi fost o sarcină peste puterile bufonului plin de ticuri.

Dintr-o dată se făcu întuneric și foarte frig. Farul de la bicicleta lui proiecta un cerc slab de lumină galbenă pe drumul umed. Tremurînd,

se gîndea la căldura și lumina din hotelul în care Robert Tharkles o dusese pe Betty. Răsplata păcatului. Se gîndea la covoarele moi, la imitația de foc din butuci care părea să dea căldură și la eficiența încălzirii centrale. Printr-o asociere neașteptată și inexplicabilă, își imagină salonul de stejar din hotelul Grand și pe bărbatul cu fața senină pășind ușor ca să așeze pe măsuță două pahare mici. Nu puteai cumpăra nici un strop de băutură cu mai puțin de doi șilingi. Bani. Aceeași rețea pretutindeni. Ba nu, o pînză de păianjen lipicioasă și aranjată cu viclenie. Erai sau păianjen stînd confortabil la mijloc și așteptînd ascuns cu bucurie malițioasă, sau erai muscă, zbătîndu-te între firele care te imobilizau. El și cu Froulish erau muște, dar lui Froulish nu îi păsa. Disprețul lui pentru păianjen rămînea autentic și îi dădea curaj chiar în timp ce i se smulgeau aripile, chiar în timp ce era mîncat. Dar clasificarea nu era corectă. Ce era Betty, păianjen sau muscă ? Și ce, oh ce era fata din salonul de stejar ? Putea un păianjen să aibă oase atît de delicate ? Putea el să facă o muscă să simtă că nimic altceva pe lume nu are nici un rost ?

Își aminti ce citise despre păianjeni. Uneori, din greșeală, se prinde cîte o viespe. Atunci păianjenul trebuie să deșire pînza și să lase viespea să plece pentru că este periculoasă.

Se părea că viespile fac ceea ce trebuie.

Froulish trecea printr-una din crizele lui de proastă dispoziție. Cînd Charles ajunse acasă, îl găsi în genunchi lîngă soba de petrol, rupînd încet foaie după foaie de hîrtie în fîșii lungi, cu o amărăciune voită. După ce aduna vreo cincizeci de fîșii le dădea foc, una cîte una și le lăsa să ardă pînă cînd flacăra îi atingea aproape degetele butucănoase. Tot podul era plin de fum dens și înțepător.

— Te-ai apucat iar de jocul tău ? nu se putu abține Charles să îi spună pe un ton plin de asprime, trecînd pe lîngă el ca să ajungă în propriul lui bîrlog. De cîte ori trebuie să-ți atrag atenția că ai să dai foc clădirii ?

— Și de cîte ori, replică posac romancierul, trebuie să-ți explic că atunci cînd ajung într-un impas este necesar să merg înapoi spre a descoperi obstacolul ce oprește cursul inspirației, iar cînd îl găsesc, fumul de pe rugul lui funerar îmi oferă unicul stimulent posibil ca să fiu în stare să înlocuiesc materialul inutilizabil.

Flacăra îi mîngîie degetele și înjurînd, aruncă o bucată de hîrtie aprinsă pe podea. Charles călcă pe ea. Se simțea aproape vinovat că îl lasă pe acest nătărău să se descurce singur : nimeni care să îi gătească sau să îl oblige să se culce ; nimeni care să îl păzească de amenințare, întotdeauna prezentă, a piromaniei de care suferea. În timp ce împacheta într-un ziar puținele lui haine, i se puse un nod în gît la gîndul că Froulish era, la urma urmei, singurul pe care îl putea considera drept prieten și că

era obligat să se despartă de el atît de brusc și într-un mod atît de brutal și pe tăcute. Ridică privirea, aproape cu afecțiune, la silueta cu figura mohorîtă, ghemuită în centrul unui nor albastru.

— N-am să întîrzii, spuse el, detestîndu-se în timp ce cobora scara cu pachetul, învelit în ziar, sub braț. Sînt obligat să trec pe la Ern.

Froulish clătină posomorît din cap. Era în orice caz o consolare faptul că în momentul plecării fusese parcă atît de insuportabil. Dacă l-ar fi găsit într-o dispoziție mai bună, cuprins de sentimentalism, Charles ar fi putut să încerce o explicație imposibilă. Era mai bine să dispară pur și simplu.

Cu cățel și purcel ; agăță căruciorul în spatele bicicletei și părăsi locuința ce devenise pîngărită, dovedindu-se a fi doar o hazna de pe moșia lui Tharkles. Acest episod lua sfîrșit.

De ce îl căuta pe Ern ? Era vreo speranță ca Ern să fie în stare să îl scoată efectiv din această mocirlă ? Evident că nu. Dar mîndria lui Charles fusese călcată în picioare în așa măsură, încît găsea că îi este imposibil să mai îndure singur. Deși era împotriva rațiunii, avea o vagă speranță că Ern, cu bunul său simț, caracteristic oricărui cetățean din Manchester, va analiza cum trebuie miezul problemei, după cum procedase și atunci cu omul chel cînd, cu toată greutatea trupului său solid, se repezise în el, așa matahală cum era acela.

Străzile erau întunecate și liniștite. Pedala repede și la un moment dat o roată a cărucio-

rului se frecă de bordura trotuarului deoarece luase un viraj prea strîns. Pe cînd se apropia de strada tăcută și sărăcăcioasă unde locuia Ern, avu sentimentul că este singura rămasă pe pămînt. Vîntul rece părea să-i fi gonit pe toți în case. Începuse să înghețe, iar rarele felinare erau insule de tăcere galbenă în marea de întuneric.

Cu excepția casei lui Ern. În dreptul ei părea să se desfășoare o activitate intensă. O mașină neagră foarte lustruită era trasă în fața ușii de la intrare și un bărbat în uniformă de culoare închisă aștepta pe trotuar alături de ea. În camera din față spre care se deschidea ușa, lumina era aprinsă. Charles opri bicicleta la timp ca să vadă trei siluete, stînd în ușa luminată. Două dintre ele erau îmbrăcate în aceeași uniformă ca și bărbatul de pe trotuar, astfel că Ern, purtînd hainele lui obișnuite de lucru, ieșea în evidență.

Ar fi ieșit în evidență oricum pentru că înainta cu mersul greoi, șovăielnic al omului cu mîinile prinse în cătușe.

Bicicleta căzu la pămînt pe cînd Charles pășea înainte. În mod prostesc, el rosti aceste patru cuvinte :

— Ce s-a întîmplat, Ern ?

Chipul fără dinți se întoarse în direcția lui. Polițiștii se opriră o clipă în timp ce unul deschidea portiera mașinii.

— Du-te în casă, Charles, spuse Ern. Proprietarul are ceva pentru tine.

— Dar nu pot... Adică, sînt sigur că trebuie să fie o...

Unul dintre polițiști se întoarse spre el cu un fel de amenințare tristă.

— Hai, pleacă de aici, spuse el cu o voce care exprima același amestec de amenințare și tristețe. Altfel am să fiu silit să te învăț că ai ceva mai bun de făcut decît să stai de vorbă cu un om sub stare de arest.

— Sîntem liberi să... începu slab Charles.

— Te-aș lua și pe tine ca suspect, mormăi polițistul încet, urcîndu-se după Ern în mașină, numai că avem toate informațiile despre tine și am verificat că nu ești amestecat.

— Amestecat în CE ? strigă Charles exasperat, dar mașina lustruită vibră, lunecînd lin și capul acoperit cu șapca de stofă a lui Ern abia dacă se mai zărea prin luneta autoturismului.

Rămase complet paralizat în fața ușii încă deschise. Bicicleta stătea culcată într-o rînă la distanță de cîțiva metri. Terminase cu Froulish și Betty. Terminase cu Ern. Polițiști în mașină. Ce era cu viața lui ? Cum ar putea începe să pună cap la cap bucățile dacă nici măcar nu era sigur că este în stare să își aducă aminte ce formă avea ?

Își aminti apoi că Ern îi lăsase cel puțin o indicație concretă. „Du-te în casă. Proprietarul are ceva pentru tine“. Se întoarse să intre pe ușă exact în momentul în care un bărbat enorm de gras, în cămașă, venea să o închidă.

— Ești tovarășul lui ? întrebă el.

Charles dădu din cap și intră fără să vorbească. Acesta îl conduse, pe un culoar murdar, la camera care fusese a lui Ern. Odată intrat înăuntru, îl așteptă pe Charles să vină și el și apoi închise ușa cu mare grijă.

— Acum fii atent, spuse el gîfîind, pentru că era unul din acea categorie a oamenilor grași care respiră întotdeauna cu mare dificultate. Eu nu știu nimic, nici un singur lucru despre treburile omului ăsta. Mi-ajung întrebările polițiștilor și nu mai vreau altele și de la dumneata. Tot ce vreau e să mă descotorosesc de toată afacerea. Ai înțeles !

— Am înțeles, răspunse încet Charles.

— Tot ce-mi rămîne de făcut, ca să scap de asta, e să-ți dau ce ți-a lăsat și să-ți doresc o noapte *foarte* bună.

Se uită încruntat la Charles.

— O noapte *foarte* bună, repetă el. Îi puse lui Charles în mînă un plic obișnuit, cafeniu. Înăuntru erau doi florini și o bancnotă de zece șilingi. Pe un bilețel mîzgălit în grabă Ern scrisese : „N-am avut timp în seara asta să împărțim cîștigul. Oprește și partea mea. Acolo unde mă duc nu-mi mai trebuie“.

— Unde se duce ? îl întrebă pe proprietar, prea zăpăcit pentru a se gîndi că citise biletul în tăcere, astfel încît acesta nu putea să vadă legătura.

— Pe mine mă interesează unde mergi *dumneata,* veni răspunsul gîfîit. Afară ! Îți doresc o noapte *foarte...*

— Bine, bine, spuse Charles. Străbătu culoarul și deschise ușa. Apoi se întoarse și privi la figura buhăită și grasă care se uita lung și dușmănos la el.

— Îți mulțumesc că mi-ai dat cel puțin ceea ce mi-a lăsat, zise el.

— Ți-am spus. Vreau să mă descotorosesc de toată afacerea, răspunse proprietarul. Nu voia nici măcar să îi fie recunoscută cinstea. Părea că prudența era unica virtute pe care o prețuia.

Charles își luă bicicleta și, prea abătut sá se mai urce pe ea, începu să o împingă fără să știe încotro.

Administratorul căminului Y.M.C.A. îl reprimi pe Charles fără comentarii sau întrebări și vechea rutină fu reluată atît de ușor de parcă nu încetase niciodată. Totul era inimaginabil de deprimant, dar Charles hotărîse că înainte de a părăsi districtul trebuie să afle ce se întîmplase cu Ern. Era numai în parte o chestiune de loialitate personală ; nu îl cunoscuse pe Ern destul ca să se atașeze, cu toate că de la episodul cu bărbatul chel căpătase încredere în el. Motivul era, de fapt, nevoia lui disperată de a cunoaște mai clar situația lui Ern. Fusese foarte zdruncinat și simțea că trebuie să încerce cel puțin să aibă o imagine pe cît posibil mai exactă asupra situației lui Ern înainte de a face o nouă mișcare.

Unica posibilitate era să urmărească ziarul local pînă cînd va da amănunte despre pro-

cesul lui Ern. Stotwell era capitala districtului și procesul urma să se desfășoare la tribunalul local. Nimeni nu părea să cunoască data cînd va avea loc, dar Charles era încredințat că din ziarul „Stotwell Advertiser“ va afla ce se întîmplă.

Cotidianul făcu chiar mai mult decît atît. Cam la zece zile după întoarcerea sa la cămin — zece zile în care se ținuse de ocupațiile lui obișnuite, atîta vreme cît nu îl obligau să meargă în cartierul pe care îl frecventau Froulish și Betty — ziarul anunță cazurile care urmau să se judece la tribunal a doua zi. Din nou hainele cele mai bune ale lui Charles au fost scoase de la naftalină și a doua zi dimineață așteptă o oră în fața clădirii ca să-și asigure un loc în galeria pentru public a tribunalului.

Din fericire, cazul lui Ern a fost judecat printre primele și s-a terminat incredibil de repede. Nu era nimeni care să îl apere, nu era necesară nici o interpretare a legii, nu era nimic altceva de făcut decît să se enunțe faptele, Ern să-și recunoască vina și să se pronunțe sentința. După rapiditatea procedurii, trăsătura cea mai surprinzătoare era atmosfera de indiferență în care se desfășura procesul. Cazul era evident considerat ca o tranzacție de afaceri. Ern pusese într-una din balanțele cîntarului o anumită cantitate de comportare ilegală ; legea punea în cealaltă greutatea corespunzătoare de pe-

deapsă și echilibrul urma să fie restabilit. Charles nu îi văzuse pînă atunci pe juriști în activitate, dar prin felul rapid și detașat cu care tratau chestiunea, prin vădita lor lipsă de participare personală la ceva care pentru alții era o problemă de importanță vitală, îi aminteau de preoții care oficiau cu rapiditate profesională slujba religioasă. Nimeni nu dădea impresia să fie șocat sau interesat de delictul lui Ern. Se părea că fusese angajat la o firmă numită Biroul de Export Express ce asigura șoferi uzinelor de automobile care doreau ca vehiculele lor proaspăt ieșite de pe liniile de montaj să fie conduse pînă la docuri. Existența unor asemenea firme era o noutate pentru Charles și (evident) și pentru judecător. Slujba lui Ern fusese să se prezinte pur și simplu la una sau alta dintre uzinele producătoare din Midland, să se urce în autoturismul sau camionul care îl aștepta și să-l conducă pînă la unul din porturile maritime importante, de obicei Liverpool sau Southampton. Din întrebările puse de judecător (era, clar, unica parte a procedurii care îi trezea interesul) ieși la iveală nu numai că asemenea firme existau, dar că erau deosebit de expuse fenomenului de mituire. Cererea de mașini era atît de mare, încît furtul devenise rentabil și foarte bine organizat. Bandele intrau în contact cu cîte un șofer de la Export Express și îi ofereau suficient de mult pentru a nu rezista ispitei de a se preface că lasă mașina nesupravegheată într-un anumit moment ; era de ajuns să oprească la

o cafenea de pe șosea, să iasă din mașină, să meargă la toaleta din spatele clădirii și să rămînă acolo două, trei minute. Cînd șoferul se reîntorcea, autoturismul nou nouț fusese condus ceva mai departe, urcat într-un camion care aștepta și unde, încă din mers, era vopsit în altă culoare și i se fixau numere de înmatriculare false. După două, trei zile, șoferul își primea mita. Se pare că o primea întotdeauna, bandele doreau să rămînă în relații bune cu șoferii și considerau că merită să procedeze corect în această tranzacție.

Totuși, se întîmpla uneori să-i și pungășească. Ern cedase unei oferte de o sută de lire pentru a lăsa o limuzină nesupravegheată timp de cîteva minute într-un loc prestabilit, dar înainte de a-și primi banii, cineva reușise să ia legătură cu el, avertizîndu-l să nu se ducă la locul întîlnirii. Poliția era pe urmele lor. În aceeași seară Ern dispăruse și orașul Stotwell cîștigase un nou cetățean. Toate acestea se întîmplaseră numai cu patru luni în urmă, așa că afirmația lui Ern față de Charles că locuia în Stotwell de vreun an sau doi era numai o măsură de precauție. Pe Charles nu îl lăsă inima să o considere minciună fiindcă, la urma urmei, ce îl interesa pe el de cînd locuia Ern acolo.

Cazul a fost judecat nepărtinitor. Era la prima abatere, pe de altă parte, inculpatul făcuse un efort deosebit pentru a se sustrage legii. Optsprezece luni închisoare.

Aceasta a fost totul. Charles simți brusc că sentimentele lui pentru Ern se evaporaseră, lăsîndu-i încă un gol în suflet. Privi fără emoție cum Ern, omul vînjos și fără dinți, era dus de acolo ; scos din tribunal, scos și din viața lui. În definitiv, întovărășirea lor fusese bazată doar pe avantajul reciproc — un fel de paravan, pentru că și unul și altul erau fugari. Faptul că se găseau amîndoi în aceeași situație dusese la formarea rapidă a unei legături instinctive și acum, cînd jocul luase sfîrșit pentru unul dintre ei, legătura se desfăcu ușor și imediat. Se ridică și făcîndu-și loc cu dificultate pînă la capătul rîndului părăsi tribunalul.

În spatele lui, pe scările de piatră, se auzi zgomot de pași. Desigur, altcineva mai părăsea o dată cu el tribunalul. Ajungînd în stradă, Charles se opri pentru o clipă, cu acea nehotărîre de odinioară, și persoana din spate ajunse în dreapta lui.

Nu numai atît, dar se și oprise. Charles privi lateral și văzu un tînăr înalt și lălîu, îmbrăcat în haine sport scumpe ; o jachetă groasă de tweed cu șlițuri la spate, pantofi cu talpă groasă. La mînă avea un ceas strălucitor, iar cravata era din material bun, dar cu un model banal. Arăta ca cineva care cîștigă mai mulți bani decît consideră oportun să declare pentru calcularea impozitului și prin urmare îi cheltuia. Privirea îi era îndreptată spre fața lui Charles și cînd acesta se uită la el, îi spuse imediat :

— Interesant acest ultim caz. Vocea îi era ascuțită și precipitată, cu un slab accent provincial care avea ceva la fel de neplăcut ca și hainele lui.

Charles răspunse fără să-și dea seama de ce :

— Foarte, în special pentru mine. Îl cunosc pe omul acela. L-am cunoscut, mai bine zis.

— Cum, strigă lunganul, îl cunoști pe Ernie Ollershaw ?

Era caracteristic faptul că îl transformase pe Ern în „Ernie“, nume la care Ern nu ar fi răspuns niciodată. (Totuși era plăcut să te gîndești că Ern nu își dăduse un nume fals ; probabil folosise unul în raporturile sale cu hoții și îl păstrase pe cel adevărat pentru relații normale.)

— Nu cumva ești și dumneata vîrît în afacerea asta ? cotinuă tînărul cu o voce slabă și degajată.

— Afacere ?

— Nu mă înțelege greșit. Nu m-am gîndit la cea pentru care a fost Ernie agățat. Am în vedere latura ei cinstită. Șofer pentru livrările autovehiculelor la export.

Charles scutură din cap. Celălalt aștepta să îi povestească în ce împrejurare îl întîlnise atunci pe Ern, dar Charles nu îi spuse nimic. Nu era treaba acestui individ.

Lunganul pricepu aluzia.

— Trebuie s-o iau din loc. Am venit doar să asist la proces deoarece am lucrat împreună cu Ernie și știu că pe băieți o să-i intereseze ce s-a întîmplat cu el. Ne era simpatic.

Charles înclină capul și o porni cu pași mari, dar brusc își dădu seama că o ușă începea să se întredeschidă. Încă o clipă și ea va fi trîntită, singura cale posibilă de ieșire fiind barată. Oricine ar fi fost omul acesta, cîștiga bani. Dacă dorea, putea, fără îndoială, să se învîrtă în niște cercuri nu mult mai prejos decît cele frecventate de Roderick. Nu s-ar fi coborît să stea de vorbă cu Charles dacă l-ar fi văzut în hainele de lucru, împingîndu-i căruciorul.

— Ascultă, se auzi pe el însuși mormăind.

Tînărul se opri și se întoarse.

— Sînt... adică mă interesează ce-mi spuneai, reuși Charles să îngîne, despre ocupație. Vreau să spun că de multe ori m-am întrebat în legătură cu Ern — știi...

— Nu-i bine să te întrebi prea mult, bătrîne, veni răspunsul pe un ton degajat și volubil. Charles se crispă, dîndu-și seama că se simte jenat de faptul că situația lui îl obliga să aibă de a face cu persoane care foloseau apelativul „bătrîne", atunci cînd se adresau altor oameni. Dar dacă te interesează ocupația, nu spun că n-am putea sta de vorbă deschis la un păhărel.

— E în regulă, răspunse Charles. În orice caz, putem merge — era să spună „să bem ceva", dar își aminti la timp să folosească expresia „la un păhărel". Arătîndu-i că poate vorbi în același jargon, avea să fie mai ușor să-i cîștige încrederea.

— Du-mă unde știi, bătrîne, spuse tînărul.

— Pe aici, bătrîne, zise Charles.

5

LIMUZINA SE APROPIE îngrijorător de mult de şanţ pe cînd Charles lua virajul ; trecuse mult pe banda de circulaţie din sens opus şi bombamentul drumului făcea ca roţile să tragă într-o parte. Nu avea importanţă ! Prima lui cursă se apropia de sfîrşit şi se ţinuse de convoi. Nu că ar fi fost uşor. O îndeletnicire întru totul potrivită cu noul Charles, cu toate că şi cel vechi învăţase să conducă destul de bine ca să o ia pe mama lui la cumpărături cu maşinuţa de zece cai putere a familiei. Nu fusese necesar decît să fie în stare să se urce la volanul primei maşini care îi fusese încredinţată şi să o conducă, fără ca la schimbarea vitezelor să se audă un scrîşnet prea puternic — şi apoi urmaseră eforturile de a nu pierde din ochi restul convoiului pentru a dovedi că putea face şi el ce făceau ceilalţi. Dacă l-ar vedea Scrodd acum !

Curînd vor fi la Liverpool ; de o parte şi de alta a şoselei erau case. Deodată, cele cinci maşini din faţă se opriră ; o trecere de pietoni cu un cîrd de şcolari. Opri maşina şi aşteptă, ţinînd apăsat ambreiajul ; îi venea greu, pedala era nouă şi ţeapănă. Stînd şi aşteptînd liniştit, mintea lui se căzni să cuprindă tumultul evenimentelor recente. Cîte se mai întîmplaseră ! Cît de puţin înţelesese din toate cele ce se petrecuseră ! Se simţea ca Alice în Ţara Minunilor. Din momentul în care, la un pahar de băutură (în mod ironic tot în salonul de

stejar), tînărul i se prezentase sub numele de Teddy Bunder și îl anunțase că „intenționez să te vîr și pe tine în treabă, bătrîne — ești tipul potrivit", se simțise ca o scînteie ridicată din foc și rostogolită de un curent de aer fierbinte. La început îl bănuise pe Bunder că ar fi pungaș și că banda de amici cărora îl prezentase la cantina personalului firmei Export Express și la bar erau și ei la fel. Toți păreau ahtiați să recruteze pentru îndeletnicirea lor noi oameni din cei de „tipul potrivit". Ern fusese probabil un astfel de tip, dar Ern era acum angajat să reprezinte „tipul potrivit" în spatele zăbrelelor timp de optsprezece luni. Și totuși, după ce Bunder îl introdusese cu abilitate la firmă, prezentîndu-l directorului, argumentînd că a găsit omul ideal pentru locul care se eliberase recent și inventînd pe loc o serie lungă de referințe de serviciu pentru a dovedi că are experiență, Charles constată că este lăsat în voia lui. Nimeni nu încerca să îl atragă în vreo acțiune dubioasă. Bunder și grupul lui, cu toate că erau destul de abordabili, nu făceau nici un efort pentru a-l determina să facă parte din grup. Prima lui misiune nu fusese o deplasare individuală, ci într-un convoi, răspunderea fiind astfel mai mică.

Mașinile din față se puseseră în mișcare. Charles trase cu putere de maneta schimbătorului de viteze și reuși într-un fel să facă vehiculul să intre direct în ultima treaptă de viteze, sărind peste celelalte trei. Spera, pentru binele celor ce vor cumpăra aceste mașini

drept noi nouțe, că în curînd practica va face din el un șofer mai îndemînatic.

La docuri urmă o altă încercare grea pentru care, din fericire, nu își făcuse griji dinainte. Mașinile trebuiau conduse în linie dreaptă, una lîngă alta, pentru a se facilita încărcarea lor pe vapor. Închizînd ochii, făcu vehiculul să țîșnească înainte pe ultimii zece metri, mișcînd mereu volanul și apăsînd des pe frînă.

— Las-o mai încet, frățioare. Nu-i nici o nevoie să arăți că ești al naibii de îndemînatic! se auzi o voce răgușită.

Deschizînd ochii a văzut că ajunsese la același nivel cu mașina de lîngă el, lăsînd o distanță de ea doar de cîțiva centimetri.

Poate era un semn că în acest mediu nou norocul se va hotărî să îl favorizeze. Dacă norocul si-ar fi urmat vechiul său curs obișnuit, era neîndoielnic că ar fi căzut în apă și s-ar fi înecat.

Înainte de a lua trenul pentru a se întoarce, au intrat cu toții să bea o bere într-o cîrciumă de lîngă docuri. La început, Charles stătuse destul de stingher mai la o parte de ceilalți care se cunosteau bine între ei, dar după cîteva minute un bărbat de vîrstă mijlocie, cu șapcă gri, avînd aspectul unui om serios, pe care stia că îl cheamă Simons, veni lîngă el pe bancă și înclină prietenos din cap, semn că este pe punctul să înceapă o conversație.

— Ei, te-ai descurcat bine?

— Da, mulțumesc. De data asta nu mi s-a părut o treabă prea grea, răspunse Charles.

— Nu, de data asta n-a fost, admise Simons cam în silă, lăsînd parcă să se înțeleagă că de obicei era mult mai grea ; nu era un pesimist, dar fusese obișnuit cu felul de a gîndi al unui muncitor matur, întotdeauna pregătit să-și asume mari răspunderi. Privi apoi spre Charles destul de curios.

— Prieten de al lui Bunder ?

Acesta era evident lucrul pe care vroia să-l stie : „Ești de-ai nostri sau de-ai lor". Clica lui Bunder era foarte diferită ca înfățisare și obiceiuri de restul personalului de la Export Express. Charles era pe punctul de a-i răspunde că abia dacă era în relații de salut cu grupul lui Bunder, cînd îi veni în minte că ar putea să afle mai multe dacă ar ține încă puțin chestiunea în suspensie.

— Nu prea sînt lămurit în privința lui, răspunse el rar, sperînd să dea impresia că fusese încurajat să se alăture lor și nu se putea hotărî. În mod vădit, Simons interpretă răspunsul așa cum dorise Charles.

— Ei da, spuse el cu prudență, ai să-ți dai seama că merită să te lămurești în privința lui, chiar dacă mai trece timp pînă cînd...

Lăsînd fraza neterminată, își goli paharul și îl puse pe masă, lovind-o ușor.

— Nu-i greu să te lămurești, adăugă el, mai ales dacă ai mai întîlnit și alții de teapa lui.

Charles nu spuse nimic. Era o tactică care își dovedi utilitatea. Cum Simons părea că așteaptă ca el să spună ceva, folosi mijlocul cel

mai simplu arătînd spre paharul gol şi întrebînd :

— Încă o bere ?

— Plătesc eu un rînd, răspunse Simons, dezvăluindu-şi intenţia de a continua discuţia. Se vedea că era dispus să încerce puţin să-l influenţeze pe Charles.

Cînd se întoarse cu berea, zise :

— Pe scurt, asta-i ce vreau să-ţi spun. Bunder şi tovarăşii ăia ai lui nu lucrează prost. Ar putea face treabă bună dacă s-ar mulţumi să se ţină de ea, evitînd să se apuce de mai multe lucruri deodată. Dar nu fac aşa. Slujba nu-i destul de bună pentru ei.

Îşi aprinse pipa. Flacăra chibritului se înălţă pînă la cîţiva centimetri şi între timp se consumă aproape de tot.

— Şi ce fac prin urmare ? continuă el.

Charles nu ştia ce fac. Răspunzînd, ar fi putut strica totul. Îşi plecă faţa spre pahar.

Ceilalţi şoferi se ridicară.

— Hai, Jack, îl chemă unul pe Simons. E timpul s-o pornim spre gară.

Simons îşi scoase ceasul şi îl privi.

— Ai dreptate.

Se ridică şi Charles, urmîndu-l în stradă, şi merse în pas cu el. În timp ce păşeau agale împreună, obosiţi, spera că Simons va continua cu partea cea mai importantă a povestirii lui. Dar unii dintre ceilalţi vorbeau şi Simons asculta ce spun. Parcă uitase că a fost întrerupt.

În tren, la întoarcere, au jucat cărţi şi Charles nu a mai avut prilejul să vorbească din nou cu Simons.

Trecură cîteva săptămîni. Viaţa era în general lipsită de evenimente ; energia îi era absorbită de însuşirea noii lui meserii şi îi rămînea prea puţină pentru preocupările lui personale, la fel ca în primele săptămîni în care spălase geamuri. Îşi închiriase o locuinţă lîngă birourile firmei Export Express. Atît Bunder cît şi Simons îi recomandaseră nişte adrese, dar acceptînd una dintre ele ar fi însemnat să pună capăt politicii de strictă neutralitate pe care era hotărît să o continue pînă va vedea cum stau lucrurile ; îşi găsi singur o locuinţă. Era mohorîtă, dar nu făcea acolo aproape nimic decît să doarmă şi patul era confortabil. Sperase că mutarea din Stotwell, asociată cu schimbarea felului său de viaţă, îl va scăpa de obsesia care îl stăpînea din seara aceea în salonul de stejar ; dar speranţa îi era întunecată de disperare, ba chiar, în străfundul sufletului său, anihilată de dorinţa de a continua lupta. Nu îşi găsise el o slujbă bine plătită ? Nu că s-ar fi îmbogăţit, dar fără îndoială cîştiga mai mult decît înainte şi, în orice caz, destul încît o masă luată la un restaurant să nu fie doar o distracţie ocazională. Iar motivul său, nu pe de-a-ntregul inconştient, nu fusese tocmai acela de a-şi face o situaţie mai bună ca şansele lui faţă de cei doi Roderick să sporească ?

Încercă să îndepărteze cu nepăsare acest argument, dar simțea că nu poate. Cînd drumurile lui spre docuri îl duceau în sud, trecea prin Stotwell, care se afla cam la douăzeci de mile depărtare ; și de cîte ori era posibil, intra în hotelul Grand și arunca o privire în salonul de stejar. Era inutil să ia hotărîrea, așa cum de altfel o lua întotdeauna, să traverseze orașul fără să se oprească ; și mai inutil era să păstreze față de sine însuși, așa cum susținea de fiecare dată, o aparență stupidă de indiferență, zicîndu-și „pot să beau ceva dacă am chef". Zadarnic își spunea de o mie de ori că este o prostie să-și imagineze că văzînd-o o dată în salonul de stejar, trebuia doar să se învîrte pe acolo de mai multe ori ca să o vadă din nou. Fata nu intra probabil în restaurant decît o dată la trei ani. Era adevărat că barmanul spusese despre cei doi Roderick că ar fi clienți obișnuiți, dar mințea, după cîte se părea, în încercarea caritabilă de a-i răsplăti băutura oferită, dîndu-i vești bune. Admițînd plictisit toate acestea, parca totuși mașina de cîte ori avea ocazia și urca încet scările largi, doar să întîlnească obișnuita dezamăgire. Ea nu era niciodată acolo și în orice caz, Charles nu ar fi avut nici o idee ce să facă dacă ar fi fost.

Luna februarie se scurse. Charles pornise nenumărate motoare, apăsase pe pedale, ținuse de volan, privise prin parbrize, uzase mai multe perechi de mănuși. Dacă într-o zi, înfofolit în blănuri și purtînd ochelari de soare

pornea la drum cocoțat deasupra șasiului gigantic al unui camion, în ziua următoare trecea într-o limuzină de lux, scuturînd elegant scrumul de țigară. Autostrăzile erau de obicei curățate repede de zăpadă și în general vremea era propice uceniciei sale. Singurul lui accident a fost cînd un camion pe care îl conducea derapă puternic, se învîrti de trei ori și se urcă pe un mal cu spatele ; dar acest fapt îi servi, dacă se poate spune așa, să-i crească încrederea în el văzînd rapiditatea cu care își revenise din șoc. Cel puțin, slavă Cerului, își cunoștea bine meseria. Circumstanțele îl forțaseră să stăpînească încă o meserie și recunoștea, chiar în golul dureros al vieții sale, efectul tonic al acestei superiorități.

Era ciudat să privești prin fereastra vagonului, să poți vedea încă în depărtare și să distingi culorile chiar la ora șapte seara. Cu toate că trecuse de mijlocul lunii martie, asfințiturile din ce în ce mai tîrzii tot mai păreau o noutate. Charles aștepta nerăbdător să pornească trenul. Plecînd de la Southampton, aproape că, ajunseseră la Stotwell, după o călătorie lungă și plictisitoare, dar cum și semnalele erau parcă potrivnice, se opriseră înainte de a intra în stație. Nu fusese decît vina lui ; ar fi putut să ia un expres. Călătorind însă cu un personal, aflase că era posibil să schimbe trenul la Stotwell, întrerupîndu-și călătoria atîta timp cît să treacă pe la salonul de stejar. Obsesie irezistibilă și umilitoare ! Trenul tot

aştepta. Enervat, trase mînerul ferestrei, o deschise cu zgomot şi scoase capul afară. Privea supărat în lungul şinelor şi era pe punctul de a smuci uşa şi a sări afară pe terasament, deşi ar fi însemnat să meargă pe jos, vreo două sau trei mile pînă în centrul oraşului, cînd o voce sonoră şi răguşită din interiorul compartimentului îl făcu să se întoarcă.

— Fie-ţi milă, te rog. Sînt îngheţat şi aşa pînă în măduva oaselor.

Charles se retrase de la fereastră, o închise şi privi în jur. Fiind atît de mult preocupat de emoţiile lui chinuitoare, nici măcar nu se uitase spre celălalt călător din compartiment. Şi totuşi nu era un bărbat peste care se putea trece uşor cu vederea. Înalt şi lat în spate, cu adaosul ponderal pe care vîrsta mijlocie o aduce oamenilor voinici ; o faţă lată şi un zîmbet pe măsură, haine cu o croială îndrăzneaţă, deschise la culoare, purtate cu dezinvoltură şi bună dispoziţie.

— Scuzaţi, spuse Charles ridicînd fereastra. Este cam răcoare, nu-i aşa ?

— Cam prea indulgent spus, îi replică acesta. Hai să ne încălzim cu ceva, ce zici colega ?

Scoase o cutie mare de argint, conţinînd ceea ce părea la prima vedere a fi nişte trabucuri mici şi ieftine. Charles acceptă unul şi examinîndu-l la lumina care devenise între timp tot mai slabă descoperi că era o havană. Evident ! Nici o altă ţigară nu s-ar fi potrivit mai bine cu buna dispoziţie gălăgioasă a grăsanului.

— Nu-s chiar atît de bune ca vasul cu jăratic al unui paznic de noapte, se scuză el, întinzîndu-i un chibrit aprins, dar ajung să topească doi, trei centimetri din țurțurii de gheață.

Ce fel de accent avea oare ? Aducea puțin cu cel american, cu cel de la antipozi, dar avea și o doză bună de cockney și Birmingham. Unele cuvinte sunau ușor scoțiene. Cutreierase, fără îndoială, lumea timp de jumătate de secol. Avea oare vreo tangență cu lumea spectacolelor ? Trenul pornise ; în cinci minute vor ajunge la Stotwell și bineînțeles că se vor despărți și nu se vor mai vedea niciodată. De ce să nu-l întrebe direct ? Trecuseră luni de zile de cînd ieșise din cămașa de forță a educației — iată prilejul de a beneficia de acea eliberare, chiar dacă era vorba doar de un lucru fără importanță.

— Știu că întind prea mult coarda jefuindu-vă de o havană și plictisindu-vă pe deasupra și cu întrebări indiscrete, începu el.

Obrazul grăsanului se încreți într-un zîmbet larg și se întrerupse cu un hohot de rîs.

— Se vede de la o poștă că nu ești obișnuit să te simți în largul dumitale cu străinii, spuse el tare. Nu știi ce-i cu mine și vrei să afli cu ce-mi cîștig existența, asta-i, nu-i așa ?

Charles încuviință din cap și sfiala lui inițială fu risipită de buna dispoziție bonomă a vecinului său de compartiment.

— E în regulă, dar pun și eu o condiție. Îmi place să mă tîrguiesc, totdeauna mi-a plăcut. Întîi îmi vorbești despre dumneata.

— Sînt şofer pentru livrări la export. Duc maşini de la fabrică la docuri.

Grăsanul afişă o expresie de uimire, exagerînd-o teatral.

— Vai de capul meu, lumea se mişcă prea repede pentru sărmanul bătrîn Arthur. Încercam să-mi închipui cam ce hram porţi şi nu reuşeam pentru că nu te încadrezi în nici una din categoriile pe care le cunosc şi acum iese la iveală că ai o profesie despre care n-am auzit. Şi ce fel de ocupaţie mai e şi asta ? Una dintr-alea noi probabil, la care nu eşti sigur dacă un individ e muncitor, stă cocoţat pe un scaun de birou sau e director. Toate-s cu fundul în sus în zilele noastre.

— Bine că ştiţi cel puţin că toate sînt cu fundul în sus, îl consolă Charles. Cei mai mulţi din generaţia dumneavoastră — ăă — să nu vă supăraţi pe mine dacă vorbesc de parcă aţi fi foarte bătrîn. Nu intenţionam asta — în orice caz, cei mai mulţi nu-s dispuşi să accepte existenţa acestor schimbări.

— Da, dar eu fac o meserie care se schimbă tot timpul, spuse grăsanul, îndreptîndu-şi mîndru spatele şi ţinînd cîte o mînă pătrată puternică pe fiecare genunchi. În meseria mea, cînd ai încetat să mai fii cu un pas înaintea schimbărilor, nu faci nici o brînză.

Ţinînd havana în colţul gurii, scotoci cu toate cele zece degete buzunarele jachetei şi în cele din urmă scoase o carte de vizită şi i-o înmînă :

— Asta nu prea mă ajută să înţeleg despre ce este vorba, se aventură Charles. Bănuiesc că organizaţi spectacole şi sînteţi un fel de impresar.

Domnul Blearney chicoti cu poftă.

— Organizez spectacole, e adevărat. Sînt impresar, e adevărat. Cît despre faptul că nu înţelegi despre ce-i vorba, de, colega, nici n-am avut intenţia să te fac să înţelegi. Asta-i altă lecţie învăţată de la viaţă — în ziua în care cineva va ajunge să înţeleagă *totul,* va ajunge unde şi-a înţărcat dracu copiii.

Trenul intră în gara Stotwell şi se opri. Se ridicară în picioare.

— Nu, spuse domnul Blearney tot chicotind. N-am promis să-ţi spun *totul,* colega, nu-i aşa ?

Charles privi spre el fără să se poată hotărî dacă era cazul să-l antipatizeze sau să se destindă şi să se amuze împreună, împărtăşind sincera lui bună dispoziţie şi insensibilitate la ofensă. Nu se hotărîse încă nici cînd, după ce coborîră pe peron, trecură tot unul lîngă altul de bariera pentru bilete.

— Eşti ocupat ? întrebă domnul Blearney. Dacă nu, vino la hotelul meu să bem ceva.

— La ce hotel locuiţi ? se interesă Charles. Nu voia în nici un caz să piardă pelerinajul la salonul de stejar după ce avusese atîta bătaie de cap ca să ajungă pînă aici.

— La Grand. Singurul în care se poate sta în văgăuna asta, vorbi răguşit domnul Blearney şi cînd Charles făcu semn că acceptă, chemă autoritar un taxi. În cîteva minute ajunse-

ră și domnul Blearney deveni centrul atenției angajaților hotelului care se agitau în jurul lui. Funcționarul de la recepție alerga spre el cu condica, directorul ieși grăbit din birou, liftierul fugi la ascensor ca să-l conducă sus în cameră ; chiar portarul, șchiopătînd, cără valiza domnului Blearney cu o viteză de două ori mai mare decît de obicei. Stînd drept și dominînd scena, omul reușea să-i electrizeze pe toți, strigînd vesel și dînd drumul unui șuvoi de glume teribil de nereușite. Charles rămăsese mai în spate, mulțumindu-se să privească și să admire acest spectacol. Domnul Blearney era primul om întîlnit de el care îmbina un fel cordial de a fi cu o sinceră încredere în sine. Contrazicea regula generală conform căreia cordialitatea este un semn de neîncredere.

În cele din urmă se aflau instalați confortabil în salonul de stejar. Domnul Blearney insistă să comande și să plătească patru porții de whisky.

— Cîte două de fiecare, așa se procedează, colega, spuse el convins. Pe primul îl dai dușcă pe gît și pe al doilea îl bei apoi încet.

Goli primul pahar și Charles îi urmă exemplul.

— Aooh ! exclamă domnul Blearney, sprijinindu-se de spătar. E prima dată în ultimele trei ore că nu mai simt frigul pînă în măduva oaselor. Deja sînt prea bătrîn pentru hoinăreli din astea în trenuri în care este mult curent. Va trebui să merg peste tot cu mașina și asta mă va duce, în șase luni, la faliment.

Aprinse o havană. Charles, refuzînd să ia și el una, își scoase țigările.

— Și nici nu era absolută nevoie să vin, continuă domnul Blearney. Am vrut doar să văd cum merge un spectacol care se joacă în turneu în groapa cu purici de aici.

— Este unul dintre spectacolele dumneavoastră ? întrebă Charles.

— S-ar putea spune așa. Nu-i finanțat de mine, dar eu îl reprezint pe cel care îl finanțează. Circulă zvonuri că spectacolul a cam început să-și piardă antrenul. Comicii au nevoie de cîteva gaguri noi, corul dă semne de oboseală — cunoști genul ăsta de probleme.

Charles încercă să pară că genul ăsta de probleme i-ar fi familiar. Mai băură puțin din whisky.

— Va trebui să... ia te uită cine-i aici ! exclamă brusc domnul Blearney. Vino încoace Bernard, strigă el. Hei, Veronica, veniți amîndoi aici ! E unchiul Arthur.

O intuiție de moment îl făcuse pe Charles să privească în sus. Cei doi se îndreptară spre ei, zîmbind în semn că l-au recunoscut pe domnul Blearney ; erau cei doi Roderick.

Se cunosc oameni care s-au sinucis aruncîndu-se în fața trenului. În asemenea cazuri trebuie să fie un interval de timp — de la o secundă pînă la trei, să spunem — cînd sinucigașul stă în calea locomotivei înfipt dîrz cu picioarele în pietriș, cu fiecare nerv și mușchi încordat în vederea impactului. Un asemenea grad de tensiune este probabil unic și

nu poate fi atins în viața de toate zilele. Dar Charles îl atinse acum. În timp ce se ridica repede în picioare, mușchii îi deveniră rigizi din cauza efortului puternic de a se stăpîni să nu tremure sau să nu cadă jos.

— Bine, măi vagabonzilor ! strigă domnul Blearney încîntat. Uitasem că-i timpul să vă fi întors de la Monte ! Ce face bătrîna Mediterană ? Albastră de dor, nu ? Ce face bătrînul cazinou, ei Bernard ?

— Nu m-am dus la cazinou, răspunse domnul Roderick vesel. Ruleta nu-i una dintre distracțiile mele, tu ar trebui să știi asta, Arthur.

— Eu să știu asta ? Eu ?! zise domnul Blearney prefăcîndu-se mirat și întorcîndu-se spre Charles cu un aer caraghios de inocență ofensată. De ce-ar trebui să știu eu ceva despre distracțiile lui ! Eu care am dus o viață liniștită ! Pentru că veni vorba, continuă coborînd vocea pînă la ceea ce pentru el era un ton normal, nu cred că v-ați cunoscut — ei sînt Bernard și Veronica Roderick, vechi prieteni de ai mei și el este, îîî, nu cred că mi-ai spus cum te cheamă. În sfîrșit, l-am întîlnit pe tînărul acesta în tren chiar acum și de îndată mi-a devenit simpatic.

— Numele meu este Charles Lumley.

Comportare stîngace, neroadă ! Situația ar fi cerut din partea lui Charles cîteva vorbe pline de umor care să se îmbine cu pălăvrăgelile lui Blearney, sau o epigramă inspirată, ba chiar (de pe acum) un compliment bine ticluit, dar el nu se simțea în stare decît să stea țeapăn,

cu brațele rigide într-un unghi nefiresc de o parte și de alta a corpului și să-și mormăie numele.

Natural și simplu, totuși nu mai multă căldură decît era necesară atunci cînd din întîmplare ți se prezintă un străin fără importanță, Bernard Roderick îi întinse mîna grăsulie. Charles i-o dădu pe a lui. La atingere, avu o senzație clară a diferenței dintre cele două mîini. A lui devenise puternică și se lățise; pielea, care se tăbăcise fiind mereu expusă la apă și aer în zilele în care spălase geamuri, devenise mai puțin aspră, dar rămăsese tare și îngroșată, cu o bătătură la baza fiecărui deget. Unghiile îi erau scurte. Ale lui Roderick erau destul de lungi ca să depășească cu o fracțiune de centimetru buricul degetelor, astfel încît Charles le simți distinct în palmă. În mod irațional îl străbătu un fior ușor de repulsie fizică. Nu era faptul că unghiile lui Roderick erau o idee prea lungi sau că în înfățișarea lui generală era un ușor, aproape indefinibil exces de lustru și politețe — erau toate acestea la un loc și ceva pe deasupra, ceva pe care Charles nu l-ar fi putut defini nici măcar în termeni generali.

Privirea lor se întîlni. Charles se strădui mult să-l placă pe domnul Roderick. Mușchii lui care se destinseseră o clipă, se încordară din nou în efortul de a-și reține repulsia. Omul acesta era legat de unica ființă ce ar putea da un sens vieții sale care pînă acum se desfășurase la întîmplare. Efortul lui dădu greș.

— Nepoata mea, Veronica, spuse domnul Roderick. Privirea lui se mută de la Charles spre domnul Blearney. Fata îi întinse o mînă subţire şi rece.

— Whisky ! strigă domnul Blearney.

— Permiteţi-mi să-l aduc eu, aproape că ţipă tulburat Charles. Dorea să păşească şi el peste covor cu un pahar mic pe care să îl ofere fetei. Domnul Blearney se lăsă pe scaun.

— Pentru noi nu, n-am cinat încă, protestă domnul Roderick. Dacă eşti aşa de amabil să ne oferi ceva de băut, eu vreau un Martini sec.

Cui îi pasă de ce vrea el ? Un gentleman ar fi întrebat-o întîi pe fată ce-și doreşte. Întoarce-te spre ea, priveşte-o întrebător. Nu te încumeta să-i vorbeşti ; ceva nu-i în regulă cu gîtul tău.

— Mulțumesc, un gin roșu, te rog.

Erau primele ei cuvinte adresate lui, deoarece la prezentare zîmbise imediat și firesc, dar nu rostise nici un cuvînt. Vocea ei era limpede, calmă, nu stridentă.

Pe cînd se grăbea spre bar, lui Charles îi străfulgeră prin minte gîndul că fata nu seamănă deloc cu unchiul ei. Sora sau fratele a cărui fiică era trebuie să se fi asemănat foarte puţin cu domnul Roderick. Sau poate că nici nu îi era rudă de sînge. Poate era vorba de o adoptare.

Barmanul îl privea cu subînțeles. Își dădea seama cum apărea în ochii acestuia ; încă un nebun îndrăgostit.

— Un gin roşu, de două ori whisky dublu şi fă-te că nu observi, dar să știi că ți-a căzut ochiul de sticlă, spuse el cu o voce aspră

Cînd se întoarse cu băuturile, domnul Blearney se lansase într-o anecdotă care nu era atît de lungă pe cît era de stufoasă : se ramifica într-atîtea direcții, dădea naștere unor zeci de anecdote complimentare și includea o imensă cantitate de ceea ce cronicarii epicului primitiv numesc „material episodic". Ce spunea nu era plictisitor, dar chiar dacă ar fi fost deosebit de spiritual, Charles tot nu ar fi ascultat. Mascat de bubuitul răgușit care nu se mai sfîrșea, își sorbea băutura cu ochii ațintiți spre fată, dar mai discret acum decît la prima lor întîlnire cînd se holbase spre ea ca un idiot. Stătea în fața lui, între cei doi bărbați, astfel că monologul încărcat cu whisky al lui Blearney se rotea în jurul ei ca o mare agitată în jurul unei stînci. În cea mai mare parte a timpului, asculta cu privirea ațintită în jos, amuzîndu-se sincer, dar fără să spună ceva. O dată sau de două ori ea se uită în sus, întîlnind privirea unuia sau a altuia din cei trei, așa cum se întîmplă într-o conversație generală — cînd a lui Blearney, cînd a unchiului ei, cînd a lui Charles. Era cu neputință să stabilești la care dintre ei privea mai des. Charles trase concluzia că probabil, dacă s-ar face totalul, Roderick ar fi fost declarat cîștigătorul. Dar privindu-l pe el, Charles, o făcea într-un fel normal și prietenos,

fără răceala cu care răspunsese prima dată cînd rămăsese cu gura căscată privind-o. Era rezervată, felul ei de a fi nu era nici îndrăzneț, nici deosebit de deschis, dar nu era rece.

Își dădu dintr-o dată seama că s-a îmbătat din nou. Erau oare cele trei pahare de whisky băute pe stomacul gol sau era prezența ei? În orice caz, ca de atîtea ori înainte, știa că alcoolul îi dădea posibilitatea să intre în acțiune. Numai cînd erau scoși din priză centrii nervoși importanți cu mesajul lor de reținere și precauție, numai atunci putea să îndrăznească. Cu viteza fulgerului trecu în revistă un număr de introduceri posibile. „Veniți adeseori pe aici?". Nu, era prea stupid. Și ea îi va răspunde: „Da" sau „Nu" — și apoi ce va urma? Nu, era mai bine să înceapă într-un mod mai general. „Înțeleg că nu vă petreceți mult timp la Stotwell?" A, deci înțelegi, nu-i așa? Probabil că a spionat ce face, a pus oamenilor întrebări despre ea. Și această variantă trebuia eliminată. (Nu își dădea seama că admițînd tocmai această posibilitate se apropia de complimentul fermecător și sincer pe care dorea să îl facă). Ce ar fi să renunțe la „înțeleg" și să spună simplu: „Petreceți mult timp la Stotwell?"

Se aplecă înainte și întrebă:

— Petreceți mult timp la Stotwell?

Cuvintele răsunară în tăcerea care se lăsase prin terminarea bruscă a anecdotei lui Blearney. Efectul era ca acela al unui om care vor-

beşte tare în metrou şi care rosteşte strigînd sfîrşitul frazei tocmai cînd trenul se opreşte şi toţi cei din vagon îl aud. Astfel, cuvintele păreau grosolane, indiscrete şi impertinente. Se simţi moleşit şi încercă senzaţia de greaţă. Blearney şi Roderick se întoarseră şi-l priviră.

Totuşi, fata îi răspunse :

— Depinde cît de des pleacă unchiul meu în interes de afaceri. Dacă lipseşte mai mult de cîteva zile, merg de obicei cu el.

— Ai nevoie de cineva să-ţi poarte de grijă, nu Bernard ? spuse glumeţ Blearney.

Roderick îl privi fără nici o expresie.

— Da, confirmă el.

Urmă o tăcere de moarte. Charles simţi că o să vomeze cu siguranţă în următoarele nouăzeci de secunde. Cifra nouăzeci îi apăru cu o precizie bizară.

Roderick se ridică în picioare.

— E timpul să mergem să mîncăm, spuse el. Locuieşti aici, Arthur ?

Nu întrebă dacă domnul Blearney şi Charles serviseră cina.

— Da, dar probabil n-am să vă mai văd astă-seară, răspunse domnul Blearney. Trebuie să trec pe la vechea sală a cinematografului. Şi aşa nu mai prind decît partea a doua din spectacol. Dar ştiţi ceva ? strigă el entuziast. Veniţi la mine acasă duminică seara. Am invitat cîteva persoane drăguţe — îi cunoaşteţi pe cei mai mulţi, Elsa, Stanley, Jimmy, îi ştiţi

pe toţi. E mult timp de cînd nu v-am mai văzut în W.l. *

— Păi..., începu Roderick.

— O, Doamne, convinge-l să vină, Veronica, spuse domnul Blearney impacientat. Doar ştii că amîndoi vă distraţi întotdeauna bine la petrecerile mele. Ascultă, şi se întoarse cu faţa spre Veronica, ţi-ar plăcea să vii, scumpa mea, nu-i aşa ?

— Da, răspunse ea simplu.

— Foarte bine, vom veni, spuse domnul Roderick.

Charles se ridică în picioare. Trebuia să plece. Gîndul de a o şti la o petrecere cu Elsa, Stanley şi Jimmy începuse să-i sfredelească sufletul ca un burghiu bont. Vă distraţi întotdeauna bine la petrecerile mele ! Amîndoi ! Care naiba era legătura între aceste două lumi ? Cine vorbea despre unirea dintre rai şi iad ? La ce altar se desfăşurase oare acest rit ?

— Stai, n-o lua din loc fără să-mi spui dacă nu vii şi dumneata, cum îţi zice, Charles, strigă domnul Blearney. Poţi să vii la Londra într-una din maşinile alea ale dumitale, nu-i aşa ? 85 A, Sunflower Court, pe la ora opt, nu, acum nu începe să-mi spui că n-o să poţi.

Charles rămase o clipă complet paralizat de uimire. Apoi, bucuria îi inundă fiinţa. Ce petreceri minunate dădea domnul Blearney ! Ce lume încîntătoare, Elsa, Freddy, Jimmy, oricum s-or fi numind, fermecători, spirituali,

---

* Centrul Londrei.

Jessie, Binkie, Sammy, Socrate, Xenofon, Lao Tzi, Stalin, la dracu cu toţi !

— O să pot, răspunse Charles.

Mişcarea următoare era simplă. Se făcuse tîrziu pînă să se reîntoarcă în oraşul în care firma Export Express îşi avea sediul, dar se duse puşcă la apartamentul lui Teddy Bunder. Sună la uşă. Ceasul arăta ora unsprezece şi jumătate. Trecu mult timp pînă cînd Bunder veni să-i deschidă. Nu avea cravată şi în loc de cămaşă purta jacheta de la pijama.

— Pentru numele lui Dumnezeu, bătrîne ! exclamă el.

Voia să spună că Charles nu ar fi trebuit să treacă pe la el atît de tîrziu fără să îl anunţe.

— Ascultă, trebuie să-ţi vorbesc, spuse grăbit Charles. Am venit să discut ceva cu tine.

Bunder îl privi lung un moment, apoi se întoarse şi îl conduse în apartament. Salonul era în dezordine şi în cămin ardea un foc mare. Pe divan stătea o fată.

— Ea e Doris, spuse Bunder.

— Pot să vorbesc de faţă cu ea ? întrebă Charles direct şi nepoliticos.

— Nu s-a născut ieri, răspunse scurt Bunder.

— Foarte bine. Ascultă, spuse Charles cu aceeaşi voce grăbită. Avea sentimentul că timpul este extraordinar de preţios. Trec direct la subiect. Nu-mi pot permite acum să umblu cu mănuşi.

— Nici eu nu pot, bătrîne. Nu-i deloc genul meu. Dă-i drumul. Numai nu mă ține toată noaptea. Doris n-a venit să se uite la albumul meu de timbre.

— Foarte bine, începu Charles. Se pare că mai toată lumea știe că tu și cu anumiți prieteni de-ai tăi aveți o învîrteală care vă permite să cîștigați bani buni. Nimeni nu spune nimic clar și nu-i nici un semn că cineva ar cunoaște cît de cît vreun singur fapt concret despre asta, dar e destul de evident că ați găsit o cale să cîștigați mai bine de pe urma meseriei și am venit să te întreb dacă-ți inspir destulă încredere ca să mă introduci și pe mine în această combinație.

Bunder îl privi cu pleoapele întredeschise și trase un fum din țigara aprinsă.

— Mă gîndeam că n-o să mai trecă mult și o să vii să-mi ceri asta. Spune-mi doar un lucru. Ai nevoie să cîștigi mai mulți bani, asta e?

— Asta e, aprobă Charles.

— N-am să te întreb pentru ce-ți trebuie, spuse Bunder. Privi spre Doris, apoi din nou la Charles și zîmbi. Mai totdeauna e aceeași poveste.

Stătea țeapăn, așteptîndu-l pe Bunder să ia o hotărîre. Acesta își stinse țigara și se ridică în picioare.

— E în regulă, bătrîne, te luăm cu noi. Cred că ești tipul potrivit.

— Da, sînt tipul potrivit, bătrîne, spuse Charles.

Trei zile mai tîrziu a fost trimis într-o cursă la docurile dinspre nord-vest împreună cu Bunder și încă alți cinci. Fusese instruit între patru ochi și tot așa păreau să fi fost toți ceilalți, fiindcă nu se făcea vreo aluzie la sarcina încredințată, dar nici cine știe ce paradă, ca totul să pară că nu este decît ceva normal. Se înțelegea unul cu altul din priviri.

După ce au ajuns la docuri, conducîndu-și mașinile la dana rezervată lor, mai rămăseseră de făcut două formalități obișnuite. Una era să se obțină pentru fiecare mașină o adeverință că fusese livrată în stare bună — „chitanța de livrare“ ; cealaltă era să demonteze plăcuțele provizorii purtate de fiecare autovehicul în locul numerelor de înmatriculare pe care le primeau după ce erau înregistrate în circulație. Obligația fiecărui șofer era să scoată plăcuțele din fața și din spatele vehiculului adus de el și să le înapoieze la Export Express.

Urmînd instrucțiunile lui Bunder, de îndată ce le demontă, Charles se duse la toaleta publică din acea parte a cheiului. Înăuntru îi găsi pe ceilalți care se adunaseră între timp. Ei înmînaseră plăcuțele provizorii lui Bunder care, după ce le luă și pe ale lui Charles, dispăru într-una din cabinele de toaletă. Ceilalți așteptau fumînd, vorbind și folosind pisoarul sau prefăcîndu-se că îl folosesc pînă cînd, după cîteva minute, reapăru Bunder, trăgînd apa ca să facă zgomot în eventualitatea că vreun străin era din întîmplare prezent. Nu se afla nimeni pe acolo și Bunder, iute, dar fără să fie ne-

voit să se ascundă, restitui fiecăruia plăcuțele. Ieșind din toaletă cîte unul sau doi deodată, trecură dincolo de porțile docului și plecară spre gară.

Numai după ce rămase singur într-un compartiment gol al vagonului Charles privi atent cele două plăcuțe. Fiecare avea la spate o dublură de plastic vopsit ca să pară metal. O clamă rigidă ținea plasticul la locul lui, dar dacă băgai o monedă de jumătate de coroană într-un mic spațiu liber aflat la un capăt, putea fi ridicat destul de ușor. Ridică unul. Bine aranjate în spațiul dintre spatele fals al plăcuței și cel adevărat, un spațiu larg cam de jumătate de centimetru, se aflau cinci pliculețe.

Fixă la loc plasticul și puse plăcuțele sus în plasa de bagaje. Nu avea nevoie să examineze conținutul plăcuțelor.

În urmă cu cîteva săptămîni, dacă i s-ar fi cerut o scurtă listă a celor mai mîrșave canalii umane, ar fi pus traficanții de droguri destul de aproape de capul listei — presupunînd o ordine descrescîndă de josnicie — pe undeva în același rînd cu negustorii de sclavi albi. Și iată-l acum că ajută să se scoată din docuri prin contrabandă și să fie pusă în circulație heroină sau marijuană sau orice substanță abominabilă era acolo în pliculețe. Devenise membru, oricît ar fi fost el de neînsemnat, al bandei care răspîndea aceste droguri în țară ; bandă care aranja ca drogurile să fie introduse pe vapoare, să fie puse în toalete anume pregătite în docuri, ascunse în rezervoarele de apă ale

acestora sau în altă parte și luate după cîteva ore de Bunder și tovarășii lui. Totul făcea parte dintr-o rețea imensă. I se dădea fiecărui om o sarcină specială și i se spunea cît mai puțin despre restul afacerii. De pildă, el, Charles, nu știa nici măcar cum urma să se procedeze pentru a scoate pliculețele din plăcuțe. Era treaba altcuiva. Tot ce avea de făcut era să le lase la locul obișnuit cînd vor ajunge la sediul firmei Export Express. Vor fi luate într-un fel de acolo — poate de Bunder, poate de cineva despre care Bunder nici măcar nu bănuia că face parte din bandă — și pliculețele vor fi scoase. Apoi, otrava aceea spurcată va fi vîndută și răspîndită, găsindu-și astfel calea spre niște biete ființe care erau pe jumătate nebune, însingurate, bolnave, neurastenice sau doar foarte tinere. Și el dăduse o mînă de ajutor. Privea în gol pe fereastra trenului cu ochii împăienjeniți, destestîndu-se pe el însuși, detestîndu-și căderea. Și pentru ce o făcea oare ?

La acest gînd, imaginea Veronicăi Roderick lumină ecranul minții sale cu o intensitate orbitoare și de îndată întreaga lui ființă, pînă la cel mai neînsemnat reflex sau gest, a fost tîrîtă în vîrtejul intens al dorului său de ea. Știa că ar comite orice fărădelege, că ar fura, ucide, schilodi, ar distruge viețile unor oameni care nu i-au făcut niciodată vreun rău în scopul nu de a o poseda, ci de a obține o șansă cît de mică să o posede. Știa că nici mintea și nici

trupul lui nu puteau recunoaşte că ceva este rău sau bun decît doar legat de acea dorinţă. Şi era neputincios şi înfricoşat.

6

SUNFLOWER COURT se dovedi să fie un bloc impunător dar urît, cu apartamente „de lux". Pe cînd Charles urca scările, avea o senzaţie neobişnuită, ca şi cum ceva îl apăsa într-o parte. Era portofelul. Senzaţia era neobişnuită deoarece pentru prima dată acesta era înţesat de bani, fiindcă în afara celor douăzeci şi cinci de lire pe care i le înmînase Bunder pentru rolul jucat de el în operaţia de contrabandă, primise în vinerea aceea şi salariul.

După ce portarul îi indică unde este apartamentul domnului Blearney, luă ascensorul. Apartamentul avea o uşă de intrare ca cea a unei case obişnuite, cu geamurile de la ferestre plumbuite şi o cutie de scrisori. Chiar şi aşa pătrundea prin ea foarte mult zgomot. Aşteptîndu-l pe domnul Blearney să vină la uşă, Charles se gîndea ce lucru curios sînt petrecerile. Gălăgia pe care o auzea era făcută de nişte oameni care se adunaseră ca să se distreze, dar ar fi putut foarte bine să fie şi strigăte de durere. Vocea domnului Blearney, rîcîind parcă în timp ce îşi tot spunea anecdotele, ar fi putut fi nesfîrşitul murmur delirant al unui om torturat de durere. Hohotele de rîs

care subliniau poantele ajungeau înăbuşit la el prin două uşi închise, răsunînd ca mugetul unei cirezi de vite mînate spre abator. Şi din cînd în cînd o femeie ţipa de parcă ar fi fost înjunghiată. Se întreba dacă cei doi Roderick erau acolo.

Nu îi deschise domnul Blearney, ci un bărbat într-un sacou alb. Charles îşi imagină că era valetul îmbrăcat într-un veston alb ca să indice că la această petrecere el se ocupa numai de băuturi. Îi luă lui Charles paltonul şi îl conduse în încăperea unde avea loc petrecerea.

Domnul Blearney, care tocmai îşi terminase anecdota, se dusese la bufet să mănînce ceva şi cum stătea cu spatele spre uşă, nu observă sosirea lui Charles. Oaspeţii care terminaseră de rîs la poanta anecdotei nu începuseră încă să vorbească despre altceva şi cei mai mulţi stăteau privind unii la alţii, cum se întîmplă în asemenea ocazii înainte de a începe să formeze grupuri mici. Se întoarseră şi îl priviră pe Charles care se simţi pe moment destul de stînjenit. Valetul nu îl anunţase — nu era genul acela de recepţie şi nici el genul acela de valet — şi pentru un timp conversaţia se împotmolise complet. Charles mai făcu un pas, doi înainte şi dintr-o privire încercă să treacă în revistă scena.

Reuşi doar să aprecieze că în cameră erau cam nouă persoane, în afară de domnul Blearney. Cei mai mulţi stăteau laolaltă în mijloc, avînd cîte un pahar în mînă. Aspectul lor ge-

neral dădea impresia de ceea ce în mod obișnuit este cunoscut drept boemă, dar fără trăsăturile ei pozitive ; păreau, în mod studiat, teatrali în loc de nevinovat excentrici și nu dădeau impresia, *en masse*, de inteligență și sensibilitate. Mintea lui Charles zbură înapoi la Froulish și Betty, dar era o diferență ca de la cer la pămînt între acești oameni și perechea din mansardă ; erau mai duri, mai brutali, mai puțin absorbiți de căutări în afara persoanei lor. Cît lipsi domnul Blearney, grupul părea dominat de un om voinic, de vîrstă mijlocie, care avea cea mai lată față pe care Charles o văzuse vreodată. Întreaga ei suprafață și toate trăsăturile erau mari. Sprîncenele uriașe se arcuiau peste ochii bulbucați. Gura părea imensă chiar atunci cînd, ca și acum, se întîmpla să fie închisă. Nasul îi era lung și fantastic de borcănat, cu nări ca niște cratere vulcanice din care ieșeau fire negre de păr. Alte fire, cam de aceeași lungime, îi acopereau dosul mîinilor. Alături de el stătea un tînăr cu pantofi gri de antilopă. Cum văzu pantofii, Charles își dădu seama că acum știa tot ce dorea să știe despre unul dintre oaspeți cel puțin. Evită să privească în direcția lui.

Bernard Roderick stătea în picioare lîngă cămin, sprijinindu-și umerii de cadrul lui. Veronica Roderick ședea de una singură pe un scaun împletit din nuiele, puțin mai departe de ceilalți.

— Hei, colega ! strigă domnul Blearney, cînd întorcîndu-se îl văzu pe Charles. Ai picat tocmai la timp. Acum chiar că putem începe să ne distrăm. A sosit toată lumea. Prieteni, acesta-i Harry Lumpy, tînăr inginer din Midland. Ei sînt : Jimmy, Stanley, Elsa, Judy... Succesiunea numelor îi inundă mintea ca o apă murdară.

Charles dădu din cap și schiță, de mai multe ori, un zîmbet vag. Se întreba cînd se vor sfîrși prezentările și se va putea duce la Veronica. Rămase cîteva minute lîngă marginea grupului principal, în timp ce domnul Blearney povestea o altă anecdotă de-a lui. Valetul în haină albă se apropie cu o tavă de băuturi. Charles luă un pahar și îl goli. Imediat valetul îi oferi încă unul. Domnul Blearney îl instruise, evident, să îi încurajeze pe oaspeți conform principiului său — primul pahar să-l dai repede pe gît iar pe al doilea să-l sorbi mai încet. Încerca să-și concentreze atenția asupra anecdotei sau, mai bine zis, seriei de anecdote, legate între ele în care se lansase de-a binelea acum domnul Blearney, dar era zadarnic. Privi spre Veronica Roderick. Era izolată de restul celorlalți invitați. Valetul o servise tocmai cu un alt pahar, dar ea nu pusese gura pe el. Într-o mînă ținea o țigară. Paharul subțire, cilindric din cealaltă părea mai gros și mai butucănos decît degetele care îl țineau. Spirala de fum părea mai puțin delicată și misterioasă decît silueta țeapănă, subțire a fetei.

Veronica privi în sus și îl văzu uitîndu-se la ea. Fără să se intimideze îi adresă un zîmbet fugar.

Charles se îndepărtă puțin de ceilalți. Dacă ar putea să se apropie de ea înainte ca domnul Blearney să-și termine anecdotele, s-ar bucura împreună de cîteva minute fără să fie deranjați. Pe cînd încerca să se strecoare, simți o mînă pe braț. Era a tînărului cu pantofi gri de antilopă.

— O, *nu* pleca, șopti el cu o voce plăcut modulată, apucîndu-l pe Charles de încheietura mîinii. Vino să stăm de vorbă. De cum te-am văzut intrînd mi-am spus, ce figură *interesantă*, trebuie să-i vorbesc.

— Mai tîrziu, mai tîrziu, murmură nerăbdător Charles, încercînd să treacă pe lîngă el. Dar tînărul dădu dovadă de o forță fizică neașteptată în felul în care strîngea acum brațul lui Charles.

— Da, da, o să stăm *mult* de vorbă mai tîrziu, spuse el. Vii la mine acasă și putem sporovăi toată noaptea dacă avem chef. Și sînt *convins* că vom avea. Dar spune-mi acum ceva despre tine. Ești inginer ; cu totul *neașteptat*. N-aș fi ghicit *niciodată*.

Charles se opri brusc. Nu avea nici un rost să încerce să scape cu eleganță de un pisălog de soiul ăsta. Trebuia să-l înfrunte și să termine fără menajamente. Era încă un obstacol care îl despărțea de Veronica Roderick.

Cu mare efort reuși să îl privească pe tînăr drept în ochi.

— Da, spuse blînd, vom merge la tine şi vom sta mult de vorbă şi vom fi prieteni la cataramă şi vom face schimb de fotografii şi ne vom povesti ce-am visat noaptea şi cînd vei pleca în vacanţă îmi vei lăsa cheile şi eu voi trece în ficare zi pe la tine să-ţi hrănesc canarul, dar în următoarele zece minute vreau să vorbesc cu altcineva, aşa că ia-ţi scîrba aia de labă murdară de pe mîna mea dacă ţii la dinţii tăi din faţă.

Tînărul cu pantofi gri de antilopă îi dădu drumul.

— Cel puţin, dă-mi numărul tău de telefon.

Fără să ezite, Charles îi dădu un număr. Era al spălătoriei unde îşi dădea rufele. Tînărul îl notă într-un carneţel, singur pe o pagină.

Acum, între el şi fată nu mai rămăsese decît atmosfera viciată de fum. Cît ai clipi îşi trase un scaun lîngă al ei şi începură să stea de vorbă. Şi de data asta nu se mai bîlbîia de emoţie, nu mai era inhibat. Totul părea, în sfîrşit, atît de natural şi la locul lui.

— Bună ! strigă el.

Răspunse şi ea „bună".

— Te găsesc la numărul ăsta ziua, sau numai seara ? întrebă tînărul cu pantofi gri de antilopă, care venise după el.

Charles se ridică în picioare şi se întoarse spre Veronica, înclinîndu-se politicos.

— Te rog să mă scuzi cîteva clipe pînă ce îl voi conduce pe domnul acesta afară şi-l voi arunca în puţul liftului.

— Da, răspunse ea grav.

— Am să te sun la sfîrșit de săptămînă, spuse tînărul și se îndepărtă. Charles se așeză din nou pe scaun.

Reluară discuția și iarăși, în ciuda întreruperii, totul părea atît de ușor și firesc. Aveau teribil de puțin timp — doar cîteva minute pînă cînd domnul Blearney, terminîndu-și anecdota, ar fi venit la ei să-i amuze — și părea atît de fără rost să o ia pe departe ; terminase cu ocolișurile.

— Am terminat cu ocolișurile, îi spuse el tare.

— Și mai exact, asta ce vrea să însemne ?

— Doar atît. O privi. Mai curînd sau mai tîrziu tot va trebui să-ți mărturisesc, așa că o fac de pe acum. Cînd ne-am întîlnit în seara aceea la Grand în Stotwell, n-a fost o coincidență. De cînd te-am văzut pentru prima dată, am dat tîrcoale pe acolo, prin restaurant. Nu eram sigur cît de bine m-aș fi simțit dacă ai fi venit și tu, dar — ei da, dădeam tîrcoale.

Ea își înclină capul, rămase tăcută un moment, apoi spuse :

— De ce trebuia să mărturisești acest lucru mai devreme sau mai tîrziu ?

— Pentru că te iubesc, răspunse el.

— Te simți bine, Veronica ? Pari cam tăcută. Vrei să-ți aduc ceva de băut ? întrebă Bernard Roderick, îndreptîndu-se spre ei. Domnul Blearney își sfîrșise „recitalul“ și grupul începuse să se împrăștie.

— Nu, mulțumesc, unchiule. Domnul Lumley este foarte atent cu mine.

Zîmbi, privind în sus spre el, destul de încordată, dar stăpînă pe sine. Doar mîna care ținea țigara îngăduia spiralei de fum să tremure puțin.

— Foarte bine. Rămîn și eu puțin în acest colț mai liniștit să vorbesc cu tine, spuse domnul Roderick fără nici o intonație, așezîndu-se pe un scaun de cealaltă parte a fetei. Petrecerea asta a început să mă obosească. Atîția oameni gălăgioși ! Aveți perfectă dreptate voi doi să vă retrageți într-un colț liniștit, zise el, schițînd un zîmbet.

Charles simțea că vrea să-l lovească în stomac.

Urmă o scurtă tăcere. Veronica stătea foarte liniștită cu paharul neatins alături ; ar fi putut fi sculptată, cu delicatețe și încîntare, dintr-un singur bloc de fildeș de vreun artist bătrîn și răbdător.

Domnul Blearney se apropie de ei, aducîndu-l cu el și pe acel bărbat cu față lată.

— Hei, voi de colo ! strigă el. Sînteți mulțumiți ? Aveți toți destulă băutură ? Ascultă, Bernard, Jimmy ăsta vrea să-i povestești Elsei despre perioada cînd tu și Alfie Beaner erați la Rio. N-a auzit niciodată povestea aia. Elsa, iubito, vino și tu aici. Jimmy mi-a spus că nu l-ai auzit niciodată pe Bernard povestind despre timpul petrecut la Rio cu Alfie Beaner. Nu trebuie să pierzi ocazia asta. Da, Alfie Beaner. Drace, n-am știut că mai e cineva care nu a auzit povestea !

— E bună ? întrebă Elsa încet și fără entuziasm. Ajunsese într-un stadiu de beție care o făcea să urmărească cu dificultate o povestire închegată și se întreba dacă cea despre care era vorba merita efortul.

— Nu, de fapt nu-i prea bună, răspunse Bernard Roderick cu o fermitate care părea mai mare decît o cerea prilejul. Părea hotărît în încercarea de a scăpa „să interpreteze rolul", dar nimic nu ar fi putut să-l facă pe domnul Blearney să renunțe.

— Nu-i o poveste reușită ? strigă el neîncrezător. Ce te-a apucat Bernard ? Ai făcut să rîdă atîția oameni cu ea la petrecerile mele — păi, nu-ți amintești cînd era aici Peter Philip și am pus pariu cu el că va rîde, și el s-a abținut să nu rîdă pînă ai ajuns în punctul unde vine femeia bătrînă și spune — ei drace, nu trebuie să ți-o iau înainte, dar ți-aduci aminte că o imitau pe bătrînă stînd acolo și spunînd, *doriți domnilor să serviți cafeaua aici înăuntru sau afară pe stradă în ploaie*, nu-ți aduci aminte, și a rîs atît de mult încît l-a apucat un fel de cîrcel de nu și-a mai putut întinde picioarele ?

— Da, e într-adevăr o poveste reușită, spuse omul cu fața lată. Mi-ar plăcea mult ca Elsa s-o audă.

— De ce doreau să stea afară în ploaie ? întrebă Elsa, făcînd un efort disperat să înțeleagă.

— Drace, nu, asta nu-i decît o *parte*, strigă domnul Blearney. Nu doreau, și în orice caz

nu-i decît o *parte*... Bernard, trebuie să-i spui toată povestea, așa că dă-i drumul!

Se apropiară nerăbdători de domnul Roderick și cîțiva dintre ceilalți oaspeți, cei care doreau să mai asculte o dată povestea li se alăturară. Domnul Roderick dispăru în centrul cercului în așteptare.

Charles se ridică, lăsînd scaunul liber ca să se așezase Elsa, de la care nu prea te puteai aștepta s-o scoată la capăt păstrîndu-și echilibrul și urmărind în același timp și povestirea. Se așeză pe scaun atît de repede încît era gata să-l prindă sub ea, dar reuși în ultima clipă să se tragă la o parte. Privind în jur, văzu că și Veronica se îndepărtase discret și se afla de cealaltă parte a camerei, meditînd deasupra unei farfurii cu măsline. Se îndreptă spre ea.

— Îți place petrecerea asta? îl întrebă, întorcîndu-se brusc, pe jumătate, pentru a-l privi în față.

— Nu m-am întrebat dacă-mi place. Am venit numai pentru tine.

Fata tăcea și Charles începu să simtă că îl părăsește sentimentul lui anterior de siguranță și hotărîre. Luptă să își păstreze stăpînirea de sine, conștient că dacă ar începe să alunece în jos, nu s-ar mai opri pînă nu ar atinge nivelul cel mai scăzut de stupiditate.

— Pot să-ți spun pe nume Veronica? izbucni el, zicînd primul lucru care îi trecu prin cap.

Zîmbetul ei avea de data aceasta o nuanță de sincer amuzament. Probabil că era pentru

ea punctul cel mai apropiat de a rîde la care ajungea vreodată. Nu şi-o putea imagina cutremurată de vreun hohot de rîs.

— Ce caraghios e să declari că mă iubeşti şi apoi să-mi ceri voie să-mi spui pe nume — ordinea în care le-ai spus.

— Nu-i caraghios deloc. S-a întîmplat în această ordine. Te-am iubit înainte de a-ţi cunoaşte numele sau prenumele.

— Adică nici un nume, spuse ea. Am trei.

Din nou simţi că alunecă. Din nou se lăsă pradă vechii lui tendinţe fatale de a îngăima prima tîmpenie care îi trecea prin cap.

— Ţie îţi place petrecerea asta ? întrebă el.

Fata scutură din cap cu o fermitate neaşteptată.

— Nu pot s-o sufăr. Niciodată n-am putut suferi petrecerile domnului Blearney. Şi unchiul meu la fel. Păstrează legătura cu el numai din interes de afaceri.

Charles încercă să înţeleagă ce interes de afaceri ar putea să aibă domnul Roderick, un industriaş respectabil, cu domnul Blearney şi spectacolele lui. Nu cunoştea răspunsul dar instinctul îi spunea că ceva nu miroase a bine. Făcu un efort ca să se concentreze.

— Şi atunci de ce ai venit ? se auzi spunînd, îngrozit de propria lui stupiditate.

Drept răspuns, ea îl privi fix în ochi pentru a treia sau a patra oară de cînd se întîlniseră, dar de data aceasta cu o expresie greu de descris, însemnînd rugă şovăitoare ; un fel de căldură sfioasă care, într-o clipă, îi spuse mai

mult decît ar fi îndrăznit vreodată să spere. „Am venit să te văd *pe tine*", spunea, privirea ochilor ei. Timp de o secundă totul atîrnă în balanță. Era la un metru depărtare de ea și forțe enorme păreau să pună stăpînire pe el, gata să-l împingă într-o parte sau în cealaltă — în față ca să o strîngă în brațe sau înapoi, pe covor, leșinat. Se apucă de marginea mesei.

— Ascultă, te rog, te rog, ascultă, vocea lui izbucni strident și sacadat. Tocmai ți-am spus că te iubesc. Nu intenționam să ți-o spun atît de, să zicem, atît de direct, dar totul a fost parcă atît de... atît de caraghios și...

El se opri și încercă să își vină în fire.

— Vezi, tu nu știi cît de ciudat și ireal a fost totul. Cînd te-am zărit prima dată mă ocupam cu spălatul geamurilor și apoi, după ce te-am văzut mai de aproape, am știut că va trebui să plec și să renunț la tot.

Era din ce în ce mai rău. Sugestia oribilă din cuvîntul „a renunța la tot" * îi răsuna groaznic în urechi.

— Uite, nu mă exprim clar, spuse el. Spălam geamuri, înțelegi ?

— Ce-i asta, o glumă cu unul care spală geamuri, strigă bărbatul cu față lată, apropiindu-se de el și prinzînd din zbor ultimile cuvinte. Deci ăsta-i motivul pentru care ai atras-o pe mica duduiță într-un colț ? Vrei să-i spui anecdote de felul ăsta ! Rîse încîntat.

---

* Verbul *to throw up* din original, în afară de *a renunța la tot,* mai înseamnă și *a vomita.*

— Te rog, te rog pleacă pentru numele lui Dumnezeu, spuse tăios Charles, întorcîndu-se cu fața spre el, ca un animal încolțit.

— Ba nu ,trebuie să mă lași să ascult și eu, chicoti omul, arătîndu-și toți cei treizeci și doi de dinți. Îmi plac și mie poveștile cu cei care spală geamuri.

Veronica Roderick se îndepărtă fără să dea semne de supărare sau nerăbdare. Se îndepărtă pur și simplu. Charles stătea nemișcat cu fața albă ca varul.

— A supărat-o ceva pe mica duduiță ? întrebă celălalt pe un ton de uimire mîhnită.

— Da, dumneata ai supărat-o, ticălos nătîng, și m-ai supărat si pe mine, îi răspunse Charles cu o voce scăzută.

Din anumite motive, bărbatul cu fața lată nu se simți jignit pentru că fusese numit ticălos. În schimb, făcu lucrul cel mai neinspirat pe care l-ar fi putut face, din punctul de vedere al lui Charles : începu să se apere în gura mare împotriva învinuirii de a fi lipsit de tact.

— Ei, știi că asta-mi place ! se burzului el. Mă port și eu prietenos ca tot omul la o petrecere și s-a întîmplat să te aud spunînd o anecdotă cu unul care spală geamuri...

— Taci din gură, te rog, TE ROG ! strigă Charles.

— Și cum îmi plac și mie anecdotele, țipă și el, firește că m-am apropiat și am spus „lasă-mă să ascult și eu“, cum ar spune oricine la o petrecere,

Ceilalți începură să se adune în jurul lor ca să vadă despre ce este vorba.

— Nu știam că întrerup... întrerup...

— Întrerupi ce? întrebă Bernard Roderick calm.

— A, nu voiam să spun exact că *întrerup*. *Voiam* doar să spun că nu știam cum stau lucrurile.

— Nu știai cum stau lucrurile? întrebă din nou calm domnul Roderick.

— Uite ce, zise hotărît Charles. Domnul acesta a înțeles greșit. S-a întîmplat să-i povestesc domnișoarei Roderick despre unele meserii pe care le-am practicat și tocmai aminteam faptul că mă ocupam cu spălatul geamurilor cînd...

— Spălai geamuri, uraaa! strigă Elsa, care avea nevoie de puțină distracție după atîta muncă. Pariez că știu pentru ce o făceai! Nu ne povestești cîte ceva din experiența ta de spălător de geamuri?

— Pariez că *tocmai* asta îi povestea, spuse încîntat domnul Blearney. Nu-i de mirare că nu i-a plăcut să fie întrerupt!

Cuvintele i se pierdură în hohote de rîs.

Charles privea în jurul său foarte enervat. Simțea pur și simplu cum lacrimi de furie și umilință erau gata să-i inunde ochii. O pusese într-o situație delicată, o expusese rîsului obscen al unor bețivi. Ca să nu mai vorbim despre faptul că îl iritase pe unchiul ei, pentru că Bernard Roderick era în mod evident foarte

iritat. Cum va mai putea să-l mai vadă vreodată în fața ochilor ?

— Cred că este timpul să plec, spuse Charles cu răceală.

Trecu printre ei mergînd spre ușă. În vestibul își căută paltonul. Nu dorea decît să îl ia și să plece, lăsînd baltă pentru totdeauna încurcătura aceea groaznică. Viața lui părea că luase sfîrșit.

Răscoli grăbit printre hainele din vestibul dar nici una nu era a lui. Enervat, deschise ușa încăperii alăturate celei în care avea loc petrecerea. Căută valetul ca să îi ceară paltonul, dar valetul nu se afla acolo. Însă paltonul era așezat pe spătarul unui scaun și lîngă el Veronica. Venise probabil din salon prin ușa de acces între cele două camere.

— Îmi pare tare, tare rău ! izbucni el, dar înainte să poată continua, fata luase paltonul, i-l întinse și spuse repede cu o voce joasă :

— Caută-mă joia viitoare. Vreau să ieșim și să petrecem seara împreună. Unchiul meu va lipsi de acasă.

Rămase strîngînd paltonul în mîini, dar fata dispăruse. În timp ce Charles stătea pe loc uimit, domnul Blearney și alți oaspeți, printre care Elsa și bărbatul cu fața lată, veniră să îl caute.

— Stai, colega, nu pleca ! strigă domnul Blearney. Drace, abia am început să ne distrăm !

— Regret, răspunse Charles încercînd să fie cît se poate de amabil. Îmi pare foarte rău că

trebuie să plec, dar sînt silit să mă întorc la lucru. Am ceva de făcut în această noapte.

— Ai zice că-i vorba de o spargere, comentă serios Elsa.

— Nu, nu, fetițo, se duce doar să mai spele niște geamuri, spuse personajul cu fața lată. E mai în cîștig dacă le spală noaptea. Pe deasupra, îi și plătesc, numai să plece.

Se auziră alte hohote de rîs. Charles se înclină politicos și ieși, trîntind ușa după el.

Coborînd cu liftul, încercă să-și aducă aminte care parte a paltonului fusese atinsă de mîinile ei ca să și le pună și pe ale lui în același loc. Nu era sigur că își amintește bine.

Bunder zîmbi în timp ce îi înmîna lui Charles bancnota de douăzeci și cinci de lire. Acest zîmbet avea ceva care declanșă o reacție de profundă ostilitate în întreaga ființă a lui Charles. Bunder avea un fel dezgustător de a zîmbi. Mustața i se ridica puțin, dînd la iveală dinți lungi si albi ce-ți făceau o impresie oribilă de animalitate. Erau asemenea colților unui cîine.

Dar nu dinții, ci ochii lui îl impresionaseră neplăcut și în așa măsură pe Charles, încît se simțea ca paralizat, neputînd întinde mîna să primească banii. Erau ușor injectați, nu pentru că dusese o viață desfrînată și îi plăcuse să bea, fiindcă Bunder, ca cei mai mulți oameni cu adevărat bețivi, nu lăsa niciodată să se vadă vreun semn, ci pentru că făcea deseori curse lungi în mașini deschise, fără ochelari de protecție. Ochii lui erau bulbucați, amintindu-i

lui Charles de cei ai lui June Weeber. Partea cea mai neplăcută era că privirea lor o fixa pe a sa cu un aer oribil de complicitate. „Ne cunoaștem bine și sîntem la fel“, păreau să spună, tot atît de distinct cum, cu două seri înainte, ochii Veronicăi îi transmiseseră un mesaj de speranță. Cele două mesaje se suprapuneau. Bunder — droguri ; Veronica — fericire ; iubire, droguri într-un closet, ochi negri imenși, dinți de cîine, un gin roșu, te rog, bea colega, ușurel cu cutia de viteze, cineva să-ți poarte de grijă, ei, Bernard ?

— Ești indispus, bătrîne ?

Charles își reveni de îndată.

— M-am simțit o clipă amețit.

Întinse mîna și luă banii, forțîndu-se să zîmbească.

— Acum, că am primit asta, mă simt mai bine.

— Probabil ochii te fac să te simți amețit, bătrîne. Și mie îmi fac figura asta după o cursă lungă.

— Da, cred că ochii.

— Du-te mai bine și te odihnește, bătrîne. Salut.

— Salut.

„Eu, om sucit, iubesc ce-mi face silă“.

Dansau și apoi stăteau la o măsuță și apoi dansau iarăși.

— Ar fi bine să nu stau mai tîrziu de ora unsprezece.

— Te pot duce acasă în patruzeci de minute.

— Ce bine că ai mașina ta !

— E închiriată, dar în curînd o voi avea pe a mea. Încă vreo cîteva curse și am să-mi pot permite să-mi cumpăr una.

— Munca pe care o faci trebuie să fie bine plătită.

— Da, e bine plătită.

— E periculoasă sau ceva de genul ăsta ?

— Da, uneori, răspunse el. Uneori e periculoasă.

— Lucrul periculos este de obicei bine plătit, nu-i așa ?

— Așa se pare.

Îl strînse puțin mai tare în brațe.

— Nu prea îmi place asta, Charles.

— Ce nu-ți prea place ?

— Că faci ceva periculos.

— Nu-ți face griji pentru mine, o liniști el.

Se reîntoarseră la masă.

— Te iubesc, spuse el. Și ăsta e un lucru periculos, nu-i așa ?

— De ce este periculos ?

— Ai ști dacă ai fi îndrăgostită.

După una dintre tăcerile ei subite, ridică ochii spre el, întrebîndu-l :

— De unde știi că nu sînt îndrăgostită ?

— Ai spune-o dacă ai fi, nu-i așa ?

— Nu știu. Nu prea spun multe, știi și tu.

— Nu. Nu prea spui multe.

La unsprezece și zece erau afară. Se urcară în mașină. Înainte de a porni motorul, se în-

toarse cu fața spre ea. În parcaj era o lumină ; strălucea prin parbriz, palidă, aruncînd o rază pe obrazul și pe capul ei brunet.

— Cum se face că nu ești prea vorbăreață ? întrebă el.

— Cîndva eram. Dar am renunțat de mult.

— Pot să te întreb ce s-a întîmplat ca să te facă să renunți ?

— Nu mă întreba, răspunse ea.

Îl sărută brusc și cu pasiune.

Tremurînd, porni motorul. Ajunseră în patruzeci de minute.

Nu era deloc așa cum își imaginase. Se văzuse ridicîndu-se datorită situației sale financiare brusc îmbunătățite la o poziție socială care i-ar fi oferit acel *cachet* necesar pentru a putea pătrunde în lumea lui Roderick ; să se introducă singur în societate ; să ofere și să primească ospitalitate ; să devină o figură cunoscută și de încredere în peisajul cotidian iar în final — nu prea era sigur de ceea ce avea să facă. Își închipuia că se văzuse făcînd o ofertă de căsătorie respectabilă, întemeiată pe baze solide, ca oricare Tharkles nerăbdător să își întemeieze un cămin unde să-l poată invita la cină pe directorul administrativ. Dar adevărul era că nu se gîndise niciodată la asemenea lucruri. Nu îndrăznise să-și ridice privirea atît de sus.

În schimb, dăduse peste o combinație fantastică de noroc și de obstacole uluitoare. Partea bună a lucrurilor atîrna mai greu, bine-

înțeles, decît cea rea ; nu ar fi crezut niciodată că o fată ca Veronica ar putea simți — din nou imaginația lui o luă razna — ar putea simți un sentiment oarecare pentru el sau că ar fi de acord să iasă împreună (de obicei se întîlneau cel puțin o dată pe săptămînă), dînd impresia că se bucură de aceste ocazii și că le așteaptă cu plăcere. Dar era mai mult decît atît. Era convins că era mai mult. Totuși, ajunsese într-un punct cînd parcă se lovea cu capul de perete și întunericul îi bara calea. În primul rînd, era evident că, în loc să se facă agreat de Bernard Roderick, trebuiau luate precauțiuni destul de complicate ca unchiul nici să nu afle despre serile petrecute împreună : Veronica nu vorbise niciodată deschis despre acest subiect, dar fusese limpede de la început că nu dorea să o facă. Rareori îi îngăduia să vină și să o ia cu mașina de acasă ; făceau excepție ocaziile cînd era clar că Roderick lipsea. Chiar și atunci, de îndată ce suna la ușa din față, ea apărea gata de plecare ; nu era niciodată invitat înăuntru. De cele mai multe ori își dădeau întîlniri într-un punct prestabilit și observase că ea nu alegea niciodată salonul de stejar, loc frecventat de unchiul ei.

Uneori nu îi păsa, dîndu-și seama că este o nebunie să se gîndească la viitor, cîtă vreme era a lui în preznt, conștient, cu un fel de ușoară surprindere, că se mulțumea pe deplin să meargă înainte, fără nici cea mai mică aluzie la ceea ce Froulish ar fi numit „ghidușii". Era el însuși puțin surprins, deoarece nu se con-

siderase niciodată deosebit de înclinat spre amăgirile romantice ale îndrăgostiților; era conștient, la fel de conștient ca oricare alt tînăr, de rațiunea principală care stă la baza diviziunii omenirii în două sexe. Totuși, pe măsură ce se scurgeau săptămînile și primăvara urma iernii cu făgăduiala că dincolo de ea va fi vară, îi ajungea să fie împreună, să îi asculte vocea și să o privească în ochii ei negri.

Dar uneori, nesiguranța situației lui îi domina preocupările și gîndurile și atunci întreaga povară a greșelii sale îngrozitoare îl apăsa. Își aruncase omenia în șanț, înșelase încrederea pe care oamenii o au unii în alții și cu cei treizeci de arginți ai săi cumpărase... ce cumpărase?

Într-o seară, stînd posac la un pahar într-un bar din apropierea birourilor Export Express și meditînd la aceste probleme tresări auzind o voce răsunîndu-i vesel în urechi.

— Nu mă înșel, nu-i așa? E Lumley?

Încă înainte ca mușchii să-și îndeplinească sarcina de a întoarce capul spre această nouă sursă care îi tulbura liniștea, Charles recunoscuse vocea. Avea familiaritatea pe care și-o însușesc numai vocile pe care le-ai auzit în anii tăi de formare.

— Bună, Dogson, spuse el. Ești pregătit să începi să umpli călimările alea?

Harry Dogson rîse. În urmă cu vreo zece ani, cînd erau împreună la școala lui Scrodd, cineva făcuse o glumă în care fusese implicat

el și niște călimări — nimeni nu își mai amintea ce fusese ; gluma inițială se uitase, dar tradiția rămăsese. Ca să faci o glumă pe socoteala lui Dogson menționai în prezența lui călimări. Băiat vesel din fire, acest mijloc de a cîștiga o popularitate autentică l-a amuzat, neavînd nimic împotrivă să fie ținta glumelor.

— Acum beau din pahare, spuse zîmbind. Tu ce-ai luat ?

Cu băuturile în față și țigările aprinse, discuția putea să înceapă. Reieși că Dogson era reporter la ziarul de seară local, un jurnal destul de important în felul lui, dar Dogson, ambițios, aspira la Fleet Street *.

Cu fața lui bucălată, reflectînd sinceritatea cu care se dăruia unei idei, spuse plin de zel :

— Nu există decît un lucru care te poate scoate la suprafață și asta este o știre absolut senzațională. O bombă, ceva care să atragă atenția publicului. De pildă, o serie importantă de articole despre vreun eveniment de scandal. Un lucru despre care să vorbească toată țara.

Era ceva aproape frumos, aproape demn de admirație în zelul dezinteresat cu care Dogson venera gloria presei bulevardiere. Rîvnea cu adevărat să se identifice cu acest cult în forma lui cea mai coruptă. Charles se uită la el, la haina sport ponosită, tivită cu piele, la unghiile roase, la cravata țeapănă și la pălăria care avea calotă plată și boruri întoarse și se

* Veche stradă în Londra unde își au sediul redacțiile mai multor ziare.

întreba cam cum ar fi să trăiești pentru un ideal.

— De fapt, pregătesc chiar acum o serie de articole, numai dacă aș putea obține banii necesari, mărturisi Dogson. L-am bătut la cap pe redactorul nostru de știri pînă ce mi-a promis că îmi va găsi spațiul necesar și-mi va publica, dacă voi scrie destul de bine, o suită de articole semnate. Asta m-ar face om.

— Despre ce este vorba ? întrebă Charles cu o curiozitate superficială.

— Despre ce este vorba ? repetă Dogson. Întotdeauna ușor iritabil, era evident că i se accelera pulsul vorbind despre proiectul care îi era cel mai scump. „Despre ce-i vorba ? Este Scandalul cel mai Odios al Angliei de Astăzi ! Umbra care cade asupra Tineretului Nostru ! Afacerea cea mai Mîrșavă a Lumii Interlope !"
Charles privi spre el ca să vadă dacă glumește. O asemenea cascadă de frazeologie jurnalistică trebuia să indice un talent nebănuit pentru autopersiflare. Dar Dogson era cît se poate de serios. Aerul corupt pe care îl respira îi alterase puținul discernămînt critic cu care îl înzestrase Natura. Viitorul său profesional părea într-adevăr strălucit.

— E vorba de droguri, spuse Dogson, revenind la concret. Afacerea cu droguri. Bineînțeles, subiectul este destul de comentat dacă te gîndești la seria *Parada viciului* din ziarul

„Clamour“ și cele trei articole din „Sperm“ cu toate ilustrațiile colorate.

Mizeria și nebunia omenească reprezentau o marfă pentru acești oameni. Dar pentru el ce erau ? Oricît de mult decăzuse Dogson, el se găsea infinit mai jos.

— Dar după cum văd eu, continuă Dogson, înflăcărîndu-se pe măsură ce vorbea de acest subiect, mai este încă loc pentru o serie de articole văzute dintr-un unghi oarecum specializat. Vreau să spun, concentrate asupra unui aspect particular.

Charles își simți gura și gîtul neobișnuit de uscate. Trase o dușcă bună de bere. De îndată ce o bău, gîtul îi deveni din nou uscat. Aprinse o altă țigară.

— Ce aspect particular ? întrebă el.

— Am studiat problema și consider că se acordă prea multă atenție felului în care se distribuie drogurile o dată introduse în țară — știi modul cum se presupune că s-ar vinde pe la cluburile alea de jazz și așa mai departe. Îmi dau seama că toate astea fac relatarea mai senzațională — cîteva fotografii cu victime ale drogurilor în timpul tratamentului, un instantaneu din interiorul unui club tipic și așa mai departe. Dar, după părerea mea, se trece cu vederea un alt aspect, unul mai greu de scos la iveală, firește, dar eu cred că tocmai el oferă prilejul „de aur“.

— Prilejul de a face ce ?

— Păi să scormonești și să dai de anumite aspecte pe care să le dezvălui întregii na-

țiuni, strigă Dogson. Dar nu ți-am spus ce aspect mă preocupă. Introducerea prin contrabandă a otrăvii. *Asta-i* ținta mea.

— Dar sînt sigur că, spuse Charles vorbind cu mare efort, de asta se ocupă autoritățile vamale și poliția docurilor. Ele trebuie să cunoască toate trucurile. Iar de la ei n-ai să scoți cine știe ce informații.

— O, vama ! Poliția ! pufni disprețuitor Dogson. Grozav de multe mai știi ! În orice caz, n-am să mă adresez lor. Am să lucrez pe cont propriu. Scotocesc pînă iese ceva la iveală. Va trebui să lucrez în timpul meu liber, bineînțeles, și zgîrcitul ăla de Richards nu-mi aprobă nici o lețcaie pentru cheltuieli, dar tot nu mă las.

Făcu o pauză și apoi îl fixă pe Charles cu o privire atentă. Evident, era pe punctul să-i vină o idee.

— Uite ce, Lumley. Am impresia că îmi poți fi de mare folos în treaba asta. Zici că ești șofer pentru livrările la export. Probabil că te învîrtești prin toate docurile principale din țară.

Charles tăcu. În primele momente ale discuției lor îi vorbise lui Dogson despre ocupația lui și acum îi venea să-și muște limba. Dar cum ar fi putut să știe ce are de gînd nebunul ăsta ? Aștepta cu groază să-i schițeze vreun plan smintit. Inima îi bătea puternic.

— Uite ce, repetă Dogson. Nu mă bucur de nici un sprijin oficial, îți dai seama. Lăsat de capul meu, n-aș reuși nici măcar să am acces

în docuri cînd se descarcă vapoarele. N-ar folosi la nimic să spun că fiind o părticică din opinia publică am dreptul de a mă preocupa să nu se introducă prin contrabandă droguri vătămătoare.

— Afară de asta, spuse rece Charles, nu faci parte din opinia publică. Nu ești decît un reporter de teren pe urmele unui material senzațional.

— Foarte bine, insultă-mă, vorbi amabil Dogson. Totdeauna ai fost un porc cu limbă ascuțită, chiar cînd erai la școală. Dar fii atent, îți dai seama unde vreau să ajung, nu-i așa ? Sînt sigur că ți-ar fi ușor să mă iei cu tine cînd te duci în docuri. Mă poți introduce acolo într-una dintre mașinile alea ale tale...

— Imposibil, îl întrerupse Charles cu voce ridicată din cauza enervării. Este strict interzis să luăm vreun pasager.

— Drace, asta înseamnă să plătesc biletele de tren din buzunarul meu, suspină Dogson. Dar, oricum, anunță-mă cînd te duci la docuri, spune-mi la care dană mergi și așa mai departe, și astfel voi putea să te întîlnesc la intrare iar tu o să faci un semn cu bagheta fermecată și o să mă introduci acolo.

Arăta ca un terrier, privindu-l în ochi rugător pe Charles, cu sinceritate și prietenie. Charles își stinse țigara și se aplecă înainte spre el.

— Uite ce, spuse el rar, îmi pare foarte rău, Harry, dar trebuie să-ți scoți ideea asta din cap și să renunți. Nu te pot introduce în docuri. Nu-ți pot da nici un fel de informație

secretă, nu-ți pot face rost de un loc lîngă „arena“ unde se pune la cale traficul de droguri al țării, de fapt, nu te pot ajuta deloc să-ți scrii articolul. Te-ai lămurit ?

— M-am lămurit pe dracu, strigă Dogson. Și mai întîi de toate, nu văd de ce ai nevoie să fii așa de afurisit de categoric. Oricine poate crede că ți-am cerut să-ți riști capul pentru mine și nu doar că am făcut o aluzie cerîndu-ți o mică favoare.

Să-ți riști capul. Aceste cuvinte îl duseră pe Charles cu gîndul înapoi la porticul întunecat de lîngă intrarea la localul lui Harry și la omul chel care îi ținea boxul sub nas. Prima dată încasezi asta. A doua oară îți sucesc gîtul. Văzu apoi cizma grea călcînd pe mîna cu inele de alamă. Violență, durere, vînătăi. Nu mai vroia să aibă parte de ele ; ajunsese pînă la marginea acelei lumi și nu mai dorea să se apropie vreodată atît de mult de ea. Dacă Bunder sau altul din numărul mare din rețea l-ar fi considerat responsabil de a fi pus pe urmele lor pe acest terrier lătrător ar fi însemnat dezlănțuirea unei violențe la o scară pe care nu o cunoscuse niciodată, el însuși aflîndu-se la capătul cel mai periculos. La dracu cu acest nebun inocent !

— Uite ce, Harry, vorbi Charles, forțîndu-se să nu pară încordat și să zîmbească. Să lăsăm moartă toată povestea. Mi-a trebuit mult timp ca să-mi găsesc slujba asta și nu vreau să fiu concediat. Nu vreau nici să am reputația că aduc cu mine ocazional străini care să urmă-

rească condițiile noastre de muncă. Nu vreau să am deloc de a face cu planurile tale de a deveni magnat în Fleet Street. Vezi-ți de treaba ta și eu îmi văd de a mea.

— Să-mi văd de treabă? repetă Dogson cu oarecare amărăciune. Doamne! Nu este tocmai asta ceea ce încerc să fac? Cum îți închipui că poate lucra un ziarist fără contacte personale ca acestea? Ești o dezamăgire pentru mine, Lumley, zău așa.

— Drumul spre Fleet Street, spuse Charles, cu o solemnitate zeflemitoare, e pavat cu dezamăgiri. Ți-am dat o lecție folositoare.

Dogson își termină băutura și plecă. Charles rămase cu ochii ațintiți în pahar. Simțea că un sentiment vag de amenințare îi apasă inima: ceva în suflet îl neliniștea pentru că își dădea seama că nu va putea evita la infinit să înfrunte consecințele nefaste ale capitulării sale și că atunci cînd va veni timpul ca acestea să izbucnească și să ardă, încă o ușă de fier se va închide în urma lui.

Pentru prima dată în anul acela, soarele fierbinte îmbiase păsări, insecte și plante să-i primească binecuvîntarea; numai ființele omenești care lucrau în birouri și la strunguri sau stăteau în scaune judecătorești, precum și cei care coborau în mine de cărbuni cu lămpi la cască se retrăgeau din fața lui. Totuși, la colegiu, în timpul prînzului, nu mai pretindea nimeni că lucrează. Studenții care fuseseră aleși dintr-un număr mare de candidați, datorită

inteligenței lor, a educației, a capacității de a menține tradiția academică veche de șase secole, stăteau pe iarbă în grădină, cu cămășile scoase, făcînd propuneri stîngace și lipsite de experiență fetelor numai chicote care îi însoțeau. Unii dintre ei își scoseseră chiar pantofii și ciorapii. Soarele lucea pe ochelarii lor și vocile, care li se auzeau debitînd un potop de glume vulgare, într-o varietate de provincialisme ciudate, se luau serios la întrecere cu zarva făcută de cîntecul păsărelelor ce zburau deasupra capetelor lor. Frumusețea convențională a boschetelor și straturilor de flori, scoasă în relief de însăși perfecțiunea colegiului construit din piatră, care îți tăia respirația, se străduia din toate puterile să atenueze și să înfrîneze vulgaritatea lor, dar era învinsă de urîtenia comportamentului studenților, precum și de aspectul lor fizic neplăcut, așa cum stăteau tolăniți pe iarbă, sau hoinăreau încoace și încolo, purtîndu-se necivilizat, pentru că după ce fumau țigările, împrăștiau mucuri, cutii goale și bețe de chibrituri pe gazonul catifelat. Din cînd în cînd, cîte un profesor, incapabil să mai perceapă din cauza obișnuinței frumusețea ori sordidul scenei din jurul său, trecea grăbit prin grădină cu pași vioi, posesivi, ca ai unui client într-un mare magazin : nimic din bogăția etalată nu îi aparținea, dar îi împrumuta, totuși, ceva din prestigiul ei.

Charles și Veronica stăteau pe o bancă de nuiele sub un fag. Ramurile de jos erau foarte aproape de capetele lor și transparența verde

a frunzelor tinere părea o replică exactă a inocenței elocvente a emoției lor. Fusese o idee bună să o aducă aici. Cînd se dusese pentru prima dată să o ia cu propria lui mașină hotărîseră să facă o excursie de o zi de îndată ce va fi posibil, lăsînd-o pe ea să aleagă locul ; și cînd Veronica îi spusese că ar dori să-i viziteze colegiul, se simți cuprins de un sentiment de stinghereală la gîndul că va revedea scena atîtor nebunii și încurcături din perioada studenției. Fusese pe punctul să îi vorbească despre repulsia pe care o simțea împotriva acelui loc și a oamenilor de acolo care îl ajutaseră atît de stăruitor să fie nepregătit pentru viață. Dar își înăbușise pornirea și acum totul era minunat. Mașina mersese bine, ziua era superbă — una dintre acele zile anormal de călduroasă de la sfîrșitul lui aprilie — și iată acum colegiul etalîndu-și întreaga frumusețe, ca și cum voia să-l despăgubească pentru toate cele de care îl privase. Grădina parcă luase forma făpturii gingașe de lîngă el și o înnobilase într-o splendoare care te făcea să nu mai dorești nici un amănunt al desăvîrșirii. Și soarele strălucea cald, dorind și el ca mulțumirea să le fie deplină.

Pe cînd stăteau tăcuți și fericiți, o siluetă înaltă, tîrîndu-și picioarele, se legăna trecînd pe pajiștea din fața lor. Era Lockwood, cu fruntea brăzdată, ceea ce putea fi luat drept rezultatul efortului de a gîndi. Ceva îl stîrni pe Charles, îmboldindu-l să lanseze o provocare.

— Lockwood, strigă el brusc și brutal.

Silueta deșirată se opri pe loc, ochii spălăciți priviră peste partea de sus a ramelor de baga. După cîteva clipe, asistentul se hotărî să suporte acest nou deranj. Deschise și închise gura de mai multe ori ; era evident că încerca să își amintească în primul rînd cum îl chema și în al doilea dacă era din generația actuală de studenți sau dintre absolvenți. O observă apoi pe Veronica și o privire lacomă înlocui dezorientarea care se vădea pe figura lui.

— A, da, spuse el și făcu o pauză lungă.

Scoțînd din buzunar un toc de ochelari din metal, își puse ochelarii înăuntru și scoase apoi unul asemănător. Din el luă altă pereche, de data aceasta cu rama metalică lucioasă. Pe aceștia îi ținea în mînă. Două pete de lumină în formă de ou, reflectate de lentile, se legănau ușor încoace și încolo pe iarbă, lîngă picioarele încălțate cu sandale ale Veronicăi. Charles avea senzația bizară că dacă una din ele se va opri o clipă pe pielea ei goală o va arde.

— Tu ești, Lumley ? întrebă Lockwood. Nu te-am văzut de cînd ai plecat.

— Nici eu nu te-am văzut, răspunse sec Charles.

Urmă o pauză. Doi dintre tinerii care avuseseră șansa să fie selecționați dintr-un număr mare de candidați trecură, mergînd agale, pe lîngă ei. Cum Lockwood se oprise cam la doi metri de banca pe care ședeau Charles și Ve-

ronica, avură loc să treacă printre ei fără să ezite sau să se scuze, întrerupîndu-le discuția. Unul dintre ei, care tocmai povestea o anecdotă, nu vorbi mai încet. „Și cînd i-a băgat-o, spunea el, n-a zis decît atît : să nu te aștepți s-o țin în salon“.

După ce trecură, Charles continuă :

— Am fost, bineînțeles, ocupat să-mi cîștig existența.

Nu se oferi să o prezinte pe Veronica. Lockwood trebuia să mai aștepte ca să aibă acest privilegiu.

— A, da, ți-ai cîștigat existența, spuse prudent Lockwood. Toți trebuie să o facem, adăugă el, încercînd, fără prea multă convingere să fie agreabil. Și în ce... sferă de... ?

— Păi, am spus că îmi *cîștig* existența, zise Charles cu aerul unuia care dorește să fie foarte precis, dar în prezent primesc doar un salariu nominal. Sînt încă în curs de pregătire conform unei scheme de calificare.

— Da ?

— Și firește, va mai dura un timp pînă cînd voi fi numit cu toate drepturile.

— Da ? spuse din nou Lockwood, cu o urmă de nerăbdare.

— Nu se poate învăța, bineînțeles, în cîteva luni.

— Ce nu se *poate ?* strigă pe neașteptate omul de știință.

Ovalele de lumină se mișcară brusc, traversînd gleznele fetei și se opriră pe tivul fustei

ei ; era semnul că a venit momentul să se scoale în picioare.

— Permiteți-mi să vă prezint, spuse Charles ridicîndu-se. Veronica, acesta este domnul Lockwood, despre care îți amintești că am mai vorbit. Și ea este domnișoara Roderick.

— Bună ziua, spuse buimăcit Lockwood.

Rămase legănîndu-se în lumina soarelui, privind de la unul la altul ca un taur năucit. Veronica răspunse cu o formulă de circumstanță. Se așternu tăcerea și înainte ca vreunul dintre ei să mai poată spune ceva, un tînăr cu picioarele scurte și capul prematur rămas fără păr, care mergea legănat în jurul unui strat de flori, strigă brusc, ignorîndu-i pe Charles și Veronica :

— Cu privire la acele lucrări, Lockwood.

Era, evident, un coleg dintr-o altă secție a universității. Charles și Veronica se îndepărtară în tăcere. Vocea sacadată a tînărului profesor, croindu-și anevoie drum prin aerul luminat de soare, îi urmări în timp ce mergeau.

În nici o fază a pregătirilor sale pentru petrecerea acelei zile nu prevăzuse posibilitatea de „a se plimba pe rîu“. Prea era lucrul la care te așteptai în mod firesc, un *cliché* materializat în acțiune ; început de iubire, murmurul apei, singurătatea de care se bucurau în luntrea strîmtă și plată ce îi obliga să stea strînși unul lîngă altul. Era puțin prea în vîrstă ca să mai fie atras de o asemenea formulă. Dar realitatea îi dovedi încă o dată că greșea, de-

monstrîndu-i superficialitatea stupidă de a respinge, în perioada următoare adolescenței, „calabalîcul romantic“ înainte de a-i fi înțeles toată semnificația și puterea. Se pomeniră mergînd de-a lungul rîului care curgea printre pășunile umede și netede ; apa îi ademenea. Un om îi înmînă lui Charles o lopată, scrise un număr într-o condică și împinse barca în curentul apei : și decorul presupus banal răspunse imediat la apel, gata încă o dată să trezească emoții presupus banale.

Doar că decorul și emoția nu au fost cele presupuse și banale. După atîtea starturi greșite, atîtea ocazii în care totul era cum trebuie, dar rezultatul slab, artificial, deformat, combinația dădea în sfîrșit rezultate. Formula magică mormăită apatic și cu din ce în ce mai puțină convingere răsună dintr-o dată pătrunzător și broaștele și șobolanii se transformau din nou în ființe omenești, zîna cobora din pomul de Crăciun, paiul era tors în fir prețios de aur. Să fi fost doar din cauză să era cu *ea* ? se întreba Charles ; dar nu, exista cu adevărat un element autentic de noroc și magie (două nume, același lucru) care spulberase ingredientele obosite și făcuse ca totul să fie deosebit și frumos. Lumina soarelui lucea jucăușă pe apă, știind exact cum să se comporte ; după atîtea veacuri putea produce tocmai efectul necesar, așa cum licărea reflectată pe bolta întunecată a frunzișului pe care copacii o împleteau deasupra, exact la înălțimea potrivită. Păsărelele își repetaseră trilurile, florile şi iarba ştiau

exact care le este menirea ; formele cenușii și severe ale impunătoarelor clădiri formau în fundal un contrast și o contrapondere perfect concepută pentru vitele pașnice și greoaie care stăteau culcate pe pajiște. Atît de fără cusur, atît de încrezător în farmecul lui, des fotografiat pentru ghidurile turistice și calendare, acest decor ar fi trebuit să fie pentru Charles un fiasco. Dar în realitate avea efect și el trebuia să admită că armonia lui era unică ; ca toate imitațiile vechi și frumoase, sfîrșise prin a deveni credibil și nu puteai rezista, în cele din urmă, acelei convingeri.

De fapt, constată după aceea că nu își putea aminti nimic în amănunt despre cele două ore pe care le petrecuseră pe rîu. Nimic, decît în mod ciudat, poșeta Veronicăi aflată pe fundul bărcii. Avea o formă destul de neobișnuită, foarte mare și pătrată, cu o închizătoare care părea un șarpe de aur încolăcit. De cîte ori se apleca înainte, lăsînd lopata umedă să îi alunece printre degete ca vîrful ei să poată mușca din prundiș, privirea i se oprea pe poșetă, așa cum stătea lîngă picioarele ei, ca un cîine liniștit și credincios, nedorind decît să-i țină și să-i ducă lucrurile, gata să-i încredințeze tainele la atingerea mîinilor ei.

Ce i se părea ciudat, cînd se gîndea mai tîrziu la cele petrecute, era naturalețea, ușurința, absența oricărei agitații sau încordări. Întotdeauna, cînd își îngăduise să reflecteze la așa ceva, presupunea că dacă vor deveni vreodată amanți va fi urmarea unei scene „sem-

nificative“ și pregătite anume, a unor declarații formale și discuții deschise sau, în orice caz va fi rezultatul unei perioade de tensiune evidentă și împărtășită reciproc. Dar această realitate plana asupra lor, tăcută și fără nici o senzație că ceva trebuie *făcut* în mod conștient sau inevitabil, ca să nu treacă peste nici un prag. Era ca și cum s-ar fi uitat unul la altul printr-un geam și fiind pentru un moment amețiți au închis ochii și apoi i-au deschis constatînd că bariera dură și transparentă se dizolvase în aer.

Au știut-o înainte ca vreunul dintre ei să vorbească. Au știut-o în timp ce mergeau pe lîngă zidurile coșcovite de piatră în lumina directă, aurie a apusului, în timp ce stăteau cu paharele în mînă pe o bancă de lemn pătată fără să își vorbească dar gîndindu-se unul la altul.

În cele din urmă el spuse prostește :

— Presupun că e timpul să ne întoarcem.

Ea puse paharul jos, liniștită și împăcată, și îl întrebă :

— *Știi*, nu-i așa ?

— Ce să știu ? întrebă el, tot prostește, dar calm, fără să-i fie ciudă pe sine însuși.

— Că nu ne întoarcem, răspunse ea.

— Nu, nu ne întoarcem, repetă el. Nu în noaptea aceasta. Sîntem aici și sîntem fericiți și nu ne întoarcem.

— Du-te și aranjează, îi spuse ea. Eu rămîn aici și te aștept. Nu sta mult, Charles.

El se ridică să plece.

— Te rog, nu sta mult, repetă Veronica.

— Privește pe fereastră, spuse el. Acela sînt cu care mă și întorc.

Se duse și aranjă.

7

ÎN DIMINEAȚA ACEEA plecaseră nouă mașini care lunecau prin ploaia ușoară de vară, într-un convoi degajat, cam la o sută de metri una de alta. Charles era ultimul. Stătea destins la volan ; traficul nu era intens și numai o mică parte din atenția lui era concentrată asupra conducerii autovehiculului, restul gîndurilor i se îndreptau spre Veronica, senine și pline de devotament. Sentimentul minunat de a fi *cîștigat,* indiferent ce va urma, era complet nou pentru el. Scormonindu-și mintea pentru a găsi ceva care să definească, prin comparație, starea lui de spirit, se gîndi la un jucător de tenis sau din alt sport istovitor care, cu toate că face parte dintr-o categorie inferioară, reușește să mențină un rezultat egal cu un adversar superior și în cele din urmă, printr-un efort supraomenesc, cîștigă cîteva puncte ; apoi i se spune, pe neașteptate, că deși jocul va mai continua un timp, nu se vor mai acorda puncte. Orice se va întîmpla din momentul acela, oricîte greșeli ar face, rămîne în mod ireversibil învingător. Jocul lui se va ridica probabil la o cotă de o neprevă-

zută splendoare datorită încrederii depline în forțele sale; și astfel, gîndea Charles, va fi propria lui viață de acum înainte. Reușise. Atinsese singurul obiectiv pe care îl urmărise vreodată fără să constate că este o iluzie. Dovada indiscutabilă că se simțea fericit era inima lui ușoară și ritmul vioi al fiecărei respirații.

În pofida modului relaxat în care conducea, sesiză ceva. De vreo cincisprezece minute vedea din cînd în cînd în oglinda retrovizoare o formă care ba intra, ba ieșea din cadrul ei. Acum forma se deslușea mai clar și deși conducea destul de repede, Charles trecu mai spre acostament ca să se lase depășit de un motociclist. În oglindă apăru roata din față și parbrizul autovehiculului care se apropia; era una dintre motocicletele acelea americane mari și înzorzonate, vopsită în galben și acoperită toată cu faruri, apărătoare și claxoane. Conducătorul părea doar un rotocol de pînză deasupra rezervorului.

Cînd aruncă privirea a doua oară, constată că rotogolul de pînză avea un cap distinct și că partea dinainte a capului era o față. Și fața era întoarsă drept spre Charles cu o expresie comică de triumf și satisfacție.

Furios, Charles apăsă pînă la refuz pedala frînei. Mașina patină pe drumul umed, oprindu-se după cîteva derapaje. Ploaia bătea pe capotă, în timp ce stătea tăcut, cu motorul mergînd în relanti. Motociclistul, luat prin surprindere, se afla cu vreo cincizeci de metri

înainte. Încetini mai precaut, se întoarse într-un viraj strîns și se apropie, în viteza întîi. Charles coborî geamul portierei și se găsiră față în față.

— Este destul de comodă, motocicleta asta, spuse Dogson pe un ton vesel, forțat. Am cumpărat-o în rate foarte mici.

— Te duci într-un loc anumit ? întrebă Charles, trecînd direct la subiect.

— Păi, da, de fapt, răspunse Dogson, apoi tăcu, nefiind dispus să spună mai mult. Hotărît, Charles îl luă repede.

— Pot ghici unde ?

— Fă o încercare, spuse celălalt cu o *bonomie* silită.

— Termină cu tîmpeniile astea, Harry. Mergi spre docuri ca să fii o belea pe capul nostru. Nu mai tot îndruga verzi și uscate. Mă urmărești de mile întregi, probabil de cînd am plecat, dar te-am observat numai cînd traficul s-a mai rărit.

— Și ce dacă, naiba să te ia ! mormăi ziaristul, comportamentul lui exagerat de însuflețit transformîndu-se brusc într-unul morocănos. Să nu-ți închipui că este amuzant să călărești drăcovenia asta milă după milă urmărindu-te pe drumuri umede. Și totul pentru că n-ai vrut să-mi faci un hatîr luîndu-mă cu tine.

Din părul lins îi picura apă.

Charles îl privi disperat. Era clar, chipul prietenos și caraghios masca o hotărîre care, chiar dacă apărea drept a încăpățînare prostească, nu putea fi clintită. Dogson, îndemnat

de un amestec puternic de ambiţie şi devotament pentru un ideal, avea să persevereze pînă la sfîrşit.

Pînă la sfîrşit! Şi care va fi sfîrşitul? Agasat, Charles îşi scoase capul pe fereastră şi îi zise cu iritare în glas:

— Ţi-o spun o dată pentru totdeauna. Renunţă la ideea asta stupidă. O să te străduieşti ca un nebun să ajungi la docuri cît timp sînt acolo şoferii de la Export Express, o să fii o pacoste pentru toţi cei de acolo şi n-ai să găseşti nimic, ci doar ai să-ţi sporeşti reputaţia de smintit exagerat şi prost.

Dogson apăsă cu piciorul pedala motocicletei. Motorul porni cu un huruit asurzitor. Îl privi pe Charles cu o vădită ostilitate din mijlocul unei dezlănţuiri de zgomot şi fum.

— De unde ştii că n-am să găsesc nimic? strigă el.

Străbătînd acest infern sonor, cuvintele aveau un efect sinistru şi bizar. Dogson făcu un ocol şi plecă în urma convoiului de maşini.
Charles porni după el. Sentimentul de fericire încercat cu cîteva minute înainte devenise ciudat de întunecat acum. Dintr-o dată simţi că, în pofida noului obstacol ivit, jocul trebuia continuat.

La amiază ajunse la docuri şi se alătură celorlalţi în faţa intrării la dana respectivă. Aşteptînd să se efectueze formalităţile de rutină, şoferii se adunară în grup lîngă poartă, fumînd şi discutînd. Pe cînd Charles se apropia,

Bunder, care părea foarte bine dispus, le povestea o întîmplare pe care ceilalți o subliniau cu hohote de rîs. Jack Simons, cu șapca lui cenușie pusă drept pe vîrful capului, stătea rezemat de zid la cîțiva metri distanță de ceilalți. Cei din gașca lui Bunder evitau, cam cu prea multă grijă, să lase impresia că formează un grup al lor ; își dădeau silința să nu stea unii lîngă ceilalți sau să înceapă vreo discuție confidențială. Toți erau, incontestabil, mulțumiți că astăzi nu aveau „treaba" de făcut. Lui Bunder nu i se comunicase că este marfă de ridicat și putea să vină și să plece ca oamenii cinstiți. În ceea ce îl privea, reflecta Charles, îi păsa foarte puțin. Viața lui încetase de atîta vreme să se mai scurgă în ritm obișnuit. Fericirea lui se rezuma acum exclusiv la relațiile cu Veronica și efectul ei îi ștersese complet din minte conceptul de culpabilitate. O dată cu aceasta, în mod surprinzător, dispăruse și frica. Cu toate că descoperirea și arestarea ar fi dus imediat la unica nenorocire pe care încă era în stare să și-o imagineze — despărțirea de Veronica —, acceptase pe deplin faptul că numai această nelegiuire îl făcuse să aibă acces la ea, încît temerile lui amorțiseră ca sub efectul unui anestezic. Nu împărtășea teribila tensiune nervoasă pe care o îndurau atît de manifest ceilalți, chiar și Bunder. Și acesta era un alt exemplu de cît de fantastic i se limitase modul de a gîndi. Mintea îi era dominată complet de o singură

idee și obsesia lui îi insufla toată puterea și îndîrjirea de care avea nevoie.

Se rezemă de perete. Îl tulbura un singur lucru și anume posibilitatea — de fapt certitudinea — că ziaristul se afla undeva pe aproape. Privi iritat în jur, dar nu era nici o urmă a fanaticului sau a motocicletei lui.

Simons îi întrerupse gîndurile întrebîndu-l ceva despre cursa din acea dimineață. Charles răspunse fără tragere de inimă și atunci Simons se retrase în carapacea lui. Vorbea rar cu Charles în ultima vreme, fiind destul de isteț să înțeleagă, cu toate precauțiunile pe care le lua Charles, că sfatul lui de a nu se asocia cu Bunder fusese ignorat. Cînd, din întîmplare privirile li se întîlneau, cea a omului mai în vîrstă avea o notă distinctă de reproș. Oricît de puțin dorea să o arate — deoarece, evident, politica lui era să nu se amestece în această chestiune — propria lui cinste, pusă în fața duplicitătii, se reflecta în ceva care părea o acuzație. Charles, care înainte de întîmplarea din salonul de stejar ar fi fost foarte tulburat de dezaprobarea unui astfel de om, rămînea acum complet indiferent dacă se întîmpla să observe cît de cît.

— Foarte bine, ieși de acolo, spuse o voce, tare dar cu un fel de indulgență în ton. Toți se întoarseră surprinși.

— Am tot dreptul, pot să o dovedesc — un drept MORAL — lumea trebuie să ȘTIE — se auzi un strigăt.

Charles simţi că se înăbuşe de supărare şi dezgust. Din spatele maşinilor negre şi strălucitoare venea un poliţist ducîndu-l pe Dogson de braţ. Scena era atît de vădit ridicolă, încît cei mai mulţi dintre şoferi şi alţii care mai erau pe acolo zîmbeau cu toată gura sau rîdeau de-a binelea. Poliţistul, ceva mai îmblînzit de destinderea bruscă a tensiunii, catadicsi să le spună cînd trecu pe lîngă ei :

— Am dat de el urcîndu-se într-una dintre maşinile voastre. Încerca să intre în docuri — ascuns pe bancheta din spate.

Deodată Dogson îl zări pe Charles.

— Hei, Lumley, strigă el în timp ce poliţistul îl îndemna să înainteze. Pune o vorbă bună pentru mine, te rog. S-ar putea să schimbe complet lucrurile.

— Îl cunoşti pe acest om ? întrebă poliţistul, oprindu-se. Dacă-i aşa, am să te rog să treci pe la biroul supraveghetorului de îndată ce eşti liber ca să-l identifici.

— E în regulă, mormăi Charles.

Cei doi se îndepărtară cu paşi greoi. În momentul acela a fost dat semnalul că şoferii puteau să îşi ducă mai departe maşinile pînă la docuri. Se răzleţiră imediat şi jumătate de oră care urmă a fost consacrată îndeletnicirii lor.

De îndată ce termină, Charles se duse la biroul supraveghetorului şi identifică un Dogson posac, depunînd mărturie că omul nu era periculos. Plecă singur, lăsîndu-l pe Dogson să fie interogat în continuare, dar conştient că de-

depoziția lui schimbase complet situația în favoarea acestuia — acum putînd fi doar amendat sau eliberat pe cauțiune.

Pe cînd se îndrepta de la birou spre porțile docurilor, observă că cineva începuse să meargă în pas cu el. Era Bunder. Charles dorea să vorbească, dar dintr-o dată simți că se sufocă și nu este în stare să găsească vreo remarcă pentru a începe discuția. Bunder păstra și el o tăcere deplină. Ieșiră în stradă. Bunder deschise ușa primului local care le ieși în cale și peste o clipă stăteau jos, cu cîte un pahar în față, într-un colț izolat al încăperii. Nici unul nu adresase încă vreun cuvînt celuilalt.

Bunder îl privi insistent pe Charles. Stăteau nemișcați, fără să se atingă de paharele de pe masă aflate între ei.

Nu exista nici o îndoială că Bunder era indiscutabil șeful. Exact în momentul în care se părea că tăcerea luase forma unei întreceri din care să se vadă cine rezistă mai mult, el făcu brusc un gest de nepăsare care indica, fără îndoială, că jocul luase sfîrșit și premiul i se acordase lui. Vorbi :

— Deci te-a vizitat un prieten ?

— Ce prieten, spuse Charles, făcînd un slab efort de a para. Tipul acela ? Știe doar cine sînt eu, asta-i tot.

De îndată ce vorbele îi ieșiră din gură, își dădu seama cît erau de stupide și searbăde.

— Știe cine ești, asta-i tot, spuse calm Bunder. Și-ți cunoaște numele, asta-i tot, și te cheamă să-l ajuți cînd e arestat și știa că un

transport de mașini sosește azi-dimineață, asta-i tot.

Charles sorbi lung din pahar. Era ca o repetare sinistră a întîlnirii sale cu doamna Smythe — parcă în urmă cu o viață. Sînt detectiv particular. Dă-i drumul, găsește ceva. Găsește ceva să-i spui lui Bunder ca să eviți să ți se taie gîtul sau să primești o lovitură în cap într-o noapte întunecoasă.

— Hai să fim rezonabili, începu Charles cu un mare efort.

— Sînt rezonabil, bătrîne, spuse grav Bunder. Mi se pare că tu ești cel nerezonabil, al naibii de nerezonabil.

— N-am ce face dacă am cunoscut un smintit, izbucni Charles.

— Nu, recunoscu celălalt. Dar vei avea al naibii de bine ce face dacă și tu te porți ca un smintit. Știi la ce mă refer. Publicitatea nu prea ne folosește în treaba noastră. Și se întîmplă că un om vine într-o zi și încearcă să se ascundă într-una din mașinile noastre ca să intre în docuri. A aflat cumva că în ziua aceea un convoi de mașini o ia într-acolo. Cînd e scos afară din mașină te roagă pe tine să mergi și să plătești cauțiunea sau ce o mai fi fost. Deci trebuie să te duci și să stai în biroul supraveghetorului și să te lași privit pe îndelete de o mulțime de funcționari și polițiști ca fiecare dintre ei să te recunoască atunci cînd te vor mai vedea. Și toate astea pentru că un dobitoc oarecare vrea să intre în docuri fără permis. Și pentru ce o făcea, mă întreb?

Lui Charles îi străfulgeră prin minte că Bunder ignora, din fericire, adevărul. Bineînțeles! În ochii lui, Dogson era pur și simplu un vagabond, un pungaș sau un imbecil împins doar de un motiv necinstit să pătrundă unde nu avea voie. Își scrută o clipă memoria. Îndrugase oare Dogson ceva despre faptul că este ziarist? Nu. Spusese în protestele lui incoerente „lumea trebuie să știe"; dar acest fragment din materialul încîlcit al discursului emfatic pe care îl pregătise în gînd însemna prea puțin pentru cel care îl asculta din întîmplare. Trebuia să îi ascundă total lui Bunder intenția lui Dogson de a da la iveală secretele traficului de droguri. În caz contrar, va însemna sfîrșitul amîndurora.

— Ai auzit despre... ăă... Martorii lui Iehova? începu el deodată.

Dincolo de fața prelungă, de om rău a lui Bunder, plutea imaginea încruntării indignate a doamnei Smythe. De data aceasta trebuia să își interpreteze bine rolul.

— Ce legătură poate avea cu asta? veni replica pe un ton insinuant, amenințător.

— Păi este foarte simplu, spuse el, revenindu-i puțin din vechea fluență. Omul ăsta are o păsărică în cap în legătură cu marinarii despre care este convins că ar trebui să fie convertiți înaintea altora. A încercat de nenumărate ori să organizeze întîlniri, seara, în diferite porturi și nereușind i-a intrat în cap ideea că singura speranță este să-i viziteze pe

vase cît timp sînt în port și să pătrundă în cabinele lor cu broșurile și materialele lui. Tot timpul intră în bucluc încercînd să se strecoare în danele care nu sînt accesibile publicului.

Bunder sorbi din pahar. Privea gînditor.

— N-am observat să aibă vreo geantă sau ceva în care să-și țină broșurile.

— Este prea isteț să facă asta, răspunse grav Charles. Crede că ar stîrni opoziția oamenilor dacă ar lăsa să se vadă că merge să distribuie cărți. Le poartă asupra sa. Buzunarele îi sînt burdușite cu ele.

— Chiar așa ?

— Burdușite, repetă Charles cu multă emfază. Inima îi bătea să îi spargă pieptul.

Bunder stinse țigara și uitîndu-se în sus fixă ochii lui Charles cu o privire malițioasă.

— Știi ce cred eu despre povestea asta ?

— Ce să crezi despre ea ? reuși Charles să îngăime din gîtul lui uscat.

— Cred că-i născocită.

Urmă o pauză care păru că durează o veșnicie.

— Sau el umblă cu cioara vopsită sau tu. Nu știu care dintre voi. Asta-i singurul lucru pe care nu-l pricep.

Charles tăcea neputincios.

— Tipul nu-i nici un martor al lui Iehova, nici altceva de soiul ăsta. E doar un mic turnător care a vrut să fie pe chei în același timp cu noi. Nu știu de ce și nu știu dacă te-a dus pe tine de nas cu povestea lui prostească sau dacă tu știi ce urmărește în realitate și nu

spui, temîndu-te că din vina ta s-a agățat de noi fiindcă n-ai știut să-ți ții gura.

Altă tăcere. Au trecut secole, ere geologice au început și s-au sfîrșit, munți s-au înălțat din ocean și s-au afundat din nou. Cicluri întregi ale evoluției s-au desfășurat în voie. Acele ceasornicului, printr-o iluzie ridicolă, înregistrară această întîlnire de eoni drept patruzeci și cinci de secunde.

— Și ce ai de gînd, îngăimă în cele din urmă Charles, să faci acum în legătură cu asta?

— N-am de gînd să fac nimic, murmură Bunder. În primul rînd nu-i treaba mea să fac ceva în legătură cu asta. Dacă într-adevăr nu ți-ai ținut gura, au observat pînă acum cei a căror treabă este să observe asemenea lucruri și vor avea ei grijă de tine, pentru că, încheie el pe un ton asprit deodată, noi ceilalți trebuie să fim protejați.

— Protejați, repetă slab Charles.

— Protejați împotriva oricărei persoane care, dintr-un motiv oarecare, *dintr-un motiv oarecare*, ar putea să ne bage în bucluc. Și partea nostimă era că cele două camere ale flotorului nu aveau formă identică.

— Formă identică? murmură dezamăgit Charles.

— Nu, dar păreau să funcționeze perfect. Dădeau un amestec foarte bun. Dar m-a surprins cînd le-am văzut prima dată.

Charles își dădu seama că un bărbat cu melon se așezase la o distanță de unde le putea

auzi discuția. Trebuia să-l admiri pentru anumite lucruri pe Bunder. Era în orice caz un specimen care se adapta perfect pentru un anumit scop. Ți-l puteai imagina, pe cînd era copil, aplecîndu-se din cărucior să fure un fruct căzut, și dînd vina apoi pe surioara lui.

Ieșiră din bar și porniră în direcții diferite.

— Hai să nu mai dansăm, spuse Charles. Să stăm jos.

— Pari teribil de obosit, bietul de tine, spuse ea. Ești bolnav sau ai pățit ceva ?

— Nu, nu sînt bolnav. Doar puțin obosit.

— Sînt sigură că ești bolnav. Sau bolnav sau foarte îngrijorat de ceva. Te rog mult, dragul meu, spune-mi și mie ce ai.

— Ce să-ți spun ?

Fata se posomorî.

— Am să-mi pierd cumpătul. O să mă faci să-mi pierd cumpătul. De ce-mi ascunzi atîtea lucruri ?

Nu știa ce să facă. Veronica devenise în ultima vreme atît de mult o parte din el însuși, încît era din ce în ce mai greu să-i ascundă pînă și cel mai neînsemnat ungher al sufletului său. În mod normal nu avea importanță, de vreme ce, cînd erau împreună, restul nu mai conta și nu exista nimic pe care să nu i-l poată destăinui sincer și fără ascunzișuri. Dar discuția cu Bunder îl cutremurase.

— O, scumpul meu, spuse ea trist. De ce susții cu atîta ardoare că mă iubești cînd este

evident tot timpul că nu poate fi adevărat dacă nu ai încredere în mine.

— Dar te iubesc, murmură el serios. Şi am încredere în tine. Sînt doar cîteva lucruri cu care nu vreau să te împovărez.

Veronica se uită cu uimire la el.

— Cum poți spune așa ceva ? Nu știi că atunci cînd o femeie iubește un bărbat vrea să știe totul, *totul* despre el, inclusiv ceea ce tu numești povară — da, mai ales aceasta ; nu-ți dai seama că unica povară pentru ea este să simtă că el îi ascunde ceva ?

— Vrei să te căsătorești cu mine ? o întrebă el brusc.

Trase cu nesaț aer în piept, pregătindu-se parcă să răspundă cu sinceritate, dar rămase tăcută.

— Te-am întrebat, vrei să te căsătoreşti cu mine ? repetă el calm și fără emfază.

Chelnerul îl auzi și se îndepărtă discret.

— Te superi dacă te rog să nu mă întrebi acest lucru tocmai acum ? spuse ea încet.

— Dar, Veronica, pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu ?

— Există lucruri, continuă ea tot încet și cu ochii pironiţi pe piciorul paharului, lucruri pe care tu nu le cunoşti.

— Nu știi, spuse el cu amărăciune, că atunci cînd un bărbat iubeşte o femeie vrea să știe totul, *totul* despre ea și că unica povară pentru el este să simtă că ea îi...

— Oprește, strigă fata brusc.

Priviră unul la altul tulburați și nelămuriți.

— Du-mă de aici, Charles. Oriunde, nu-mi pasă. Mergem la un hotel, dacă vrei.

Îndreptîndu-se spre ușă, simți, și știa că și ea simte la fel, că amîndoi fug grăbiți, panicați, fug de ceva ce nu văzuseră și nu auziseră niciodată și despre care știau doar că este îngrozitor.

Înserarea avea acea umiditate pătrunzătoare neașteptată pe care o au uneori serile de sfîrșit de mai ; un vînt puternic și sărat bătea dinspre mare. Charles nu avea cu el paltonul și tremura tot timpul în haina lui subțire pe cînd trecea printre magaziile negre și urîte. Frigul era, de fapt, mai prezent în mintea lui decît neliniștea creată de situația în care se afla — neliniște care, dacă nu ar fi apărut acea imunitate inoculată de starea de surescitare în care se găsea, ar fi fost considerabilă, fiindcă în seara respectivă trebuia făcută o „treabă". Urmau să se întîlnească, avînd plăcuțele provizorii pregătite pentru o cantitate neobișnuit de mare de marfă.

Toate acestea erau pentru el o surpriză. De vreo trei săptămîni, nici Bunder, nici altcineva nu mai amintise în prezența sa de acest subiect. Nici nu știuse măcar, și fusese foarte atent să nu facă ceva pentru a afla, dacă se mai efectuau „treburi" de acest fel. Un lucru era cert — că nu putea avea cîtuși de puțin siguranța că va mai fi folosit după dezastrul provocat de Dogson ; în orice caz, trebuia, probabil, să treacă un anumit interval de timp

în care să poată fi supravegheat pentru a se vedea dacă vreuna din activitățile sale indicau pericol sau trădare. În unele clipe de răgaz se gîndise chiar la posibilitatea de a fi asasinat : afirmația lui Bunder că „noi ceilalți trebuie să fim protejați“ conținea cu siguranță o aluzie clară la această eventualitate. Dar nu luase nici o măsură de apărare. Cît despre a renunța la slujbă, nici nu putea fi vorba. Singura lui șansă de a fi în siguranță era să rămînă acolo unde putea fi supravegheat pînă ce suspiciunea dispărea. În orice caz, ce altceva putea face în situația de acum ? După trei săptămîni în care primise numai salariul, începuse să ducă lipsă de bani. Și pe neașteptate, fără să facă nici o aluzie că s-ar fi întîmplat ceva de la ultima „treabă“, în dimineața aceea Bunder i-a dat liniștit instrucțiunile, exact înainte de plecare.

O rafală de ploaie îl făcu pe Charles să se refugieze iarăși lîngă zidul unei magazii. Vehiculul pe care îl transportase, un furgonet, fusese preluat pentru a fi îmbarcat imediat, și înainte de a putea pleca din docuri ca să intre la căldură în vreun bar sau o cafenea, Charles trebuia să aștepte, ca de obicei, să se efectueze formalitățile. După aceea, urma „treaba“ ; privirea lui se îndreptă neliniștită spre ușa montată într-un perete de beton pe care era mînjit, stîngaci, cu vopsea cuvîntul „BĂRBAȚI“.

Sosise momentul. Li se eliberaseră documentele și împăturindu-le ca să le bage în buzunar, șoferii porniseră cîte unul sau cîte

doi spre poartă. Charles se ascunse în spatele unor lăzi ca să nu poată fi văzut în cele cîteva minute cît mai avea de așteptat înainte de a intra la toaletă. Un alt șofer, dintre cei implicați, care avusese aceeași idee, își scoase în tăcere o țigară. Charles, punîndu-și plăcuțele jos, luă, fără grabă un chibrit și i-o aprinse. Dacă s-ar fi întîmplat ca cineva să treacă și să îi vadă, nu făceau altceva decît să apere chibritul de vînt. După cîteva momente, celălalt, cu ochii negri duși în fundul capului, acoperit de o șapcă, se uită la ceas și făcu un semn din cap în direcția în care aveau de mers. Porni, și Charles îl urmă. Se simțea rău. Pantalonii lui de flanelă erau mai închiși la culoare acolo unde îl udase ploaia, cînd înfruntase vîntul aducător de burniță.

Intrară ultimii. Toaleta era întunecată și umedă, iar țevile și rezervoarele de apă picurau tot timpul asemănîndu-se cu vremea de afară. Haideți, să terminăm odată ! Bunder părea nefiresc de subțire și înalt pe cînd aduna plăcuțele, ținîndu-le teanc sub braț și se îndrepta spre una din cabine. Dintr-o dată în atitudinea lor se produse o încordare. Intrase cineva. Charles, care stătea cu spatele, folosind pisoarul, simți imediat, cu o certitudine disperată, că se întîmplase ceva îngrozitor. Începu să dîrdîie de frică. Din spatele lui nu se auzea nici un zgomot. După cîteva clipe se încheie și se întoarse. Bunder era acolo, nemișcat cu plăcuțele sub braț. Ceilalți șoferi, strînși în grup, îl fixau cu privirea pe noul

venit. Dogson, înlemnit ca și ceilalți, îi privea și el fix.

Nu se uită spre Charles. Era cu neputință să spui dacă își dădea seama de prezența lui. Singurul lucru de care își dădea seama, ca toți ceilalți, era că se ajunsese pe neașteptate într-o situație de criză extremă.

Venise prea brusc ca să fie altceva decît o scenă de coșmar. Bunder sări înainte și deschise una dintre uși. Un bărbat scund și îndesat, cu o șapcă din piele neagră, îl prinse pe Dogson și îi imobiliză mîinile la spate. Gura de pe fața rotundă și neroadă se deschise, dar nu scoase nici un sunet. Bunder se folosi de mîna liberă să îl apuce pe Dogson de umăr, în timp ce omul cu șapcă îl tîrî prin ușă înăuntru. Ușa se trînti. Toți trei abia dacă aveau loc să stea în picioare înăuntru.

— Plecați ! Împrăștiați-vă ! se auzi o voce. Charles nu își dădu seama cine vorbise. Dar începînd să se miște, grupul se împrăștie. Cuprins de panică, o panică de care era sigur că este împărtășită și de ceilalți, își croi drum ieșind în ploaie. Afară, unii se opriră nehotărîți înainte de a se răspîndi în diferite direcții, stăpînindu-se pentru o clipă să nu fugă, prefăcîndu-se că merg normal, alții fugiră ca nebunii cîțiva metri pînă să se desmeticească și să-și domolească pașii. Liniștea sinistră în care se desfășurase scena întărea impresia de coșmar.

Charles își mișcă picioarele spre poartă ca un somnambul, căutîndu-și mecanic permisul

de trecere. Era conştient de ceea ce trebuia să facă, dar nu dorea deloc să se întoarcă şi să îl ajute pe Dogson, cu toate că ştia că rămînînd pasiv lăsa un om să moară. Dar pe cînd se tîra înainte, simţi că i se înmoaie picioarele. Corpul lui, sau o parte misterioasă din complicata sa fiinţă, îi striga să se întoarcă, să îl apuce pe Bunder de gît, să îl apere pe Dogson de atacul crud desfășurat în tăcere de la care era acum prea tîrziu să îl mai salveze. Dar mai presus de orice era cuprins de un val teribil de mînie împotriva lui Dogson. Nebunul naibii ! Nebun şi idiot !

Doi dintre cei care porniseră în direcții diferite și ajunseseră acum la poartă se reîntoarseră deodată în fugă, cu feţele crispate de teamă. Trecură înapoi gonind apăsat și atunci el, dintr-o pornire absolut reflexă, făcu un salt în spatele grămezii de lăzi unde se adăpostise mai înainte. Privind printr-o crăpătură îngustă, zări un grup de siluete în uniforme închise trecînd prin dreptul lui. Nu alergau, ci mergeau ca niște oameni a căror îndatorire nu era de a urmări pe cineva, ci doar să limpezească o treabă urîtă.

Se dădu înapoi. În cîteva clipe aveau să înceapă o căutare sistematică și el va fi inevitabil prins în plasă.

Mintea lui se încețoșă pentru un moment, apoi brusc se lumină. Îi jucase de multe ori festa asta. Era uimitor cît de clar putea să vadă apoi situaţia — iar acum mai mult ca niciodată. Cu trei săptămîni în urmă, cînd fu-

sese cu Dogson în biroul supraveghetorului, observase, în mod mecanic, că încăperea era plasată într-un grup de birouri îngrămădite unele în altele într-o clădire mare și dărăpănată care, privită din exterior, arăta ca un depozit de mărfuri. Clădirea avea mai multe intrări. Unele dădeau direct în stradă. O alta dădea pe cheiul unde se afla el acum.

Trebuia să aleagă între un risc fantastic pe de o parte, și certitudinea de a fi prins pe de alta. Încercînd pe cît posibil să nu fie văzut, se apropie pînă la vreo douăzeci de metri de una din uși. Începuse să se lase întunericul, dar știa că nu îi era de mare folos : peste cîteva minute, după ce polițiștii vor primi întăriri și vor împînzi întreaga zonă, un suspect ar fi fost prins chiar dacă era întuneric beznă. Deocamdată nu se dăduse totuși alarma generală și mica dramă confuză se desfășura într-o atmosferă de pasivitate și calm.

Muncitorii stăteau rezemați de zidul magaziei, urmărind cu o curiozitate relaxată grupul de polițiști care înaintau pe chei. În alte părți, activitățile curente continuau, ignorîndu-se faptul că într-un anumit loc se întîmplase ceva.

Surprinzător, nimeni nu l-a oprit pe Charles, nimeni nu l-a observat și nu s-a îndreptat spre el. Era răgazul de cîteva secunde înainte ca mașinăria bine pusă la punct a urmăririi să intre în acțiune și din pură coincidență el reușise un miracol de coordonare care îi îngăduia să se folosească de cele cîteva secunde. Intră în clădire printr-o ușă de sticlă mată

ce părea să fie folosită numai ocazional și nu de salariații cu funcții importante. Niște scări duceau sus, de unde se ramificau cîteva coridoare lungi și întunecoase. Personalul plecase de mult acasă, dar nu venise încă momentul ca paznicul să controleze și să încuie. Din nou avusese șansa să profite de unicul interval scurt de timp care îi era favorabil.

Se rătăcise și oprindu-se să se uite printr-o fereastră constată că ajunsese în partea clădirii de unde se vedea strada. Cea mai apropiată ușă care se deschidea spre stradă, dacă nu fusese încă postat cineva de gardă, i-ar fi permis să iasă din clădire, scăpînd cel puțin temporar de urmărire.

Pe scări se auzeau pași greoi și o formă gîrbovită, cu o găleată ovală într-o mînă și o mătură în cealaltă, venea încruntată în sus către el. Dar vocea care o întovărășea era obișnuită și nu vădea supărare.

— Lucrați pînă tîrziu, nu-i așa ?

— A trebuit să mă ocup de catgut. Am scris un raport despre catgut. Memoria tulburată a lui Charles îi șoptise parcă ce să îndruge.

— A, da, spuse omul cu totală indiferență, fără să asculte. Ai să găsești ușa deschisă chiar jos în capul scărilor. Ar fi bine să ieși pe acolo. Dacă te duci la intrarea principală, trebuie să vin cu dumneata, căci după o anumită oră sîntem obligați să nu mai lăsăm pe nimeni înăuntru. Dar dacă cobori doar scările știu că ai plecat. Și ești ultimul.

Explicațiile lui incoerente nu erau prea clare, dar Charles le pricepu pe cele privind calea de ieșire. Năpustindu-se pe scări în jos, fără a încerca să-și ascundă graba (la urma urmei era un tînăr funcționar silit să rămînă peste orar ca să scrie un raport despre catgut, fapt care l-a făcut să întîrzie la o întîlnire cu iubita), găsi o ușă deschisă care dădea spre o alee. Îndreptîndu-se spre stradă o luă în direcția opusă intrării principale, mergînd cît putea de repede. Ploaia se domolise, dar vîntul tot mai sufla în rafale înghețate și simți cum tremură, ca și cum în mijlocul acestei spaime corpul lui, care se zgîlțîia din cap pînă în picioare, își cerea dreptul la puțină grijă, încercînd să-l facă să își pună un palton.

Traversă strada la jumătatea drumului între două felinare. Trecînd pe lîngă intrarea întunecată a unui magazin, o mînă se întinse și îl apucă de braț.

— Dă-mi drumul ! Cum ai ieșit ?

— Am înotat, răspunse scurt Bunder.

Era ud leoarcă. Charles nu își prea putea imagina cum reușise să ajungă în apă și apoi să iasă nedescoperit.

— Nu fi nebun, continuă Bunder. Nu poți pleca de aici pe jos. Au pus tot orașul în alertă. Unica șansă e o mașină — una pe care nu o caută.

— Pe mine lasă-mă să mă descurc singur, îi zise furios în șoaptă Charles.

Degetele ude îi erau încleștate de încheietura mîinii lui Charles care încercă să le îndepărteze.

— Nu fi nebun, spuse din nou Bunder.

Părea că dorește cu orice chip să se agațe de cineva cu care să-și împartă nenorocirea, ca și cum acest fapt ar fi făcut-o mai tolerabilă.

— Unde-i Dogson ? nu se putu abține Charles să întrebe, cu toate că știa. Știa și îi era groază și era indignat.

— Dogson ?

— Omul care a intrat peste noi!

— A intrat, răspunse Bunder, dar n-a mai ieșit și n-o să mai iasă. Vor trebui să-l scoată.

Gîfîia și ochii lui bulbucați, pe care Charles îi urîse întotdeauna, păreau să strălucească întocmai ca ai unui lup în întuneric.

— Vor trebui să-l scoată, repetă el.

Cîteva secunde rămaseră nemișcați. Din hainele lui Bunder se scurgeau șiroaie de apă. Apoi, fără să-i dea drumul lui Charles, plecă din pragul ușii, mergînd înainte. Charles își eliberă mîna, scuturînd-o, dar continuă să meargă alături de el. Ce altceva putea să facă și, în orice caz, ce importanță mai avea acum ? Era implicat într-un asasinat și mai devreme sau mai tîrziu tot îl vor aresta. Un singur lucru era limpede. Va aranja într-un fel sau altul să fie spînzurat. Nu ar suporta niciodată gîndul unei sentințe care să îl despartă ani de zile de Veronica.

— Prima mașină la care ajungem, altfel nu facem nimic. Dacă nu ieșim din oraș în douăzeci de minute, putem tot așa de bine să ne oprim la primul post de poliție și să ne predăm.

Ieșiră dintr-o stradă lăturalnică într-una principală pe care erau aliniate clădiri cu birouri. Trei autoturisme erau parcate la cîțiva metri de ei. Charles trebui să admire sîngele rece cu care Bunder privea fără grabă prin geamul portierei celei mai mari dintre mașini. Apoi, liniștit, scoase o legătură cu chei.

— Du-te de partea cealaltă, îi spuse lui Charles pe un ton obișnuit, sec, ca al unei cunoștințe de serviciu care se oferă să îl ia cu mașina.

Charles înconjură vehiculul, ajungînd la cealaltă portieră. Privea prin geam cum Bunder alege o cheie. Dar nu deschise ușa cu cheia, ci se sprijini brusc și discret pe mîner, dînd impresia că rotește cumva antebrațul. Se auzi un trosnet ușor și o gaură zimțată apăru în portieră. Bunder deschise ușa și intrînd în mașină se întinse și o deschise și pe cea din partea lui Charles. Pe cînd făcea acest lucru, se văzu bine că avea în mînecă o țeavă scurtă de plumb : vechiul instrument al hoțului de mașini pentru a forța mînerul portierei. În cîteva secunde blocă ușa cu încuietoarea ei stricată și porni motorul, îndepărtîndu-se fără prea mult zgomot.

— Avem o șansă de unu la mie. Să ajungem la șoseaua principală și să intrăm pe un drum de țară. Să lăsăm mașina într-un șanț și să

luăm un tren de la vreo gară mică sau să ne ascundem pe cîmp, spuse Bunder mai mult pentru sine.

Charles stătea ghemuit pe scaunul său, simțind cum îl cuprinde o amorțeală grea. Ceva se întîmplase cu acea parte din el care ar fi trebuit să simtă frică, milă, remușcări, emoție ; nu simțea nimic din toate acestea. Doar amorțeala care era infinit mai chinuitoare.

Apoi văzu ceva pe cînd luară un viraj și începură să urce pe un drum în pantă îndepărtîndu-se de zona docurilor. Era un vehicul bizar, nesimetric, de culoare crem, sprijinit ca beat de un zid. Doi băieți stăteau alături de el și cu mîinile pline de noroi îl mînjeau concentrați și gravi.

Era motocicleta lui Dogson. Îl aștepta să vină să o ia și să plece, dar el nu avea să mai vină niciodată.

— Isuse ! Sînt pe urmele noastre ! strigă brusc Bunder.

În oglinda retrovizoare apăru o mașină neagră cu o plăcuță luminată în față — „Poliția".

Era ciudat cît de puțin îi păsa lui Charles. Ceva din imaginea obiectului patetic și stingher, așteptînd răbdător, ca un catîr să fie dus de acolo, avusese efect, trezind cu întîrziere acel complex de emoții legate de moartea lui Dogson. Era ca o serie de explozii în lanț, fiecare din ele declanșînd o altă explozie. Zone întregi din mintea lui, care de luni de zile fuseseră insensibile sau blocate, se reactivau acum într-o succesiune de zvîcniri violente.

Se simțea ca un om ce se trezește dintr-un somn adînc provocat de un narcotic. Cu o vioiciune fantastică, acum că totul se sfîrșise și era prea tîrziu pentru întrebări, totuși o întrebare îi trecu prin cap : Ce căuta aici ? Pe ce drum nebunesc apucase și cît de orbit a putut să fie ca să ajungă în situația în care se afla în acest moment ? Stînd alături de un tîlhar înalt și slab, îmbrăcat într-un costum ud leoarcă, într-o mașină furată, urmărit de poliție, acuzat de contrabandă cu droguri și omucidere, acesta era el, Charles Lumley ?

— Veronica, spuse el tare, tu n-ai știut, tu n-ai știut.

— Poți fi al naibii de sigur că n-am știut, răspunse Bunder care nu prinsese primul cuvînt. Bănuiesc că erau doar în patrulare și ne-au văzut de îndată ce li s-a comunicat mesajul prin radio. Dracu să-i spintece. Cu siguranță îi mai putem da gata : avem cinci mile pe oră avans și, în orice caz, pe mine nu mă vor prinde ei viu.

Nu mă prind ei nici pe mine viu, îi spunea inima lui Charles, în timp ce imaginea Veronicăi dansa în fața ochilor lui. *Nu l-au prins viu nici pe Harry,* parcă răsuna undeva la el în creier. *A intrat, dar n-o să mai iasă.*

Între timp se făcuse complet întuneric. Lumina neplăcut de albă a lămpilor fixate pe stîlpii din beton iluminau fațadele bodegilor care vindeau pește și cartofi prăjiți, panourile cu reclame, troleibuzele care se tîrau în convoi. Se aflau pe una din străzile acelea lungi

și hidoase, mărginită pe anumite porțiuni de magazine ieftine și case neatrăgătoare, care în mod inevitabil se găsesc la ieșirea tuturor orașelor englezești, legînd centrul de suburbii. Bunder conducea nebunește prin mijlocul drumului, depășind un troleibuz după altul, deoarece fiecare dintre ele îi blocau posibilitatea de a privi înainte pe șosea. Pe măsură ce traficul începu să se rărească, conducea și mai repede și mai hazardat, bazîndu-se numai pe faptul că polițiștii din mașina care îi urmărea vor trebui să își mai domolească viteza pentru siguranța circulației. Jocul cu moartea, a lor și a altora, era unica șansă de scăpare.

Petele supărătoare de lumină albă, strălucind pe drumul umed sub stîlpii de beton, licăreau ritmic pe sub ei. Hainele ude ale lui Bunder începură să emane un soi de miros. Mașina se legăna și se înălța în goana ei furibundă. Charles stătea ghemuit privind prin parbriz, simțind că judecata și sensibilitatea îi reveneau treptat. Din cînd în cînd scutura din cap, ca și cînd voia să îl limpezească, aidoma unui boxer care își revine după un knock out. După un timp, îl cuprinse încordarea, stătea nemișcat în scaun, cu mușchii contractați, fălcile încleștate și privirea fixă. Era parcă în durerile facerii, muncindu-se să se elibereze de ceva care trebuia fie să se nască, fie să-l ucidă. Odată, mai de mult, pe cînd zăcea într-un șanț și simțea viața lui anterioară înecîndu-se în șuvoaie de bere răsuflată, destinul îl împinsese brusc într-o direcție nouă ; dar esența

acelei perioade din trecut fusese relaxarea. Refuzul său constase numai în a nu consimți să lupte pentru un scop lipsit de sens. Acum totul era o corvoadă. Simțea că în conștiința sa ceva pozitiv se zbătea într-o luptă aprigă.

Ajunseseră la o intersecție de unde porneau drumuri în trei direcții diferite. Bunder se năpusti cu toată viteza pe unul din ele, derapînd puternic. Arcurile moi, nepotrivite unei astfel de curse, făcură caroseria masivă din oțel să se aplece și să se balanseze puternic, pierzîndu-și direcția. Roata exterioară lovi bordura frecîndu-se foarte tare de ea. Pentru o clipă părea sigur că se vor răsturna. Charles fu aruncat într-o parte de zguduitura formidabilă a impactului. Vederea i se întunecă pentru un moment și după ce își reveni, văzu că alergau din nou nebunește pe o șosea de beton, mașina recăpătîndu-și echilibrul. De ambele părți ale drumului, casele deveneau mai mari și mai răzlețite pe măsură ce se îndepărtau de oraș.

Șocul fizic îl scoase brusc din starea lui de semiparalizie și din momentul acela chinurile facerii luaseră sfîrșit. Totul reveni la normal. Trebuia să se termine : închisoarea sau condamnarea la moarte erau logice, normale, eliberatoare, în comparație cu iadul în care trăia de luni de zile. Acționă calm și imediat. Bunder firește, nu s-ar fi lăsat niciodată convins să se predea. Totuși, ei trebuiau să se oprească. Se mișcă ușor înainte și apucă frîna de mînă.

Bunder acționă de asemenea calm și imediat. Întinse mîna prin fața lui Charles, cu ochii ațintiți spre drumul care urma să intre într-o curbă ușoară și deschizînd ușa îl împinse brusc și cu forță. Charles încercă înnebunit să se apuce de ceva, dar mîinile lui se încleștară în gol. Pe cînd cădea, mintea îi înregistră imaginea unui acostament de iarbă întunecată, străjuită de un chenar de pietre, care era bordura, defilîndu-i prin fața ochilor. Apoi, într-o explozie de lumină orbitoare, toate senzațiile se stinseră.

— Nu cred că targa asta pliantă este potrivită, se auzi o voce de bărbat.

— N-am crezut nici eu, replică o femeie. Dar urmez instrucțiunile doctorului Bulcastle.

Nu a putut auzi răspunsul bărbatului. „Doctorul Bulcastle, ceva, ceva despre experiență în unele cazuri asemănătoare".

I se părea că picioarele îi fuseseră țintuite sub o mare greutate. Se strădui să se miște, dar singurul rezultat a fost o durere ascuțită în umărul stîng, în timp ce își urnise încet partea de sus a corpului.

— Nu ne rămîne decît să continuăm și să vedem ce putem face, spuse un bărbat.

Tot capul lui Charles fusese bandajat strîns, încît atunci cînd încerca să închidă ochii, în locul globului ocular simțea sub pleoape vată. Pături coborau una după alta asupra lui la intervale de cîteva secunde, sufocîndu-l. Patul se învîrtea încet. Dar toate aceste neplă-

ceri, chiar și durerea înțepătoare din umăr, îl tulburau mai puțin decît lipsa de considerație a acestor oameni, indiferent cine erau, care îi puseseră pe picioare un cufăr greu de stejar sau ceva asemănător. Probabil că era de mult timp acolo, deoarece picioarele îi erau complet amorțite.

Se strădui să vorbească. La a treia încercare coardele vocale vibrară ușor, scoțînd o șoaptă răgușită.

— Luați-mi greutatea de pe picioare.

Femeia îl auzi și se apropie.

— Este treaz, domnule doctor. Cum te simți ? Te doare rău ?

— Greutatea... de pe... picioare, repetă Charles.

— Spune ceva despre picioare, zise ea.

— Nu mă miră, comentă sec doctorul. Oricum, nu putem sta aici toată noaptea. Cheamă pe Perkins și hai să încercăm totuși cu targa asta.

În cele cîteva minute care urmară, Charles muri, renăscu, trăi vieți întregi de durere și febră, contemplă timp de secole pereții propriului sicriu mîncat de cari. Înainte să fi terminat ce aveau de făcut cu el, își pierdu complet cunoștința.

Revenindu-și pe jumătate, auzi pe cineva spunînd :

— Singurul lucru important este să-l ducem jos la radiografie. N-aș fi dorit să fiu silit să-l mișc, dar este inevitabil. Cheamă-l din nou pe Perkins.

Plecară apoi cu toţii, lăsîndu-l singur. Ceaţa i se mai risipi şi privi în jur. Paravane în dreptul patului; obiectele acelea verzi erau paravane. Nu îţi spun paravane la pat decît atunci cînd eşti pe moarte. Trebuie să fii pe moarte ca să-ţi pună paravane în jurul patului. Paravane în jurul patului. Mort în jurul paravanelor. Gemete în pat. Visuri de mort.

— Luaţi-mi greutatea de pe picioare, naiba să vă ia! Îşi închipuia că strigă. De fapt, nu scoase decît cîteva sunete neinteligibile.

— Stai liniştit şi o să fie bine, se auzi o altă voce de femeie.

Zări nişte manşete scrobite mişcîndu-se pe lîngă pernă.

— Într-un minut vin să te mute.

— Pentru ce sînt paravanele? întrebă el dintr-o dată aproape coerent.

— Paravanele? repetă ea. Ca să stai comod, să-ţi fie cît mai bine şi mai comod.

— Cu grijă acum, Perkins, spuse doctorul. Este un caz foarte grav.

Cîteva momente vocile se mai auziră încă murmurînd. Simţi apoi brusc că au început să îl rupă în două. Partea de sus a corpului parcă i-a fost desprinsă şi dată la o parte. Păturile i se aşterneau una după alta pe faţă. Moarte, descompunere, renaştere, agonie, ciclul reîncepu. Dincolo de toate acestea, simţea vag că este împins pe rotile, apoi aruncat deodată cu putere într-un puţ de mină. Căzu, strivindu-se pe praful de cărbune de jos. Ma-

rea inundă galeriile și capul său, care îi sărise de pe umeri din cauza izbiturii, dădea semne că se îneacă.

— Ești mai vioi în dimineața asta, nu-i așa ? îl întreabă infirmiera pe un ton vioi dar puțin indiferent. Iată-l pe domnul doctor Bulcastle, care o să vadă ce poate face ca să te dreagă.

Niște ochi cenușii priveau spre el peste ramele ochelarilor în formă de semilună. Apoi coborîră, privind prin ochelari la picioarele lui.

— Vreau să-mi spui dacă simți ceva, rosti doctorul cu o voce catifelată, destul de obosită. Dar în realitate nu făcuse nimic.

— Ce să simt ? întrebă Charles.

Dorea ca doctorul să termine odată. Voia să doarmă, deoarece avea o certitudine plăcută că îl așteaptă moartea dacă ar reuși să doarmă cum trebuie.

Ideea morții, cu sublimul și inevitabilitatea ei, îi stăpînea mintea.

— Nu simți nimic ? îl întrebă din nou aceeași voce catifelată.

O furnică părea că se tîrăște pe talpa piciorului stîng.

— Piciorul, răspunse el.

— Simți ceva în picior, nu-i așa ? Tonul doctorului devenise aproape presant. Care dintre ele ?

— Ăsta, murmură Charles.

— Bun. Există o șansă.

— Ce s-a întîmplat cu mine ? întrebă el cu voce slabă.

— Ce s-a întîmplat ? repetă doctorul cu vocea obosită. În afară de zgîrîieturi, fractura claviculei și numeroase contuzii — acestea au început firește să cedeze —, problema principală este că lamele vertebrei lombare apasă pe coarda spinală. Produce paralizia picioarelor. Dar faptul că poți simți ceva cînd îți zgîrîi talpa, așa cum am făcut cu foarfecele acesta, dovedește că avem șanse să te operăm cu succes. Ai putea să ne spui ce ți s-a întîmplat ?

— S-a întîmplat, răspunse el cu un aer obosit. Închise ochii. Spune-ne ce s-a întîmplat cu tine, Veronica, Bunder n-a vrut să oprească. Spune-ne ce s-a întîmplat cu Dogson. Termină cu toate. Spune-ne ce s-a întîmplat, colega. Bernard. Ai nevoie de cineva să-ți poarte de grijă. Da.

— Deocamdată nu are rost să încercăm să vorbim cu el, auzi aceeași voce. Știu că o să ai grijă de tot ce este necesar, soră. Voi fi gata să-l operez pe la douăsprezece.

După aceasta nimic nu a mai fost clar pentru Charles mult timp, poate zile întregi. Simțea că îi fac injecții și îl mișca din cînd în cînd. Bandajele îi înfășurau strîns fața și vata parcă îi încolțea în urechi și îi umplea gura. Paravanele se aflau tot timpul în jurul patului. Uneori cînd se trezea, ardeau becuri electrice. Era noapte. Ziuă era cînd le stingeau pentru că se putea vedea și fără ele. Fragmente gro-

tești de conversație se amestecau cu visele. Realitatea învinsă își plecase capul.

Veni apoi timpul cînd se trezi de-a binelea. Își dădea seama că este treaz. Lucrurile păreau limpezi și normale. Luminile nu erau aprinse. Era ziuă, probabil dimineață. Puteai să îți dai seama că este dimineață. Infirmiera observă că se simte mai bine.

— S-ar părea că te simți mai bine, îi spuse ea.

Își duse mîna dreaptă spre capătul patului, la talie și mai jos. Ghips, greu și rigid. În interior se aflau picioarele; stăteau liniștite, așteptînd să vadă dacă îi vor mai fi vreodată de folos. Bietele picioare, îi era milă de ele. Niciodată nu au făcut vreun rău. Îl podidiră lacrimile.

Apoi infirmiera și un bărbat pe care nu îl mai văzuse niciodată veniră lîngă patul lui. Din nou urmă întrebarea : poți să ne spui ce ți s-a întîmplat ? Nu sînt eu prost, gîndi Charles, n-am să-mi aduc aminte. Am dat totul uitării.

— Ai fost găsit zăcînd la marginea drumului, dar leziunile dumitale nu sînt tocmai de tipul celor pe care le prezintă cei loviți de o mașină. Te-ar face mai degrabă să crezi că ai căzut de pe șaua din spate a unei motociclete.

— Nu-mi amintesc, răspunse el.

— Nu-ți amintești nimic ? îl întrebă repede bărbatul. Ce făceai acolo — sau spune-ne ceva ?

Nu trebuia să exagereze.

— O, da. Îmi amintesc cine sînt. Îmi amintesc cum mă cheamă.

Își spuse numele.

— Știm asta, afirmă infirmiera. Am aflat numele și adresa din hîrtiile găsite în buzunar. Dar nu-ți aduci aminte de accident ?

— Ai băut înainte ? interveni același bărbat.

— Nu, răspunse Charles cu încăpățînare. N-am băut. Nu-mi amintesc ce-am făcut. Nu-mi amintesc de accident. Eram treaz, dar nu-mi amintesc.

— Îți aduci aminte precis că *n-ai* băut ? îl întrebă iarăși bărbatul.

Închise ochii.

— Mă simt obosit, spuse el.

— Este mai bine să nu-l mai tulburăm, interveni hotărît infirmiera.

Plecară. Charles fu cuprins de un sentiment amețitor de triumf machiavelic. Totul era atît de ușor : spuneai doar că ești obosit și te lăsau în pace. Avea să se simtă obosit ori de cîte ori îi vor pune vreo întrebare. De cîte ori voiau să știe dacă Bernard Roderick și Veronica căzuseră de pe șaua motocicletei lui Harry Dogson, dacă domnul Blearney căzuse din cer pe nas pe o motocicletă, dacă Harry Dogson îl călcase cu motocicleta lui pe Froulish, lăsîndu-l cu leziuni care nu sînt de obicei asociate cu oameni ce își pot aminti dacă au băut.

Într-o zi, cînd infirmiera veni să îl spele, îi spuse că este un pacient norocos.

— Ai noroc, zise ea.

O întrebă ce vrea să spună.

— Ești mutat singur într-o rezervă.

— Cu ce bani ? întrebă Charles.

— Plătește un prieten de-al dumitale, răspunse ea, împăturind prosopul cu care îl ștergea. Nu ți s-a spus nimic despre asta ?

— Faci probabil o confuzie, îi zise Charles pe sub marginile prosopului. Nici un prieten de-al meu n-ar putea plăti ca să fiu mutat într-o rezervă și, în orice caz, ei nu știu că mă aflu aici.

— Ba știu. S-a scris ceva în ziar, îl contrazise ea. Domnul Perkins a tăiat articolul. Am să ți-l arăt cînd mă voi reîntoarce azi după-amiază.

În după-amiaza aceea îi aduse o mică tăietură dintr-unul din ziarele de seară specializat în cronici mondene. Se uită și citi : „Șahul a declarat la o conferință de presă că a fost voia lui Allah ca el să-și ia o a zecea soție. Domnișoara Wadder, telefonînd la Los Angeles, a anunțat că nunta a fost fixată pe data de paisprezece“.

— Nu te uiți pe partea unde trebuie, îi zise ea.

Întoarse hîrtia și citi : „LOVEȘTE ȘI FUGE. Charles Lumley (23 de ani) a fost adus noaptea trecută la spital, fiind găsit fără cunoștință la marginea drumului, cu leziuni interne grave“, notița fusese ruptă și nu putu să citească un rînd sau două, „se crede că ar fi încă un caz cînd un șofer nu oprește după ce a accidentat un pieton“.

— Ce vrea să spună cu leziuni interne? o întrebă pe infirmieră.

— Aşa scriu ei întotdeauna cînd nu ştiu despre ce este vorba. Reporterul nu cunoştea altceva despre dumneata decît că erai rănit, dar s-a gîndit să dea impresia că este bine informat scriind „leziuni interne". Adeseori îi prindem procedînd aşa.

— Scria ceva despre...

Se opri tocmai înainte de a rosti cuvîntul fatal. Era gata să întrebe dacă în acelaşi număr de ziar scria ceva despre un omor în docuri. Dar ce legătură aveau toate acestea cu el? Era o viaţă anterioară care luase sfîrşit, ceva despre care uitase. De atunci murise şi se născuse de zeci de ori.

— Despre ce? îl încurajă infirmiera.

Privi spre ea absent.

— Cum despre ce?

Infirmiera se gîndi că trebuie să fie obosit.

— Trebuie să fii obosit, îi zise ea.

— Dar ce este cu rezerva despre care ai pomenit?

— A, e pentru mîine. Vei fi mutat mîine.

— Da, dar cine a aranjat?

— Un prieten de-al dumitale, răspunse ea cu oarecare iritare în glas — doar era treaba lui să ştie cine îi sînt prietenii. Nu-i cunosc numele. Îţi vor spune mîine cînd te vor muta.

Îl mutară a doua zi dimineaţă din salonul cu multe paturi, plin de gălăgie, cu un singur aparat de radio comun, un salon atît de mare încît parcă avea ecou, într-o cameră înaltă şi

îngustă, cu ferestre mari și un singur pat. Privea în jur mirat la ceea ce reprezenta surplusul de confort : chiuvetă luxoasă, vas cu flori, aparat de radio așezat pe noptieră. Domnul Perkins, care îl adusese acolo, nu a putut să îi precizeze nimic. Dar imediat după ce l-au instalat în pat, intră infirmiera.

— Bănuiesc că ai dori să dictezi o scrisoare către prietenul dumitale ca să-i mulțumești.

— Aș dori dacă aș ști cine este.

— Nu ți-au spus ? Ce prostie !

— Credeam că știi. E domnul Roderick. Bernard Roderick din Stotwell.

— Sînteți sigură că au înțeles corect numele ?

— Bineînțeles că numele este corect. Am comunicat în repetate rînduri cu el prin telefon și scrisori. Ba tot el s-a ocupat și de amănunte, cum sînt aparatul de radio închiriat săptămînal pentru care notele de plată i se trimit lui. Nu ți-au dat biletul trimis de el pentru dumneata ?

— Mie un bilet ? întrebă și mai uluit.

— Cui altcuiva ? îi spuse ea pe tonul celor care ani și ani la rînd își stăpînesc iritarea fie mascînd-o, fie exprimînd-o în mod calculat. Uite-l aici pe noptieră.

Îi înmînă un plic mic și elegant, cu o carte de vizită înăuntru, așa cum trimit florăriile de lux cînd expediază flori comandate prin telefon. Scoase cartea de vizită pe care scria : „Cu speranța că te vei simți cît mai confortabil cu putință. Bernard Roderick".

— Ești norocos că ai un prieten atît de generos, spuse infirmiera. Curiozitatea ei, ca și iritarea nu-i scăpaseră niciodată din frîu, dar era și ea ca toți oamenii.

— Norocos, repetă el.

— E probabil cineva pe care îl cunoști de mult timp, îl încurajă să vorbească.

— De mult timp, repetă iarăși.

— Ai vrea să dictezi acum scrisoarea?

— Mă simt obosit.

Răspunsul lui avu efect : îl lăsă în pace.

Confortul noii sale încăperi îl încurajă în hotărîrea de a nu se gîndi la nimic. Încercările de a dezlega misterul generozității lui Bernard Roderick îi produceau pur și simplu niște dureri acute de cap. Era mai bine să dea uitării aceste gînduri, cum făcuse și cu episodul „Bunder" și cu tot ce îl adusese aici ; erau atîtea care trebuiau date uitării, încît un articol sau două în plus pe listă nu aveau cine știe ce importanță.

Surpriza cea mai mare dintre toate era faptul că nu i se părea greu să evite orice gînd în legătură cu Veronica. De fapt, era mai ușor și totodată mai comod să nu se gîndească la ea. O dată sau de două ori cînd își îngăduise să recheme din trecut amintirea momentelor de profundă fericire și de bucurie deplină, încît nu putea să își dea seama dacă își amintea sau numai își imagina, durerea devenea pur și simplu insuportabilă ; înspăimîntat, se în-

tindea pe spate și nu se mai gîndea la nimic. Cînd visa la ea treaz, reușea să o vadă cît de cît limpede și suferința de a zace neajutorat, de a nu fi în stare să meargă la ea era de neîndurat. Dacă însă o simțea doar ca pe o vagă prezență, efectul era reconfortant. Evident, tendința puternică de a nu se mai gîndi la Veronica era, la origină, de natură fizică. Corpul lui, în străduința de a se reface, solicita cooperarea minții și cînd simțea că aceasta o lua razna adopta măsuri imediate, fie somnolența, fie autosugestia că este dezgustat. Și astfel imposibilul se produse : petrecea perioade lungi, ore întregi, fără să se gîndească la ea.

Aparatul de radio, cu bîzîitul lui neîntrerupt, pe care îl asculta cît putea de atent, îi era de mare ajutor. În după-amiaza celei de a doua zile petrecute în noua lui cameră stătea pe jumătate adormit, ascultînd Ora copiilor. O voce veselă de femeie tocmai se auzea spunînd : „Și acum ne deplasăm în studioul din Birmingham să ascultăm o nouă poveste pentru copiii mai mici de nouă ani, spusă de Jeremy“, cînd ușa se deschise și infirmiera introduse un vizitator. Era Bernard Roderick.

Țintuit în pat, în ghips de la talie pînă la genunchi, Charles se simți mai mult ca oricînd în inferioritate, obligat fiind să se întîlnească în această situație cu omul care îl dominase întotdeauna în mod subtil, printr-o discretă siguranță de sine și prin amabilitate.

Toată încîlceala emoțiilor sale față de Roderick — sentimentele contradictorii nutrite, dușmănie pentru tutorele aparent gelos al Veronicăi și dorința de a-i purta simpatie știindu-l ruda și binefăcătorul ei — se reflecta în totala lui incapacitate de a se ridica la nivelul lui Roderick de a cînta la unison cu el. Dai dificultățile întîmpinate pînă atunci nu însemnau nimic în comparație cu cea de acum; pentru că slăbiciunea lui fizică și izolarea își găseau analogia în cătușele morale pe care Roderick i le pusese și le zăvorîse prin etalarea generozității lui costisitoare. Dorea să simtă recunoștință, dar întreaga mașinărie a reacțiilor sale era prea dereglată ca să poată avea vreo emoție atît de simplă și firească. Privea cu răceală și, evident, neputincios la cel care îl îndatorase.

Pe de altă parte, Roderick era amabilitatea personificată. Oferea un spectacol de înaltă clasă, înfățișîndu-se lui Charles în postura de persoană amabilă. Păși spre pat, accentuînd cu multă măiestrie felul lui de a umbla cu pași ușori. Capul îi era puțin aplecat înainte; se prefăcea a fi calm, întrucîtva îngrijorat de starea lui Charles.

— Și cum te simți după toate necazurile prin care ai trecut?

— Destul de bine, răspunse Charles, făcînd o încercare grotescă de a rîde. Mă uit doar în interiorul ghipsului și dau de mine.

Șocul se produsese. Roderick avusese asupra lui efectul obișnuit: îl făcea să își piardă

stăpînirea de sine, să fie incapabil să găsească tonul potrivit și să se simtă un imbecil...

— Trebuie într-adevăr să vă mulțumesc pentru deosebita dumneavoastră amabilitate, continuă el afectat, virînd brusc spre cealaltă extremă. Amintea de o doamnă căzută în mizerie, mulțumind unei societăți de binefacere care o ajutase să își plătească chiria.

Roderick se prefăcu în mod strălucit, dînd impresia vagă că este ușor mîhnit, dar în același timp mișcat și mulțumit. Avea aerul că spune : „Privește în ochii mei și observă plăcerea, oarecum timidă, pentru că ai apreciat amabilitatea mea, amestecată cu regretul sincer că nu am reușit să te ajut în mod anonim".

După ce își dădu seama că Charles avusese timpul necesar să observe toate acestea, expresia feții lui se schimbă, fiind înlocuită de o alta care indica pe omul cu simțul responsabilității, conștient de obligațiile față de semenii lui.

— Am auzit pur și simplu despre nefericitul dumitale accident — am citit de fapt în ziar — și de îndată ce am reușit să aflu amănunte, unde ești internat și altele, am făcut, firește, tot ce mi-a stat în putință să-ți asigur cît mai mult confort posibil.

„Eu" și nu „noi" citise despre cele întîmplate. Foarte bine, javră ce ești, dacă nu vrei să fii primul care aduce vorba despre fată, nici eu n-am de gînd. N-are decît să se termine și vizita fără să amintim de ea, dacă dorești, o dată ce o faci dinadins.

— Este mult mai plăcut decît în salonul comun. Era foarte mult zgomot acolo, îi zise Charles.

Roderick aprobă, dînd din cap. Privirea lui se rotea prin cameră, pentru a observa dacă totul este în regulă. Mai păstra încă puțin expresia unui om care are o răspundere, apoi aceasta i se transformă într-una de compasiune. Charles privea fascinat pe măsură ce reprezentația devenea tot mai complexă : compasiunea temperată de o anumită voioșie, ca a cuiva care înțelege toate suferințele, le împărtășește, și a venit ca un sol al speranței.

— Infirmiera mi-a explicat că sînt mari speranțe să te restabilești complet, spuse el grav. (Dacă *mie* mi-au spus astfel, trebuie să fie adevărat. Nu sînt omul care poate fi mințit).

— Da, s-ar putea să mă facă să umblu cînd îmi vor scoate ghipsul.

Repetarea mecanică a tot ceea ce spunea Roderick, încercînd să evite astfel abordarea unui domeniu nou, era teribil de anostă și obositoare. Se simțea apatic. Cînd oare își va putea permite să spună că este obosit ?

— Nu vreau să stau prea mult. Știu că nu trebuie să te obosești. Roderick se aplecă puțin înainte, așa cum stătea pe scaun, pe punctul parcă de a se ridica, apoi se lăsă din nou. Încă vreo cîteva clipe să văd ce ți-aș mai putea trimite — am încercat să mă gîndesc la toate, dar nu poți fi sigur că n-ai uitat ceva. A, adăugă el, ai vreun mesaj ?

Charles se încordă. Ultimul cuvînt era prima provocare deschisă pe care şi-o îngăduise Roderick : evident, nu fusese în stare să reziste. În mod instinctiv, respinse explicaţia (în teorie) posibilă că omul doreşte într-adevăr să îi ofere prilejul de a transmite ceva Veronicăi, introducînd astfel, în mod discret, subiectul în discuţie. Nu, era o insultă. Ce mesaj ! Unicul mesaj pe care Charles ar fi dorit să i-l adreseze, nu îi putea fi în nici un caz încredinţat lui.

— Nu, nu am nici un mesaj, răspunse el încet.

Pretextînd că se simte obosit, acest cuvînt magic ar fi avut puterea să îl măture în orice moment pe vampir de acolo.

— Curios, spuse Roderick, ridicîndu-se, pentru că eu ţi-am adus unul. Scoase din buzunar un plic. Nu ştiu dacă recunoşti scrisul.

„Domnului Charles Lumley“ scris de mîna Veronicăi. Inima lui, după o linişte atît de lungă şi atît de iluzorie, îi bătea, sub jacheta pijamalei, să îi spargă pieptul.

Pe cînd îi înmîna plicul, Roderick renunţă să se mai prefacă într-un fel sau altul. Faţa lui reveni la normal, goală de orice expresie.

Charles desfăcu nervos plicul. O singură coală de hîrtie, cuprinzînd doar cîteva cuvinte scrise cu grijă :

„Este adevărat ce îţi spune Bernard. Nu are nici un rost. Îmi pare rău. V.“

Ridică privirea spre Roderick. Charles era pregătit psihic pentru o lovitură grea.

— Dați-i drumul. Spuneți-mi despre ce afirmă ea că este adevărat.

Roderick privi în jos spre el. Fața lui semăna cu un bostan pe care un copil făcuse în joacă o tăietură drept gură și două găuri negre drept ochi.

— Lumley, nu poți ghici dacă te gîndești o clipă ?

O imensă oboseală puse stăpînire pe el, prefăcîndu-i oasele în gelatină și mușchii în apă, apă murdară.

— Da, spuse el, vocea venindu-i parcă de la mare depărtare. Presupun că pot ghici.

— Și chiar vrei să susții că nu ți-ai dat seama tot timpul ? Că ai crezut-o într-adevăr nepoata mea ?

Charles rămase tăcut. Convingerea că Veronica era amanta lui Roderick existase permanent, în oasele lui, în brațe și picioare, în sîngele și în venele lui. Acum se ridicase în cele din urmă și în creier, rupînd mica barieră patetică de autosugestie pe care o înfrînase luni de-a rîndul.

— Din toate punctele de vedere importante, spuse el, am știut acest lucru de cînd v-am întîlnit prima dată. Povestea că v-ar fi nepoată nu putea înșela pe nimeni, decît dacă cineva dorea să se lase înșelat.

— Și doreai să fii, nu-i așa ?

— Da, răspunse el simplu, doream să fiu.

Roderick porni spre ușă. Înainte de a ajunge, se opri și își întoarse încet fața, ca un bostan, spre Charles.

— N-o să ne mai întîlnim. Veronica mi-a promis că nu va mai comunica niciodată cu dumneata. În eventualitatea că te miră acest mic cadou din partea mea — întinse mîna ca să arate camera și mobila din ea — îți pot spune că l-am făcut la cererea ei. A fost de acord cu mine că trebuie să fii informat de adevărata natură a situației și, lucru și mai important, să ți se spună înainte de a te înzdrăveni suficient ca să începi să nutrești speranțe, bazîndu-te pe ce s-a petrecut între voi doi, speranțe pentru timpul cînd vei ieși de aici. Dar a dorit să iau măsuri ca să ți se asigure tot confortul înainte de a-ți spune vestea. Credea că vei avea nevoie de un mic suport suplimentar ca să faci față șocului.

Charles rămase tăcut.

— Mai ai ceva de spus înainte de a pleca ? întrebă Roderick.

Expresia feței asemănătoare cu un bostan dispăruse și acum o avea pe aceea a unei persoane binevoitoare, numai că de data aceasta reprezentația căpătase o notă de parodie și prin urmare portretul era ușor ironic. Se ridică, așteptînd. Charles reuși doar să spună :

— Da. Ieși afară.

Roderick ieși liniștit, închizînd ușa.

La ora șase, infirmiera constată că i-a crescut febra.

— Ți-a crescut febra, îi spuse ea.

— E adevărat. Nu are nici o importanță, îi răspunse Charles.

Îl privi ușor surprinsă, dar fără să comenteze. După ce plecă, rămase nemișcat, răscolind prin golul imens din sufletul lui în speranța că în vreun ungher uitat va găsi forța care să îl păstreze întreg la minte, voința de a lua totul de la capăt. Erau atît de multe de schimbat ! Și acum trebuia schimbată însăși fundația pe care se sprijineau toate celelalte. Stînd acolo întins, tăcut și speriat, era conștient că următoarele ore îi vor aduce, în sfîrșit, sănătatea mintală sau nebunia. Pierderea Veronicăi — nu doar pierderea, ci necesitatea de a o alunga din gîndurile lui — îl va ucide sau îl va elibera, dînd sens hotărîrii de a îndepărta din viața lui tot ce însemna violență sau necugetare. Afară, seara de vară era încă luminoasă. Înainte de a se lăsa întunericul și păsărelele să adoarmă va căuta să-l convingă pe „îngerul“ său. Deplinul înțeles al mesajului lui Roderick se strecura puțin cîte puțin în mintea lui, explodînd, zdrobind, stigmatizînd pe măsură ce efectul lui întîrziat aducea val după val de suferință. Și totuși, în străfundul sufletului său exista un strop de ușurare și se năștea o nouă forță.

Cînd preluă serviciul, infirmiera de noapte fusese informată că Lumley avea o comportare stranie și că părea să vorbească de unul singur. Intră la el, încercînd să îi ridice moralul, dar avu parte doar de răspunsuri de mîntuială, neatente și mormăitul lui reîncepu înainte ca ea să plece din cameră : „o viață nouă“, îl auzi șoptind. Nu era prea îngrijo-

rată, avînd suficientă experiență ca să știe că o mică recidivă era în cazurile serioase ceva obișnuit.

El însuși înțelegea doar că noua viață, dacă ar putea să aibă parte de ea fără să înnebunească sau să moară, ar fi însemnat pentru el salvarea. Orele lungi în care lumina scădea treptat erau martorii intensității luptei lui : este adevărat ce îți spune, mergi înainte spre o viață nouă, nu este nimic altceva de făcut. Din cînd în cînd ațipea și în visurile lui încîlcite apăreau licăriri de liniște inimaginabilă. Nu era nimic altceva de făcut, timpul trebuia să îl ducă, fără pauză, cu el înainte, spre o nouă viață, e adevărat, e adevărat, îmi pare rău.

8

CHARLES SE VINDECA. Cînd i-au scos ghipsul, putea să își miște picioarele și în curînd îi dădură un baston cu vîrf de cauciuc și începu să se plimbe în jurul camerei.

Nu a fost transferat într-un sanatoriu pentru convalescență. Fie că asemenea instituții lipseau, fie că locurile erau ocupate — nu întrebă, dar din acest motiv petrecu o perioadă de timp neobișnuit de lungă în același spital, într-o stare de semiinvaliditate. De îndată ce nu a mai fost considerat bolnav, o convinse pe infirmieră să îi scrie lui Roderick că a plecat din spital și plata rezervei nu mai trebuie continuată. Transferat într-un salon mai mic,

existența lui era în parte cea a unui pacient și în parte cea a unui salariat din spital, dînd cîte o mînă de ajutor, din cînd în cînd, ca să îi treacă timpul.

Părea simplu și firesc, prin urmare, ca în cele din urmă, după ce tratamentul luă sfîrșit — între timp se făcuse jumătatea lui iulie — să rezolve problema slujbei, angajîndu-se ca om la toate în spital. Se familiarizase cu specificul locului, obișnuindu-se cu amestecul curios de atmosferă — de fabrică, de hotel, de cîmp de luptă, de morgă — și în orice caz nu dorea deloc să părăsească adăpostul pe care i-l oferea reluîndu-și sarcina în care eșuase pînă atunci de două ori, sarcina de a se readapta în societate. Din punct de vedere fizic, se refăcuse complet ; dar refacerea psihică avea nevoie de mai mult timp și spitalul oferea condiții favorabile și pentru aceasta.

Se mută, prin urmare, în apropiere, într-o casă cu camere mobilate, liniștită, dar întunecoasă, unde dormea noaptea, cea mai mare parte din timp petrecînd-o în interiorul spitalului. Munca lui nu era chiar atît de agreabilă, cum fusese spălatul geamurilor ; în primul rînd era supărător să nu fii afară pe vreme bună. Totuși, era simplă și îi satisfăcea nevoile de bază, fiind activ fără să se istovească muncind și făcîndu-se util — întăritor de care conștiința lui socială rudimentară avea mare nevoie.

Măturînd, curățînd, aducînd și ducînd cîte ceva, ajutînd uneori la mutarea unui bolnav

conștient sau inconștient, sub supravegherea de sergent major a domnului Perkins, timpul lui se scurgea liniștit. Observa cu satisfacție că începe să fie acceptat și integrat printre salariații spitalului, găsindu-și locul într-o comunitate de formă piramidală care nu admitea excepții în ce privește statutul social. Găsea acest lucru reconfortant și diferit în comparație cu lumea din afară. Aici nu puteau exista false pretenții, pentru că rangul, prestigiul și privilegiile erau stabilite automat. În vîrf se aflau doctorii : aveau propria lor ierarhie, dar distanța era prea mare ca să poată fi observată de jos și nu îi privea decît pe ei înșiși și pe cîteva infirmiere de frunte — principale și șefe — care se bucurau de același statut. Urmau apoi infirmierele obișnuite care respectau și ele o ierarhie complicată, începînd cu cele mai vechi pînă la stagiare. Partea de jos, baza largă a piramidei, o formau bucătarii, tehnicienii, funcționarii și oamenii de serviciu. Exista, bineînțeles, o linie rigidă de demarcație între toate aceste meserii, Charles găsind că locul său este pe undeva aproape de bază. Ca om la toate nu făcea prea multă treabă, neavînd experiență și necunoscînd nici o îndeletnicire tehnică : se descoperi curînd că nu prea era de folos la aparatele electrice, la instalațiile sanitare sau în vreun alt domeniu misterios ca acestea cînd era nevoie de o reparație urgentă. A fost însă tolerat și pus să îndeplinească sarcini mărunte care i se potriveau de minune. Anonimat, obscuritate, lipsă

de tensiune, situația lui era exact cea pe care și-o recomandase lui însuși. În cele din urmă constată cu bucurie că viața de spital, fiind atît de mult diferită de oricare alta din lumea exterioară, nu accepta nici una dintre clasificările sociale obișnuite. Nu era considerat ciudat faptul că se îndeletnicește cu munca manuală și vorbește totuși ca un om cultivat.

Cafeaua de dimineață constituia un ritual important în pavilionul lui. Conform unui obicei consfințit de mult, se oferea o ceașcă mare fiecărui pacient și oricărei infirmiere sau altui salariat care se aranja să dea o mînă de ajutor la distribuirea cafelei. Era singura jumătate de oră pe zi cînd Charles făcea conversație. După ce ducea tăvile cu cești pe care apoi le strîngea și le spăla, se așeza într-o mică încăpere printre chiuvete și plite și flecărea cu femeile care purtau bonete, în timp ce ele își turnau cafea dintr-un ibric atunci luat de pe foc.

Femeile în sine ofereau un subiect de studiu sociologic interesant, în măsura în care Charles putea privi, dincolo de structura rigidă a spitalului, la poziția lor probabilă în societatea din afara acestuia, aflată în continuă transformare. Cu toate că sarcina lor se limita la curățenie și servirea mesei, puține dintre ele erau de tipul obișnuit al femeilor de serviciu. Cele mai multe erau bucuroase să aibă posibilitatea de a cîștiga un ban în plus,

exercitînd unica meserie pe care o cunoșteau, deși ar fi preferat să flămînzească decît să intre în serviciul unei alte femei cu care să fie în relațiile implicate de această situație. La spital făcea tot treaba unei femei de serviciu, dar datorită atmosferei sociale, munca lor părea mai interesantă, mai romantică și în ultimă analiză mai respectabilă.

Era totuși cel puțin una, în cercul cu care Charles bea cafeaua, lipsită de asemenea preocupări. Rosa se angajase la spital deoarece viața acolo „era mai trepidantă — întîlneai mai mulți oameni și puteai vedea și auzi mai multe", cum îi mărturisi ea odată lui Charles pe cînd spălau ceștile. Era o fată voinică, de douăzeci de ani, nu prea drăguță, dar plină de viață și cu o anumită exuberanță ce se trăda prin gura mare și roșie pe care și-o „picta", accentuînd-o, avînd și așa buzele destul de groase, precum și prin sonoritatea vocii, atunci cînd vorbea. Găsea totul interesant, cu toate că nu era deloc curioasă și nu încerca niciodată să analizeze lucrurile. Cum erau, erau și cu asta basta. Dar trăia într-o permanentă stare de profundă uimire, vecină cu exaltarea, văzînd cît de diferiți sînt oamenii dar și lucrurile. Charles o găsea odihnitoare și puțin nostimă. La rîndul ei, îi purta un interes mai deosebit, simțea el uneori, decît interesul pe care i-l stîrnea personalitatea umană, în general. Nu semăna cu nici un alt tînăr pe care îl întîlnise vreodată și fără să încerce să înțeleagă cauza acestei diferențe, îl găsea foarte atră-

gător. Charles știa că atunci cînd o fată plină de viață, de vîrsta Rozei, găsește că un bărbat este atrăgător, în scurt timp va simți și mai mult. Conștient de acest lucru, nu știa ce să facă și nici măcar dacă dorea să facă ceva.

Într-o zi, pe cînd împingea un cărucior în lungul unui coridor, se ciocni cu un tînăr în halat alb care exclamă :

— Lumley, ești tu, nu-i așa ?

Fuseseră împreună la colegiu, el studia medicina, dar printr-o ciudată întîmplare Charles nu știuse niciodată cum îl cheamă. Se cunoșteau doar din vedere. Evident că avea de ales între a-l întreba imediat cum se numește sau a se preface întotdeauna că știe.

— Bună, spuse el.

Era prea mare bătaie de cap să îl întrebe cum îl cheamă : avea să îi zică pur și simplu Tu.

— Ce faci aici ?

— Duc tobele astea jos la teatru.

Tînărul se înroși ușor la răspunsul sarcastic dat de Charles.

— Am vrut, firește, să întreb ce faci, făcînd treaba asta.

Enervarea nu avea efect prea bun asupra sintaxei lui.

— Trebuie să trăiesc și eu, nu-i așa ? îi răspunse Charles pe tonul răbdător al unuia pregătit să discute subiectul pe îndelete.

Răceala lui persistentă ar fi fost de ajuns să îl descurajeze pe interlocutor, dar acesta

avea, clar, motive să persevereze. Poate se simțea singur și se bucura să mai vadă cîte o figură familiară odinioară. Sau credea că Charles sărăcise și ar fi dorit să îl ajute. Ultima ipoteză era mai puțin probabilă.

— Hai să ne mai vedem, spuse el. Unde locuiești ?

Charles se întreba dacă ar fi o continuare legitimă a actului său de independență ursuză să răspundă doar „Acasă“, ca un personaj din W. W. Jacobs, dar își zise că ar depăși limita grosolăniei lui nejustificate, așa că îi dădu adresa.

— Într-una din serile următoare vor veni cîteva persoane la mine la o bere, zise tînărul notînd adresa. Trebuie să vii și tu. Sînt aici vreo doi pe care îi cunoști. Ne facem practica de spital.

— Și eu îmi fac practica de spital, răspunse Charles, dar celălalt se îndepărtase grăbit. Cu o ușoară exclamație de enervare, împinse căruciorul mai departe.

În ziua aceea, într-una dintre rezervele de care se îngrijea el, apăru un pacient nou : un bărbat destul de șters și firav, asemeni unei păsărele, cu o voce stinsă, care stătea în așa fel culcat de parcă i-ar fi fost teamă și ar fi dorit să se eclipseze, încît patul să pară gol. Charles se strădui să poarte cu el o mică discuție veselă pe cînd mătura în cameră ; pacientul păru recunoscător și răspunse prompt.

— Ai face bine să-ți dai mai mult interes cînd intri în rezerva numărul trei, îi spuse Roza la cafea. Este cineva acolo căruia nu-ți strică să-i intri în grații.

— Da, despre cine este vorba ?

— Ai auzit de ciocolata Braceweight ? E domnul Braceweight în persoană. Se spune că ar fi foarte bogat, ba chiar un adevărat milionar !

Fata radia de emoție la gîndul că un om care fabrică ciocolată pe scară mare poate deveni bogat și se poate apoi îmbolnăvi, trebuind să fie internat la spitalul „lor", iar Charles să aibă de făcut curățenie în camera unde zăcea înfricoșat și suferind ! Totul o emoționa sincer.

Chiar și Charles manifestă de atunci înainte un interes nou ființei firave și speriate din pat. Din cînd în cînd, oamenii cred sincer că banii „nu au importanță", nu sînt „totul" și așa mai departe, dar nimeni nu a pierdut ocazia, cînd i s-a spus că „domnul X este milionar", să îl privească altfel, cu un interes deosebit, mai deosebit decît dacă i s-ar fi spus că „domnul X este medic veterinar" sau „domnul X are o pasiune interesantă — sculptează piese de șah". Și totuși, rezultatul observației sale a fost, pentru cîtva timp, doar surprinderea ; nu a descoperit nici o calitate extraordinară sau pasionantă la domnul Braceweight. Părea să nu aibă nici o personalitate, chiar ținînd seama de faptul că unele aspecte exterioare vizibile prin care cineva își etalează

personalitatea — haine, proprietăți, profesie — nu îi erau accesibile, așa cum stătea, neajutorat, în pat. Era clar că îi este frică de operație : i se extrăgeau amigdalele, intervenție chirurgicală care pentru un om în vîrstă este mai riscantă. Dar nici chiar frica nu se făcea simțită în vreun mod deosebit. Era înfrînată, nu din curaj, ci din lipsa capacității de a-și da importanță sau a se face remarcat. Ușurarea simțită după operație a fost la fel, evidentă și sinceră, dar fadă și doar puțin manifestată.

În cele din urmă, Charles a înțeles adevărul : era tocmai acest negativism, această absență a oricărui „braceweightism“ real care îi dădea siguranță de sine și posibilitatea să facă avere, cîștigînd mulți bani. Neavînd un caracter propriu, definit, acceptase bucuros să își petreacă viața consacrîndu-se rutinei de a cumpăra și vinde, învelișul lui protector îngăduindu-i să se miște fără risc prin acea junglă. Nu era, deduse Charles, un om care s-a ridicat din propriile puteri. Lupta care îi transformă pe cei care cîștigă în niște giganți ciuntiți — pe jumătate neputincioși, pe jumătate herculeeni — nu fusese necesară în cazul lui. Moștenise pur și simplu o afacere bună și o transformase într-una uriașă prin perseverența sa. Charles îl simpatiza ; avea puterea de atracție slabă dar autentică a caracterelor obișnuite și inofensive. La rîndul său, Braceweight părea să găsească în Charles unica lui rază de speranță. Doctorii îi trezeau respect amestecat

cu teamă, infirmierele îl dominau, femeile de serviciu erau prea voinice și sănătoase pentru pacea lui sufletească. Charles se situa într-o categorie intermediară. Îl întrebă cum se numește și i se adresă politicos cu „domnule Lumley, sfătuindu-se cu el la fiecare etapă a drumului său ocolit spre însănătoșire. „Crezi că aș putea să le cer să nu-mi dea laxativ în seara asta, domnule Lumley, sau e o regulă, ce mă sfătuiești ?“ sau : „E ceva obișnuit, domnule Lumley, ca atunci cînd infirmiera ia temperatura unui pacient să nu-i spună cît are ? Niciodată nu mi se spune ce temperatură am“. Charles îl liniștea făcînd uz de felul acela potolit și ușor ezitant de a vorbi pe care universitatea i-l imprimase pe vremuri, transformîndu-l în modul său normal de a se exprima. Renunțase de mult la acest gen în favoarea vorbirii mai abrupte și mai agresive a lumii obișnuite, dar ceva din atitudinea de om neajutorat a domnului Braceweight, constată Charles, făcea ca acest limbaj să iasă din nou la lumină, involuntar, iar pe el să își dea seama încă o dată că era un limbaj comun neputincioșilor.

Bărbatul în halat alb, împins de motivele sale obscure, trimise la timp invitația și într-o seară, ieșind de la lucru, Charles se trezi mergînd pe o stradă de la marginea orașului. Nu aștepta cu plăcere această petrecere, dar simțea că l-ar plictisi și enerva să se scuze și să se eschiveze ; era mai simplu să se ducă

și să scape de o grijă. Pe cînd urca o alee pietruită spre casa impunătoare (în stilul Tudor al lui Stockbroker), lipită de o altă casă unde locuia gazda, văzu o fereastră luminată la primul etaj și auzi hohote puternice de rîs. Erau ale atleților. Pe vremea studenției se ținuse de o parte de conflictul sporadic dintre atleți și esteți, dar simțea, privind în urmă, că deși îi displăceau în mod egal ambele categorii, motivele antipatiei erau totuși diferite. Esteții, care vorbeau gungurit, pe șoptite și purtau cămăși roz nu îi inspirau încredere deoarece observa și la el germenele aceleiași maladii și se temea să dea frîu liber acestei tendințe. Pe atleți nu îi agrea pur și simplu, așa cum nu îți place o zi cu ceață sau un miros urît. Și iată-l că se îndrepta spre un cuib al lor.

Era întocmai așa cum își imaginase că va fi. Un salon fără nici un stil, cu mobilă din imitație de stejar, fotolii pătrate și confortabile și un divan, iar peste tot tineri înalți și drepți și fete îmbrăcate în tweed, parcă reflectînd cu toții nota de *ersatz* a ambianței. Proprietăreasa, o blondă de vreo patruzeci de ani, aspirînd vădit la o distincție ce depăsea nivelul ei — distincția celor prezenți — o făcea pe gazda : tînărul al cărui nume nu îl știa era în mod evident mai mult prieten decît chiriaș. Doamna ținea probabil cîini terrier cairn sau un labrador, dar din fericire animalele nu erau acolo în acel moment.

Nu se încercă, bineînțeles, să se facă vreo prezentare. Charles a fost introdus printre in-

vitați cu vaga aluzie că este cunoscut unora dintre ei, sugerîndu-se totodată că norocoșii sînt cei ce nu îl cunosc. Se servea bere. Charles luă un pahar și se pregătea să aștepte cu răbdare să treacă timpul pe care îl avea de suportat pînă cînd va putea să plece acasă. Dar resemnarea lui calmă a fost brusc tulburată. Auzul său recunoscu o voce stridentă, familiară, iar un spate lat, care stătuse îndreptat spre el, întorcîndu-se brusc, deveni un piept lat. Aceeași față imatură, arogantă, aceiași ochi reci în dosul ochelarilor. Era Burge, unul dintre studenții la medicină care fusese la aceeași universitate cu el și poate unicul dintre colegii lui față de care avusese într-adevăr o antipatie profundă.

Pentru că Burge îmbina în persoana sa toate caracteristicile neplăcute ale lui Robert Tharkles și ale lui Hutchins, pe care le combina și le etala însă într-un mod foarte personal. Lui Charles îi era prea nesuferit, și deci îi era cu neputință să îl compătimească, cu toate că și Burge era și el unul dintre neputincioși. Simțindu-se foarte stingherit la început, cînd schimbase prestanța și puterea elevului din ultimul an de școală cu lipsa de importanță a celor din primul an de universitate, se lecuise repede de acest sentiment de insecuritate, în parte nefăcîndu-și prieteni noi — se limita exclusiv la grupul care venise de la aceeași școală și prietenii lor intimi — și în parte profitînd de faptul că perioada de stu-

denție era foarte scurtă, doar trei ani pentru cei mai mulți dintre ei, iar un student la medicină, ale cărui cursuri durează mult mai mult, devine cu ușurință o persoană importantă în sala comună a noilor sosiți, o dată ce se afla acolo de mai mulți ani. În perioada în care Charles era proaspăt venit, Burge, ajuns în anul patru, se dedica, plin de succes, reconstituirii mediului în care fusese atît de fericit și avusese atîtea reușite ca monitor. Înclinat spre lene și toleranță, Charles apreciase universitatea în mare măsură — aproape exclusiv — pentru că însemna suprema eliberare de atmosfera școlii cu nesfîrșita ei disciplină și spirit de colectivitate, dar fusese scos din starea lui letargică de cîteva ciocniri deschise cu Burge, care acum îl salută rece, dînd din cap înainte de a-și relua discuția. Bineînțeles că se vorbea despre același subiect : lupta dintre atleți și esteți la care se gîndise Charles în timp ce urca pe alee.

— Vă amintiți de Reilly ? spunea el. Doamne, ce mai dobitoc ! Ce mai dobitoc imbecil ! Vă amintiți monoclul stupid pe care obișnuia să-l poarte ?

Ceilalți rîdeau. Erau foarte bine dispuși, dar Burge era furios cînd se gîndea la tipul acela Reilly, care purtase monoclu ; îi venea să îl caute și să îi tragă o bătaie. Ceva din străfundul inimii lui Charles îl împinse să ignore toate poruncile rațiunii și să spună cu voce tare :

— Poate purta monoclu pentru că nu vedea bine cu un ochi.

Burge se întoarse cu fața spre el.

— Nu ține, spuse el tăios. Dacă nu vedea bine cu un ochi de ce nu folosea o pereche de ochelari ? Putea să-și comande o lentilă din sticlă obișnuită la ochiul bun.

Vorbea repede și cu nerăbdare, de parcă nu ar fi meritat să își dea osteneala de a răspunde la o remarcă atît de stupidă.

Charles persistă cu încăpățînare.

— De ce să privească prin lentila de sticlă obișnuită cu ochiul lui bun dacă vedea și fără ea ?

Burge își concentră acum întreaga atenție asupra lui. Vorbea așa încît ceilalți invitați, care se întrețineau unii cu alții, să se oprească și să asculte.

— Îți spun eu de ce ar fi trebuit să privească prin lentilă din sticlă obișnuită dacă chiar nu ești în stare să-ți dai singur seama. Ar fi trebuit să ó facă pentru a nu părea un dobitoc imbecil. Purtînd monoclu, atrăgea atenția oricui. Toți se uitau la el oriunde se ducea. Și de asta o și făcea. Știi și tu la fel de bine ca și mine. Voia doar să atragă atenția asupra lui.

Pe Charles parcă îl apucase ceva. Simțea o pornire nebună să îl ațîțe pe Burge. Continuă să insiste, în loc să lase baltă subiectul. Băiatul din clasa a patra sfida un monitor dintr-o clasă superioară, sanitarul se opunea unui medic aproape calificat. Ceilalți invitați începură să dea semne de neliniște.

— Uite ce, Burge, spuse el cu o voce aspră și cu înflăcărare. Zici despre tipul acesta Reilly că voia să atragă atenția. Dar tu erai căpitanul echipei de rugbi a colegiului, nu-i așa ?

Burge abia dacă încuviință slab din cap. Fața lui era total lipsită de expresie, cu excepția unui surîs disprețuitor de abia schițat, care nu îl părăsea niciodată, nici cînd dormea noaptea.

— Cînd transformai o lovitură, insistă Charles, și spectatorii aplaudau, poți nega faptul că te bucura prezența lor și că jucai cum le plăcea lor ca să te aplaude ? Nu te bucura admirația lor ?

Nici un semn din cap de data aceasta. Burge îl fixă doar lung și cu silă.

— Nu te comportai, cu alte cuvinte, de parcă ai fi crezut că există unele modalități de a atrage atenția asupra ta, cum zici tu, care sînt nevătămătoare, ba chiar bune ?

— Blimey, spuse un tînăr îmbrăcat în pulover galben, afectînd un accent cockney, n-ai zice că începem să fim cam socratici ?

Unul sau doi tineri chicotiră, în speranța de a potoli tensiunea. Dar Burge își pusese paharul pe masă și îl fixă pe Charles. Fața lui deveni stacojie.

— Totdeauna ai avut tendința să spui tîmpenii. Trebuie să mărturisesc că după ce am plecat de acolo, am sperat să nu mai aud oameni vorbind tîmpenii.

— Răspunde la întrebarea mea, spuse sec Charles.

Își pierdea cumpătul : nu mai era o glumă.

— Am să răspund la întrebarea ta tîmpită, spuse Burge cu vocea „periculos de calmă“ pe care o folosise ca să bage în sperieți elevii de doisprezece ani pe cînd era monitor. („Dacă vorbești liniștit cu tine o pățești, dacă țipă ai scăpat“, își spuneau pe atunci unul altuia puștii cu fețele palide.) Înaintă spre Charles si se opri cam la vreo doi metri, ținîndu-se nefiresc de drept.

— Dacă un om dă rezultate bune într-un joc decent cum este rugbiul, continuă el rece și apăsat, e o dovadă că-i băiat bun. Dacă cei care îl privesc încep să-l aplaude, acesta este felul lor de a-i spune : „Am apreciat ce-ai făcut. Esti băiat bun“. E nevoie să fii băiat bun ca să joci bine un joc decent, cum e rugbiul. Dacă numești asta a atrage atenția asupra ta, eu n-o numesc așa. Eu o numesc doar a fi băiat bun.

— La un joc decent cum este rugbiul, răspunse Charles parodiind felul de a vorbi al lui Burge.

Burge făcu un pas înainte. Charles se gîndi că o să-l lovească și era cît pe ce să își ridice pumnii. Dar Burge se stăpîni. Erau femei de față, femei din categoria lui.

— Presupun că oamenii de felul tău nu cred că rugbiul e un joc decent, zise el, provocîndu-l pe Charles să spună ceva într-adevăr injurios, care să-l stigmatizeze. Și mai e ceva, adăugă el, ridicînd vocea cînd își dădu seama că provocarea lui nu avusese nici un ecou. Ce

dracu ți-a trecut prin cap să faci, Lumley ? Ia zi ! Mi s-a spus că te-ai angajat la spital ca om de serviciu. Duci găleți și verși oale de noapte. Ce naiba urmărești cu asta ?

Charles era înfuriat într-un hal pe care nu și l-ar fi putut imagina. Inima îi bătea să-i spargă pieptul și simțea că îi năvălea sîngele în cap.

— Înțeleg oare bine, Burge, spuse cu vocea ușor sugrumată, că te amesteci în dreptul meu, de fapt, dreptul absolut al fiecărui cetățean de a face ce muncă vrea ?

Două persoane se apropiară și începură să vorbească încercînd să-i tempereze înainte de a ajunge prea departe : gazda, care îi era mai mult prietenă, și o fată înaltă cu tenul urît, avînd, evident, legături mai strînse cu Burge, logodnica lui probabil. Dar era prea tîrziu. Toată lumea asculta cu atenție iar Burge nu mai putea fi oprit.

— Da, ai înțeles al naibii de bine, strigă el. Felul ăsta de muncă ar trebui făcut de oameni născuți pentru așa ceva. Ai o anumită educație, o anumită creștere, cu toate că trebuie să admit că nu s-ar zice, după cum te porți. Ar fi trebuit să-ți găsești o slujbă decentă, ceva pentru care ai fost crescut și educat și să lași căratul lăturilor pe seama celor care au fost crescuți și educați să deșerte lăturile.

Se auzi un murmur de aprobare printre cei prezenți. Burge exprimase una dintre convingerile lor fundamentale.

— Negi așadar că munca aceasta într-un spital este ceva important și necesar?

— Nu, nu neg. Nu mă prinzi tu pe mine cu întrebările tale istețe. Este necesară și la fel de necesar este și golitul lăzilor de gunoi, strigă „persoana cu educație“, dar sînt anumite categorii de oameni în societate care sînt născute și crescute pentru așa ceva, iar asta nu este a noastră. Dacă accepți o astfel de slujbă nu faci decît — scotoci în mica lui rezervă de metafore și scoase cuvîntul cel mai nimerit — să ridici barierele. Nu-i place nici unuia dintre noi cei de aici. Vorbeam despre tine înainte să apari și am fost cu toții de acord că-i o rușine. dacă vrei să știi.

Omul al cărui nume nu îl știa arăta cam stingherit și tot așa și majoritatea oaspeților. Nefiind atît de lipsiți de delicatețe ca Burge, nu le plăcea să se știe că vorbiseră despre el înainte de a-i oferi ospitalitatea. Dar iubita lui Burge, observă Charles, nu le împărtășea jena și îl privea cu dispreț glacial. Era prea tîrziu să mai pună capăt scenei, așa că trecu în tăcere de partea lui Burger.

— Nu, nu vreau să știu, replică Charles. Și nici nu vreau să-mi arunci în față convingerile tale prostești eduardiene despre clasa dominantă. Prin „a ridica barierele“ nu spui decît că un sahib care mîna un negru nu trebuie să facă nimic care să lase să se vadă că și el și negrul aparțin aceleiași comunități umane. Ideea

asta este moartă peste tot în practică și supraviețuiește numai în mintea unor oameni ca tine.

— O, Doamne, exclamă Burge pe un ton plin de silă. Vorbești exact ca un afurisit de socialist. Proletari din toate țările, uniți-vă ! strigă el ridicînd pumnul strîns.

— Tot ce spun eu este că munca, o muncă necesară și folositoare...

— Proletari din toate țările, uniți-vă ! strigă din nou Burge, mișcînd cu violență pumnul.

Părea posedat. Nu avea rost să continue.

— În locul tău, i se adresă fata cu tenul urît lui Charles, pe un ton de ură stăpînită, aș pleca de aici înainte de a mai stîrni alte neplăceri cu ideile tale de stînga.

Fusese gata să plece în minutul acela, dar ceva se declanșă în mintea lui la gîndul că există atît de multă intoleranță emotivă, irațională.

— De stînga pe naiba, strigă el. În general, nu am nimic împotriva voastră. Aveți intenția să faceți o muncă folositoare și cînd o veți face, veți înțelege ce înseamnă viața, dar nu văd de ce nu v-aș spune că așa cum vă prezentați aici vă disprețuiesc.

Se adunară în jurul lui cu fățișă ostilitate.

— Vă disprețuiesc din două motive, continuă el cu vehemență. Mai întîi pentru că educația mea, de care faceți atîta caz, a fost o educație bazată pe principii umanitare care nu mi-a lăsat nici o iluzie în privința împărțirii ființelor umane în echipe de crichet numite clase sociale, și în al doilea rînd pentru că în

timp ce voi ați dus viața aceasta deșartă — genul de viață al lumii bune, bînd bere, lovind peste fund infirmierele noaptea cînd sînteți de gardă —, eu am umblat, am umblat prin lume și am aflat cum stau lucrurile, și mai mult încă...

Nu a apucat să spună ce a fost „mai mult încă". Îi jignise prea tare deoarece fiecare considera că desfășoară o muncă extenuantă. Chiar după ce au pus mîinile pe el, rațiunea îi spunea să nu le poarte pică și nici nu le-ar fi purtat, dacă mîinile dezgustătoare ale lui Burge nu l-ar fi apucat de guler. Lovi, vrînd să îl atingă, și bărbatul de lîngă Burge se dădu înapoi, poticnindu-se și vociferînd. Nu nimerise. Îl tîrîră de mîini și de picioare pînă la ușă și îl împinse pe scări în gol. Se rostogoli amețit pînă jos, dar covorul îl ajută să nu se lovească prea tare ; se ridică în picioare, strigîndu-l cu furie pe Burge să vină în grădină să se bată cu el, dar îi închiseseră ușa. Cel din afara lumii lor rămăsese afară, iar ei înăuntru.

Plecă spre casă, uimit de proporția uriașă și complexitatea umilirii pe care o suferise. Era atît de groaznică, obsedantă și disproporționată față de insulta neînsemnată, aproape amuzantă, pe care i-o aduseseră. În somnul lui agitat, fata cu tenul urît privea rece, cu ochii lui Burge, prin ochelari. „Una din lentile nu este decît sticlă simplă, nu-i decît o afurisită de sticlă simplă", spunea ea întruna.

A doua zi dimineață, la cafea, Rosa îi povesti subiectul unui film pe care îl văzuse cu o seară înainte.

— Nu faci niciodată nimic în timpul tău liber ? îl întrebă ea după ce termină de povestit. Se trezi din apatia gîndurilor sale pline de indignare și se uită la fată, care îi întîmpină liniștită privirea ; dar constată că impresia vagă de persoană ce-și stăpînește emoția pe care o făcea Rosa era poate ceva mai pronunțată ca de obicei. În orice caz, înțelese că era sigur vorba despre o invitație. Era dispusă „să iasă“ cu el. Nu știa dacă fetele din categoria ei mai foloseau expresia „a ieși cu cineva“ ; el însuși o întîlnise în romanele în care se vorbea despre viața la țară din perioada victoriană sau eduardiană. Dar obiceiul în sine supraviețuise, era sigur de asta. Cîteva ieșiri la cinematograf, apoi o invitație la ceai într-o duminică după-amiază, în casa părinților ei și pe urmă „vor fi mereu împreună“. Iar după aceea... ei, și de ce nu ? Ar fi oare mai puțin mulțumit decît Burge, care era cuplat cu un „produs“ al școlii Roedean sau Cheltenham, cu o figură glacială și cu dinții ca de cal ?

— Nu fac prea multe în timpul meu liber, răspunse el. Dar poate aș face dacă aș avea cu cine. Ești foarte prinsă ?

Părea nemulțumită : „ești prinsă“ era un fel prea indirect de a-i pune întrebarea preliminară, esențială. Se grăbi să o schimbe în : „Ce-ai zice să mergem undeva împreună în-

tr-una din serile astea?“ și fața Rosei se lumină.

Se auzi o sonerie și se aprinse un bec.

— Sună domnul Braceweight, spuse ea, suficient de feminină ca să nu îi răspundă imediat la întrebare.

— Spuneam, ce-ai zice să ieșim undeva împreună într-o seară? repetă Charles cu răbdare.

— Si ce să facem?

— Ce dorești tu.

Infirmiera șefă intră în cameră.

— Nu răspunde nimeni la soneria asta? întrebă ea.

— Da, răspunse Rosa ieșind.

Infirmiera șefă a crezut că răspunsul i-a fost adresat ei, dar Charles știa că înseamnă da, va ieși undeva cu el. Vesel și liniștit, spălă ceștile de cafea și apoi își văzu de treburi.

— Ai lucrat întotdeauna în spitale, domnule Lumley? întrebă pacientul cel bogat, stînd sprijinit între perne, firav ca o foiță de țigară și cenușiu ca pergamentul.

— Nu, răspunse el, ocupat cu măturatul. Înainte am fost șofer la o firmă pentru export de automobile. Conduceam mașini ca să-mi cîștig existența.

Domnul Braceweight părea că reflectează.

— Presupun că ai plecat și te-ai angajat aici deoarece ai un interes special... ăă... în această direcție?

— Nu în mod deosebit. Am fost internat aici ca pacient și am acceptat serviciul ăsta pentru că nu aveam altul.

Fabricantul ar fi trebuit să fie neplăcut impresionat de această manifestare de indiferență și lipsă de inițiativă din partea unui tînăr. Dar privirea pe care i-o arunca lui Charles pe sub sprîncenele albe și rare exprima mai curînd o ușoară invidie. Cum era oare, părea că se gîndește, să fii liber ? Să accepți orice slujbă îți iese în cale ? Să fi fost într-adevăr, așa cum acceptase și crezuse întotdeauna, supremul blestem ?

— Nu aveai de lucru, deci ? pronunță el cu oarecare teamă aceste cuvinte.

— Păi, da. Nu că îmi făceam prea multe griji. Totdeauna se ivește cîte ceva rezonabil, o dată ce ai renunțat la ideea că numai o anumită muncă este unica pentru care ai fost „croit".

Strînse cîrpele de praf și se pregăti să plece.

— Mai doriți ceva, domnule Braceweight ?

— Da, răspunse ființa firavă și vlăguită cu neașteptată energie. Aș dori să știu prin ce ai trecut ca să ajungi la această atitudine de indiferență în ceea ce privește alegerea unei ocupații. Ceva trebuie să se fi întîmplat ca să te facă atît de deosebit de ceilalți tineri. De regulă, cei care vorbesc astfel, sînt oameni de nimic care storc pe alții pentru a avea cu ce trăi, dar dumneata nu ești ca ei. Sigur că nu am de gînd să-ți pun întrebări. Nu am nici un drept să-ți pun întrebări personale. Poate

îmi spui odată cîte ceva despre dumneata, dacă o să ai chef.

Charles se sprijini de coada măturii.

— Spuneți-mi întîi *mie* dumneavoastră ceva. Ce vă face să arătați un interes deosebit pentru mine ? Dacă mă pot considera cît de cît cunoscător la oameni, nu sînteți o persoană cu o doză mare de curiozitate, ba chiar vă interesează mai puțin decît în mod obișnuit problemele altora. Dar nu știu ce v-a stîrnit interesul să aflați mai mult despre cel care face curățenie în camera dumneavoastră de spital. E ceva în legătură cu mine sau cu dumneavoastră ?

Domnul Braceweight închise ochii. Arăta incredibil de slăbit. Charles își imagina sîngele pulsînd anemic în vinișoarele din pleoape. Se gîndea prea mult la lucruri care nu îl preocupau de obicei și asta era obositor.

— Două sînt motivele, răspunse el în cele din urmă. Niciodată n-am mai fost obligat să stau la pat timp îndelungat fără să am nimic la care să mă gîndesc. La început m-au preocupat lucruri ca banii, firma și altele de genul acesta. Dar o făceam din obișnuiță. Acum mă gîndesc la oameni : și totuși, cînd încerc să mă gîndesc la cei pe care i-am cunoscut în trecut, constat că nu-mi pot aminti prea bine de ei. Nu am cunoscut cu adevărat pe nimeni. N-am știut ce fel de oameni sînt, ci doar dacă se pricep la afaceri, dacă e un angajat de încredere sau un rival serios — înțelegi ? Tot

așa cu femeile, spuse el mai rar, oprindu-se pentru o clipă.

— Și al doilea motiv ?

— Al doilea motiv este faptul că nu vrei să obții nimic de la mine.

— Pălăvrăgeală, pălăvrăgeală și iar pălăvrăgeală ! îi zise infirmiera șefă lui Charles, intrînd cu o tavă pe care erau instrumente chirurgicale și pansamente. Mi-ar plăcea să fiu ca tine. Să n-am altceva de făcut decît să trăncănesc toată ziua și să mă sprijin în coada măturii.

Charles ieși, dar nu înainte ca privirea lui să zăbovească o clipă, cu o expresie de respect, pe chipul domnului Braceweight. Omul ajunsese, poate cam tîrziu în viață, dar nu prea tîrziu, să înceapă să fie înțelept. Pînza groasă cu care fusese legat la ochi începuse să se desfacă : începea să vadă.

Urca treptele largi de piatră alături de Rosa. Grupuri de tineri stăteau în jur, pe scări, în interiorul vestibulului și afară pe trotuar. Cei mai mulți purtau costume bleumarin sau maro și pantofi cu vîrful ascuțit. Dar ici și colo erau cîte unii în sacouri de culoare mai țipătoare din tweed sau în tricouri, pantofi lați, uneori de antilopă. Cei în costume bleumarin sau maro aveau părul tras pe frunte într-o buclă lucitoare, fixată cu briantină. Ceilalți îl aveau pieptănat lins pe spate, fără cărare, sau tuns scurt, de vreun centimetru. Țineau țigările invers între degete, de parcă ar fi vrut să le

ascundă. Cînd duceau ţigara la gură să tragă un fum, păreau că îşi muşcă unghiile. Cei care aveau cămăşi colorate ţipător, ca să arate ca americanii aşa cum şi-i imaginau ei, stăteau cu sacoul descheiat şi desfăcut larg în faţă. Nu existau grupuri asemănătoare de fete.

Cînd Rosa reveni de la garderoba doamnelor, Charles o conduse spre uşa sălii de bal. Plăti taxa de intrare pentru amîndoi şi seara de dans începu. Orchestra tocmai terminase de cîntat şi făcea o pauză, astfel încît sala imensă era plină de oameni care se mişcau încoace şi încolo şi toate scaunele aşezate de-a lungul pereţilor erau ocupate. Fumul de ţigară plutea ca nişte nori spre lămpile mari din plafon. Charles şi Rosa se opriseră chiar în dreptul intrării. El nu spunea nimic pentru că studia scena. Astfel de seri dansante în sălile oraşelor de provincie erau distracţia principală a milioanelor de tineri englezi sub treizeci de ani ca el şi totuşi nu fusese niciodată la vreuna. Rosa făcea semne cunoştinţelor ; ea luase probabil parte la asemenea seri de dans în această sală, o dată pe săptămînă de cînd împlinise cincisprezece ani. Cît de multe şi cît de repede trebuia să observe dacă dorea să vorbească aceeaşi limbă cu ea !

Orchestra începu să cînte asurzitor şi de îndată mulţimea porni la dans. Charles tot se mai ţinea de o parte, vroind să observe obiceiurile foarte complicate ale locului, înainte de a se aventura să ia parte la ritual. Observă, de pildă, că scaunele aliniate de-a lungul pe-

reților nu se goleau cînd se relua dansul. Dimpotrivă, cam o treime din cei prezenți eliberau centrul sălii, stînd înghesuiți cîte trei sau patru în rînd și formînd un cerc în jurul ringului lucitor pe care se desfășura solemna și extazianta procesiune. Procesiunea însă se mișca după o schemă complicată. Exista un grup în mijlocul cercului care dansa încet, mai mult pe loc; apoi un grup predominant în care animația era normală și în fiecare colț, sub afișele „Nu dansați Jitterbugging“ erau adunate perechi care nu se deplasau deloc, ci stăteau față în față, mișcîndu-și trupurile în așa fel încît să sugereze dorința sexuală. Uneori aceste perechi se prindeau și dansau obișnuit, dar de regulă nu își permiteau alt contact decît să se prindă de mîna dreaptă din cînd în cînd.

Începu și el să danseze cu Rosa. Imediat își dădu seama că fata s-a îndrăgostit de el. Nu ar fi putut spune ce i-a sugerat acest lucru, dar nu era nici o îndoială. Se alăturară cercului exterior de dansatori și începură și ei legănatul și alunecatul ce sugera o hipnoză în masă. Charles fu ușor îngrozit — groaza deși este o emoție extremă poate fi trăită și într-o formă usoară — să constate că în loc să se simtă tulburat de faptul că Rosa este îndrăgostită de el, accepta faptul pur și simplu ca pe o senzație destul de plăcută care întregea seara şi completa stadiul satisfăcător al legăturii lor. Nu întreba ce s-ar cuveni să facă, lăsîndu-se bucuros dus în direcția în care îl

purta curentul. Și curentul pentru moment era Rosa, așa cum în urmă cu o lună curentul fusese spitalul, oferindu-i protecție materială și afectivă în schimbul muncii efectuate cu mătura și găleata. Sfîrșise cu perioada în care făcuse eforturi mari pentru a lua hotărîri, iar faza inițială de revoltă era ceva care aparținea trecutului îndepărtat. Acum intrase probabil în perioada în care se lăsa dus de curent. Dus de curent !

Orchestra își „turna" ritmurile în urechile lui și le transmitea vibrînd prin tălpile picioarelor pe ringul lucitor. Rosa, în brațele lui, încetase să fie o persoană și devenise ceva lipsit de individualitate dar nu și de energie, conducîndu-l după ritmul muzicii, fără să neglijeze căldura aerului din sală și extrema, extrema oboseală și resemnare pe care o vădea toată ființa lui. Se va lăsa dus de curent și dacă se va întîmpla să alunece peste marginea unei cascade, cel puțin apa din partea de jos nu era mai periculoasă decît cea de sus și căderea nu-i putea pricinui nici un rău.

După ce se terminä dansul, o conduse acasă pe străzile îmbîcsite, printre case joase și cafenii. Toate erau identice și totuși, fiecare casă era unică și plăcută pentru cei care locuiau în ea. Noaptea era caldă, astfel încît răcoarea ușoară pe care o simțea prin cămașa udă de transpirație era binevenită. Rosa îl ținea de braț și tăcea. Charles era conștient că el, care se implicase atît de puțin și nici nu era emoționat, îi oferea unul din momentele memo-

rabile ale vieții ei ; seara aceasta avea să rămînă ca un punct luminos pe care îl va mai vedea încă și cînd, bătrînă fiind, în fața focului unui cămin va privi în urmă prin culoarele întunecate ale anilor scurși. Era conștient că odată ajunși la ușa casei ei va trebui să o sărute.

Felinarele se aflau la mare distanță unul de altul în acest cartier și ușa în dreptul căreia se opri Rosa era cufundată într-o pată de întuneric adînc. Fără să vorbească, fata își scoase pălăria ; un gest care o caracteriza perfect, deoarece era în același timp ușor bizar și totodată natural și la locul lui, sugerînd că urma să intre în casă și că s-a sfîrșit cu ținuta ei de oraș. Privi la ușa simplă de lemn care nu avea nici sonerie, nici ciocănel, dar nu făcu vreo mișcare să bată sau să deschidă.

Pe cînd o săruta, își dădu seama că ea tremură, fără să piardă însă din puterea îmbinată cu calmul ce o caracterizau. Strîngînd-o în brațe pentru o clipă, îi simți vigoarea trupului și cît de ferm se sprijinea pe picioarele ei solide. Tot potolit, tot nerăscolit pînă în adîncurile periculoase sau înălțătoare, fu cuprins de o senzație de liniște și mulțumire, avînd sentimentul că este dorit și că se afla acolo unde trebuie. Ajunsese poate nu acasă, dar ajunsese *într-o* casă, un loc unde putea fi primit și lăsat să prindă rădăcini, în pace, pînă în ziua cînd, în sfîrșit, îi va aparține.

Toate acestea s-au întîmplat joi; duminică au luat autobuzul și au plecat la țară. Dar înainte de a trece de suburbiile orașului, Rosa privind pe fereastră, a văzut un mic bîlci instalat pe un teren murdar.

— O, hai să mergem la bîlciul ăsta, exclamă ea. Nu m-am mai dat în călușei de cînd eram copil.

— Copil ești și acum, îi spuse el.

Se simțea destul de fericită ca să ia orice remarcă, interpretabilă în mai multe feluri, drept compliment și îi surîdea radioasă în timp ce coborau la stația următoare. Conductorul se uită acru la ei deoarece cumpăraseră bilete de șase pence, iar călătoria pînă în acel punct costa doar trei, lucru care nu se potrivea cu simțul lui de corectitudine.

La bîlci, Rosa se comportă desăvîrșit. Dacă ar fi fost nevoie de ceva care să confirme sentimentul lui Charles că face bine ceea ce face, acesta era prilejul. Vitalitatea ei debordantă și capacitatea de a se bucura din toată inima de toate nimicurile ieșeau clar la iveală. Charles se scutură de ani, reducînd cele trei sau patru vieți pe care le trăise la simplul total cronologic de douăzeci și trei de ani. Goniră de jur împrejur pe cai de lemn cu privirea încremenită, aruncară o ploaie de mingi de lemn crăpate în nuci de cocos de fontă, rîdeau unul la altul purtînd pălării de hîrtie. Pe a Rosei scria „Dă-mi un sărut, marinare“. „Nu sînt marinar“, spuse Charles și o sărută. Cîțiva copii aplaudară rîzînd și Rosa se prefăcu că

îi gonește. Priviră cum un om punea într-o mașinărie zahăr care se prefăcea în vată. Plecară avînd fiecare în mînă un ghemotoc mare la capătul unui bețișor de lemn.

— Nu înghiți surcica, îi zise Rosa serioasă.

Timpul a trecut așa cum ar trebui să treacă, fără gînduri, fără să lase sedimente.

Urmau să meargă apoi să ia ceaiul la ea în familie. Lucrul acesta păruse, cînd fusese discutat prima dată, o corvoadă, dar după-amiaza îi dăduse o dispoziție atît de senină, încît îi făcea chiar plăcere. Totul, noua fericire cu Rosa, urmele persistente de amărăciune după seara conflictului cu Burge, chiar scurta convorbire, ciudată, cu domnul Braceweight contribuiau să îl împingă spre această nouă încercare, cu dorința fierbinte ca totul să se termine bine și cu încrederea deplină că va izbîndi.

Era aproape ora cinci cînd Rosa bătea în ușă ca să li se deschidă. Le deschise imediat o Rosă mai în vîrstă cu douăzeci și cinci de ani. Voinică, destul de ridată la ochi și la gură, cu umeri și brațe solide, deloc drăguță, dar cu același aer energic și vioi. Dacă Rosa ar arăta așa peste douăzeci și cinci de ani, ei bine, i-ar plăcea. Nici el nu ar arăta atunci ca o cadră.

Mama Rosei spuse că este încîntată să îl cunoască. Charles răspunse că și el se bucura că o cunoaște. Se vedea cît de colo că îmbrăcase o rochie de duminică și felul cum o purta arăta că nu o pusese doar pentru că era duminică.

Casa nu avea antreu, ușa de la intrare se deschidea direct în salon, care, bineînțeles, era nelocuit și rece, cu fotografii în rame de argint, îngrămădite pe mobilă. Avînd jos două camere pentru întreaga familie, locuia într-una și o țineau pe cealaltă ca pe un muzeu : aceasta era Anglia. Așa că Charles nu îl văzu pe tatăl Rosei pînă cînd nu au intrat în camera din fund.

Aici nu se făcuseră concesii. Era duminică după-amiază și tatăl Rosei și-o petrecea, ca întotdeauna, în fotoliul său de lîngă foc, cu „News of the World" pe genunchi, dormind buștean. Fără îndoială că soția lui îl sîcîise să își pună și el o dată guler și cravată, dar fără succes. Stătea în fotoliu, clipind, cu privirea încă rătăcită. Bătaia în ușă și intrarea fiicei sale și a lui Charles îl treziseră, dar nu se desmeticise încă. Totuși, își dădu toată silința. Bretelele i se strînseră pe cînd se apleca înainte în scaun, în timp ce mustața și gura i se lărgeau într-un zîmbet ; cu o îmbinare neprefăcută de demnitate și afabilitate îl invită pe Charles să ia loc și să se simtă ca acasă.

— Ceainicul a început să fiarbă. Unde-i Stan, tată ? Servim ceaiul cînd vine Stan, spuse mama Rosei.

— Dacă nu știi unde-i Stan, răspunse capul familiei, scormonind focul, nu mă întreba pe mine. N-am băgat de seamă. Trebuie să fi ațipit. Mi se întîmplă uneori duminica, atunci cînd citesc ziarul, îi explică el oaspetelui.

Charles dădu un răspuns potrivit și în momentul acela o fetiță intră din curte.

— O, Glad! strigă Rosa. Iar te-ai jucat jos, la dig!

Copilul nu răspunse, ci rămase nemișcat privind țintă la Charles.

— Ai spus la dig? exclamă mama Rosei, intrînd din bucătărie cu ceainicul. Întoarce-te să te văd, Gladys, în minutul ăsta. Ei da, și de cîte ori trebuie să-ți spun etc. etc.

Continuînd să nu le ia în seamă, Gladys rămase nemișcată, fără să își ia ochii de la oaspete.

— Treci sus, în minutul ăsta!

Părea că tot ce făcea Gladys trebuia făcut în minutul acela.

— Du-o sus, Rosa dragă. Vezi să-și pună alte haine, șîșîșî, șîșîșî, îi șopti ea ceva ce nu trebuia auzit de Charles.

— Gata ceaiul, mamă? întrebă un tînăr cu fruntea lucioasă, plină de coșuri, venind dinspre „muzeu". M'ziua, îi spuse lui Charles.

Era Stan. Din cîteva minute de conversație dezlînată, în timp ce sus Rosa avea grijă să șîșîșî, șîșîșî reieși că Stan fusese pe la Len și că Wilf avusese noroc cu schimbul în care lucrase săptămîna aceea, iar Jeff și Arn erau în pericol să nu mai muncească pînă cînd disputa va ajunge la arbitraj. Nici unul dintre prietenii lui Stan nu părea să aibă nume monosilabic de tip mai vechi, ca Jack și Bob. Părinții, neprevăzători, le dăduseră nume in-

comod de lungi şi acum le ciunteau cu o plăcere deosebită.

Lui Charles îi plăcu tatăl Rosei, dar nu și Stan. Nu era atît de mult o decepţie, cît o confirmare a tendinţelor și preferinţelor lui în acea perioadă, fiindcă Stan făcea un efort destul de mare pentru a-şi „îmbunătăţi condiţia", ridicîndu-se din lumea muncii strict manuale — tatăl său era șef de echipă undeva într-o cărămidărie sau carieră de piatră, nu era prea clar — în sfera imediat superioară. Sfera aceasta părea, după cele auzite, cu mult mai artificială. La șaizeci de ani, Stan nu va avea nici buna dispoziţie robustă, nici demnitatea autentică a tatălui său și de pe acum era preocupat să-și însușească tehnica eleganţei ieftine. Mai întîi, limbajul lui era diferit. Era engleza populară de la mijlocul secolului al XX-lea, pripită, nedeslușită, un dialect în esenţă orășenesc și de origine americană. Prin contrast, era o plăcere să îl asculţi pe tatăl lor, al cărui limbaj fusese format o dată cu toate celelalte deprinderi înainte de 1914. Ultima pătrundere de elemente noi în vocabularul lui avusese loc în tranșee și o ușoară condimentare cu argoul specific armatei acelor zile dădea felului său de a vorbi puţină culoare.

Dar nici unul dintre ei nu vorbea prea mult. Rosa o aduse jos pe Glad și ultimele pregătiri pentru ceai fiind terminate, se așezară la masă. Stan își aprinsese o ţigară ieftină de tip american chiar înainte de a începe masa și în loc să o stingă, o lăsase să ardă în timp ce în-

fuleca șunca și sosul de muștar. Fumul îi venea în față lui Charles, făcîndu-l să lăcrimeze. Nimeni nu părea să considere comportarea lui Stan nepotrivită. De fapt, Charles își dădu curînd seama că ceea ce caracteriza această masă era că se făceau cît mai multe lucruri cu putință. Ceaiul era turnat, trecut de la unul la altul, amestecat și băut chiar de la începutul mesei. Și dacă se bea ceai, de ce să nu se și fumeze ?

Conversația era viu întreținută de pălăvrăgeala lui Stan. Nu că lui Stan i-ar fi plăcut să flecărească, dar era frizer și totul ajungea la urechile lui. Reieșea că era angajat ca ajutor într-o frizerie prosperă la distanță de cîteva străzi și toți bărbații din localitate lăsau acolo, o dată cu cîțiva centimetri din păr atît ultimile știri cît și opiniile lor răspîndite peste tot prin frizerie ca să le „mături" Stan. Charles și-l putea imagina peste cîțiva ani avînd propria lui frizerie arătoasă dar cu un aer vetust, cu cîteva mici reclame pentru articole de cauciuc și loțiuni de păr puse în vitrină.

— Ce mai face Sam Boulton cu porumbeii, Stan ? întrebă tatăl lui.

— Habar n-am. Da' ieri a venit Les și-a zis că-s o mare pacoste. Intră prin ferestrele de la dormitor.

— I-am zis că are nevoie de un soi nou. N-o să iasă nimic dacă îi tot înmulțește între ei. I-am zis asta.

Stan nu răspunse. De obicei vorbea fiecare în legea lui din moment ce întrebările puse

de tatăl lor se refereau doar la oamenii din generația lui care pe Stan îl plictiseau.

— Ce se aude cu durerea de spate a mamei lui? întrebă Rosa. O să ajungă curînd la noi la spital, cu spatele ăla al ei.

— Habar n-am, răspunse el, fumînd și mîncînd o bucată de prăjitură.

— Se mai tratează încă la doctor, spuse mama Rosei. Mai vrea cineva ceai? Rosa dragă, mai trebuie apă, adu tu din bucătărie.

Charles stătea tăcut și Gladys îi sfredelea fața cu privirea. Se simțea bine, mulțumit că nu trebuia să vorbească. Îl acceptau fără prea multă curiozitate și cu toată prietenia. Nu-i privea pe ei, ci pe Rosa, n-avea decît să vadă ea ce-i de capul lui.

În cele din urmă, ghiftuiți cu șuncă, prăjituri, pîine cu unt și nenumărate cești de ceai negru, se ridicară de la masă. Stan plecă brusc fără să spună ceva, femeile dispărură în bucătărie să spele vasele, tatăl Rosei își aprinse pipa și se strădui să schimbe cîteva cuvinte cu Charles pînă cînd avea să vină Rosa ca să-l conducă.

Charles a făcut față destul de bine. Neprețuitul „News of the World" le furniza subiecte. Mai întîi ce părere avea tatăl Rosei despre controversa aprinsă pe care o stîrnise corespondentul de fotbal, apoi în legătură cu mai puțin aprinsa dar totuși mai importanta controversă de pe pagina de box. În sfîrșit, au ajuns și la subiectul crime și cît de ușor era să scapi din Broadmoor și alte asemenea locuri. În

cele cincisprezece minute care trecuseră, tatăl Rosei scuipă în foc de două ori şi cînd a făcut-o a doua oară, Charles se hotărî să îl imite. Nu putea să-şi dea seama dacă fusese gestul cel mai inspirat. Se părea că bătrînul nu observase, dar Glad, care stătea într-un colţ zgîindu-se la el, chicoti încetişor.

Într-o pauză a discuţiei, Charles încercă să arate că îl interesează problemele de familie. La ce şcoală mergea Glad? Stan avea intenţia să-şi deschidă propria lui frizerie? Şi aşa mai departe. Văzu însă că nu are succes şi renunţă curînd. Tatăl Rosei îşi făcuse datoria faţă de copii, aducîndu-i pe lume, asigurîndu-le hrana şi îmbrăcămintea în timpul anilor neproductivi, dar nu părea să aibă idei precise în celelalte chestiuni care îi priveau. Din politeţe, se întoarse şi o întrebă pe Glad dacă îi place şcoala, iar ea, ţinîndu-şi privirea aţintită tot spre faţa lui Charles, îi răspunse doar chicotind.

Rosa apăru îmbrăcată pentru a merge la cinema. Prezentarea luase sfîrşit. Au plecat. La cinema priveau ca drogaţii imensul ecran, cu umbrele deşarte care îl populau, simţindu-se mulţumiţi şi relaxaţi. Charles avea senzaţia. că se sfîrşise cu toate căutările lui. Nu i se va mai cere nimic decît doar să fie prezent, doar să existe. Se gîndi la tatăl Rosei şi cît de bine se asemăna, ca fiinţă umană, cu tatăl Sheilei. Dar aici nu exista nici un Tharkles. Stan juca acest rol în familie dar el era destul de inofensiv.

îi ajungea ; cerințele lui de la viață deveniseră din ce în ce mai mici, pînă cînd ajunsese să găsească în camera aceea tihnită, cu aer închis, tot ce avea nevoie ca să și le satisfacă. Da, și un pat la etaj cu Rosa în el. Burge, Hutchins, Lockwood, Tharkles, Roderick puteau să-l tot caute pentru a-l tortura din nou, dar în camera aceea, în patul acela, nu îl vor găsi niciodată. Va fi liber și nebăgat în seamă.

Fidelă bunelor maniere și reticenței adînc înrădăcinate, ca toate tinerele de vîrsta ei, Rosa îi pusese doar o singură dată întrebarea la care se aștepta : întrebarea despre „celelalte".

— Ai mai fost cu vreo fată înainte ? îl întrebă ea într-o seară pe cînd se întorceau de la cinematograf. Vreau să spun, serios.

Era nevoie să traducă întrebarea. În cercurile din care făcuse parte pînă atunci, „a fi cu o fată" avea un înțeles foarte precis. Ceea ce îl întreba ea era dacă mai fusese îndrăgostit.

— O dată, răspunse el.

Nu avea de ce să nu îi mărturisească.

— Era drăguță ? Îți... îți plăcea de ea la fel de mult ca de mine ?

Din nou evita, din timiditate, cuvîntul *iubire* și bietul, prăpăditul cuvințel „drăguț" fusese pus să îndeplinească o sarcină mult prea grea. Dar se vedea cu ușurință că ardea de nerăbdare să afle.

Puțin răutăcios se agăță și el de cuvîntul „plăcea", cu toate că nu era tocmai cel la care se gîndea ea.

— Nu-mi *plăcea* deloc, de fapt, spuse el rar, încercînd să fie cinstit. Aș putea foarte bine să împart în trei sentimentul pe care îl aveam pentru ea. Cam o treime din el era ură, o altă treime plăcerea s-o fac să stea complet nemișcată și eu s-o privesc la nesfîrșit, fără să spun nimic și ultima treime o dorință să...

Era pe punctul de a spune : „o dorință să-i mușc umerii, brațele și picioarele“, dar se opri la timp. Nu era potrivit. Dacă vroia să nu o rănească pe Rosa, trebuia să se lase de obiceiul, rămas de pe vremea cînd era student, de a vorbi deschis și sincer despre aceste lucruri. Termină fără vlagă : „o dorință de a o mîngîia“.

Rosa rămase tăcută. Se întreba dacă și atît fusese destul să-i ofenseze simțul decenței. Dar fata îl întrebă :

— Și asta-i ceea ce simți și pentru mine ? Ceva din tot ce mi-ai spus ?

— Nu, răspunse el rar și tot cu onestitate. Nimic din ce am simțit pentru ea, exact în același fel. Tu îmi placi foarte mult, nu știu dacă îți dai seama. Ea nu-mi *plăcea* deloc.

— O iubeai numai, îl completă ea pe neașteptate.

Rămase foarte surprins și tăcut.

— Dacă ăsta-i felul în care iubești tu oamenii, continuă ea, vorbind liniștit, nu s-ar părea că mă iubești ; dacă tot ce simți este atît de diferit.

Stătea și o privea drept în față.

— De ce n-ar fi mai mult decît un fel de a iubi pe cineva ? întrebă el. Și de ce un anumit fel ar fi mai bun decît altul ? În definitiv, de ce nu ar fi unul plin de ură și vătămător ? Iar altul tămăduitor, folositor și minunat ?

Forța și sinceritatea propriei sale emoții îl surprinse chiar pe el însuși, iar pe fată o convinse și o făcu fericită. Privind în urmă la această discuție, constată că din acel moment începuse ceva nou. Era o piatră de kilometraj pe un drum spre un loc unde dorea din adîncul inimii să meargă. Sau, mai degrabă, un indicator de direcție pentru că o piatră de kilometraj i-ar fi arătat cît mai avea încă de mers.

— Scrisoarea asta îmi aduce o veste destul de neplăcută, spuse domnul Braceweight, fluturînd ușor un plic în mînă. Se simțea mult mai bine acum și stătea în pat în capul oaselor. Șoferul meu mă anunță că pleacă. Urmează să se însoare.

— A, da ? vorbi Charles mecanic. Adăugă apoi ca să întrețină conversația : Folosiți numai șoferi necăsătoriți ?

— De, nu-i o slujbă potrivită pentru un om căsătorit, răspunse domnul Braceweight. Șoferul meu locuiește într-o cămăruță deasupra garajului. Nu ar fi loc pentru două persoane.

Charles șterse de praf aparatul de radio și îl așeză într-o poziție mai bună.

— Eu... spuneai că ești șofer, șofer pentru livrări la export, nu-i așa ?

— Da, încuviință Charles, nesesizînd sensul întrebării.

— Presupun că slujba asta nu ţi-ar... nu ţi-ar conveni, nu-i aşa ?

Era recunoscător, chiar mişcat, dar clătină din cap.

— Îmi pare rău, domnule Braceweight, dar pentru că veni vorba, şi eu vreau să mă căsătoresc în curînd.

— A, spuse slab domnul Braceweight. A, da. Aşa stau lucrurile. Înţeleg.

— Veţi găsi curînd alt şofer, îl asigură Charles luîndu-şi mătura.

O văzu des pe Rosa în săptămîna următoare. Ieşiră împreună luni, marţi şi joi seara. De fiecare dată trecea şi o lua de acasă şi stătea la taifas cu oricine se întîmpla să fie pe acolo. Chiar şi Glad începuse să se obişnuiască şi îl mai slăbea din ochi din cînd în cînd. Era plăcut, dar nu îi păruse deloc rău să petreacă singur seara de vineri cînd Rosa avusese ceva de făcut. Asemenea doze repetate de afecţiune şi viaţă de familie, fără nimic să le contrabalanseze, puteau deveni uşor apăsătoare. Avea nevoie de ele ca de pîine, dar te poţi sătura şi de pîine.

Cîntări această metaforă în gînd, stînd în cotlonul său după ce băuse ceaiul, încercînd să-şi analizeze sentimentele. Da, saturaţie ; şi totuşi, era poate ceva mai acut decît doar o criză uşoară de îmbuibare emoţională. Undeva, nu ar fi putut localiza exact unde, exista în acelaşi timp o foame. O senzaţie pe care nu o putea defini cum trebuie, imposibil de a fi exact definită, era vag prezentă sub învelişul

mulțumirii lui. Ca mîncărimea unei răni cînd în sfîrșit s-a vindecat. Dar unde era rănit? Viața lui zdrobită ca și trupul lui zdrobit se întregiseră din nou. Mîncărime, mîncărime. Ceva nu era în regulă.

„Vreo două păhărele, de asta ai nevoie, omule", își spuse lui însuși privindu-se în oglinda din hol pe cînd ieșea. Afară aerul era apăsător, prevestind furtună; primele zile ale lunii august începuseră să aibă aspectul vlăguit al miezului de vară cînd prospețimea frunzelor s-a dus. Nu că ar fi fost vreo frunză pe stradă pe care să calce, dar în afară, la țară, frunzele se uscau încet și își șopteau mesajul ca să fie auzit în curțile din interiorul cercului de fum al orașului.

Intră într-o cîrciumă de lîngă spital unde era murdar și trist. Cîțiva bătrîni cu pleoapele înroșite stăteau privind în halbele lor, făcînd ca berea să pară lacrimi lăsate să curgă în paharele pe care le păstrau pentru un anumit scop. Plecă, lăsînd paharul plin pe jumătate și se plimbă mult timp pe străzi lăturalnice, liniștite. Fiecare drum, fiecare intersecție și piațetă erau întocmai ca celelalte. Casele joase, cafenii îl priveau cînd trecea pe lîngă ele. „Una dintre noi e casa ta", îi murmurau ele. „O vei găsi pe Rosa în bucătărie, patul în camera din față, la etaj, fotografiile vorbindu-și una alteia în salonașul rece, iar closetul în fundul curții, în vecii vecilor, Amin." Ei, și ce? Va fi ascuns și în siguranță. Nimic nu se întîmplă niciodată în case ca acestea, nimic de-

cît lucruri pe care oamenii le pot înțelege. Nu aveau probleme de nici un fel, nici preocupări pentru artă, nici discuții filozofice sau vreun gen de complicații, ci doar probleme legate de naștere, moarte, mîncare, odihnă și șederea în fața focului duminica după-amiază citind „News of the World". În loc de păsărele, sirenele fabricilor, îl vor trezi în zori, își va scoate gulerul și cravata și se va îngrășa. În timp ce anii vor trece pe lîngă el, ca o herghelie de cai călcînd pe pîslă, se va apropia tot mai mult de Rosa, făcînd-o fericită, reflectîndu-i fericirea ca o oglindă pătată, defectă doar în cîteva locuri lipsite de importanță.

Cîrciuma aceasta părea mai veselă. Intră, comandă ceva de băut și se așeză pe un scaun. Greșise. Era un local de mîna întîi după cum arăta înăuntru. Probabil că se apropiase de centrul orașului și localul îi servea unei clientele mai selecte, formată din oameni ca cei pe care dorea să îi evite de acum înainte. În afară de asta, neuitîndu-se atent, intrase pe o ușă greșită. Barul putea fi cum trebuie, dar aceasta era berăria. Privi dezgustat în jur. Era genul de local unde întîlneai persoane ca Tharkles.

O femeie de moravuri ușoare veni și se așeză lîngă el.

— Te simți singur, dragule ?

— Aștept pe cineva, răspunse el ca să o facă să plece.

Purta o jachetă și o fustă de un verde țipător, oribilă, părînd și mai stridentă în contrast

cu părul ei oxigenat. Era ciudat cum aceste femei alegeau uneori culorile cele mai urîte. Să fi fost cerința profesională de a fi cît mai bătătoare la ochi sau poate viața le secătuia simțul estetic? Îi venea să o întrebe ce o făcea să își aleagă aceste culori stridente, dar dacă ar fi intrat în vorbă nu ar mai fi scăpat de ea. În orice caz, traversase încăperea și își concentrase atenția asupra unui domn bătrîn, cu mustață argintie, care ar fi trebuit să fie acasă și să-și ude trandafirii.

Greșise bînd bere. Se simțea somnoros și nefericit. Dar dacă ar cere ceva tare, acum se va îmbăta. Ce seară irosită! Să fie asta tot ce avea de făcut ca să își ofere o variație la ieșirile cu Rosa? Se gîndi la cămăruța de deasupra garajului domnului Braceweight care arăta în imaginația lui ca un refugiu liniștit, asemenea unei căsuțe de pe un calendar cu trandafiri agățători în jurul unei ferestre cu zăbrele. Ce prostie! Era probabil mai asemănătoare cu o locuință din prefabricate dintr-o mahala, mirosul de benzină infiltrîndu-se prin podea. Trebuia să-și înfrîneze imaginația, să-și vină în fire.

Se duse la bar și comandă un whisky. Unul singur nu ar fi trebuit să producă vreo schimbare și în orice caz, o schimbare era ceea ce își dorea, indiferent în ce direcție. Tocmai îl plătise și voia să se întoarcă cu el în mînă la scaunul lui, cînd privirea îi căzu pe un obiect ce stătea pe tejgheaua în dreptul cotului său. Era un bar cu scaune înalte, roșii, semănînd

în mod neplăcut cu un lacto-bar, și alături de el stătea o fată. Era împreună cu un bărbat pe care Charles nu se mai obosi să îl privească.

Obiectul de pe tejghea era poșeta fetei. Avea o formă destul de neobișnuită, pătrată și butucănoasă, cu o închizătoare care părea un șarpe de aur încolăcit.

Băutura nu se putea vărsa ușor din paharul lui pentru că nu era mai mult de un centimetru pe fund, dar clătinată frenetic, se ridicase pînă sus la marginea paharului, fiindcă Charles nu-și putea stăpîni tremurul mîinii. Puse paharul jos. Fără să-l privescă, fata se întoarse să-și ia batista din poșetă. Degetele desfăcură șarpele de aur. Cam grosolane, cu prea multe inele și unghiile date cu un lac verde, ca de sticlă, aceste degete nu erau cele mai potrivite să deschidă o astfel de închizătoare.

Era o greșeală, nu i se putea întîmpla așa ceva, era liber, liber, se eliberase de mult timp. Nu îi păsa de poșetă și de persoana căreia îi aparținea sau de cine avea una exact la fel. Doamne, nu i se putea face una ca asta. Durerea depășea orice imaginație. Se sprijini de bar. Valuri de suferință radiau de la mijloc, de undeva din plexul solar și se propagau pînă în vîrful degetelor de la picioare. și de la mîini. Nimeni nu îi putea face așa ceva, nu, nu cîtă vreme se știa ce înseamnă acest lucru pentru el. Toți cei care erau acum în bar, orice om de pe lume, dacă ar ști l-ar ajuta,

ar găsi-o pe Veronica și i-ar aduce-o. Ar găsi-o dacă și-ar da seama că moare un om care nu merita să moară și să ajungă în iad. Dacă ar putea privi în sufletul lui, dacă ar simți pentru o clipă ce simțea el, ar căuta-o neapărat. Mesajele ar zbîrnîi prin fire, brr, brr, tu ești, o chemare foarte urgentă, lasă totul, un om aici e în iad. Mesajul ar fi scris la mașină, iute, pe o bucată de hîrtie, cineva ar bate la ușa camerei unde locuiește sau ar alerga pe pajiștea unde se plimba singură. Dacă te îneci ți se aruncă o frînghie. Era mai rău decît înecatul, era rupt în bucăți. Omenirea nu o să îngăduie să i se întîmple așa ceva.

Nu, nu, nimeni nu o să te ajute. Ia-ți paharul, pleacă de la bar. Dar poșeta ? Nu pot exista două la fel. O furase ? Poate acesta era modul în care Veronica venea la el : putea fi în interiorul poșetei, micșorată printr-o vrajă pînă la mărimea unui șoricel alb, așteptîndu-l numai pe el să vină și să o scoată. O va pune apoi în apă și iar va reveni la mărimea normală. Deshidratată. De această dată simțea că înnebunește de-a binelea. Bău paharul cu whisky.

Dintr-o dată se simți obosit, obosit și bătrîn. Era poșeta fetei, putea fi găsită în magazine, trebuie să fie o mulțime de acest fel. Cu închizătoare în formă de șarpe și toate celelalte detalii. Oricine putea merge într-un magazin să cumpere una. El însuși putea să meargă să cumpere una și să o dăruiască Rosei.

Rosa! Așa cum stătea, cu paharul gol în mînă, privind dincolo de poșeta de pe tejghea, își dădu seama brusc că totul se afîrșise. Nu îi va dărui nimic Rosei acum, nici chiar pe sine însuși, fiindcă nu își aparținea ca să se poată dărui. Alt whisky. Gîndurile se îndepărtară de Veronica. Și cu ea totul se sfîrșise. Gîndurile pentru ea nu trebuiau să mai existe. La urma urmei, nici nu le dorea. Dacă ar intra acum chiar în acest bar, ar pleca pe altă ușă fără să îi vorbească, fără să o lase să îl vadă chiar. Era zdrobit. Roțile trecuseră peste el. Ultimul lui vis, o viață tihnită într-o casă cafenie afumată, îl recunoștea acum drept ceea ce era: o fază în vindecarea sa. Vindecarea nu înseamnă nimic altceva decît împăcarea cu boala de care suferi, măsurînd exact gradul în care ai fost mutilat. Nu o dorea pe Rosa, nu o dorea pe Veronica. Nu dorea nimic.

— Vino-ți în fire! Nu-ți mai plînge de milă, își spuse el, în timp ce ieșea în stradă

— Oricum s-a sfîrșit, continuă el, intrînd apoi în alt local, la cîțiva metri depărtare.

— Nu-i decît un moft. Ți-o faci de unul singur, spuse el privind în paharul cu bere neagră.

— Ai spus ceva, amice? întrebă un om înfofolit cu un fular, aplecîndu-se spre el.

— Nu. Doar catgut. Am făcut rost de catgut, îi răspunse el ridicîndu-se să plece. Doar de asta am venit, să aduc catgutul.

Charles ieși.

— Nu folosește la nimic să te păcălești singur, se adresă el felinarului.

Eu om sucit iubesc ce-mi face silă. Și cumpăr dragostea sucind ce? Un ochi. Gata, gata, isprăvește.

— Tot singurel, dragule, îl întrebă prostituata, apropiindu-se de el.

— Da, răspunse. Și rămîn așa.

— Nu-i nici o supărare, dragule.

— Nu-i nici o supărare, repetă el.

— Despre slujba aceea, domnule Braceweight, spuse Charles. Dacă n-ați găsit pe altcineva, pot să mă angajez eu pentru că s-au schimbat lucrurile.

— Deci nu te căsătorești prea curînd.

— Se pare că nu.

— Îți dai seama că ai acceptat slujba fără să mă întrebi nimic despre plată și programul de lucru? îl întrebă domnul Braceweight mîhnit; îi venea, evident, foarte greu să se deprindă cu cineva ca Charles.

— Vi se pare atît de imprudent din partea mea? Amintiți-vă că am fost mereu în preajma dumneavoastră de cînd sînteți aici, suficient ca să fiu sigur că nu sînteți omul care să-și plătească prost salariații, domnule! adăugă el, simțind că relațiile dintre ei vor trebui, firește, să devină în curînd mai formale și cu cît mai curînd, cu atît mai bine. Îi plăcea domnul Braceweight și cîndva, pentru o clipă, ajunseseră la un fel de intimitate dispusă la

confidențe. Dar instinctul îl prevenea să se ferească de relațiile complicate care ar fi rezultat din orice încercare de a amesteca noțiunile de patron și de prieten. Trebuia să evite orice semn de familiaritate.

— Te-ai hotărît tocmai la timp, zise domnul Braceweight, abandonînd nota de intimitate, de parcă și el ar fi simțit pericolul. Mîine părăsesc spitalul. Mă duc la locuința mea din Sussex unde rămîn tot restul verii. De îndată ce vei fi liber, sînt gata să te primesc. Dar presupun că aici trebuie să-i înștiințezi că pleci cu o săptămînă sau două înainte.

— Nu, răspunse Charles subliniind în mod inutil cuvintele. Pot pleca imediat. N-am semnat nici un angajament că voi rămîne aici. Dacă plec fără să anunț din vreme, pierd doar plata pe o săptămînă și...

Își aminti apoi că vorbește cu viitorul său patron și că nu ar trebui să pară prea nepăsător în privința plecării fără preaviz. Așa că adăugă :

— Adevărul este că s-au ivit anumite lucruri care fac prezența mea aici destul de dificilă atît pentru mine, cît și pentru alții. Pot pleca mîine o dată cu dumneavoastră.

— Foarte bine ; tocmai mă întrebam cine va conduce mașina mea pînă în Sussex.

— Sînteți hotărît, deci, domnule ? Sînt angajat ?

Domnul Braceweight încuviință din cap.

— Începînd de mîine.

— Uite ce, spuse el Rosei. S-a întîmplat ceva. Trebuie să plec.

— Cînd te întorci ? întrebă fata, neînțelegînd despre ce este vorba.

— Nu mă mai întorc, zise el, detestîndu-se pe sine însuși. Niciodată.

Se întoarse cu fața spre el. Toată vivacitatea ei se evaporase, deveni palidă la față, cu privirea pierdută.

— Spune-mi de ce ?

— Nu pot.

— Spune-mi. Trebuie să-mi spui.

— Rosa, draga mea, draga mea, aș dori, e curată nebunie, aș dori să pot...

— Am făcut eu ceva ?

— Nu.

— Atunci e ceva ce n-am făcut ? Ceva ce vrei să fac ?

— Nu este vorba despre ceva ce a făcut sau nu a făcut unul dintre noi. Nici ceva pe care eu sau tu ar fi putut să-l evite.

— Nu trebuie să te porți așa cu mine, spuse ea cu un calm desăvîrșit. Nu poți face o asemenea figură unei fete. Unei fete cumsecade. Nu încerc să te rețin. Vreau numai să știu cu ce am greșit față de tine.

— O, Doamne, Rosa, ți-am spus că n-ai greșit niciodată. Ai fost întotdeauna bună și dulce. Ai fost tu însăți.

— Atunci ce a fost ?

O privi drept în față. Mintea parcă îi stătuse în loc. Dorea să îi explice că nu era vina lui. Nu voia să o rănească, a făcut doar gre-

șeala să creadă că era omul potrivit să o facă fericită, ajutînd-o să profite de felul ei propriu de a fi, simplu și plin de viață. Acum îl privea peste vasele murdare de pe masă, cu chipul golit de orice altă expresie, în afara uluirii și a suferinței.

Oricît de inocente și pașnice fuseseră relațiile dintre ei, ajunsese la un nivel de fericire și deci de intimitate mai mare cu ea decît cu oricare altă femeie și astfel erau în stare să comunice instantaneu, fără să aibă nevoie de cuvinte. Neputincios, încerca să îi explice, fără să folosească vreun cuvînt, că totul fusese o greșeală. Și ea, tot fără cuvinte, drept răspuns îl condamna.

„Ai păcătuit în ceea ce mă privește“, îi spuneau expresia și atitudinea ei. M-ai rănit în singurul mod care nu poate fi iertat. Deoarece, la urma urmei, mi-ai adus cea mai mare ofensă ce se poate aduce unui semen de al tău : ai încercat să te folosești de mine. Să nu dai nimic, să nu te legi, ci doar să te folosești.“ „Nu a fost atît de simplu“, încerca el să se apere din priviri, dar ea îi reteză scurt apărarea. „Eram gata să te iubesc, iar tu nu făceai decît să mă folosești ca pe un drog.“ Învinuiri și scuze, scuze inadmisibile, neconvingătoare se încrucișau pe deasupra mesei. Se simțea abătut și întinat.

— Ce s-a întîmplat ? repetă Rosa, cu voce tare de această dată.

Zdrobit și rușinat, îngînă :

— Nu pot să explic... doar... a fost numai...

— Spune-mi ce s-a *întîmplat*. Ceva trebuie că s-a întîmplat, ceva despre care poţi să-mi vorbeşti, spuse ea cu o voce schimbată, slabă şi monotonă.

— Am văzut o poşetă. Era o poşetă..., izbucni el chinuit, prosteşte.

— Cerule ! N-aţi mai terminat de spălat vasele astea ? exclamă infirmiera şefă, dînd buzna înăuntru. Nu reuşesc să pricep cum vă irosiţi voi, tinerii, timpul.

Văzu apoi că Rosa plînge. Că este scuturată de un plîns disperat pe care nu încerca să-l ascundă. Infirmiera şefă se întoarse spre Charles, devenind pe loc o partizană înverşunată a Rosei — o femeie luînd partea altei femei împotriva duşmanului comun.

— Ce i-ai făcut ? întrebă ea pe un ton sever.

— Vă rog, vă rog, spuse Charles, înfrînt cu desăvîrşire şi nefericit. Este ceva ce n-aţi putea înţelege. Vă rog, să nu mai vorbim despre asta.

Rosa se întoarse cu spatele. Umerii i se mişcau ritmic pe cînd suspina fără zgomot. Infirmiera şefă era furioasă şi se simţea ofensată de afirmaţiile lui Charles că ar fi ceva ce n-ar putea înţelege.

— Nu pot înţelege, pe naiba, spuse ea. Aşa vă purtaţi voi toţi, puşlamale josnice ce sînteţi. Înţeleg eu prea bine. Ţi-ai bătut joc de ea şi ai nenorocit-o. Vă cunosc eu, lua-v-ar naiba să vă ia ! Nu pune la inimă, fetiţo, se adresă Rosei. E mai bine pentru tine să scapi de un

ticălos ca el. Ești un ticălos, îi repetă ea lui Charles.

— Da, dădu el afirmativ din cap.

— Și acum, hai, pleacă, îi strigă ea. Du-te și muncește pentru banii pe care-i capeți.

Fără o vorbă, cu capul plecat, își luă mătura și cîrpa de praf.

— Și mai e ceva, Mister Don Juan, spuse ea, luînd-o pe Rosa de umeri. Așteaptă pînă te prind cu ceva în neregulă și o să am eu grijă să fii concediat cît ai pocni din degete.

Pocni din degetele mîinii care îi era liberă.

— Plec în orice caz, zise el încet. Este ultima noapte cînd mai sînt de serviciu.

— Foarte bine, dă-i drumul, pleacă, îi spuse, nerăbdătoare să îl vadă plecat ca să rămînă singură cu Rosa. Du-te și apucă-te de treabă, chiar dacă-i ultima ta noapte aici. Și data viitoare cînd întîlnești o fată cuminte, las-o în pace, auzi ce-ți spun ?

— Da, răspunse el supus, de parcă i-ar fi dat vreun ordin cu privire la îndatoririle sale în spital. Așa am să fac.

9

FAPTUL CĂ NU AVEA un Rolls-Royce era semnificativ pentru domnul Braceweight. Era bogat, dar se abținuse să meargă pînă la capăt și să devină milionar, dînd dovadă de aceeași moderație și în stilul său de viață. Încă două mii de lire venit în plus pe an și Charles

ar fi putut să poarte o uniformă complicată, cu ghetre de piele și butoni strălucitori, să conducă un Rolls și să doarmă printre gîndaci de bucătărie. Dar așa cum stăteau lucrurile purta o uniformă simplă, costum cafeniu, cu șapcă, și găsea că mica lui odăiță este destul de confortabilă iar drumurile de țară străbătute într-un Daimler, greu de trei tone și jumătate, îi dădeau senzația că este șofer de autobuz, doar că nu trebuia să lase oamenii să se urce.

Căzuse în picioare. În cursul primei săptămîni fusese cît se poate de prudent, așteptînd să întîlnească vreun obstacol care să-l dea peste cap, dar odată ce sentimentul inițial, că era prea frumos ca să fie adevărat, dispăruse, trăia ca într-o transă de automulțumire. Pace : un anonimat la fel ca cel pe care l-ar fi putut găsi căsătorindu-se cu Rosa și deghizîndu-se în cumnatul lui Stan. Și totul însoțit de un sentiment idilic, un calm aproape pastoral ce i se revărsa în suflet din frumusețea pașnică a peisajului de țară. Casa era o construcție modestă de cărămidă, probabil o fermă din secolul șaptesprezece sau optsprezece, cu cîteva inovații nebătătoare la ochi, dar radicale, care asigurau confortul celor ce locuiau în ea, fără să modifice însă exteriorul. Altă dovadă a cumpătării domnului Braceweight — refuzul său de a se lăsa stăpînit de propria lui avere. Prin fereastra cămăruței sale, Charles putea să vadă cum grădina (în stil țărănesc), întreținută cu cheltuială, se pierdea în cîmpia care se în-

tindea în jurul ei. Pentru că, în sinea lui, Charles nu considera că se afla aici într-adevăr la țară ; era rustic, de bună seamă, se produceau recolte și lapte, iar cîrciumile erau ințesate cu bărbați roșcovani, cu umeri lați, care vorbeau rar și tare în dialectul din Mummerset, dar el crescuse la țară și era obișnuit cu satele din mijlocul Angliei unde se trudea din greu pentru cîștigarea pîinii. Ținutul Sussex, cu frumusețea lui de basm, căsuțele cochete, colorate în alb și negru ca la Hollywood, vacile cu părul lucios și copacii uriași erau pentru el un decor ca de teatru, ceva contrafăcut, întreținut de cei prosperi în căutare de odihnă și liniște cînd plecau din oraș în week-end. În timp ce conducea încet mașina pe drumurile tăiate adînc în pămînt, cu margini înclinate și înverzite, claxonînd prin sătucurile imaculate, totul părea atît de frumos, încît îl făcea pe Charles să simtă ceea ce simt probabil turiștii americani — satisfacția că li s-a pregătit un spectacol bun, dar și un oarecare regret să constate că organizarea era atît de perfectă.

Firește, i-a trebuit un oarecare noroc ca să aibă parte de aceste condiții ideale pentru începutul noului său serviciu. Trebuia să recunoască acest lucru. În primul rînd, domnul Braceweight își luase un concediu după operație. Nu era deci nevoie să-l ducă la Londra sau să petreacă perioade lungi la locuința lui de acolo, gata la orice oră din zi să înfrunte traficul de coșmar al capitalei. Deocamdată, presiunea nu era decît la jumătate. Mai era

faptul că stăpînul său avusese bunul simț, într-o perioadă mai îndepărtată a vieții lui, să-și aleagă o soție exact ca și el. Doamna Braceweight era atît de total lipsită de vreo trăsătură distinctivă, bună sau rea, încît primele două săptămîni Charles constată că nu este în stare să își amintească ce voce are sau cum arată între o întîlnire și alta. O transporta ca pe un pachet cînd pleca la cumpărături, o saluta atingîndu-și șapca cu două degete de cîte ori o vedea în grădină sau cînd stătea în mașină, citind ziarul, în timp ce ea făcea vizite prin împrejurimi — și asta era totul.

De fapt, viața lui își domolise pasul pînă la acel „trap mărunt“ pe care și-l dorea. Începuse să uite gustul tihnei pe care nu îl mai simțise din primele, minunatele săptămîni în care spălase geamuri, înainte ca acest gust să devină acru. Ceva din spiritul acela revenise acum. Cînd se urca în cămăruța lui de deasupra garajului, la sfîrșitul zilei de lucru, constata că avea ceva ce îi amintea în mod plăcut, nostalgic, podul lui Froulish. Nu avea nimic de a face cu ceilalți oameni de serviciu deoarece nu exista nici unul. Doar o singură menajeră hărnicuță, care se trudea să instruiască un șir neîntrerupt de fete din sat, mai mult sau mai puțin deficiente mintal. Toate cele inteligente plecaseră la oraș, angajîndu-se în special la lacto-barurile din preajma aerodromurilor americane. Cu zece ani în urmă, ar fi existat o sală plină de servitori prezidați de un valet semănînd cu un om de stat

din secolul al optsprezecelea de la Muzeul Madame Tussaud și o ierarhie rigidă, mai restrînsă și mai prudentă decît cea din spital în care ar fi trebuit și el cumva să își facă loc. Acum nu mai era nimic; nici măcar nu știa cum îl cheamă pe bătrînul care îngrijea grădina sau pe băiețandrul care îl ajuta duminicile. Era un Robinson Crusoe care nu avea nevoie să caute urme de pași pe nisip.

Într-o după-amiază liniştită lustruia farurile, cînd un bîzîit strident, ca de albină înfuriată, începu să-şi croiască drum prin aerul amorţit de august. Apropiindu-se, bîzîitul se transformă într-o serie de pocnituri asurzitoare, ca apoi să devină un urlet înnebunitor. Charles se ridică şi privi în josul aleii care cotea, dînd ocol straturilor cu legume, ca să lase nealterată atmosfera rustică a grădinii de flori. Prin golurile din tufişuri văzu cum ceva ia cu asalt aleea cu pietriş, inclusiv curba strînsă, cu o viteză de aproape patruzeci de mile pe oră. Se retrase în grabă în spatele caroseriei solide a Daimlerului.

Motocicleta se năpusti în curtea mică din dreptul garajului, cu furca din față săltînd în sus și în jos, în timp ce se apăsa frîna. Pietrișul țîșni ca stropii de apă în urma unei șalupe. Cu roțile blocate, „vehiculul groazei“ se roti scrîșnind într-un viraj brusc. Un capăt al ghidonului zgîrîie o linie adîncă în vopseaua ușii garajului. Apoi se opri și se așternu tăcerea.

Înainte ca Charles să-și poată reveni în fire și să protesteze, un tînăr ridică motocicleta pe cric și se întoarse spre el.

— Nu-i rău, spuse el, șaizeci și două de minute din oraș pînă aici. Din Highgate, ca să fiu mai precis.

Era voinic, cu sprîncene negre și maxilar pătrat. Chipul lui nu avea nici o urmă de inteligență sau sensibilitate, dar nu era lipsit de atracție. În general, comportarea lui denota competență autentică și siguranță ; existau, în mod evident, un număr mare de lucruri pe care se pricepea să le facă bine, cît despre lucrurile pe care nu știa să le facă deloc, pur și simplu nu auzise niciodată de ele.

— Ce spui despre vechitura asta ? arătă el cu degetul spre Daimler. Te plictisești de moarte, nu ? De la zero la douăzeci demarează abia în cinci minute. Rîse sonor, devenind apoi deodată serios. Privește ! spuse el, apropiindu-se iute și ridicînd capota motorului. M-am gîndit la cîteva chestii pe care le-am putea face ca să-i mărim performanța. Mi se pare lucrul cel mai ușor din lume să-i creștem cu două treimi compresia. Și uită-te la poziția jiglerului. Acolo s-ar putea face modificări, nu crezi ?

— Înainte de a trece la alte amănunte, răspunse Charles, fiind în sfîrșit în stare să vorbească, n-ai putea să mă lămurești asupra unui lucru ? Cine naiba ești ?

Tînărul izbucni în rîs.

— Bineînţeles, uitam. N-ai de unde să ştii. Eu sînt...

— Walter, se auzi vocea domnului Braceweight din spatele lor, pe un ton pe care Charles nu îl mai auzise folosindu-l. Obiectul ăsta e al tău?

Venise din grădină intrigat de zgomotul făcut de motocicletă.

Tînărul se întoarse spre el și începu să vorbească cu o vioiciune nefirească, întocmai ca un vînzător care se străduiește din răsputeri să convingă pe cineva care nu cumpără niciodată.

— Este al meu, tată. Nu mi-am închipuit că interdicția ta se aplică și la asta, o dată ce-i construită atît de solid.

— Cînd ți-am spus să nu-ți iei motocicletă, m-am referit la motocicletă, spuse domnul Braceweight rece.

— Da, dar să vezi...

— Credeam că m-am exprimat foarte clar.

— Da, bineînţeles, dar cînd mi-a căzut în mînă o ocazie atît de bună, un lucru solid ca o stîncă..., crede-mă nu-i nici un pericol cu așa...

— Nu doresc să aud amănunte. Nu pentru asta ți se dau bani de buzunar.

— ...amortizoare telescopice, vezi, și...

— Nu văd nimic care să intre în discuție, Walter.

— ...ungere grafitată — totul perfect...

Domnul Braceweight le întoarse spatele și intră în casă.

Walter se întoarse spre Charles. Încrederea în sine dispăruse din comportarea lui, fiind înlocuită de o mîhnire ușor comică. Cercurile mari și albe din jurul ochilor, acolo unde ochelarii de soare îl protejaseră de praf și ulei, își sporeau efectul, făcîndu-l să semene cu un personaj creat de Walt Disney.

— La naiba ! Trebuia să știu că-i riscant să o aduc aici. N-aveam decît să o las la școală, sau și mai bine în sat. N-ai voie motocicletă, așa s-a decretat cînd am împlinit șaisprezece ani. Au ideea aiurită că sînt periculoase. Drace ! Nu pot răbda încă șase luni fără nici un fel de vehicul.

Charles tot se mai străduia să înțeleagă situația.

— Iartă-mă dacă par cam greu de cap, spuse el, dar m-am obișnuit în ultima vreme cu un trai liniștit. Mi-am îngăduit să nu fiu la curent cu desfășurarea evenimentelor și am ajuns să nu pot pricepe decît cîte un singur lucru deodată. Ca să mă lămuresc bine : numele tău este Walter și te-am auzit numindu-l pe stăpînul meu tată, ceea ce înseamnă că ești fiul lui.

— Da.

— Și ai șaisprezece ani și jumătate, cu toate că pari de treizeci.

Walter se însenină.

— Da, par mult mai în vîrstă decît sînt, nu-i așa ? Nu-i nici un risc să fiu oprit ca să mi se ceară carnetul de conducere. Nimeni nu și-ar închipui că sînt minor, nu crezi ?

— Și aș mai adăuga ceva despre tine, continuă Charles, străduindu-se mai departe să se concentreze. Te pasionează motoarele. Istoria a început pentru tine o dată cu inventarea bujiei.

Un zîmbet fericit se așternu peste fața pătrată și prăfuită a lui Walter.

— Așa-i, dar să nu spunem bujie, replică el, pe tonul unui cunoscător care insistă cu plăcere asupra unui punct obscur din subiectul său preferat — să spunem diferențial.

Doamna Braceweight își petrecuse dimineața făcînd cumpărături în orașul învecinat.

— A, era cît pe ce să uit, Lumley, spuse ea, pe cînd Charles îi ținea ușa ca să coboare din mașină. Soțul meu dorește să mergi la gară pentru trenul de 2.45. N-am înțeles bine numele, dar este vorba de un tînăr care vine să-l mediteze pe domnul Walter în timpul verii. Nu va coborî din tren altă persoană care să arate a profesor.

Mormăi ceva ce voia să fie un fel discret de a răspunde că a înțeles — nu vorbea niciodată cu stăpînii lui — și duse pachetele în casă.

După masa de prînz plecă cu Daimlerul. Mica gară se găsea în timpul unicei jumătăți de oră de activitate din zi pentru că trenul care urma să sosească aștepta răbdător pasagerii ce coborau din expres ca apoi să îi ducă zdrăngănind prin ținut și să-i lase la stații din ce în ce mai mici. Era singurul tren cu

ajutorul căruia ceva sau cineva din lumea largă putea ajunge la ei.

Charles stătea fumînd pe banca din faţa sălii de aşteptare. Îşi pusese şapca alături de el. Daimlerul stătea şi el răbdător afară în soare, tapiţeria exaltînd un miros de piele încinsă. Trenul era anunţat şi intră zgomotos în gară. Charles se uita după cineva care să pară a fi meditatorul fiului unor oameni bogaţi. Coborîră două persoane. Una era o femeie de vîrstă mijlocie care ţinea în mînă un pachet cu şuncă. Cealaltă era George Hutchins.

În ciuda liniştii sale şi a faptului că îi mai pălise, din diferite motive, ranchiuna pe care o purta vieţii, Charles trebui să recunoască în legătură cu temperamentul său că nu devenea mai binevoitor pe măsură ce trecea timpul. Dimpotrivă, era mai puţin dispus decît oricînd să rămînă pasiv la vreo insultă. Şi însăşi existenţa lui Hutchins la mai puţin de cinci mile de el era o insultă. Hotărî să fie agresiv.

Hutchins privea nerăbdător şi nervos în jurul lui. Îşi avea pipa pregătită pentru eventualitatea că va fi necesar să-şi joace, pe neaşteptate, rolul de profesor. De îndată ce îl zărise, Charles îşi dădu seama că în timpul anului petrecut în strîns contact cu lumea universitară, interpretarea rolului devenise mai profesională şi mai profundă. În felul în care privea în jur era ceva — vioiciune, inteligenţă, şi totuşi cu o nuanţă plăcută de om distrat — care dădea la iveală o măiestrie proaspăt în-

sușită de a mînui trucurile academice. Stînd pe bancă, evalua spectacolul.

— Trebuia să mă întîmpine cineva, îl auzi pe Hutchins spunînd hamalului. „Domnul Braceweight...", nu reuși să prindă cuvintele următoare, „a aranjat cu siguranță să vină să mă ia o mașină".

— Nu vă pot spune nimic despre asta. N-am de unde să știu, îi zise hamalul peste umăr, intrînd într-o magazie pe ușa căreia scria „Intrarea rezervată personalului". Știa, bineînțeles, că mașina domnului Braceweight era afară și că șoferul domnului Braceweight ședea pe bancă, la cîțiva metri depărtare, dar își vedea de treaba lui.

Hutchins se întoarse, nehotărît. Charles își strînse șapca și o ascunse cu grijă în buzunar. Costumul lui cafeniu nu avea nimic care să sugereze că este șofer. De abia apucase să pună șapca în buzunar și Hutchins îl și descoperi.

— Ce surpriză, Lumley, spuse venind spre el.

— Și eu sînt surprins, răspunse Charles.

— Ce faci aici? Ai coborît din tren?

— Nu, răspunse Charles, evitînd un răspuns mai cuprinzător. Eram aici cînd a sosit trenul.

— Dau niște meditații într-o familie care locuiește pe aproape, zise Hutchins nepăsător.

Era o minune de modestie și lipsă de pretenții. Vorbea despre meditațiile pe care urma să le dea, de parcă oricine ar fi putut face acest lucru. Întocmai cum folosise „noi" la Societatea literară din Stotwell. Succesul nu îl alterase.

— Angajamentul n-a căzut prea bine, de fapt, continuă el, pentru că doream să plec în America să studiez ceva la Princeton. Va trebui să amîn plecarea pentru anul viitor.

— Da, spuse Charles amabil, iar între timp să dai meditații este un lucru folositor.

— Așa gîndesc și eu.

— Un om ca tine poate face mult bine, împărtășind și altora din cunoștințele sale.

— Într-adevăr.

— Și omul nu are niciodată prea mulți prieteni și susținători printre cei bogați. E de mare ajutor.

Hutchins se făcu stacojiu.

— Dacă vrei să sugerezi că motivul pentru care dau meditații e nedemn, firește, eu...

— Nicidecum. Nu-i nimic nedemn în a te urca pe scara socială. Cînd omul ajunge la jumătatea ei muncind din greu, cum ai făcut tu, este omenește să consideri că ar fi foarte bine să ajungă în vîrf sărind peste trepte printr-o metodă mai rapidă.

Pe vechiul Hutchins s-ar fi putut să-l duci cu o stratagemă atît de elementară. Dar cel nou era prea experimentat. Poleiala fusese aplicată cu multă măiestrie.

— Văd că ai rămas același dintotdeauna, Lumley, trăiești încîlcit în tot felul de idei neverificate în practică. Ceea ce numești tu a te urca pe scara socială, eu, dintr-o poziție probabil mai imparțială, aș considera..., și continuă așa mai departe timp de trei sau patru

minute, pînă cînd discursul îl ajută să își recapete echilibrul și încrederea în sine. Și acum, ce se aude cu mașina care trebuia să fie trimisă pentru mine ?

— Păi, este un Daimler afară, răspunse Charles. Poate că ar trebui să te duci și să te urci în el.

Ieșiră în stradă. Hutchins privi cu îndoială spre mașină.

— Pare că-i singura, e drept, dar nu-mi vine să mă urc în ea fără să întreb pe nimeni. Și totuși, afurisită treabă, continuă el iritat. Cum își închipuie să ajungă la ei fără mașină ?

— Uite ce e, răspunse Charles. Tu te urci și eu o să conduc. În felul ăsta, cel puțin ajungi acolo.

— O conduci tu ? Ce naiba vrei să spui ?

Drept răspuns, Charles deschise ușa și i-o ținu. Cum Hatchins tot nu înțelegea, își scoase șapca din buzunar și punîndu-și-o pe cap, luă, în bătaie de joc, poziția de salut.

— Ai deschis deci o firmă de taxiuri ? întrebă Hutchins.

— Continuă să ghicești și vei afla răspunsul în mai puțin de trei întrebări. Ei bine, vorbind de la parazit la parazit, îți voi mărturisi că eu sînt șoferul.

Uimirea îl făcu pe Hutchins să iasă din noua lui postură de om cu maniere alese. Intonația și felul de a se purta a celor din vechiul Black Country îi reveniră rapid.

— Regret, Lumley, că ai ajuns atît de rău. Dă-mi voie să-ţi spun că îmi închipuiam că ai fi putut obţine totuşi o slujbă mai bună decît asta. Bineînţeles că mi-am dat seama în urmă cu ani că nu ai simţul realităţii. Dar n-aş fi crezut că vei coborî atît de jos.

— Ce vrei să spui prin a coborî ?

— Ţi-aş fi putut da o recomandaţie care te-ar fi ajutat, probabil, să capeţi un post la o şcoală primară. Cel puţin pentru început.

— Ascultă George, spuse plictisit Charles. Lasă baltă zelul tău misionar. Nu doresc muncă cinstită, îţi semăn ţie, prefer să fiu un parazit, un păduche pe creştetul societăţii.

— Nu prea înţeleg comparaţia, trebuie să mărturisesc, replică Hutchins băţos.

— Ce poate fi mai clar ? Eu conduc maşina marelui om. Tu încerci să spoieşti cutia în care fiul lui îşi poartă creierul. Singura diferenţă reală dintre noi ar fi că munca mea este în mod evident de folos, pe cînd tu n-ai să te poţi făli cu nici un rezultat. L-am văzut pe băiat. Este foarte la locul lui, dar zece ca tine, lucrînd în schimburi, n-ar face din el un intelectual. E înclinat spre mecanică.

— Este posibil. În orice caz, Lumley, dacă te-ai angajat ca şofer şi se pare că îţi place foarte mult, aş dori să-ţi atrag atenţia, dacă devii prea impertinent, că trebuie să te *comporţi* ca un şofer.

— E drept, tu crezi că fiecare trebuie să-şi joace rolul, nu-i aşa ? Perfect ! Scoate-ţi pipa şi repetă cîteva dintre mişcările tale „de des-

chidere", în timp ce eu îți aduc valiza. Bătrînului nu-i scapă nimic, cu toate că pare o nulitate. Și nu-ți face griji din pricina mea. N-am să te dau de gol că ai avut vreodată de a face cu cineva care lucrează ca șofer. Și am să-ți spun „domnule" de față cu familia, cu condiția să-mi dai bacșiș bun la plecare.

— Văd că ești hotărît să-mi faci situația incomodă aici.

— Va fi incomodă fără să contribui eu cu nimic. Așteaptă să-ți întîlnești elevul. Poți să te consideri norocos dacă fără să-ți arunce măcar o privire, n-o să-ți ceară să o iei repede din loc, deoarece mama ta are nevoie de tine !

— Mama cui, ce face ? întrebă Hutchins nemaiînțelegînd nimic.

— N-are importanță. Urcă în mașină și eu îți voi aduce valiza. Domnule !

— Problema principală este următoarea, zise Walter. Mi-am dat seama cînd am cumpărat motorul că etanșarea supapelor îmi va da de furcă. Și-a fost întocmai cum mă așteptam. Tija supapelor era prea lungă și ce puteam face decît să modific mărimea axului culbutorului și să-i ridic pivotul mai sus, iar acum, firește, am necazuri cu tacheții.

— Firește, spuse Charles.

Walter oftă, aplecîndu-se asupra grămezii grotești de piese de pe bancul de lucru. Lui Charles îi amintea o fotografie făcută de Cecil Beaton reprezentînd tancuri avariate în deșertul Africii de Nord. Mîinile pătrate, puter-

nice ale lui Walter, cu negru sub unghiile mai mult late decît lungi, se mişcau afectuoase prin măruntaiele „animalului“, ciocănind, ajustînd, montînd. Purta o salopetă neagră şi scorţoasă din cauza uleiului şi peste tot unde trupul lui scăpa de sub protecţia îmbrăcăminţii era mînjit cu unsoare neagră. Pe obraz avea o dîră lungă.

— Şi bineînţeles, continuă el cu amărăciune, mă lovesc de obstacole peste tot. N-am bani, trebuie să fac totul pe ascuns. Nici nu-mi pot permite să am scule potrivite. Pierd ore întregi chinuindu-mă să aduc segmenţii pistonului cu deschizătura la locul ei și apoi iar îi aiuresc numai pentru că nu am un extensor de segmenţi ca lumea. Numai Dumnezeu știe cum reușesc să fac să alunece blestemaţii în şanţurile lor.

— De ce trebuie să faci totul pe ascuns?

— Te mai întrebi? îi zise Walter, întorcîndu-se cu fața spre el. Dacă Pater ar şti că încerc să construiesc o maşină specială, mă cunoaște el prea bine ca să-și închipuie că o dată ce-am terminat-o n-am s-o pun în vitrină! Am s-o folosesc. Am să fac cu ea sprinturi și-am să mă caţăr pe dealuri dacă nu pot lua parte la curse. Am şi avut cu el nişte scene de pomină. Este de altfel singurul motiv pentru care *le-am avut*. Nimic de genul ăsta, pînă nu împlinesc douăzeci și unu de ani, mă rog frumos.

Privi încruntat la cheia de piulițe din mînă, dunga de unsoare de pe față încrețindu-se din cauza enervării.

— Și iată-mă silit să dau ultima lețcaie din banii mei de cheltuială ca să fac rost de piese de schimb uzate de la fiare vechi. Mai zilele trecute mi s-a oferit un motor Norton cu doi cilindri la prețul de douăzeci de lire. Gîndește-te numai ! O ocazie nemaipomenită. Aș fi putut construi cel mai grozav cinci sute care a concurat vreodată. Dar douăzeci de lire, douăzeci de lire amărîte — de unde să le iau ? Așa că trebuie să mă descurc fără scule potrivite și să lucrez într-o cocioabă nenorocită ca asta.

Cocioabă nenorocită era atelierul lui Walter din fundul grădinii de legume. Îi fusese, cu siguranță, pus la dispoziție cînd, la o vîrstă mai fragedă, arătase pentru prima dată interes pentru munca manuală. Nu era, desigur, un loc potrivit să construiești mașini. Ce paradoxal era totul !

— Iartă-mă dacă îți pun această întrebare, spuse Charles, dar nu simți niciodată că ai avut ghinion să te naști cu un tată înstărit care are anumite idei în privința educației tale și așa mai departe, băgîndu-ți pe gît un meditator în timpul vacanței ? Pe cînd dacă ai fi, să zicem, fiul unui coșar, la vîrsta asta ai avea fericirea de a fi ucenic într-un garaj.

Dar Walter, în mod surprinzător, clătină din cap.

— Nu-i prea distractiv să fii ucenic într-un garaj. Rar vezi cîte ceva interesant. Faci aceleași operații mai tot timpul.

După o pauză, izbucni în hohote de rîs.

— Foarte curînd aș fi dat afară pentru că mi-aș încerca ideile pe mașinile clienților. Imaginează-ți mutra unui tip care aduce mașina să i se controleze frînele sau altceva și descoperă după ce a plecat că i-am meșterit ghidajele și i-am pus arcuri duble la supape.

Charles rîse împreună cu el, cu toate că nu se amuza prea tare.

— Sau și mai și, chicoti Walter. Îi potrivesc un carter mai mare sau îi măresc compresia — mai ales dacă am uitat să-i montez pompa de ulei !

Se opri apoi brusc din rîs, amintindu-și de ceva serios. Privi la ceas.

— Pe toți dracii, am altă ședință cu meditatorul meu peste zece minute. Latină, latină și iar latină.

— Cum te înțelegi cu el ?

— Cu cine ? A, cu el ? Cred că-i cumsecade.

Era limpede că Walter nu îi acordase încă nici cea mai mică atenție lui Hutchins. Stătea, fără îndoială, apatic în timpul lecțiilor, trăind în așteptarea clipei cînd se putea întoarce la arcurile supapei de admisie. Nici Hutchins nu părea probabil că se dedica din tot sufletul îndatoririi sale. Gentilețe și lipsă de efort. O educație liberală.

Vara începuse de mult și atinsese punctul culminant al maturității și belșugului chiar în pragul anotimpului cînd cîteva semne amenințătoare de frig veneau să amintească plantelor, insectelor și oamenilor că trebuie să urmeze iarna. Charles stătea la fereastră, privind în noaptea adîncă și caldă. Grădina răspîndea un parfum aproape insuportabil. O lună plină, neverosimil de mare atîrna pe cer, îmboldindu-i pe amatorii de comparații să cadă din nou în ridicol : reușea să sugereze orice, începînd cu un cașcaval, pînă la cilindrul lustruit al unui trombon, fără să semene cu nimic decît cu ea însăși. Din cînd în cînd, în depărtare mugea o vacă. Tihna, căldura și lumina scînteietoare pogorau peste peisajul mîndru de sine.

Insectele se roteau în zbor la fereastra lui Charles. Fumul țigării lui plutea și se înălța la cea mai slabă adiere. Se gîndea la Bunder. De ce nu-l întrebase niciodată nimeni nimic ? Era posibil oare ca Bunder să fi scăpat ? Sau îl prinseseră dar nu scosese încă nici o vorbă despre complicii săi. Era clar că el, Charles, nu va putea ști niciodată răspunsul la aceste întrebări, ca de altfel la multe altele. Oamenii care s-au risipit și au fugit de poliție în docuri fuseseră, desigur, arestați, cel puțin o parte din ei. Cît timp le va trebui anchetatorilor pînă ce vor ajunge la el, indiferent unde se ascundea ? Așa cum stăteau lucrurile, ar fi trebuit să-i fie teamă, dar nu încerca nici un sentiment de această natură. Cele mai profunde instincte îl asigurau că toată afacerea era încheiată, cel puțin

în ceea ce-l priveşte. Căci dacă Bunder nu juca decît un rol relativ minor într-o organizaţie mare, condusă de persoane care nu îşi dezvăluiau niciodată identitatea, se găsise probabil o metodă de a băga frica în oamenii arestaţi, făcîndu-i să nu destăinuiască nimic, nici măcar puţinul pe care îl ştiau. Totul îl depăşea şi totuşi se simţea în siguranţă. Cînd maşina poliţiei zburase pe lîngă trupul lui în nesimţire, zăcînd la marginea drumului, legea îşi aruncase plasa spre el, dar nu îl prinsese. Tot ce avea de făcut era să se ţină cît mai în umbră şi să evite în special poliţia. Convingerea intuitivă că Bunder nu fusese prins era mai puternică decît toate celelalte şi genera un calm care îi cuprindea tot sufletul. „În orice caz, nu mă prind ei viu“, spuse el, şi Charles nu avea nici o îndoială că vorbea serios. Viteza şi felul în care condusese provocase probabil un accident mortal; sau poate găsise o altă cale de a-şi urma victima dincolo de mormînt. Era sigur că se strecurase cumva din plasă prin cel mai mic ochi.

De jos se auzi foşnet şi şoapte. Două siluete, de sex opus, îşi croiau drum printre tufişuri. Oricine ar fi fost, aveau motive să se ferească de a fi văzuţi. Era Walter şi ultima fată care servea la bucătărie, probabil. Nemişcat, îi urmări cu toată atenţia.

— Sper că ai dreptate cînd spui că e simplu, se auzi o voce de femeie. Vorbea încet, aproape în şoaptă, dar avea o tonalitate cristalină,

ca un clopoţel, pe care nu o puteai confunda. Eu tot mai cred că ar fi trebuit să vii la hotel.

— Îţi spun că aşa e mult mai simplu, murmură Hutchins. A fi absolut imposibil să nu fim văzuţi acolo. Trebuie să-mi păstrez slujba.

Deci jocul cu June Veeber mai continua încă după un an! Şi gorgona venise după el aici.

— Nimeni nu foloseşte intrarea aceasta laterală. Putem urca direct în camera mea pe scara de serviciu, spuse Hutchins, căutînd încordat, în lumina lunii, printre alte chei pe cea potrivită.

— A, asta e. Hai să intrăm repede.

Dispărură. Peste un minut, fereastra camerei lui Hutchins se lumină. Foarte curînd se întunecă din nou pentru că trăseseră perdelele. Peste vreo douăzeci de minute lumina se stinse. Charles, cu un aer sarcastic, continua să fumeze. Era ceva în micul episod sordid care îl făcea să simtă o uşoară milă pentru Hutchins, o milă ce îi sporea sentimentul de superioritate şi de respect faţă de sine însuşi.. Un carierist nu prea putea să-şi permită un călcîi al lui Achile şi această slăbiciune a lui Hutchins urma probabil să-l ducă mai curînd sau mai tîrziu la dezastru, avînd în vedere, în special cariera pe care şi-o alesese. Charles stătu mai departe în lumina lunii, fumînd, şi simţind cum se afundă din ce în ce mai adînc într-o stare de spirit care îl făcea să devină, inevitabil, plin de orgoliu.

Îl compătimea chiar pe Hutchins. Dacă un om are dificultăţi, era păcat să i le mai spo-

rești. Și el i le sporise. În timp ce o aștepta pe doamna Braceweight pe strada principală din centrul comercial local, nu fusese în stare să reziste ispitei de a se strecura pînă la poștă pentru a-i expedia lui Hutchins o telegramă : SOSESC VINERI NERĂBDĂTOARE SĂ TE VĂD A TA MERDE. Se amuzase copios imaginîndu-și-l deschizînd plicul galben și citind textul atît de uluitor. Ziua următoare, aflînd că Walter pleacă pentru o zi în vizită la un prieten din Winchester, îl antrenase și pe băiat, rugîndu-l să trimită o altă telegramă lui Hutchins la numărul de telefon al casei domnului Braceweight, astfel ca mesajul să fie dictat. Calculaseră în așa fel, încît, la comunicarea telegramei, familia să ia prînzul și nu se îndoiau că menajera copiase textul pe o foaie de hîrtie și i-l dusese lui Hutchins la masă. MULȚUMIRI PENTRU BUNELE SENTIMENTE VOM DISCUTA VINERI MERDE.

Acum era vineri seara și se scutura de rîs la gîndul că June Veeber sosise probabil în aceeași zi. Și-l imagina pe Hutchins întrebînd-o supărat de ce i-a trimis două telegrame semnate Merde.

Calde, amorțite, zilele treceau asemenea unui vis. Nimic nu întrerupea calmul ; chiar inconvenientul major al slujbei sale, lipsa libertății de a dispune de un timp al lui, era în ochii săi un avantaj. Nu se putea niciodată îndepărta de casă, trebuia să fie gata oricînd ar fi fost

nevoie de el, în oricare clipă din cele douăzeci și partu de ore. Această caracteristică a slujbei îi făcuse pe foarte mulți dintre șoferi, să devină nemulțumiți și să plece, încît domnul Braceweight fusese obligat, pentru a compensa acest dezavantaj, să-i mituiască printr-un salariu neobișnuit de mare. Charles se bucura că este bine plătit, fără să tînjească după mai multă libertate ; nu simțea niciodată dorința să meargă mai departe de cîrciuma din sat în seara lui liberă și lăsa de fiecare dată vorbă menajerei unde poate fi găsit.

Într-o seară, după ora închiderii, pe cînd hoinărea pe poteca de lîngă cîrciumă savurînd liniștea adîncă pe care i-o comunica vecinătatea gardului viu, întunecat, auzi niște voci la o depărtare de cîțiva metri. Se opri ; ceva mai încolo era o portiță, iar pe pajiște, foarte aproape, o căpiță de fîn al cărei vîrf se vedea pe deasupra tufișurilor înalte. Hutchins și June Veeber se aflau pe pajiște. Și-i imagina stînd cu spatele sprijinit de fînul cald și foșnitor. Traversă pe partea cealaltă a potecii, sperînd să treacă prin dreptul lor fără să fie văzut, cînd următoarele cuvinte ale lui June, primele pe care le auzea clar, îl țintuiră pe loc. Se opri în umbra adîncă și, după o mică luptă interioară, ascultă.

— Nu-mi pasă de ce spui tu, George. Nu vreau să-l las, și cu asta basta.

— Nici eu nu vreau să-l lași, fir-ar să fie, se auzi vocea lui Hutchins, arțăgoasă și enervată. Spun doar că nu-i posibil să vii așa la

mine și să-mi spui cît se poate de calm: „Sînt însărcinată. Acum e rîndul tău să faci ceva“. Chestiile astea costă bani și eu nu am destui.

— Faci tu rost de ei dacă n-ai încotro. Și *n-ai* încotro, să nu mai lungim vorba. Sînt o mulțime de persoane de la care te poți împrumuta.

— Așa crezi tu? Cine, de pildă?

— Nu mă interesează. Tu trebuie să găsești pe cineva care să-ți împrumute banii. Probabil că sînt destule persoane, chiar la colegiu la tine. Ce zici de Lockwood, de exemplu?

— Lockwood! se auzi vocea lui zeflemitoare. Apoi un rîs scurt și amar. Ei bine, îl vom lua ca exemplu, dacă vrei unul. De unde crezi că am avut banii pentru călătoria noastră în Spania? Ți-ai imaginat că mi-au rămas din salariu?

— Vrei să spui că ți-a împrumutat Lockwood?

— El și încă două persoane. El mi-a dat douăzeci și cinci de lire. Adevărul este, draga mea, cu toate că n-aș dori să spun acest lucru, că n-au fost chiar o nimica toată lunile astea. Mă coști destul...

Fata ridică vocea care deveni tăioasă de mînie.

— Hai, dă-i înainte tot așa! Probabil că de fiecare dată cînd ne-am culcat împreună te-ai dus în camera ta să socotești cît te costă.

Urmă o scurtă tăcere.

— Scumpo, se auzi apoi vocea lui Hutchins pe un ton supus, lingușitor. Trebuie să fii foarte supărată pe mine ca să vorbești astfel. După tot ce noi am...

— Isprăvește cu tot ce am, așa și pe dincolo, se răsti ea, lăsînd clipă de clipă să se audă tot mai bine mahalagioaica ascunsă sub pielea ei (și fără indoială să se și vadă mai bine). Tot ce știu e că ți-ai făcut cheful și acum eu urmează să am un copil, iar tu nu ești destul de bărbat să aduni suma mizerabilă de șaptezeci și cinci de lire fără toate văicărelile astea. Ei bine, va trebui să faci rost de bani. Nu am de gînd să intru în fondurile mele pentru a te salva pe tine de scandal.

— De ce pe mine ? Te salvezi și pe tine.

— Nu folosește la nimic să încerci metoda asta — să mă sperii ca să mă faci să plătesc din banii mei, o dată ce doresc la fel de mult ca și tine să evit urmările. Riști să pierzi totul dacă o să ai o proastă reputație — și te previn că am intenția să ațîț spiritele. Îți pierzi postul și altul nu mai capeți în veci !

— Nu se poate dovedi că sînt eu tatăl, strigă Hutchins, cu o vădită lipsă de convingere în ton.

Ea începu să rîdă.

— Ei bine, trebuie să recunosc că ești mult mai prost decît te credeam, George. Vrei să spui că nu vezi cum pot dovedi totul, mergînd pînă în pînzele albe ? Da, ai fost foarte isteț să nu-mi trimiți scrisori, biet neghiob ce ești,

dar să nu-ți închipui c-ai făcut mare scofală. Mai sînt hotelurile în care am stat. Am avut eu grijă să fim priviți pe îndelete de femeile de serviciu și de funcționarii de la recepție.

— Îți porți bine de grijă, văd, nu-i așa? o ironiză el slab.

— Da, și se pare că am avut dreptate să-mi port de grijă, dacă tu ești genul de păduche care mă lasă să mă descurc singură după ce ai...

— O, nu, June, te rog! izbucni el. Charles fu surprins să constate în tonul lui o notă de emoție sinceră care nu putea fi pusă pe seama panicii. Totul a însemnat mult pentru mine, crede-mă, și știi prea bine că lucrurile... acelea... pe care le spui nu sînt... Vocea îi răsună sugrumată.

Urmă o tăcere prelungită; poate că îl cuprinsese în brațe.

— Șîî, șîî, șîî, auzi Charles, evident un fel de mîngîiere, și deci o să aranjezi totul, scumpule, nu-i așa?

— Fac eu rost cumva de bani, spuse Hutchins cu voce tremurătoare. Era clar că trecea printr-o teribilă încercare. Mi-ai spus că mai putem aștepta trei sau patru săptămîni. Mă ocup eu de asta. Tu ia doar legătura cu persoana și asigur-o că nu sînt probleme cu banii.

— Vrei să spui cu restul banilor, îi atrase ea atenția cu o voce mieroasă. Jumătate trebuie plătit anticipat.

— Pari foarte la curent cu amănuntele, spuse Hutchins, reluînd ceva din atitudinea așa-zis dură de dinainte. Nu cumva ai mai fost la el și altă dată ?

Răspunsul ei începu pe un ton de calm rece care se transformă apoi, devenind un torent furibund. Charles nu ascultă decît prima frază :

— Nu pricep ce-i cu tine, ce te face să spui ceva atît de brutal și oribil de cîte ori deschizi gura.

Se îndepărtă pe furiș, făcînd un ocol mare peste cîmp. Nu putea suporta să-i audă certîndu-se. Și așa, pentru el, liniștea tămăduitoare a serii fusese dureros tulburată.

Walter venea grăbit spre Charles, în timp ce acesta oprise motorul și cobora din mașină.

— Au plecat ? întrebă el.

— I-am condus la Northolt, răspunse Charles puțin bățos.

Nu era convins că el, ca angajat loial, se cuvenea să încurajeze bucuria evidentă a băiatului că i-au plecat părinții.

— Asta înseamnă o săptămînă, spuse Walter gînditor. Nu-i suficient, bineînțeles, și-i al naibii de greu pentru că nu avem decît aleea asta cu pietriș, dar cel puțin vom putea constata cît prinde în viteza întîi și a doua.

Ignorînd pluralul „noi", Charles intră în garaj. Domnul Braceweight considerase că se simte destul de bine ca să petreacă o săptămînă la Bruxelles și să pună la punct cîteva lucruri la filiala lui de acolo. Își luase și so-

ţia. Walter avea indicaţia de a continua să studieze sub supravegherea domnului Hutchins. Urma să o facă fără îndoială, dar cum tatăl lui era plecat, însemna că putea scoate din ascunziş „maşina groazei“ pe care o asamblase cu atîta răbdare şi pe care acum putea să o lase să facă oricît de mult zgomot şi fum, fără teama de a fi descoperită.

Walter o împingea acum afară. Charles o cerceta cu un ochi critic.

— Credeam că în zilele noastre coardele de pian se folosesc numai la pian, spuse el. Şi hîrtia aceea argintie nu o îngreuiază prea mult ?

— Da' de unde, răspunse Walter balansînd arătarea într-o parte şi în alta pe arcurile ei. Ca şofer, eşti tipul cel mai lipsit de inimă pe care l-am întîlnit vreodată. Am rămas trăznit cînd mi-am dat seama prima dată că întradevăr nu ai nici o idee de mecanică.

— Asa sînt şoferii moderni, admise Charles vesel. Lasă mecanica pe seama unor tipi ca tine.

Îl admira sincer pe Walter. Fără prea multă minte şi necioplit cum era, băiatul realizase, fără absolut nici un efort, ceea ce el, Charles, obtinuse trecînd printr-o transformare mintală notabilă ; se debarasase, dintr-o mişcare, de toate barierele artificiale create de mediul înconjurător şi de educaţie. În parte, bineînţeles, pentru că mediul înconjurător şi educaţia nu avuseseră niciodată vreo influenţă asupra lui. Din momentul cînd crescuse destul de mare

ca să stea întins cu fața în sus și să privească la axul din spate al unei mașini în felul în care un iubitor de natură privește la cer printre ramurile unui copac, nimic altceva nu mai contase pentru el. Omenirea era împărțită în două : cei care îi împărtășeau pasiunea și cei care nu i-o împărtășeau. Charles era clasificat destul de jos, dar faptul că era dispus să asculte îl salva de a fi scos complet din rîndul oamenilor care îl interesau.

— Împinge-mă doar cîțiva metri, spuse Walter. O s-o facem să pornească.

— Ți-o spun o dată pentru totdeauna, protestă Charles. Nu mă amesteca pe mine în asta. Pari să consideri ca de la sine înțeles că te voi ajuta și încuraja să-ți faci de lucru cu comedia asta, împotriva dorinței tatălui tău. Ei bine, nu vreau să-mi pierd slujba nici pentru tine, nici pentru altcineva.

— Uite ce e, ai înțeles totul greșit, spuse Walter pe un ton lingușitor. Probabil că te gîndești că trebuie să hotărăști definitiv de a cui parte ești. A tatei sau a mea. Dar nu-i nevoie ; poți fi neutru. Cînd tata este aici, joci cum îți cîntă el. Cînd e plecat, cum îți cînt eu.

— Și ce se întîmplă cu jocul pe care îl vreau eu ? Pe el cînd îl joc ?

— Fii băiat bun. Haide, nu mă lăsa la nevoie. Tot ce doresc este un pic de ajutor din cînd în cînd. Viața este și așa destul de grea.

— Bine, bine. Du-te la volan și eu te împing. Ce nu face omul pentru un trai liniștit !

Împinse pînă cînd mașina începu să duduie intermitent și să scoată rotocoale de fum negru. Walter acceleră o dată sau de două ori, încercînd să obțină un mers regulat al motorului, apoi îl opri și, prost dispus, împinse mașina în atelier. Charles își aprinse o țigară, relaxîndu-se în acea după-amiază călduță, apoi se apucă să facă diverse lucruri cu care rămăsese în urmă. Completa uleiul la Daimler, cînd Hutchins ieși pe ușa laterală și se îndreptă spre el, stacojiu de enervare.

— Tu mi-ai trimis o mulțime de telegrame prostești semnate Merde ? întrebă el.

Charles se ridică și îl privi mirat.

— Ți-am trimis *ce* ?

— Ai auzit bine. Un porc afurisit mi-a tot trimis telegrame cu conținut tîmpit, iscălindu-se Merde.

— Ce pot să-ți fac dacă ai prieteni cu nume ciudate ?

Hutchins avea pumnii strînși, băgați în buzunarele pantalonilor. Era cu adevărat furios.

— Ascultă, Lumley, naiba să te ia, fii sincer și recunoaște. Nu cunosc pe nimeni altul care să-mi trimită telegrame de pe aici sau din altă parte. Și dacă-i vorba așa, nu cunosc pe nimeni altul care să dorească să mă agaseze sau să mă pună în situații neplăcute.

— Trebuie să fii norocos, spuse Charles, pe un ton care sugera că Hutchins are noroc și pentru că nu îi lipsesc dinții din față.

— Am să fac să te dea afară ; așteaptă numai și-ai să vezi.

— Ar trebui să te gîndești mai bine, George. S-ar putea să faci o mare greșeală. Poate ai într-adevăr un prieten cu numele Merde și nu-ți aduci aminte. Oamenii nu au nici o vină pentru numele pe care-l poartă.

În momentul acela menajera ieși și îi înmînă lui Hutchins altă telegramă. Se făcu alb la față și rămase cu ea în mînă, privind drept înainte.

— Băiatul vrea să știe dacă este vreun răspuns, domnule, spuse menajera.

— Spune-i că nu este, se răsti Hutchins.

Sub o aparentă impasibilitate, Charles exalta de bucurie. Știa că nu expediase nici o telegramă în ziua aceea. Hutchins sau va refuza să o deschidă, neprimind în felul acesta un mesaj important, sau o va deschide prea tîrziu și va constata că ar fi trebuit să trimită un răspuns.

Menajera se îndepărtă cu mersul ei greoi. Hutchins, tremurînd întinse plicul lui Charles.

— Poftim, deschide-o, naiba să te ia!

— Sînt murdar pe mîini. Deschide-o tu singur. Doar e pentru tine.

— Ai auzit ce ți-am spus? Deschide-o!

Charles ridică din umeri și deschise plicul rupîndu-l. Scoase telegrama. Fusese expediată din Birmingham și citi : FII GATA SOSESC CU ROLLSUL MERDE.

Walter se întrecuse pe sine. Îi încredințase probabil sarcina vreunui prieten din Birmingham. Cu siguranță că vor începe să curgă

telegrame din toate părţile ţării, ba probabil şi din străinătate, pentru că Walter nu umbla cu jumătăţi de măsură.

Îi întinse tăcut telegrama lui Hutchins, care o privi înainte de a o arunca cu ciudă la pămînt, făcută ghemotoc.

— Asta a pus capac la toate. O să am eu grijă să fii concediat, chiar dacă e ultimul lucru pe care îl voi face.

— Trebuie să dovedeşti mai întîi că am fost la Birmingham sau că am vreo cunoştinţă acolo, spuse Charles calm.

— Nu dovedesc nimic. Găsesc eu altă cale să fii dat afară.

— Nu are rost, George. Nu-i decît un lucru pe care să-l faci, şi anume, să mă creşti. Să nu mai fii unul dintre cei cărora li se fac asemenea farse.

— Este ghinionul meu să cunosc un porc afurisit ca tine, răspunse Hutchins mai liniştit decît vorbise pînă atunci.

— Da, întări Charles. Ca mine şi ca Merde. Luă joja pentru ulei şi se aplecă din nou asupra „măruntaielor“ Daimlerului. Hutchins se îndepărtă.

A doua zi dimineaţă, Walter dovedi promt că are de gînd să bată fierul cît e cald. La ora şapte şi jumătate, Charles trecuse spre bucătărie ca să-şi ia micul dejun şi îi văzuse silueta voinică îmbrăcată în salopetă la lucru, meşterind o piesă complicată la celălalt capăt al aleii. Tot mai tînjind după neutralitate,

se strecură neobservat prin curte ; dar cînd se întoarse o jumătate de oră mai tîrziu, Walter aștepta să pună mîna pe el. Întinsese o fîșie de cauciuc la capătul aleii, exact acolo unde ea se lărgea, formînd curtea mică, cimentată din fața ușii garajului.

— Iată-te, spuse el, de îndată ce apăru Charles. Nu ai prea multe de făcut în dimineața asta, bănuiesc.

— N-am nici o clipă liberă, declară solemn Charles. Sînt ocupat din zori și pînă seara. N-am fost în viața mea atît de ocupat.

— O, cerule, nu mă face s-o iau de la capăt. Parcă mi-ai spus că o să mă ajuți. M-am bazat pe asta. Tot ce ai de făcut este să stai la jumătatea aleii și să urmărești cronometrul.

Acest tînăr teribil construise într-adevăr un fel de cronometru electric. Îi explică lui Charles cum funcționează. Cînd roțile „jagganathei"* sale atingeau prima bandă de cauciuc de lîngă porțile de intrare, un impuls electric punea în mișcare cronometrul ; cînd trecea peste a doua bandă, un alt impuls îl oprea. Lucrase, probabil, de cînd mijiseră zorile. Ce șanse avea Hutchins împotriva unei asemenea pasiuni ?

— Nu trebuie decît să stai aici și să ții ceasul fixat pe scîndură. E foarte simplu, spuse Walter amabil. Nu trec dincolo de porți,

---

* Mitologie indiană. A opta încarnare a lui Vishnu, însemnînd „stăpînul lumii", termen folosit pentru o forță sau obiect implacabil care distruge totul în calea lui.

așa că nimeni nu poate spune că am condus pe drumuri publice fără permis. Cu cărțile pe față, asta-i deviza mea !

Se îndreptă spre mașinăria lui.

— Stai o clipă, spuse Charles alarmat. Chiar ai de gînd să alergi pe alee în drăcovenia asta, iar eu să te cronometrez ?

Walter răspunse afirmativ, dînd din cap.

— Dar nu-i cu putință. Ai să te omori intrînd în curticică în plină viteză.

— Nici pomeneală. Frînele vor face față.

Charles clătină din cap.

— Walter, trebuie să-ți spun că am stat și eu o dată la spital din cauza unui accident ca acesta pe care o să-l ai tu. N-a fost deloc plăcut.

— O, Doamne, exclamă băiatul plictisit. Uite, dacă în felul ăsta vei fi mai liniștit, o să luăm măsuri de siguranță. Deschizi ușa garajului, ca astfel să am o cale de scăpare, și-mi pun căciula.

Drept răspuns, scoase din lădița cu scule o cască mare, roșie, din oțel care avea imprimat în față cuvîntul „Norton".

— Bine, bine, cedez, spuse Charles oftînd.

Deschise ușa garajului și întorcîndu-se, îl văzu pe Walter fixîndu-și bareta sub bărbie. Casca uriașă de oțel reducea chipul de sub ea la o mască de pitic. Urechile îi erau acoperite cu două scoici metalice rotunde.

— Fii gata. Hai să-i dăm drumul, spuse elevul lui Hutchins, urcîndu-se la volanul care îl

apăsa pe stomac. Charles avu pe loc viziunea unui accident îngrozitor.

— N-ai vrea să lași o declarație scrisă că te-am prevenit să nu faci asta ? întrebă el cu îngrijorare în glas.

— Ia lasă prostiile ! Împinge-mă și hai să facem o încercare. E aproape opt și jumătate și la zece am oră cu meditatorul.

Charles se aplecă și împinse. Cu excepția doar a cîtorva rateuri zgomotoase ale motorului. se tîrîră în lungul aleii în tăcere.

— Drace, ce s-a întîmplat iarăși ?

— Numai cîteva vase de sînge sparte, gîfîi Charles, trîntindu-se în iarba înaltă.

Walter coborî și începu să umble la motor.

— Asta ar trebui să-i vie de hac, spuse el îndată. Hai să încercăm din nou.

Mai încercară de trei ori și, în cele din urmă cu prețul tot atîtor ani din viața lui Charles, motorul începu să duduie tare.

— Treci la mijloc ! Cronometrează ! strigă figura cu cască din mijlocul unui nor de fum uleios.

Charles porni împleticindu-se, ștergîndu-și transpirația de pe frunte cu dosul mîinii. Oare toată lumea are parte de situații dintr-acestea burlești ? Sau avea el ceva care le atrăgea ? Iată-l forțat să-l ajute pe fiul stăpînului său să se omoare. Și totul pentru că nu avea tăria de caracter să refuze. Dar în străfundul sufletului său știa că nu ar fi putut să-l refuze pe Walter ; unui om cu adevărat hotărît să-și atingă țelul i se oferă întotdeauna ceea ce-și

dorește. Dacă trăiești pentru un lucru, pînă la urmă îl obții ; o dovedeau Hutchins, Froulish, domnul Blearney, Roderick, Stan, Burge și acum Walter.

Pîrîitul și pocnetele din capătul aleii deveniră deodată mai violente. Acul cronometrului din fața lui sări brusc și începu să se învîrtească. Era prea tîrziu să-l mai oprească pe acest maniac. Charles rămase îngrozit, așa cum odinioară privise îngrozit expresia de om pierdut de pe chipul lui Harry Dogson, simțindu-se umil față de măreția forței mistice a naturii umane cînd urmărește un ideal. Auzi un vuiet amenințător în timp ce viteza fusese schimbată în treapta a doua și grămada grotescă de fiare, zburînd pe lîngă el, intră în curba strînsă, împroșcînd pietricele în aer. Era o scenă fantastică ; motorul era plasat în spatele conducătorului, dînd impresia de coșmar că mașina merge de-a-ndăratelea. Din cele patru ajutaje ce serveau drept țevi de eșapament se revărsa în urmă, în linie dreaptă, un fum negru ce se unea cu norul de praf stîrnit. Săltînd puternic, Walter se îndrepta ca o torpilă spre cea de-a doua bandă pentru cronometrarea timpului, și apoi, dincolo, spre ușile garajului.

Hutchins trebuie să fi fost nerăbdător să o scoată pe June din casă fără să fie observată ; evident, absența stăpînilor îi dăduse curajul să o țină la el periculos de tîrziu. Era atît de tulburat, încît zgomotul asurzitor de afară nu-i făcu nici o impresie ; deschise brusc ușa laterală și ieși grăbit, trăgînd-o pe June de braț,

chiar în drumul pe care zbura mașina infernală a lui Walter.

Charles nu avu nici măcar puterea să-și acopere ochii. Rămase nemișcat, cu degetele răsfirate pe scîndura de lemn. Cronometrul, cu acul lui grăbit stînd pe loc, lucea în sus spre el nevinovat.

Se auzi un țipăt puternic, inuman, scos de pneurile lui Walter. Hutchins și June Veeber rămăseseră ca niște stane de piatră, absolut nemișcați. El era cam la un metru și jumătate depărtare de zidul care oferea protecție. Ea, rămasă în urmă, mai avea încă un picior pe prag. Printr-o iluzie optică, lui Charles i se păru că mașina își schimba, în mod grotesc, forma de la o clipă la alta. Întîi păru enorm de lungă, apoi turtită și micșorată. Doar silueta cu cască putea fi zărită în timp ce răsucea violent volanul dintr-o parte într-alta. Lăsînd dîre negre pe ciment cu roțile ei blocate, mașina trecu pe lîngă cele două siluete împietrite ca un liliac gigantic. Ușa garajului nu era destul de largă ca în traiectoria ei să o lase să treacă și partea din spate se lovi de un colț de zid. Săltînd în aer și răsucindu-se, dispăru în interiorul clădirii. O troznitură puternică de fiare care se ciocnesc anunță prezența ignorată a Daimlerului. Afară, pietricelele stîrnite cădeau la pămînt în tăcerea care se așternuse.

Hutchins rămăsese pe loc, în soare, clătinîndu-se, avînd fața schimonosită și albă ca

varul. June Veeber se rezemase de pragul ușii, ținînd ochii închiși. Charles se desprinse de lîngă dispozitivul de cronometrare și se îndreptă spre garaj.

Înainte de a ajunge, Walter ieși afară. La început, păru că fusese rănit. Era teribil de desfigurat, de parcă falca îi fusese mutată din loc. Apoi Charles își dădu seama că fața lui era schimonosită de furie. Creația lui fusese nimicită, obiectul sacru al eforturilor sale supreme îi fusese luat tocmai cînd începuse să-și exercite forța magică. Orice sentiment de ușurare că nu fusese și el zdrobit o dată cu mașina era cu totul exclus în furia lui sălbatică. Ți-l puteai foarte bine imagina pe Napoleon fericit la gîndul că cel puțin el nu fusese ucis în campania din Rusia. Înaintă spre Hutchins gata să-l ucidă ; Charles asista neputincios, paralizat atît de șocul prin care trecuse, cît și de sila instinctivă de a face ceva spre a-l proteja pe Hutchins. Walter traversă curtea cu fața contorsionată încununată de ciuperca mare de oțel care îi salvase viața, legănîndu-și brațele. June Veeber nu deschisese încă ochii.

Și atunci Walter acționa în cel mai surprinzător mod. Hotărîrea lui, indiferent în ce măsură fusese conștient cînd o luase, a rămas întipărită pentru totdeauna în mintea lui Charles, deoarece i-a prilejuit momentul de cea mai mare uimire din viața lui. Oprindu-se în fața lui Hutchins, care încă era prea zăpăcit ca să-și dea seama că va fi atacat, Walter privi drept

spre el o clipă, apoi spuse cu o voce calmă și nesovăitoare :

— Văd că ai luat-o și pe ea cu tine.

— Pe cine am luat cu mine ? bîlbîi Hutchins.

— Pe Murda, răspunse Walter, și intră în casă.

În primul moment, pronunția băiatului îi deconcertă. Apoi, simultan, Charles și Hutchins începură să rîdă isteric, nu că s-ar fi amuzat, fiindcă se detestau totuși reciproc, și încercau să se oprească. June deschise ochii și izbucni în lacrimi. Stînd în curte, cu cele patru dungi negre de pe ciment între ei și cu mirosul de carburant cu cifra octanică ridicată, încă în nări, rîdeau în hohote. Menajera ieși, îi privi lung, apoi le întoarse spatele și intră în casă.

Acesta era sfîrșitul fără îndoială. Nu avea nici un rost să mai aștepte întoarcerea domnului Braceweight ca să-l dea afară. Din cauza greutății, Daimlerul rămăsese neclintit pe roțile sale, făcînd ca proiectilul lui Walter să se lovească de o latură a sa și să devină o grămadă fumegîndă de fiare diforme. Totuși, o aripă era prea rău turtită ca să mai fie reparată, o apărătoare din spate ruptă pe jumătate și un geam spart. În plus, uleiul fierbinte se revărsase din plin peste întreaga caroserie, stricîndu-i lustrul. Nici un șofer care lăsa să i se întîmple așa ceva unui Daimler nu-și mai putea păstra slujba.

Va lua asupra lui toată vina. A derapat, intrînd într-un zid de piatră pe cînd se întorcea

de la Northolt : orice poveste ținea, cîtă vreme nu implica un alt vehicul al cărui proprietar ar fi putut să fie identificat. Walter trebuia... care era cuvîntul acela folosit mereu în povestirile pentru elevi ?... „cruțat“. Da, era echitabil să fie cruțat. După o dezamăgire atît de mare nu era de conceput ca să-l mai dai pe mîna unui părinte sever.

Stînd prost dispus în camera sa, deasupra garajului, scrise pe o coală de hîrtie ieftină :

Stimate domnule Braceweight,

La întoarcere mă tem că veți fi supărat că nu vă așteaptă nimeni la aeroport. Ajungînd acasă, veți constata că mașina lipsește, și eu de asemenea. Este la reparat ; voi aranja să fie luată înainte de a pleca. Din neglijența mea a fost avariată și convins că nu sînt un șofer destul de bun pentru dumneavoastră, nu fac decît să anticipez hotărîrea la care, în mod inevitabil, veți ajunge singur. Voi anunța o agenție că aveți nevoie de alt șofer și aceasta vă va trimite, fără îndoială, solicitanți. Cît privește costul reparațiilor, aveți în primul rînd salariul meu pe două săptămîni pe care nu-l voi mai pretinde. Dacă nu este suficient și considerați că trebuie să achit și restul, vă rog să-mi comunicați post restant la Oficiul Poștal Charing Cross Road din Londra.

Ați putea, firește, lua măsuri să fiu arestat pentru a fi sigur că vă voi despăgubi. În acest caz, este de datoria mea să vă previn că voi

face tot ce-mi stă în putință ca să evit poliția. Dar nu cred că veți proceda astfel.

În orice caz, luîndu-mi rămas bun și sperînd că nu ne vom mai întîlni, vreau să vă mulțumesc pentru amabilitatea dumneavoastră. Consider că este una dintre ironiile soartei că unicul om care m-a tratat cu desăvîrșită bunăvoință să facă parte din categoria persoanelor celor mai expuse tentației de a-și intimida și a-și oprima semenii : și anume dintre, cei care și-au dobîndit averea prin propriul lor efort.

Rămîn, domnule,
Cu respect și recunoștință,
Al dumneavoastră,
Charles Lumley

Compunerea acestei scrisori îi dăduse o stare de proastră dispoziție și ieși să se plimbe. Era seară și soarele calm, auriu învăluia peisajul luxuriant de țară. Nu, nu era pentru el, nu era pentru el. Pînă și vacile care pășteau pe pajiștea pe unde se plimba, pînă și arborii, pînă și pîraiele măiestrit dispuse care murmurau pe deasupra pietricelelor curate, toate îi comunicau acest lucru. *Știam că nu ai să rămîi. Nu ești tipul potrivit.* Aveau dreptate ; nu era. Visul acesta de semipensionare, de parazitism demn în slujba unui om cumsecade și bogat, în mijlocul unui peisaj policrom era străin firii sale. Oricare va fi rezultatul, aparținea lumii în care se întreprindeau acțiuni reale. Apar-

ţinea lumii lui Froulish care bătea la maşina de scris într-un pod părăginit, a lui Dogson care se lăsase ucis în căutarea unei ştiri senzaţionale, chiar şi a lui Ern ce îşi ispăşea pedeapsa la închisoare sau a lui Blearney care organiza spectacole provinciale de varietăţi. Cei care aparţineau aceleiaşi lumi ca şi el erau bolnavi, dezgustători, nu aveau succes, erau comici, dar încă plini de viaţă, încă mai generau un soi de energie umană. Decorul scump, bucolic nu îi oferea nimic mai mult decît un mijloc de evadare dintr-o fundătură şi fusese nevoie de un mecanic aiurit, o nimfomană şi un carierist ca să-i indice acest lucru. Ca întotdeauna, factorul esenţial ieşise la suprafaţă prin maşinaţiile grotescului. Viaţa lui era un dialog plin de adevăruri profunde şi tragice exprimate prin strigătele răguşite ale unui clovn de music-hall cu nasul roşu. Nimic nu se întîmpla fără ocolişuri : în viitor ar fi destul de bine dacă s-ar întîmpla ceva cît de cît normal.

Cînd se reîntoarse în cameră, era aproape ora nouă. Nu se făcuse destul de întuneric ca să se aprindă lumina, decît dacă cineva voia să coasă sau să citească, astfel încît nimic nu-l făcea pe Charles să bănuiască prezenţa cuiva care îl aştepta în cameră. Era June Veeber. Stătea în fotoliu. Cum nu mai era alt scaun în cameră, cu excepţia unuia tare de lemn pe care îşi punea hainele noaptea, el nu putea să se aşeze decît pe divan, dar în colţul cel mai îndepărtat de fotoliu.

— Ai dorit ceva ? întrebă el.

— Am venit să-ți fac un serviciu, răspunse ea cu o voce limpede, precisă și impertinentă.

— Da de pildă ?

În loc de răspuns, își plimbă încet privirea de jur împrejurul cămăruței, apoi și-o opri îndelung asupra lui.

— Stai foarte bine aici, nu-i așa ? Mi se pare mai plăcut decît în camera lui George.

— Are un mare avantaj, fără îndoială. Aici nu-i George.

Urmărea să o înfurie sau, cel puțin, să o facă să rîdă pentru că tensiunea pe care încerca să o genereze trebuia curmată repede. Dar fata nu făcu decît să dea din cap cu seriozitate, de parcă ar fi rostit un adevăr important.

— Este într-adevăr mai plăcut fără el, nu-i așa ? Să locuiești aici tot timpul ? Vreau să spun, folosești divanul acela ca să dormi pe el ?

— Uite ce, te superi dacă te rog să mă lași cu micile mele secrete și să-mi vorbești despre serviciul pe care ai de gînd să mi-l faci ? „Doar dacă nu-i ceea ce cred eu că este", era gata să adauge, dar o reminiscență a educației primite îl împiedică.

— A, serviciu, da, spuse ea, vorbind fără să se grăbească. Este un avertisment. Am vrut să te previn.

— Împotriva cui ? întrebă el nerăbdător, văzînd că nu continuă. Dorea să n-o mai vadă în camera lui. Era mică, era deasupra garajului,

nu-i aparținea, dar îi era dragă și nu o voia contaminată.

— Împotriva lui George, răspunse ea, cu aceeași voce semihipnotică, voce care îl călca pe nervi. Nu-i place de tine. Mai bine-zis, te urăște. Se pare că i-ai jucat o festă, nu vrea să spună ce, dar el pune foarte tare la inimă lucrurile astea.

— Știu că le pune, zise Charles ca să umple o altă tăcere.

— Foarte tare, repetă ea. Nu mi-a spus nimic, dar știu că urmărește să-ți facă un rău. I-ar plăcea să fii concediat. Și va încerca s-o facă într-un fel sau altul.

— Nu-i nevoie să-și bată capul. După cele ce s-au întîmplat azi-dimineață, tot trebuie să plec. Crezi că mai pot rămîne aici după ce am lăsat mașina să fie avariată în halul în care a fost ?

— Dar n-a fost vina ta, spuse ea rar și grav.

— Și a cui vină a fost ? A fost vina băiatului că și-a construit mașina aia nebunească și a alergat cu ea în lungul aleii ? A ta și a lui Hutchins pentru că ați ieșit din casă la momentul nepotrivit ? A mea pentru că n-am pus piciorul în prag ? Nu folosește la nimic să discutăm. Cînd se întîmplă așa ceva, șoferul pleacă. Mai ales cînd alternativa este să se dea în vileag cîteva lucruri pe care toți preferă să le treacă sub tăcere.

— A, deci vrei să fii nobil, spuse ea rece, cu o intonație care aducea a dispreț.

— Nobil și serviabil. Plecînd cu cinci minute înainte de a primi un picior în fund.

Urmă o pauză. Discuția părea că a ajuns la sfîrșitul ei logic. Dar fata nu se mișca.

— Mai e ceva? întrebă el amabil, imitînd comportarea deferentă a unui șofer.

— Nu fi așa grăbit să scapi de mine. Privi spre el îndelung. Nu am nimic deosebit de făcut de acum și pînă mîine dimineață.

Charles se ridică în picioare.

— Ei bine, eu am. Împachetez și apoi mă culc și pe urmă plec. Trebuie să mai existe și alte locuri unde să poți face „nimic deosebit".

— Nu acel nimic deosebit la care mă gîndesc eu, spuse June Veeber rar și deslușit.

Se simțea mînjit de parcă un șiroi de melasă caldă îi curgea în creștetul capului dintr-un robinet din tavan și apoi se prelingea pe față, pe spate, pe piept și subsuori. Trebuia să o dea afară. Dacă n-ar fi simțit ceva atît de clar și neechivoc, ca silă obișunită și resentiment, ar fi fost ușor să prelungească meciul pînă cînd se sătura și ea, dar era conștient și de alte simțăminte pe care nu dorea să le analizeze.

— Ajunge cu toate astea, spuse el aspru. Dacă n-aș ști că ești gravidă, te-aș scoate de aici cu forța, fără multă vorbă. Dar așa cum stau lucrurile, te mai somez o dată să ieși înainte de a pune extinctorul pe tine.

— A, ești la curent, înțeleg, spuse ea. Îl privi fix. Bănuia că faptul de a fi însărcinată

provoca un fel de hipnotism. Veni spre el și se așeză trăgîndu-și picioarele sus pe divan. Stau bine aici, zise June.

— Ți-am spus să pleci.

O privi cu ură.

— Ascultă, continuă fata mai insistent. Dacă ceea ce-ai aflat te îngrijorează, n-ai de ce. În prima perioadă n-are nici o importanță.

— De ce încerci să mă faci să te arunc jos pe scări ? întrebă el.

— Îți spun că nu are absolut nici o importanță.

Făcu un pas spre ea s-o apuce de braț și s-o ridice. Privirile lor se întîlniră și dintr-o dată tensiunea slăbi, făcînd pur și simplu ca cele două persoane să-și recunoască și să-și confirme reciproc ostilitatea.

— Nu ești normal, presupun, rosti ea dezamăgită, vrînd să-l jignească. Probabil suferi de vreo formă de impotență și ți-e frică să nu te faci de rîs.

— Mi-ar fi cu siguranță frică să nu mă fac de rîs cînd ești tu de față.

— Ești bolnav. A trecut prea mult timp de cînd te-ai culcat cu o femeie. Pot să-mi dau seama.

— Îți mulțumesc pentru solicitudine, dar aștept pînă ce problema va ajunge în atenția Departamentului Național al Sănătății.

June ieși. Charles se întinse pe pat, ștergîndu-și transpirația de pe tîmple și buza de

sus. Afară, la acest sfîrşit de săptămînă, peisajul dormita într-un calm iluzoriu, într-o mulţumire iluzorie.

10

ERA FRIG PE BANCĂ. În cursul primelor două ore fusese mulţumit că cel puţin nu ploua, dar cam după ora unu frigul devenise atît de pătrunzător, încît nu putea fi, cu siguranţă, mai rău nici dacă ar fi fost ud leoarcă. Trebuia să existe o metodă să dormi pe o bancă, de tipul ăsta ; încă o lecţie pe care o avea de învăţat. Nu trebuia să te întinzi pe bancă, ştia bine, pentru că puteai fi arestat de un poliţist. Trebuia să rămînă în capul oaselor şi să dea impresia că este mai mult sau mai puţin treaz. Încercă să-şi tragă picioarele la piept şi să se strîngă ghem, apoi să-şi cuprindă genunchii cu braţele, să-şi plece capul înainte şi să se destindă pe cît posibil. Dar dintr-un motiv oarecare, îl dureau muşchii spatelui şi după vreo zece minute renunţă. Cam acestea erau toate poziţiile la care se putea gîndi : nu-i folosea nici una. Bătăile clare ale unui ceas din centrul oraşului străbătu aerul rece. Unu şi un sfert. Poţi să suporţi, fără să dormi o noapte sau două, fără să-ţi facă neapărat rău, dacă eşti rezistent. Fă cîţiva paşi. Porni tîrîş în lungul rîului neprietenos care clipocea încet. Un coş mic de sîrmă împletită îi atrase atenţia cu luciul lui albicios : era plin de foi

de ziar. Un pic de noroc. Una dintre cele mai simple metode să nu-ți fie frig. Își îndesă hîrtie strînsă ghem în pantaloni pînă în dreptul genunchilor și sub haină. O foaie sau două erau cam unsuroase de parcă ar fi fost folosite la împachetat pește și cartofi prăjiți. Trebuia să-i pese. Dar frigul îi afectase mirosul, astfel încît nu mai simțea nimic. Chiar dacă ar fi trăznit mirosind a pește de la o poștă, pe el personal nu l-ar fi deranjat deloc, doar pe ceilalți, și cînd ești vagabond nu-ți pasă dacă îi deranjezi pe alții. Este ceea ce se așteaptă de la tine. Fă întotdeauna ceea ce așteaptă lumea de la tine și vei avea succes. Cum să-ți faci prieteni și să-i influențezi pe oameni. Cum să-i influențezi pe prieteni și să-i faci oameni. Cum să omenești influența prietenilor. Încetează cu asta ! Fă-ți din influențe prieteni, încetează cu asta, vino-ți în fire ! Fac eu să te dea afară, Merde, să vezi tu dacă n-am s-o fac. Cum s-o influențeze pe Merde.

Ce-i spusese vagabondul acela ? Îi recomandase o metodă sigură de a cîștiga cîțiva bani. În Piccadilly Circus, la ora șase dimineața, sînt întotdeauna o mulțime de oameni care mor de dorul unei țigări. „De multe ori, dacă aș fi avut un pachet de țigări la mine, aș fi putut face destui bani ca să mănînc două, trei zile. Unii dintre ei îți dau șase pence, chiar și un șiling pe o țigară — și mai mult, dacă te lasă inima să ceri.“ Din această cauză Charles nu se atinsese de țigările lui ; avea un pa-

chet întreg cu zece bucăți. Le scoase și le privi lacom în lumina gălbejită a lunii. O țigară acum i-ar fi căzut nemaipomenit de bine. L-ar fi ajutat să-i treacă timpul. Doar una și restul să le vîndă. Cîte șase pence înmulțit cu nouă fac patru șilingi și șase pence. Nu. Păstrează-le pe toate. În acest caz, vei căpăta destul pentru mîncarea pe o zi și pentru un alt pachet de zece țigări. Îți ții zilele pînă se ivește un serviciu potrivit. Unde să se ivească ? Să nu îndrăznești să mergi la „Brațele de muncă". Ține-te departe de tot ce implică oficialități, înregistrări și toate chestiile astea. Undeva, cineva avea sarcina să-l găsească și să-l bage la zdup pentru trafic de droguri. Trebuia să aștepte pînă ce o să dea vreun noroc peste el. Îmi pare rău că ai decăzut atît de mult, Lumley. Nu-ți face griji pentru mine. Pot să-mi fac prieteni și să-i influențez pe oameni. Și sînt mărinimos. Îi las și pe ei, în schimb, să mă influențeze. Urmărește doar cronometrul, marchează timpul în viteza întîi și a doua. Spală numai ferestrele astea. O meserie cît se poate de cinstită. Harry Dogson. Îl cunoști pe omul ăsta ? Nu-i periculos. Nu-i ca mine. Lasă-mă să-ți fiu tată. Mi-e frig, Rosa, Veronica, vino mai aproape. Ziar lipicios. Ești băiat bun, ne place de tine. Tocmai vorbeam despre tine cînd ai intrat. Un băiat bun, colega, domnul Froulish ne va citi din romanul său, domnul Froulish se va împrieteni cu noi și ne va influența, tu mi-ai trimis o mulțime de telegrame tîmpite ? Nu, mi-e

prea frig pentru așa ceva, sînt băiat bun, e timpul să-mi spui cum ți-ai cîștigat existența, e timpul, e timpul.

De bine de rău, se făcu ora cinci, apoi cinci și jumătate, apoi șase. Se luminase de ziuă. Porni spre Piccadilly Circus pe străzile bătute de vînt. Vedea hoinărind bărbați îmbrăcați în paltoane. Nu erau multe „fete". Plecaseră de pe străzi. Bărbații nu aveau unde merge. Băutura din stomacul lor își pierduse efectul, lăsînd doar un gust de acreală. Charles cunoștea senzația. Culmea refluxului. Gura ca subsuoara unui arab. Ce-o fi rău și cu arabii ăștia ? Lor le merge mai bine decît lui, stăteau sub curmali în căldura soarelui. Și totuși, era probabil noapte și frig și acolo unde locuiau ei. Îi era milă de arabi. Trebuie să fi fost ceva teribil de rău cu ei dacă subsuoarele lor erau cum își simțea el gura.

Este momentul să începi cumva. Sub arcade stătea un bărbat singur. Părea foarte abătut, dar era bine îmbrăcat ; nu se putea să nu-i mai fi rămas cîțiva șilingi, chiar dacă o fi chefuit toată noaptea. Charles porni agale spre el, încercînd să nu tremure și se opri cam la un metru. Intră în vorbă cu el.

— Nu prea sînt multe de făcut la această oră a dimineții.

Fața care se întoarse spre el era destul de plină, brăzdată de ridurile adînci ale responsabilității, cu pungi sub ochii care priveau prin ochelari fără ramă. Un oarecare om de afaceri din provincie, prosper, cu o soție cum-

secade și copii, locuind într-o casă din afara orașului. Tocmai tipul care căptușea buzunarele „vînzătorilor de vicii“ cînd călătorea pentru afaceri în metropolă.

— N-ai rostit niciodată un cuvînt mai adevărat. Dar ce poate face un om la ora patru dimineața, cînd e mort de oboseală și oricum este prea tîrziu să se mai culce.

— Chiar așa, ce face ? murmură Charles.

— Tot ce pot face eu, continuă celălalt, este să-mi pierd vremea pe aici pînă la ora nouă. Atunci am un rapid și am să le zic merçi dacă m-or duce acasă cît de repede pot. Asta nu-i un loc în care să rămîi. Coborî vocea confidențial : Prea mișună mulți tipi în orașul ăsta care pun ochii pe banii omului.

— Și culmea este că-i și capătă, spuse înțelegător Charles.

— Îi capătă ! repetă stîlpul societății furios. Îți spun drept, mi se face rău cînd mă gîndesc cît au stors de la mine de ieri seara de la zece. Îți dau un sfat, tinere. Nu da nici o atenție tipilor care stau pe trotuar și te invită în baruri. Oricît ar părea ei de binevoitori. „Petreceți noaptea în oraș, domnule ? Ce-ar fi să intrați în barul ăsta ? Beți un păhărel. Distrați-vă. Sînt cîteva fete drăguțe. Drăguțe !“ Vocea lui sună supărată pe sub arcadele bătute de vînt.

— E și asta o experiență, bănuiesc, spuse Charles simțind că această fază a discuției ar fi fost mai bine să fie evitată. Dacă omul se

înfurie prea rău că a fost jecmănit, era mai puțin probabil să plătească bine țigara cînd va veni timpul potrivit.

— Experiență ! exclamă bărbatul cu o voce gravă și amară. Am să-ți mai dau un sfat, pentru că veni vorba. Sînt anumite experiențe, continuă el emfatic, pe care e mai bine să nu le capeți. Nici chiar gratuit.

Charles privi spre el cu milă disprețuitoare. Era tipul care, bine înarmat cu îngîmfarea succesului în afaceri, pur și simplu nu se putea dezobișnui de a revărsa torente de sfaturi asupra celorlalți. Specimenul de față, cu toate că era la pămînt, scuturat de toți banii avuți asupra lui în goana după plăceri scandaloase, și hoinărind cu stomacul gol la mijitul zorilor, devenea sentențios printr-un act reflex. Leit Tharkles.

Oricum, putea să încerce. Scoțîndu-și neglijent țigările, luă una și o aprinse cu încetineală deliberată. Trăgînd un fum adînc, se sprijini de zid. Interlocutorul său îl privi neliniștit, așteptînd să-i întindă pachetul. Timp de cîteva minute se luptă cu propria lui mîndrie, apoi îi zise :

— Nu-ți prisosește cumva o țigară ?

Charles îl privi de parcă întrebarea l-ar fi surprins.

— Am fumat ultima pe la miezul nopții, continuă omul, nerăbdător și vorbind repede. Se vedea limpede cît de mult tînjește după o țigară. Îi servești pe toți cînd ești cu mai mulți

la masă în localurile alea. Pungașul naibii, mare porc, adăugă el cu vehemență.

— Foarte bine, spuse Charles prudent, dar bănuiesc că știi cît de greu poți obține o țigară în West End la ora asta. Cerere și ofertă. Ca om de afaceri, îți poți da seama.

Privirile lor se întîlniră. În dosul ochelarilor fără ramă sclipea ura și suspiciunea.

— Prețul unui articol este cel pe care îl obții pe piața liberului schimb, spuse Charles, tremurînd de frig și nerăbdare. Comerțul liber, iată cine a făcut din țara noastră ceea ce este.

Nu fusese o introducere prea fericită. La urma urmelor, omul își petrecuse probabil jumătate din viață turuind despre necesitatea unei economii libere ; dar aceasta nu contrazicea resentimentul său amar cînd arma a fost întoarsă împotriva lui. Și cum reieșea din propria lui relatare, fusese folosită, cu mult succes, chiar în acea noapte.

În loc de răspuns, se aplecă și înhăță pachetul pe care Charles îl ținea în mînă. Charles văzu roșu în fața ochilor. Existența lui era în pericol și după atîta oboseală nervii îi erau la pămînt. Își încleștă cealaltă mînă și îl lovi pe domnul „Economie liberă“ drept în față.

Omul se izbi de zid și ricoșă repezindu-și mîinile spre beregata lui Charles. Aceasta fusese ultima picătură ; păduchioșii ăștia de londonezi au să vadă ei că nu-și pot bate joc la infinit de un om cinstit din nord. Charles îl lovi din nou cu putere în dreptul inimii. Un polițist de pe cealaltă parte a pieții venea cu

pași repezi, scoțîndu-și fluierul pentru cazul că va fi nevoie. Dar nu era. Doi care chefuiseră toată noaptea. Nu aveau niciodată prea multă vlagă în ei la ora aceasta din zi.

Charles îl văzu venind, se întoarse și începu să fugă. „Stîlpul societății“, desmeticindu-se după pumnul primit, privi în jur, văzu polițistul și o luă repede în direcția opusă. Avea, probabil, un motiv întemeiat să se ferească de a intra în atenția poliției, dar motivul lui Charles era și mai întemeiat. Alerga cotind pe stăzi lăturalnice, ca un iepure fugărit, fiindu-i frică să se uite înapoi ca să vadă dacă este urmărit. Lăsase să-i cadă țigările ; lovise pe un om mai în vîrstă decît el, după ce încercase să-l speculeze ; se dăduse din nou la fund. Începu să respire anevoie ; trebuia să se oprească din fugă și să părăsească aceste străzi. Văzu o ușă. Se repezi în ea în plină viteză. Avea un junghi într-o parte și simțea că plămînii sînt gata să-i plesnească. Se ciocni de domnul Blearney.

Acesta îi spuse mustrător :

— Ar trebui s-o iei mai ușurel, colega. De ce nu-ți pui pantaloni scurți și nu te duci la țară, dacă vrei să alergi înainte de micul dejun ?

Își punea tocmai paltonul și brațul lui drept era prins la spate cînd Charles îl făcu să ajungă pînă la perete. Se îndreptă și își îmbrăcă paltonul.

— Noroc că nu fumam, continuă el. Ai fi putut nimeri cu ochiul drept în țigara mea de foi.

— Ia... mă... sus..., gîfîi Charles. Nu trebuie să mai rămîn în stradă... un pic... o ceartă... să stau puțin jos... să-mi recapăt suflu.

— Păi barul tocmai se închide, spuse șovăitor domnul Blearney. Și este jos, în orice caz, nu sus. În sfîrșit, doar pentru cîteva minute.

Coborîră pe treptele unsuroase. Pe o ușă scrie „Barul Piersica de Aur".

— „Piersicile de aur" au plecat toate acasă, adăugă domnul Blearney.

În încăpere duhnea a tutun și a băutură. Miasma de transpirație și de respirație fetidă se amesteca cu mirosurile specifice. Charles inspiră adînc, dar aerul nu oferea plămînilor săi mare lucru de care să beneficieze oxigenarea sîngelui.

— Ea este Ada, șefa, preciză domnul Blearney scurt.

O femeie grasă, cu o claie de păr vopsit în roșu, privi spre el peste o tavă cu pahare murdare.

— Un prieten de-al tău, Arthur ? E cam tîrziu să vină la bar. Mai bine ia-l de aici ca să pot închide. Orele de funcționare ar trebui să fie de la unsprezece la șase.

— Ia-o ușurel, Ada, o rugă el. Îl invit acasă la mine să luăm micul dejun.

— De la unsprezece la șase, repetă ea, nu uita.

— Bea asta, colega, și apoi vom merge acasă.

Era whisky de proastă calitate. Charles îl bău și plecară acasă.

„Omul“ domnului Blearney nu mai purta de data aceasta veston alb. Mînecile cîndva albe ale cămășii sale fîlfîiau domol încoace și încolo pe cînd le aducea pîine prăjită, ouă și cafea. Charles constată că își revine cu o rapiditate deosebită ; spre sfîrşitul mesei se lansă într-o relatare destul de selectivă a trecutului său apropiat şi a situaţiei prezente. Domnul Blearney, fiind neîndoielnic destul de perspicace să-şi dea seama că nu i se spune totul şi avînd, de asemenea, destulă experienţă, era atît de prudent, încît să-şi înăbuşe orice urmă de curiozitate în privinţa celor omise. I se făcuseră o groază de destăinuiri, care îi erau de ajuns pe tot restul vieţii. Privind la faţa lui rotundă și puhavă, Charles se întreba de ce își bate capul omul acesta să fie amabil cu el. Poate că, de fapt, nu exista nici o explicație decît cea evidentă : că amabilitatea fusese elementul dominant al vieţii sale mult timp și aceasta anihilase restul ; dacă nu ar fi existat cineva în apropiere asupra căruia să-și reverse bunăvoința, nu putea trăi. Pe lîngă acest lucru, mai era și războiul nedeclarat între oamenii de tipul domnului Blearney și cei obișnuiți, de tip convențional. Cei din grupul mai mic, din minoritatea activă, se căutau unii pe alții să se sprijine reciproc împotriva mulțimii lipsite de autoritate la care priveau cînd cu suspiciune, cînd cu afecțiune condescendentă, cînd cu dispreț. Dacă mulţimea făcea ceea ce trebuie, era „publicul“ („publicul, fie el binecuvîntat, m-a îndrăgit din prima clipă“). Dacă

nu reacționau în mod satisfăcător, erau pur și simplu „ei“ („nu reușesc să-i mișc în seara asta. Dacă nici asta nu-i dă gata, naiba să-i ia !“). Iar în perioadele de criză, nu se codeau să profite de pe urma impulsurilor mai puțin onorabile cărora mulțimea le era supusă și atunci, mare parte din ea devenea „niște ageamii“ („se naște cîte unul pe minut, doar n-ai să mori de foame“). Această societate secretă, care în mod conștient se dedicase sarcinii de a furniza vibrațiile ce provoacă uzură destructivă în structura ființelor obișnuite, jurase, în mod conștient, să se străduiască pînă la epuizare pentru orice nu părea să fie muncă normală ; acest sindicat invizibil îl aștepta pe Charles încă de cînd nu reușise să prindă rădăcini pe coasta stîncoasă a unei burghezii zdruncinate. Încercase munca manuală, încercase infracțiunea, încercase să fie servitor și acum stătea față în față cu domnul Blearney, director (printre altele) al barului „Piersica de Aur“ și îi acceptase ospitalitatea, așteptînd să-i sugereze vreo cale de ieșire din impasul în care se afla. Cu o ciudată vioiciune, provenită în parte din oboseală, conștiința lui se elibera de trup în timp ce stătea acolo la masă și urmărea scena, selectînd cu abilitate elementele de alegorie. Tînărul (Disperare) scapă din închisoarea Neadaptării Sociale și Economice ; poartă în spate o tonă de granit cunoscută sub numele de Educație. După încăierări cu zmeul numit Sex, în care este ajutat de un prieten neloial, Uriașul Infracțiune, ajunge la citadela

iluzorie numită Renunțare la Ambiție. Ce alegorie s-ar fi putut face ! Bineînțeles, ar fi trebuit să se gîndească la niște denumiri mai interesante pentru aceste abstracții, dar, ele îi veniseră mai ușor în minte.

— Ei, ce părere ai ? întrebă domnul Blearney.

— Despre ce ? se bîlbîi Charles. Apoi, dîndu-și seama că gazda lui vorbea fără întrerupere de vreo cinci minute, în timpul cărora nu auzise nici un cuvînt, se smulse din toropeală si își ceru mii de scuze, dînd vina pe oboseala și zăpăceala produsă de aventurile recent trăite.

— Foarte bine. Îți spun pe scurt de data asta, vorbi domnul Blearney neașteptat de răbdător. Doar vreo două fraze, ca să mă poți urmări înainte de a deveni prea obositor. Spuneam că tocmai se întîmplă să avem nevoie de cineva la „Piersica de Aur". Nu că ar fi un local rău famat. Niciodată pînă acum n-am plătit un om care să-i dea afară pe scandalagii. Dar Ada se plînge în ultimul timp că nu-i nimeni să-i dea o mînă de ajutor dacă vreun client se obrăznicește : există doi chelneri, dar sînt plătiți să servească și nu îi poți învinovăți dacă se uită în altă parte cînd cineva începe să facă gălăgie. Nimeni nu dorește un ochi învinețit pe lîngă obligația de a duce tăvi încărcate prin local.

Charles nu răspunse nimic. Ce mai slujbă, și într-o asemenea speluncă ! Dar cine era el să facă mofturi ?

— Și așa cum spune Ada, continuă domnul Blearney, ea nu-i decît o femeie. Trebuie să țin seama și de ce spune ea, îți dai seama. Există ceea ce am putea numi o temere justificată.

— Se plătește ? întrebă Charles.

Numai datorită unui efort reuși să nu vorbească prin colțul gurii. Totul începuse să fie prea aidoma unui film. Aprinse o țigară în maniera lui Alan Ladd.

— Se plătește, bineînțeles, colega ! Și ceea ce-i și mai bine, se plătește în natură destul de mult. Inspectorul pe venituri n-are ce lua de la tine. O masă bună în fiecare seară, un pat într-una din camere, cînd nu sînt folosite. Vorbea pripit, ca și cum voia să treacă repede peste această parte a propunerii — „și cîte cinci șilingi pe oră, cînd ești de serviciu. Treizeci și cinci de șilingi pe noapte. Păi, e aproape tot atît de mult cît primește Ada !

— Vreo compensație, dacă sînt rănit ?

— De, spuse gînditor domnul Blearney, împingîndu-și ceașca de cafea exact în mijlocul mesei. Putem trece sub tăcere ocupația pe care o s-o ai. Și dacă se întîmplă să fii bătut rău, facem rost de martori care să aducă dovezi că s-au luat la harță cu tine, tot client al barului, și îi poți da în judecată. Cred că vei reuși să scoți o sumă bună, spuse el vesel, dacă e ceva care se vede, ca de exemplu, pierderea unui ochi.

— Nu vreau să par exagerat de pretențios, firește, spuse Charles.

— Atunci ne-am înțeles, colega nu? La ora unsprezece, la club. Între timp, poți rămîne aici. Te sfătuiesc să-ți scoți pantofii și să te întinzi pe sofaua de colo. Nu-ți strică să te deprinzi să dormi mai mult în timpul zilei.

— Bună idee, zise Charles. Și încă ceva, mulțumesc pentru tot.

— Nu-mi mulțumi, colega. Mi-a făcut plăcere.

Și cînd tînărul numit Disperare ajunse la castelul uriașului Petrecere, ridică mîna și bătu curajos în poartă. Și uriașul îl auzi dinăuntru (findcă, de fapt, el îi pusese pe servitorii lui Răutate și Confuzie să-i arate drumul spre castel) și îl întîmpină urîndu-i bun venit prin cuvintele: „Nu-mi mulțumi, colega". Și tînărul numit Disperare intră înăuntru și se culcă.

Douăzeci și patru de ore mai tîrziu terminase prima lui noapte de serviciu. Era bine dispus și ușor mirat: Ada nu părea genul de persoană care să sufere de temeri imaginare, dar nu își putea închipui ce alte motive o făcuseră să ceară angajarea unui bărbat care să pună la punct clienții turbulenți. Văzuse în imaginația lui niște brute mătăhăloase, făcînd parte din bande rasiste, gata să scoată cuțitele sau, cel puțin, marinari pe uscat, plini de bună dispoziție și alcool. Nimic de felul acesta! Cei care frecventau „Piersica de Aur" erau la fel de blînzi și docili ca și călătorii dintr-un vagon de clasa a treia al unui tren electric local. De fapt, păreau să fie două tipuri prin-

cipale care se întrepătrundeau : unul, mai numeros, compus din vizitatori imprudenţi din provincie, de tipul domnului „Economie Liberă“ din ziua precedentă şi celălalt, presărat cu fluturi de noapte de tot felul : drogaţi, alcoolici, debili mintali de diferite genuri, toţi fiind mult prea dărîmaţi fizic ca să-l nelinişteascā, chiar cînd comportarea lor ar fi părut ameninţătoare.

Cît despre atracţiile care ademeneau pe clienţii acestui club, lui Charles nu-i venea deloc greu să-şi ferească privirea de cele mai sordide dintre ele. Nu era nevoie să precipiţi lucrurile. În mod inevitabil, avea să i se formeze o carapace dură, care să acopere ce mai rămăsese din sensibilităţile lui morale şi estetice, sau chiar avea să renunţe la ele cu totul, dar pînă va veni acel timp, era plătit să vegheze ca nimeni să nu se poarte brutal şi nu pentru a iscodi dincolo de aparenţe. De fapt, îi fusese cu neputinţă să nu observe după primele două, trei ore că se urmărea foarte mult să se creeze iluzia că barul ar reprezenta mai mult decît era în realitate. Cu excepţia unei încăperi mici, rezervată cîtorva obişnuiţi ai localului care aveau privilegiul să-şi comande băutura direct la fata de la bar, în loc să le fie adusă la masă de către un chelner şi să plătească de trei ori preţul, era doar o singură încăpere mare, concepută ca o „sală de bal“. De altfel, exista şi o orchestră formată din trei instrumentişti care, înghesuiţi într-un colţ, cîntau în faţa unui petic de parchet gol, dar nimeni nu dansa ; cheflii stăteau mahmuri la

mesele mici care ocupau cea mai mare parte a camerei sau pe banchetele tapiţate cu pluş, aliniate de-a lungul a trei dintre pereţi. Doi chelneri, amîndoi avînd vîrsta de pensionare, dacă ar fi vrut să şi-o dezvăluie, se tîrau de ici colo cu băuturi dăunătoare, la preţuri exorbitante. Ada stătea în spatele barului şi flecărea cu cunoscuţii, care păreau să fie mai mult rude de-ale ei, iar Charles, cocoţat pe un scaun într-un colţ, privea tăcut şi atent, simţindu-se tot ca Alan Ladd.

În acest decor era destul de uşor să dai impresia că motorul viciului de mare anvergură duduie în spatele scenei, dar te dumireai curînd că duduitul era tot atît de artificial ca atunci cînd un om scutură o tablă ca să simuleze o furtună. Animatoarele, şase la număr, făceau tot ce le stătea în putinţă să fie la vedere şi, din cînd în cînd, una dintre ele dispărea mînă în mînă cu alesul ei într-una dintre „camerele particulare", făcîndu-l pe Charles să ia hotărîrea că este mai bine să refuze oferta de a se odihni peste zi prin ele ; dar era limpede că pentru fiecare dintre aleşii ce reuşeau să-şi satisfacă dorinţa, erau alţi zece care consumau prea multe băuturi dezgustătoare şi plătind cît nu face, rămîneau în cele din urmă fără nici o leţcaie, simţindu-se pe deasupra şi rău. Era un spectacol deprimant să vezi că nici la acest nivel oamenii nu reuşeau să se distreze ! Frustrarea, plictiseala şi autoînşelarea se citeau pe atîtea chipuri omeneşti !

Singurele persoane din sală care păreau să facă, oarecum, ceva pozitiv erau cei trei muzicanți. Cam după a cincea oră, Charles, împins de plictiseală și deprimare, se duse să se așeze în colțul lor, chiar cu riscul de a fi aproape de vacarmul pe care îl generau. Între bucățile interpretate, se făcură prezentările : la pian Jimmy, la clarinet Albert, la ghitară Frankie. O dată ce lăsau jos instrumentele, Charles își dădea seama că nu aveai cum să-i deosebești, deoarece reușiseră să arate toți ca niște marionete identice, subțiri, cu fețele palide, părul tuns de lungimea unui băț de chibrit, haine strînse pe talie și cravate stil Windsor. Erau băieți drăguți, mascînd o naivitate provincială, simpatică, printr-o sofisticare stereotipă, obținută în urma studierii neobosite a repertoriului grupurilor *Melody Maker* și *Down Beat*, redat apoi cu efecte stereofonice.

— Nu, n-o să-ți placă să rămîi aici, băiete, îl asigură Frankie, scoțînd o pană nouă pentru ghitară din buzunarul de la piept și privindu-l atent. În timpul zilei se strîng aici o droaie de mitocani, nu-i așa fraților ?

— Da, curat păduchernită, întări Jimmie, aplecîndu-se pe taburelul de la pian. Nu vrei să vii cu noi, băiete ? Avem o locuință pe cinste. Nu ne va fi greu să te recomandăm și pe tine. Te luăm pe garanția noastră. Te primește imediat. E ceva de prima clasă, nu-i așa Albert ?

Cel interpelat dădu din cap aprobator : „Ca de pe altă lume !"

— Mulțumesc, spuse Charles.

Nu voia să vorbească mai mult înainte de a le stăpîni jargonul.

Și astfel zorii îi întîmpinară pe toți patru mergînd spre casă. Cei trei artiști schimbau păreri enigmatice și cu toate că vorbeau despre Charles ca și cum nu ar fi fost de față erau cît se poate de prietenoși. Parcă erau trei elevi hotărîți să se poarte frumos cu un băiat nou venit în trimestrul al doilea.

Într-o seară, în drumul său spre bar, trecu pe la Oficiul poștal din Charing Cross să vadă dacă nu are vreo scrisoare. Funcționarul îi înmînă un plic și Charles, așezîndu-se la o masă, îl deschise. Era o scrisoare bătută la mașină, dictată, evident, unei secretare. O citi încet și cu atenție.

Domnule C. Lumley,

Am găsit scrisoarea dumitale cînd m-am întors acasă, dar nu înțeleg de ce nu conține nici o mențiune a faptului că înainte de a pleca ai furat o figurină de jad foarte valoroasă de pe secreterul soției mele. Ai fost extrem de perspicace în alegerea pe care ai făcut-o, deoarece, cum nu-mi place ostentația, era singurul obiect decorativ valoros din casă; dar bănuiesc că nu ești la primul dumitale furt. Toate semnele arată, fără greș, că dumneata ești făptașul, deci nu încerca să negi învinuirea. Nu am intenția să mă plîng poliției, căci pierderea pecuniară este de mică importanță, dacă o com-

par cu faptul că am fost înșelat în încrederea avută în dumneata pentru care n-aș putea fi compensat în nici un fel. Nu am mai făcut niciodată pînă acum o greșeală atît de mare în aprecierea caracterului cuiva; trebuie să recunosc însă că experiența mea anterioară nu include specimene de tipul delincventului obișnuit. Nici nu doresc și nici nu mă aștept să-mi dai vești sau să aud despre dumneata în viitor.

Samuel P. Braceweight

Citi mesajul de trei ori; de două ori încet, dar a treia oară foarte repede și apoi rămase cu privirea pierdută în gol, simțind că îi ard ochii în cap ca și cînd ar fi fost din fontă fierbinte. Semnele arată, fără greș, că ești dumneata, Hutchins, fac eu să fii dat afară, n-ai grijă, facem noi rost cumva de bani, m-ai costat o mulțime, semnele arată, fără greș, tipul delincventului obișnuit, nu te poate suferi, ne vedem vineri, Merde. Alături de el stătea o femeie cu fața roșie și părul cărunt în dezordine care scria o telegramă. Se uită în sus spre el foarte indignată și Charles își dădu seama că privirea lui pierdută se oprise probabil pe formularul pe care îl completa. Femeia îi vorbi pe tonul unei persoane intrigate peste măsură.

— Nu pot pricepe ce ai cu telegrama mea.

— Scuzați-mă, spuse el. Este din cauza catgutului. Prea mult catgut.

Femeia zîmbi forţat, cu gura larg deschisă, căutînd cu coada ochilor pe cineva care să-i vină eventual în ajutor.

— Prea mult catgut, spuse ea încet, dînd încurajator din cap.

— Mult prea mult, întări el.

Se ridică mai înainte ca femeia să dea drumul ţipătului care îi stătea în gîtul ei zbîrcit. Pe cînd ieşea, boţi scrisoarea strîngînd-o ghemotoc. Hîrtia era de bună calitate şi se încreţi, făcînd colţuri tăioase care îi intrau în palmă. O aruncă cu grijă într-un coş de gunoi şi ieşi afară. Pe stradă era foarte frig.

Se grăbi spre bar. Scena era aceeaşi din totdeauna, deprimată şi deprimantă. Orchestra zdrăngănea şi se văicărea în colţul ei, clienţii priveau posomorîţi în pahare. Simţindu-se extraordinar de mînjit, Alan Ladd prost distribuit în rol de pungaş, se pregătea pentru o altă noapte de dezolare şi secetă spirituală. Ar fi fost mai bine să se obişnuiască. Se părea că acesta va fi locul lui permanent. Doar o altă ruină, o epavă aruncată de valuri pe un ţărm murdar de unde se vedeau pescăruşii înecîndu-se din cauza aripilor impregnate de ulei.

Timp de trei ore se uită în gol şi refuză pe neaşteptate porţia lui obişnuită de băutură dezgustătoare, servită gratuit de chelnerii neglijent îmbrăcaţi. Pe la ora unu ieşi din sală pentru cîteva minute. La reîntoarcere, găsi o atmosferă neobişnuit de încărcată ; cei doi chelneri se înghesuiseră lîngă Ada în spatele ba-

rului şi unul dintre ei arăta, cu o expresie plîngăreaţă, spre sala principală.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă plictisit.

Spera să aibă prilejul să-și exercite meseria. I-ar fi plăcut să se bată, să tragă cu dușmănie, dar ușor și fără efort, un pumn în gura cuiva.

— E un tip care îndrugă verzi și uscate, se plînse cel mai bătrîn și mai murdar dintre chelneri. Zice că nu-i place băutura.

Ada nu spunea nimic. Privea la Charles şi-i arătă, făcîndu-i semn cu capul, în ce direcţie să se ducă. El porni în urma chelnerului ; acesta se opri alături de un bărbat aşezat singur la o masă, cu spatele spre Charles, care rămăsese în apropierea umărului său drept, fără să-şi mai bată capul să-l ocolească şi să ajungă în faţa lui.

— Aud că nu eşti mulţumit de băutură, îi zise Charles.

Clientul privi în sus peste umăr. Deasupra cămășii scumpe şi a cravatei noi de mătase, faţa lui era o mască de drojdie plină de ticuri.

— O, Doamne, ești tu Lumley ! exclamă el. Nu se poate găsi aici o băutură mai ca lumea decît apa asta din rinichi la cinci șilingi paharul ?

— Avem niște rinichi destul de buni pe aici, îi răspunse Charles, dar înainte de a mai bombăni, spune-mi ce cauți aici. Te-am lăsat într-un pod în dragul și bătrînul Stotwell.

Se aşeză la masă, gata să-l asculte.

— Să nu crezi că vin într-un loc ca ăsta pentru că-mi face plăcere, răspunse romancierul, foindu-se iritat în scaun. Dar se întîmplă ca sarcina mea să fie săptămîna asta bancurile obscene. Trebuie să vin în localuri ca ăsta să culeg ultima „recoltă".

— Fii mai puțin abscons. Au trecut zilele cînd dezlegam șarade spuse Charles.

Era un citat pe care și-l amintea de pe vremea cînd dezlega șarade.

— O, Doamne, exclamă omul de litere, strîngînd din ochii mici pînă cînd deveniră doar ca niște puncte negre presărate ca un mozaic pe fruntea lui. Costumul său, deși părea că a dormit îmbrăcat cu el, era de bună calitate.

— Te rog, adu-ne două pahare cu apă, Erasmus, se adresă el chelnerului. Mi-e sete.

Acesta privi spre el fără nici o expresie.

— N-ai auzit ce a spus domnul ? îi strigă Charles. Două pahare cu apă rece de la robinet.

— Ei, și acum, începu Froulish, după ce chelnerul se îndepărtase, presupun că ai auzit despre Terence Frush ?

— Nu.

— Ce naiba, pe ce lume trăiești ? spuse Froulish pe un ton iritat, care sugera că Charles îi adresa un afront prin faptul că nu auzise niciodată despre Terence Frush. Nu asculți deloc radioul ?

— Nu am, răspunse Charles.

— Fii atent, din întîmplare, Terence Frush este un nume de frunte printre autorii de texte

umoristice. Scrie scenariile pentru cele mai importante emisiuni radiofonice de felul ăsta. Îl ascultă milioane de oameni.

— Ce legătură are asta cu tine ?

— Fac parte din echipa lui, răspunse serios romancierul. Firește, o treabă ca asta trebuie organizată ca orice afacere comercială. În momentul de față furnizăm regulat scenariile pentru spectacolul Flimmer și Punque, miercuri scadența. Un program de o jumătate de oră care include două interludii muzicale de cîte trei minute fiecare. Dacă scazi cîte un minut la început și la sfîrșit pentru melodia emisiunii și anunțuri, rămîn douăzeci și două de minute. Două glume pe minut ajung la patruzeci și patru pe săptămînă.

Chelnerul se înapoiase cu două pahare de apă. Paharele erau foarte murdare. Froulish îl bău pe al său dintr-o înghițitură și puse paharul în buzunar.

— Și cîte din cele patruzeci și patru trebuie să le găsești tu ?

— Păi, să vezi, lucrăm în colectiv, răspunse Froulish. Din anumite motive, părea sincer interesat să explice cu amănunte munca pe care o făcea. Ne întîlnim o dată pe săptămînă și le finisăm. Sînt tot felul de sarcini pe care membrii echipei le fac prin rotație săptămînal.

— Și este rîndul tău să te ocupi de bancurile obscene, spuse Charles.

Froulish se întinse ca să ajungă la paharul lui Charles, aruncă apa pe dușumea și îl puse

în celălalt buzunar. În ritmul acesta avea să-și lăbărțeze curînd costumul.

— Da, îți voi explica și asta. Dacă ai asculta cît de cît aceste bancuri, ai afla că există o tehnică bine cunoscută de a introduce de două sau trei ori în fiecare program aluzii discrete la bancurile obscene care circulă printre ascultători. Toți comicii o fac. Se rîde cu poftă. Cei care cunosc bancul se simt flatați să li se spună cît sînt de versați și cîte lucruri știu, iar restul rîde pentru că ceilalți rîd. Se știe că această tehnică prinde cel mai bine dacă bancurile sînt cît mai recente — omul e cu atît mai flatat. Presupun că nu cunoști unul cu adevărat nou ? adăugă el, scoțînd un carnețel.

Charles îi spuse bancul cel mai obscen pe care îl auzise vreodată. Îl obsedase mereu de cînd îl auzise prima dată la vîrsta de unsprezece ani. În perioada adolescenței se întrebase adesea ce putea să însemne.

— L-am folosit săptămîna trecută, spuse Froulish. Văd că n-o să-mi fii de mare ajutor.

— Și de ce naiba ți-aș fi ? întrebă tăios Charles.

La urma urmelor fusese trimis să-l dea afară pe Froulish și încă era gata s-o facă.

— Păi uite de ce, îi răspunse Froulish, privindu-l cu atenție. Mai am o misiune săptămîna aceasta. Trebuie să găsesc un al șaptelea om.

— Ce vrei să spui cu un al șaptelea om ?

— Domnul Frush are în prezent cinci în echipa lui. Asta face șase, socotindu-l și pe el.

Şi ca mai toţi creatorii, are capricii şi superstiţii.

— Adică, şapte crede că este un număr norocos ?

— Da, toată pălăvrăgeala aia cu Cei şapte adormiţi din Efes, Cele şapte tipuri de ambiguitate şi alte chestii de astea. Nu avem, de fapt, nevoie de încă un om, dar el vrea aşa şi după cît îmi dau eu seama, poate fi oricine. Poţi fi *chiar şi tu,* adăugă el amabil.

— Deci înţeleg că-mi propui să-mi schimb slujba ? întrebă Charles cu demnitate.

— Cum, vrei să spui că aici eşti plătit ? Dacă ai de spălat vasele, nu văd nici un semn că ţi-ai făcut, în ultimul timp, datoria.

— Sînt aici să-i dau afară pe scandalagii. Aşa că ai grijă, scoate paharele alea din buzunare. Şi dacă vreuna dintre fete vine la tine, vezi cum te porţi.

Froulish scoase o bandă elastică din buzunarul de la piept. Întinse mult de ea şi o trecu peste cap, astfel încît îi încercuia fruntea, chiar deasupra sprîncenelor. Începu să ciupească elasticul cu degetul mare şi cel arătător, plesnindu-se cu el. Charles se întreba cum de nu-l doare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, n-ai decît să accepţi sau să refuzi, mormăi el.

Charles surprinse privirea Adei care se uita mirată la ei. Experienţa mea anterioară nu includea specimene de tipul delincventului obişnuit.

— Primesc.

Froulish se ridică în picioare. Paharele îi deformau buzunarele. Una dintre animatoare se apropie de el și îl întrebă de ce pleacă atît de devreme.

— Ascultă, scumpo, îi zise pe un ton serios. N-aș putea să-ți fiu de nici un folos. Am închinat steagul.

Traversă încăperea. Charles se opri în fața Adei.

— Nu-mi mai plăti pentru noaptea asta, îi spuse el. Ține banii în loc de preaviz.

Ada ridică spre el o privire acră, dar fără să pară surprinsă. Protuberanța dezgolită din creștetul capului lăsa să se vadă cît de neglijent își aplicase vopseaua pe păr. La rădăcină era de un cenușiu murdar.

— Deci îți lași slujba, nu-i așa ? întrebă ea fără nici o intonație. Ești un păduche ca și ceilalți.

— Păduche ? se miră el, rîzînd încet. Nu sînt decît un delincvent de tip obișnuit. Cineva tocmai mi-a zis așa într-o scrisoare.

Urcă treptele. Froulish îl aștepta pe trotuar.

Următoarea ședință în vederea scenariului era fixată pentru a doua zi dimineață. Pregătit pentru orice și în special pentru ceva nu prea plăcut, Charles intră în urma lui Froulish în camera unde ținea ședința domnul Frush. Cu o nepunctualitate ce îl caracteriza, romancierul ajunsese cu zece minute întîrziere. Ceilalți erau toți adunați și se așezaseră în jurul unei mese lungi de mahon. Domnul Frush în persoană,

un om solid, care semăna cu directorul unei oțelării, stătea în capul mesei. Cei patru scribi ai săi, a căror îmbrăcăminte și conduită sugerau că încearcă să imite cu mai mult sau mai puțin succes aspectul funcționarului tipic de la băncile provinciale, stăteau într-o tăcere servilă. Terence Frush înclină ușor din cap, cu o urmă de iritare, spre Froulish.

— L-am găsit, domnule Frush. Pe cel de-al șaptelea.

— Bine, răspunse patronul său, și sper că ai găsit și ultimele bancuri. Nu ne putem permite să ne pierdem vremea.

Înclină capul spre Charles, o replică a salutului adresat lui Froulish.

— Presupun că secretarul meu ți-a comunicat detaliile obișnuite pentru angajare. (Charles nu întîlnise nici un secretar). Începi cu treapta cea mai de jos a salarizării : patruzeci de lire pe săptămînă pentru primele trei luni. Dreptul de a te concedia cu un preaviz de zece minute. Dumneata poți pleca cu un preaviz de doi ani. O să vezi că poți face treabă bună dacă ai talent.

Charles se așeză pe locul liber de lîngă Froulish. Privi prin cameră. Era goală, ca un cabinet chirurgical. Masa de mahon părea să fie unicul obiect făcut dintr-un material natural. Restul mobilierului era din oțel tubular, imitație de piele și sticlă. Pereții erau albi și aveau un aspect glazurat, sugerînd pe cei acoperiți cu faianță ai unei săli de operație sau ai unei toalete publice. Lipseau tablourile, doar două

anunțuri mari, înrămate frumos în negru se confruntau de pe cei doi pereți opuși. Pe unul scria : „Clientul este întotdeauna fără haz", pe celălalt : „Ce urmează să spună nu interesează pe Nimeni" — si „Amintește-ți, tu ești Nimeni".

— Întîi preliminariile, vorbi domnul Frush energic. Cine a fost de serviciu la radio săptămîna aceasta ?

— Eu, răspunse un tînăr gras, cu aspect nesănătos și o mustață stufoasă.

— Bine. Să auzim dacă ai găsit ceva.

— Cum adică de serviciu la radio ? întrebă Charles în șoaptă pe Froulish.

— Adică toată săptămîna trebuie să asculți la radio celelalte emisiuni asemănătoare, în special cele americane, murmură romancierul. Ai o stenografă cu tine care notează absolut totul, dar sarcina ta este să vezi dacă nu poți scoate ceva care să fie fur... folosit.

— Liniște, vă rog, spuse domnul Frush.

După ce tînărul mustăcios termină ce avea de spus, veni rîndul lui Froulish și domnul Frush îl întrebă :

— Care-i gluma obscenă pe săptămîna asta ?

— Păi se pare că au ajuns la cea despre perdelele de dantelă. În centrul Londrei, bineînțeles. Avem nevoie, într-adevăr, de încă o persoană pentru provincie.

— Nu-i nevoie să-ți faci griji pentru asta, i-o reteză domnul Frush. În definitiv, amintește-ți că sîntem unica echipă care face cît de cît investigații în această direcție. Ceilalți se

bazează numai pe ce le ajunge întîmplător la urechi.

— Nici nu o să vă vină să credeți, spuse cu un aer sincer cel care fusese de serviciu la radio, că banda lui Hudson tot mai folosește gluma despre maimuțoiul cu alea de alamă. Cu greu îți poți imagina așa ceva.

— Unii dintre oamenii ăștia, continuă domnul Frush, scuturînd grav din cap, sînt în stare să ia pînă și banii din căciula unui orb.

— Și apoi taie funia cîinelui, zise Froulish cu un rîs strident ; era foarte nervos.

— Bine, bine, lasă asta, Edwin, replică domnul Frush, privindu-l cu severitate. Încă n-am ajuns la glume. Și cînd vom ajunge, nu-i nevoie să le scoți din arca lui Noe.

— N-a fost glumă. Vorbeam serios, se apără zelos omul de litere.

— Bun, și acum la treabă, spuse domnul Frush. Tema emisiunii noastre următoare va fi supravegherea unui copil mic cînd părinții nu sînt acasă. După părerea mea, vom avea nevoie de glume în următoarea proporție : șase de tip vulgar, demodat, despre scutece și chestii dintr-astea ; apoi, aș spune, vreo douăsprezece vizînd precocitatea copilului mai mare, lăsat și el acasă cînd părinții sînt plecați ; vreo cinci despre soț și soție înainte de plecare ; dintre cele douăzeci și unu care mai rămîn, cincisprezece despre ignoranța supraveghetorului în felul de a se purta cu copilul — și, băgați de seamă, nu trebuie să se suprapună cu cele șase despre scutece ; mă gîndesc la lu-

cururi ca hrănirea lui, faptul că nu-l înțelege ce spune, chestii dintr-astea. Cît despre cele şase care mai rămîn, pot fi în afara temei principale. Nu-i nevoie să umblăm după perfecțiune.

— Putem introduce ceva despre alăptare? întrebă unul din echipă.

— Categoric nu, îi răspunse domnul Frush cu tărie. Nu uitați că trebuie să ne păstrăm reputaţia.

— Presupun că vreţi, ca de obicei și cele trei glume cu iz intelectual, interveni un bărbat cu haina de catifea și cu favoriți.

— Este omul nostru cu educaţie aleasă, îi şopti Froulish lui Charles. „Eton și Trinity".

— Acum dați drumul la mașina aia și hai să ne apucăm de țesut, spuse domnul Frush.

Unul din echipă traversă încăperea şi dădu drumul la magnetofon. Înainte de a se reaşeza, luă o sticlă de whisky şi şapte pahare dintr-un dulap din perete și turnă fiecăruia dintre cei prezenţi o porţie zdravănă.

— Gata? Daţi-i drumul, strigă Terence Frush, cu neaşteptată violenţă.

De îndată se dezlănţui un balamuc nemaipomenit. Vocile lor, suprapunîndu-se, creşteau și coborau într-o succesiune de valuri înalte. Se bea şi se vărsa whisky, se stingeau mucuri de ţigară pe masa de mahon, jumătăți de fraze neterminate răsunau strident dintr-o parte într-alta a camerei. Charles era atît de surprins, încît în primele zece minute rămăsese complet în afara atmosferei, uitîndu-se, mut de uimire, de la o faţă schimonosită la alta. Era o scenă

demnă de pana lui Blake. Froulish își pusese banda de elastic pe frunte și introdusese sub ea bucățele, de lungime egală, rupte din sugativa roz din fața lui. Se asemăna cu o bacantă fantastică încoronată cu o ghirlandă drăcească.

— Am găsit, strigă el. Poate prinde la radio o stație nebritanică tocmai cînd e mai enervat după primele încurcături cu copilul și dă peste un program oferit de o firmă comercială pentru reclamă. Comentariile copilului mai mare suprapuse reclamelor, înțelegi ? Faci prea multă spumă la gură cînd te speli pe dinți ? Te supără laba gîștii de la ochi ? Nu-ți scoate pantofii, te doare mai rău decît pe mine, spune băiatul — ceva cam de felul ăsta.

În vacarmul asurzitor, nimeni nu îl auzea. Palid de furie și frustrare, începu să urle ca un leu de mare.

— Diaper * a fost un poet din secolul al optsprezecelea, striga omul cu educație aleasă. Puneți și asta.

Charles simți dintr-o dată că i se ridică sîngele în cap. Apucîndu-se de brațele scaunului, începu să debiteze glume absurde, cu o voce ciudată, mîrîită, care nu părea să-i aparțină lui. Epigrame stupide de tipul celor de pe cutiile de chibrituri năvăleau nechemate din fișierul dezordonat al memoriei sale. Tot trupul lui era acoperit de sudoare. Zgomotul se intensifică. Pînă și corectul domn Frush își scoase gulerul și cravata și lăsase părul să-i cadă pe

---

* *Diaper* înseamnă și scutec (engl.).

față. Charles simțea că în curînd îi va plesni capul. În mijlocul unei izbucniri finale prelungite de zbierete, accese de tuse nestăpînită și hohote de rîs, își aruncă haina și începu să bată în capul și umerii omului cu educație aleasă cu un ziar făcut sul.

— Foarte bine ! Ajunge ! strigă brusc domnul Frush, cu o voce care domina, ca la paradă, tot vacarmul. Se așternu tăcere. Și acum să începem redactarea.

Se așezară liniștiți pe scaune, trăgîndu-și mînecile în jos, îmbrăcîndu-și hainele, punîndu-și ochelarii. Froulish își scoase banda elastică ; bucățelele roz de sugativă se revărsară pe masă ; el începu să le rupă în părticele microscopice, cu o mișcare nervoasă a degetelor lui butucănoase. Dar cînd domnul Frush îl privi cu subînțeles, romancierul se stăpîni și încetă să mai miște.

Magnetofonul fu oprit de aceeași persoană care îl pornise. Se așternură pe treabă în tăcere și calm.

Toamna se transforma încet în iarnă. Cele mai galbene și mai rezistente frunze fuseseră smulse de vînturile puternice, caracteristice lunii octombrie, și căzuseră fîlfîind pe pavajul umed ca niște lacrimi vărsate de copacii mînioși. Charles stătea în fața focului electric din cămin în salonul apartamentului său privind la domnul Blearney care se afla vizavi de el.

— Și ce plăcută locuință ai, colega, spunea apreciativ, cu o voce răgușită, domnul Blearney. Tocmai ce-ți trebuie. Ei da, norocul a venit chiar la timp, nu-i așa ?

— Am căzut în picioare, recunoscu Charles.

— Ai căzut în picioare ! repetă domnul Blearney, prefăcîndu-se indignat. Nu găsești nimic altceva mai bun de spus ?

Charles fumase una dintre havanele oaspetelui său, iar acum stingea chiștocul în scrumieră și începuse să-i desfacă foile, dus pe gînduri.

— Presupun că ar trebui să fiu nebun de bucurie și totuși simt că nu-i altceva decît un joc al destinului și nu-ți face plăcere să-ți datorezi felul de viață unui joc al destinului.

Domnul Blearney izbucni în rîs.

— Asta-i grozav ! Ți-o spun eu că-i grozav. Iată-te abia intrat în horă și ai și început să vorbesti ca toți ceilalți.

— Toți ceilalți ?

— Este ceva tipic, înțelegi ? explică serios domnul Blearney. Și ăsta ești tu, tipic. Lumea spectacolelor e plină de oameni care cred că au izbutit să se realizeze din întîmplare — ceea ce tu numești un joc al destinului. În fiecare ramură a unui domeniu de activitate e același lucru : organizatori de lupte care consideră că au fost făcuți să fie preoți de țară ; scamatori care au intenționat să fie dentiști. Uită-te la mine, spuse el, strîmbîndu-și trăsăturile ca de cauciuc într-o expresie de autocompătimire. Un biet bătrîn organizator de

spectacole de revistă al cărui tată ar fi dorit să-l facă zarzavagiu !

— De ce ? Asta era el ?

— Poţi să pariezi că asta era. Şi-i mergea foarte bine. „Nu-i nevoie să-ţi murdăreşti mîinile ca mine, Arthur, obişnuia el să spună, să faci numai muncă de birou, băiete. Tu eşti un gentleman, asta eşti tu.“ Dar eu nu priveam lucrurile la fel ca bătrînul. Nu am mers pe urmele lui, mi-am trăit propria mea viaţă în lumea spectacolelor, făcînd cînd una, cînd alta.

Charles desfăcu ultima foiţă din trabuc.

— N-am ce face dacă par tipic, spuse el. Presupun că am renunţat ca şi tine la o viaţă statornică şi banală, dar nu a fost vorba să mă rup sau să merg pe urmele cuiva. Nu m-am revoltat niciodată împotriva unui fel de viaţă obişnuit ; dar acest fel de viaţă nu m-a admis pe mine, asta-i tot. N-am făcut niciodată parte din ea.

— Acelaşi lucru, zise autoritar domnul Blearney. N-ai dorit niciodată să faci parte din ea pentru că nu ţi-a oferit ceea ce ai vrut.

— Şi ce crezi tu că vreau ? întrebă sarcastic Charles.

Se aştepta ca domnul Blearney să vină cu vreo ineptie sentimentală de tipul „Eşti, în fond, un vagabond, ca noi toţi, ai nevoie de culoare şi varietate, ansambluri mari, inimă bună sub o cămaşă de bufon“. Privea provocator dincolo de covoraşul din faţa căminului.

— Ce crezi tu că vreau ? repetă el.

— Neutralitate, răspunse cu promptitudine, calm, domnul Blearney.

Charles îl privea tăcut.

— Ei hai, colega, spune-mi că nu-i adevărat dacă poți. Tipul de om care dorește neutralitate intră în genul ăsta de afaceri. Nu vrea să ia atitudine față de toate nimicurile care se petrec în jurul lui. Nu vrea să-și ducă viața periind și fiind periat. Vrea să-și trăiască propria lui viață.

Charles se simțea umilit. Blearney îl înțelegea perfect. Chiar și felul cum își alegea cuvintele era absolut corect. Pînă în prezent urmărise un obiectiv după altul care se dovediseră că nu pot fi atinse : din punct de vedere economic, încercase să fie sărac dar independent ; social, dorise obscuritate netulburată ; emoțional, întîi o mare pasiune, apoi o mulțumire limitată și precisă. Și acum își prețuia ocupația numai pentru că îi dădea posibilitatea, prin noua lui prosperitate, să nu mai fie silit să lupte și avea răgaz să mediteze destul pentru a se păzi de propria lui nesăbuință.

— Apropo, jos era o scrisoare pentru tine, colega, spuse domnul Blearney, abandonînd cu ușurință subiectul, acum că îl epuizase. Așa că ți-am adus-o.

Charles deschise plicul. Conținea un document gros, albastru și o scrisoare bătută la mașină.

Dragul meu Lumley,

Trimițîndu-ți acest contract pe trei ani, pe care sper că îl vei semna, mă bucur să-ți spun ce mult am ajuns să apreciez activitatea ta în lunile de cînd lucrezi cu mine. Reprezinți o contrapondere prețioasă a elementelor mai (să le zic oare ?) volatile din echipa mea și am ajuns la concluzia că am nevoie categoric de prezența ta. Te rog să fii atît de amabil și să consideri acest contract confidențial deoarece pînă în prezent nu am socotit oportun să ofer condiții similare nici unuia dintre colegii tăi.

Felicitîndu-te pentru rezultatele muncii, închei cu urarea să colaborăm la fel de fructuos mulți ani de aici înainte.

Cu stimă,
al tău,
Terence Frush

— Paharele și sticla cu whisky sînt în bufet, Arthur, spuse Charles. Ești atît de bun să le scoți ? Am o senzație ciudată.

— Sper că nu ți-e rău, colega ? îl întrebă domnul Blearney, turnînd whisky în patru pahare.

— Dimpotrivă, dimpotrivă, răspunse cu o voce slabă Charles. Sînt angajat permanent. Mi-a trimis să semnez un contract.

— Era și timpul, strigă bucuros musafirul său. Strașnic ! Și este un pretext foarte bun ca să bem la ora cinci după-amiază !

Dădură pe gît primul pahar și începură să soarbă încet pe cel de al doilea, potrivit principiilor domnului Blearney.

— Acum trebuie să plec, spuse el, după ce termină de băut. Mă duc să asist la o repetiție. Rămîi cu bine, colega. Nu lua glume de pe cutiile de chibrituri — s-ar putea să facă grevă !

Rîzînd cu poftă, ieși. Charles rămase la fereastră privind cerul jilav. Neutralitatea ; o găsise în cele din urmă. Lupta necontenită dintre el și societate se sfîrșise fără un rezultat hotărît. În esență, nu era mai aproape de vreun *rapprochement* * sau înțelegere a acesteia decît pe vremea cînd spăla geamuri, era delincvent sau om de serviciu ; societatea hotărîse doar că trebuie să fie plătit, și plătit bine, să valorifice situația lui anormală. Pentru colegii din echipa domnului Frush, aceasta era o slujbă ca oricare alta. O făceau aici în loc să lucreze în industrie sau comerț. Dar pentru el era un armistițiu care se părea că va duce spre o suspendare a ostilităților. Nu putea fi încheiată pacea, dar nici una dintre părți nu va lansa o ofensivă într-un viitor previzibil. Tharkles, Scrodd, Hutchins, Lockwood, Burge, Roderick, oricare dintre ei nu putea acum nici să-l disprețuiască, nici să-l respecte. Tot ce puteau face era să-l privească mirați, să clatine din cap, să-l invidieze pentru salariu.

---

* Reconciliere (fr.).

Nu le dorea invidia, dar îl jena mai puțin decît disprețul sau aprobarea lor.

Telefonul sună și vocea, ca un orăcăit, a portarului îi dădu de știre că o doamnă dorește să-l vadă.

— Cum se numește ? întrebă el.

După o scurtă pauză „broasca“ din gîtul omului orăcăi :

— Domnișoara Flanders, domnule.

Nu cunoștea pe nimeni, bărbat sau femeie, cu un nume care să semene măcar vag cu Flanders.

— Condu-o sus, te rog, spuse el. Pe cînd punea telefonul în furcă, un ușor și scurt fior îl străbătu, ca și cum bachelita indiferentă încercase să-l prevină că nu a procedat bine.

Veronica intră tot atît de impasibilă de parcă erau în salonul de stejar.

— Nu eram prea hotărîtă dacă să-i dau portarului adevăratul meu nume, așa că am dat primul nume care mi-a venit în minte. Moll Flanders *. Tocmai am citit despre ea.

— Niciodată n-am ajuns la sfîrșitul acestei cărți. Se termină bine ?

— Nu chiar. Nu se termină, ci doar se oprește. Devine cinstită și se căiește, dar cititorul află acest lucru încă de la început.

---

* *The Fortunes and Misfortunes of the Famous Moll Flanders (Succesele și nenorocirile celebrei Moll Flanders,* 1722) roman de scriitorul englez Daniel Defoe (1660—1731).

Nu se uita spre Veronica, încercînd să nu simtă cîtă frumusețe și pericol fusese ea pentru el, și că putea fi din nou.

— Nu-mi place să știu de la început ce o să se întîmple. Ție îți place ? întrebă el.

Fata își înălță capul brunet și îl privi în tăcere. În creierul lui niște ciocane mari loveau în plăci de metal.

— Ție îți place ? repetă el nerăbdător.

— Nu cred că am știut vreodată, răspunse ea încet. Ai întotdeauna surprize.

— Ca de exemplu ?

— Charles, te rog, nu fi atît de ciudat și dificil. Doar știi de ce am venit și ce vreau să-ți spun. La un moment dat se părea că..., ezită ea puțin, că ceea ce era între noi nu avea nici o șansă. Că nu exista, pur și simplu, nici o cale de a merge înainte. Dar lucrurile s-au schimbat, s-au schimbat într-un mod atît de ciudat.

Mental, el îi interpretă astfel spusele : *Acum ești bogat, îți merge la fel de bine ca lui Roderick. Și ești cu cincisprezece ani mai tînăr.*

— Nu prea văd cum s-au schimbat lucrurile, spuse el cu îndărătnicie. Între mine și tine, vreau să spun.

Îl privea liniștită și posesivă, mustrîndu-l, făcîndu-l să-i fie rușine de această șovăială stupidă.

Charles se ridică și se duse spre mijlocul camerei. Dacă un animal domesticit sau născut în captivitate s-ar întoarce la ceea ce ar fi trebuit să fie ambianța lui naturală nu ar

supraviețui niciodată. Dacă ar fi pasăre, celelalte păsări ar ucide-o, dar de obicei moare. Aici era cușca lui, o cușcă frumoasă și nouă, cu aer condiționat, curată, oferind o priveliște plăcută, cu tot confortul și toate serviciile. Și ea spărsese lacătul și îl chema în jungla frămîntată de afară. Ajuns acolo, va muri.

Acestea erau argumentele contra. Care erau pentru ?

Pentru era frumusețea Veronicăi și faptul că o iubea și nu îl supăra deloc să o accepte în același ambalaj cu moartea și catastrofa — oricine ar fi procedat la fel, să nu mai vorbim despre asta. Pentru era faptul că nu suporta să o vadă stînd nepăsătoare în fotoliu, vorbindu-i de la o distanță de jumătate din lungimea camerei, cînd el cunoștea fiecare rotunjime și fiecare amănunt al trupului ei de sub îmbrăcămintea sobră. Pentru era faptul că *Eu om sucit iubesc ce-mi face silă.*

Era întuneric acum. Traversă camera și răsuci comutatorul. Lumina țîșni brusc în toate colțurile, dramatizînd fiecare linie, subliniind parcă atît forma mobilierului cît și cea a dilemei lor.

Nedumeriți, priveau întrebător unul la altul.

Lector : DENISA COMĂNESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 24 iulie 1989
Coli de tipar : 12,75

Tipărit sub cd. 5093/989 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
str. Mioriței nr. 27
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

